STANISŁAW
LEM

SCIENCE FICTION MASTERS

STANISŁAW
LEM

SOLARIS

Traducere din limba polonă
de Constantin Geambaşu

PALADIN

Colecție coordonată de: Michael Haulică
Redactor: Diana Marin-Caea
Tehnoredactor: Angela Ardeleanu
Coperta: Alexandru Daş

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

LEM, STANISŁAW
Solaris / Stanisław Lem ; trad. de Constantin Geambaşu.
– Bucureşti : Paladin, 2014

ISBN 978-606-93637-3-7

I. Geambaşu, Constantin (trad.)

821.162.1-31=135.1

Stanisław Lem
Solaris

Copyright© Barbara Lem and Tomasz Lem 2012

Această carte a fost publicată cu sprijinul acordat de INSTYTUT KSIĄŻKI / The Polish Book Institute – Programul de traduceri „© Poland".

© Editura Paladin, 2014, pentru prezenta ediție
Editura Paladin este un imprint al Grupului Editorial Art

1
Nou-venitul

La ora nouăsprezece, după orarul navei, am trecut pe lângă cei care stăteau împrejurul gurii tunelului, coborând pe treptele de metal înăuntrul capsulei strâmte în care abia aveai loc să-ți ridici brațele. După ce am înşurubat tubul în valva care ieşea din perete, costumul spațial s-a umflat şi n-am mai putut face nici cea mai mică mişcare. Stăteam în picioare – sau mai curând atârnam – într-un înveliş de aer care făcea corp comun cu carcasa de metal.

Ridicând-mi ochii, am văzut prin geamul convex pereții tunelului şi, mai sus, chipul lui Moddard, aplecat deasupra lui. A dispărut şi îndată s-a lăsat întunericul, pentru că de sus s-a coborât un con greu de protecție. Am auzit şuieratul repetat al motoarelor electrice care strângeau şuruburile, apoi sâsâitul aerului împins în amortizoare. Privirea se deprindea cu întunericul. Vedeam conturul sidefiu al singurului indicator.

— Eşti gata, Kelvin? s-a auzit în căşti.

— Gata, Moddard, am răspuns.

— Nu-ți face griji! Stația este pe recepție, a spus. Drum bun!

N-am mai apucat să-i răspund, că a scrâşnit ceva deasupra şi capsula a început să vibreze. Mi-am încordat instinctiv muşchii, dar nu s-a întâmplat nimic.

— Când are loc decolarea? am întrebat, auzind un foşnet, ca şi cum nişte boabe fine de nisip ar fi fost presărate pe o membrană.

— Zbori deja, Kelvin. Drum bun! a răspuns de undeva, de aproape, vocea lui Moddard.

Până să-mi dau seama, în fața mea s-a deschis o spărtură largă prin care am văzut stelele. În zadar mă străduiam să caut regiunea alfa din constelația Vărsătorului, spre care se îndrepta *Prometeu*. Cerul din această parte a Galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoşteam nicio constelație, iar în ferestruica îngustă stăruia un praf înstelat. Aşteptam să pâlpâie prima stea. N-am zărit nimic. Strălucirea stelelor a început doar să slăbească în intensitate şi să dispară, topindu-se pe fundalul ruginiu. Am înțeles că mă aflu în straturile de deasupra ale atmosferei. Țeapăn, înfăşurat în pernele pneumatice, nu puteam privi decât înainte. Încă nu se vedea orizontul. Zburam şi tot zburam, fără a simți asta, ci doar căldura care, treptat şi insidios, îmi năpădea corpul. Afară se auzea un zgomot pătrunzător, ca de metal frecat pe sticlă umedă. Dacă nu ar fi fost cifrele care săltau pe cadranul indicator, nu mi-aş fi dat seama de schimbarea direcției. Stelele dispăruseră. În jur domnea o lumină ruginie. Auzeam bătaia grea a propriului puls, fața mi se încingea, în ceafă simțeam adierea rece a ventilatorului. Mă gândeam cu regret că nu reuşisem să-l văd pe *Prometeu* – trebuie să fi fost în afara câmpului vizual –, când hubloul s-a deschis automat.

Capsula a fost zgâlțâită de o zdruncinătură bruscă, apoi de încă una, trepidația penetrând toate straturile izolatoare, trecând prin pernele de aer şi pătrunzând în interiorul corpului meu, astfel încât nu mai vedeam clar conturul sidefiu al indicatorului de bord. Mă uitam la toate acestea fără teamă. Nu zburasem atât de departe pentru a dispărea chiar în clipa când am ajuns la țintă.

— Stația Solaris, am spus. Stația Solaris, stația Solaris! Faceți ceva! Se pare că ies de pe traiectorie. Stația Solaris, aici noul sosit. Recepție!

Şi din nou am ratat momentul important al apariţiei planetei. Se întindea sub ochii mei, uriaşă, plată; din dimensiunea dârelor de pe suprafaţa ei îmi puteam da seama că sunt încă departe. De fapt, la mare înălţime, deasupra, pentru că trecusem de graniţa insesizabilă de unde distanţa faţă de un corp ceresc devine înălţimea la care te afli deasupra lui. Eu coboram. Coboram întruna. Acum simţeam, chiar şi cu ochii închişi. I-am deschis îndată, pentru că doream să văd cât mai mult.

Am aşteptat câteva secunde bune în linişte, apoi am reînnoit apelul. Nici de data aceasta nu am primit răspuns. În căşti se repetau, în serie, trosnete ale descărcărilor atmosferice, pe fundalul unui foşnet atât de profund şi de jos de parcă ar fi fost glasul planetei înseşi. Cerul portocaliu din hublou s-a acoperit de albeaţă. Sticla s-a întunecat; m-am chircit instinctiv, atât cât îmi permitea costumul pneumatic, dar în clipa următoare am înţeles că sunt nori. Şi parcă absorbită de undeva, de sus, pătura de nori s-a ridicat. Pluteam mai departe, când în soare, când în umbră, capsula se răsucea de-a lungul axei verticale şi discul uriaş al soarelui trecea liniştit prin hubloul din faţa mea, înfăţişându-se în partea stângă şi dispărând în dreapta. Deodată, printre foşnte şi trosnete, am început să aud o voce îndepărtată:

— Staţia Solaris către noul sosit, Staţia Solaris către noul sosit. Totul este în ordine. Noul sosit sub controlul Staţiei. Staţia Solaris către noul sosit, pregătiţi-vă pentru decolare în momentul zero, repet, pregătiţi-vă pentru decolare în momentul zero, atenţie, încep. Două sute cincizeci, două sute patruzeci şi nouă, două sute patruzeci şi opt...

Cuvintele erau despărţite de un scârţâit intermitent, care arăta că nu vorbeşte un om. Era cel puţin bizar. În mod normal, când vine un nou vizitator, mai ales dacă e de pe Pământ, te duci să-l întâmpini.

Nu aveam timp să mă gândesc mai mult, pentru că cercul imens pe care îl trasa în jurul meu soarele se ridica drept, laolaltă cu platoul spre care zburam; după această înclinare a urmat alta, în direcția opusă; mă legănam ca greutatea unui pendul uriaş şi, luptând cu amețeala, am văzut pe orizontul planetei ce se înălța ca un perete – marcat de dâre alb-liliachii şi negricioase – o măruntă tablă de şah, cu punctişoare negre şi verzi – semnul de orientare al Stației. În acelaşi timp, ceva s-a desprins cu zgomot deasupra capsulei – colierul lung al paraşutei inelare care a început să fâlfâie de zor; în acest zgomot era ceva absolut pământean, primul foşnet de vânt adevărat după atâtea luni.

Totul s-a derulat foarte rapid. Până atunci ştiam doar că mă duc în jos. Acum vedeam acest lucru. Tabla de şah alb-verzuie creştea masiv, ştiam că este trasată pe un corp prelung, ca de balenă, de culoare argintie, având în afară ácele senzorilor radarului. Se zăreau şi rândurile ferestrelor de culoare mai închisă. Vedeam că acest colos de metal nu stă pe suprafața planetei, ci atârnă deasupra ei, trăgându-şi pe fundalul negru umbra ca o pată eliptică de întuneric adânc. În acelaşi timp, zăream dârele violete ale oceanului, care se deplasau cu o mişcare slabă. Deodată, norii au dispărut sus, tiviți pe margini de o purpură orbitoare, având între ei cerul îndepărtat, neted şi portocaliu-cenuşiu; nu se mai desluşea nimic clar: am intrat în vrie. Înainte de a reuşi să scot o vorbă, o scurtă izbitură a readus capsula în poziție verticală; în hublou, oceanul vălurit începuse să scânteieze cu o strălucire de mercur, până spre orizontul fumuriu; cablurile şi colierele paraşutei gemeau, s-au desprins brusc şi au zburat deasupra valurilor, duse de vânt, iar capsula s-a legănat moale, cu o mişcare specifică, încetinită, caracteristică intrării într-un câmp de forțe artificial, şi a alunecat în jos. Ultimul lucru pe care am reuşit să îl văd erau platformele pentru aparatele de zbor şi oglinzile ajurate ale

radiotelescoapelor, probabil la o înălțime de câteva etaje. Capsula fusese imobilizată, iscându-se un zgomot îngrozitor de oțel izbit; ceva s-a deschis sub mine şi, printr-un oftat prelung, gâfâit, carapacea de metal în care stăteam în poziție verticală şi-a încheiat călătoria de o sută optzeci de kilometri.

— Stația Solaris. Zero şi Zero. Aterizarea s-a încheiat. Gata! am auzit vocea lipsită de viață a instalației de control.

Simțind o apăsare stânjenitoare în piept şi îmi percepându-mi viscerele ca pe o povară neplăcută, am prins maneta cu ambele brațe şi am întrerupt contactele. S-a aprins o inscripție verde: „PĂMÂNT", iar peretele capsulei s-a deschis; patul pneumatic m-a împins uşor din spate, aşa că, pentru a nu cădea, a trebuit să fac un pas în față. Cu un sâsâit domol, asemănător unui oftat resemnat, aerul a părăsit compartimentele costumului spațial. Eram liber.

Mă aflam sub o pâlnie argintie, înaltă cât nava. Pe pereți se vedeau şiruri de tuburi colorate, dispărând în adâncituri rotunde. M-am întors cu fața. Puțurile de ventilare făceau zgomot, eliminând gazele otrăvitoare ale atmosferei planetare, care pătrunseseră aici în timpul aterizării. Trabucul capsulei, gol ca gogoaşa desfăcută a unei insecte, se oprise pe un caliciu amplasat pe o ridicătură de oțel. Tabla exterioară căpătase o culoare de un maroniu-murdar. Am coborât pe un mic plan înclinat. Ceva mai departe, pe metal era aşezat un strat de plastic rugos. Se tocise, lăsând la vedere oțelul gol în locurile de-a lungul cărora treceau de obicei cărucioarele ce transportau rachetele. Brusc, compresoarele ventilatoarelor au tăcut şi s-a aşeternut o linişte totală. M-am uitat în jur stânjenit, aşteptând să apară cineva, dar nu a venit nimeni. Doar o săgeată de neon indica banda transportoare, care se derula fără zgomot. M-am urcat pe platforma ei. Bolta halei cobora pe o frumoasă traiectorie parabolică, trecând într-un coridor tubular. În nişele lui se

ridicau stive de butelii cu gaz lichefiat, recipiente, rulouri de paraşute, lăzi, toate aşezate în dezordine. Şi asta mi-a dat de gândit. Banda se termina într-un spaţiu rotund al culoarului. Aici domnea o şi mai mare harababură. Pe sub maldărul de bidoane de tablă se întindea o baltă de lichid uleios. Un miros neplăcut, puternic, umplea încăperea. Urme de paşi, imprimate clar în acel lichid lipicios, duceau în direcţii diferite. Printre cutiile de tablă zăceau role albe de benzi telegrafice, hârtii rupte şi gunoaie. Şi iar s-a aprins indicatorul verde, arătându-mi s-o iau spre uşa centrală. În spatele ei era un coridor atât de îngust, încât doi oameni abia ar fi putut trece unul pe lângă altul. Ferestrele superioare, îndreptate spre cer, cu o sticlă ca de lentilă, luminau calea. Mai era o uşă, vopsită ca o tablă de şah, în alb-verde. Era întredeschisă. Am intrat înăuntru. Cabina de forma unei semisfere avea o mare fereastră panoramică prin care se vedea cerul învăluit în ceaţă. Dedesubt se mişcau fără zgmotot colinele negricioase ale valurilor. De-a lungul pereţilor erau o grămadă de dulapuri deschise, pline cu instrumente, cărţi, pahare cu depuneri uscate, termosuri prăfuite. Pe podeaua murdară erau cinci sau şase măsuţe cu rotile, intercalate cu nişte fotolii dezumflate. Numai unul era umflat, cu speteaza înclinată pe spate. În el stătea un om mic, slăbănog, cu faţa arsă de soare. Pielea i se cojea în fâşii mari de pe nas şi de pe pometii obrajilor. Îl cunoşteam. Era ciberteticianul Snaut, locţiitorul lui Gibarian. La vremea lui, publicase câteva articole originale în almanahul solaristic. Nu-l văzusem niciodată. Avea pe el un tricou din plasă, printre ale cărei ochiuri ieşeau fire de păr cărunt de pe pieptul scobit, iar pantalonii, cândva albi, acum pătaţi la genunchi şi arşi de tot felul de reactivi, aveau multe buzunare, ca la instaltori. Ţinea în mână o pară din plastic, de felul celor din care beau oamenii de pe navele lipsite de gravitaţie artificială. Se uita la mine, parcă paralizat de o

lumină orbitoare. Para i-a scăpat printre degetele desfăcute şi a ţopăit de câteva ori ca un balonaş. A curs din ea puţin lichid incolor. Încet, tot sângele i s-a scurs de pe chip. Eram prea surprins pentru a scoate un cuvânt, iar această secvenţă tăcută a durat până ce teama lui mi s-a transmis şi mie, într-un mod de neînţeles. Am făcut un pas. El s-a ghemuit în fotoliu.

— Snaut... am şoptit.

A început să tremure de parcă ar fi fost lovit. Uitându-se la mine cu o repulsie de nedescris, a răspuns cu o voce răguşită:

— Nu te cunosc, nu te cunosc, ce vrei de la mine...?

Lichidul vărsat s-a evaporat rapid. Am simţit miros de alcool. Oare bea? Să fi fost beat? Dar de ce îi era atât de teamă? Rămăsesem în mijlocul cabinei. Aveam genunchii moi, iar urechile parcă astupate cu vată. Aveam impresia că podeaua devenise nesigură şi nu-i mai simţeam rezistenţa sub tălpi. Dincolo de geamul curbat al ferestrei se legăna monoton oceanul. Snaut nu şi-a luat ochii înroşiţi de la mine. Teama îi dispărea de pe chip, dar rămânea în continuare repulsia.

— Ce ai? l-am întrebat în şoaptă. Eşti bolnav?

— Îţi faci griji... a spus cu voce surdă. Aha! Eşti realmente îngrijorat, nu-i aşa? Dar ce treabă ai cu mine? Eu nu te cunosc.

— Unde este Gibarian? am întrebat.

Respiraţia i s-a oprit o clipă, ochii i-au devenit din nou sticloşi, ceva s-a aprins în ei şi s-a stins.

— Gi... giba, a început să se bâlbâie. Nu! Nu!!!

A fost scuturat de un chicot idiot, care a încetat brusc.

— Ai venit la Gibarian? a spus aproape liniştit. La Gibarian? Ce treabă ai cu el?

Mă privea de parcă aş fi încetat deodată să mai fiu un pericol pentru el; în cuvintele lui, dar mai ales în tonul lor, era ceva extrem de insultător.

— Ce tot spui... am bâiguit surd. Unde este?

Eram uluit.

— Nu ştii?

„E beat", îmi ziceam. „Beat criță." M-a cuprins o furie crescândă. De fapt, ar fi trebuit să ies, dar răbdarea mea era pusă la încercare.

— Vino-ți în fire! am țipat. De unde pot şti unde este, de vreme ce abia am sosit? Ce se întâmplă cu tine, Snaut?

Era nedumerit. Şi-a pierdut din nou suflul pentru o clipă, dar oarecum în alt fel, iar în ochi i s-a ivit un licăr brusc. Cu mâinile tremurânde, s-a prins de brațul fotoliului şi s-a ridicat cu greu – se auzea cum îi trosnesc încheieturile.

— Poftim? a spus aproape treaz. Ai sosit? De unde ai sosit?

— De pe Pământ, am răspuns furios. Poate ai auzit despre această planetă? Se pare că nu.

— De pe Pă... O, cerule, tu eşti... Kelvin?

— Da. Ce te uiți aşa? Ce este atât de curios?

— Nimic, a spus, mişcându-şi repede pleoapele. Nimic.

Şi-a şters fruntea.

— Kelvin, scuză-mă, ştii, pur şi simplu m-ai luat prin surprindere. Nu mă aşteptam.

— Cum nu te aşteptai? Doar ați primit vestea cu luni în urmă, iar Moddard a telegrafiat chiar astăzi de la bordul lui *Prometeu*...

— Da, da... aşa e, dar, vezi tu, aici domneşte o oarecare... harababură.

— Asta aşa e, am răspuns sec. Se vede.

Snaut s-a învârtit în jurul meu de parcă ar fi verificat cum arată costumul spațial, care era unul obişnuit, cu tuburi pentru conectare şi cabluri pe piept. A tuşit de câteva ori. Şi-a atins nasul proeminent.

— Poate doreşti să faci un duş? O să-ți facă bine... Uşa albastră, pe partea opusă.

— Mulțumesc, cunosc configurația Stației.

— Poate ți-e foame...?

— Nu. Unde este Gibarian?

S-a apropiat de geam, ca şi când nu ar fi auzit întrebarea mea. Întors cu spatele, arăta şi mai bătrân. Părul tuns scurt îi era cărunt, ceafa, arsă de soare, îi era străbătută de dâre adânci ca nişte tăieturi. Dincolo de fereastră luceau crestele valurilor care se ridicau şi cădeau atât de încet încât oceanul părea că se coagulează. Uitându-te într-acolo, aveai imprsia că Stația se deplasează uşor într-o parte, parcă alunecând de pe un postament invizibil. Pe urmă îşi revenea şi, apoi, la fel, printr-o mişcare leneşă, se îndrepta în partea cealaltă. Dar era probabil o iluzie. Fulgi de spumă vâscoasă de culoarea oaselor se adunau în văile dintre valuri. O clipă, am simțit un gol în stomac. Ordinea desăvârşită de la bordul lui *Prometeu* mi se părea ceva de preț, pierdut pentru totdeauna.

— Ascultă... a zis pe neaşteptate Snaut. Momentan doar eu...

S-a întors cu spatele. Îşi freca nervos mâinile.

— Va trebui să te mulțumeşti cu tovărăşia mea. Deocamdată. Spune-mi Şobolanul. Mă cunoşti doar din fotografie, dar nu-i nimic, toți îmi spun aşa. Mi-e teamă că altă soluție nu există. De altfel, când ai avut părinți cu aspirații cosmice, ca ai mei, Şobolanul sună oarecum mai omenesc...

— Unde este Gibarian? am întrebat din nou.

A început să clipească.

— Îmi pare rău că te-am întâmpinat astfel, dar nu este doar vina mea. Am uitat complet, aici s-au petrecut multe lucruri, ştii...

— A, în ordine, am răspuns. Să lăsăm asta. Ce s-a întâmplat cu Gibarian? Nu este pe Stație? A zburat undeva?

— Nu, a răspuns, privind spre un colț în care erau înghesuite bobine de sârmă. N-a zburat nicăieri. Şi nici n-o să zboare. Tocmai din cauza asta... printre altele....

— Poftim? am întrebat.

Aveam în continuare urechile astupate şi mi se părea că aud mai prost.

— Ce vrei să spui? Unde este?

— Ştii doar, mi-a spus pe un cu totul alt ton.

M-a privit în ochi cu o răceală care a făcut să mă treacă fiorii. Poate că băuse, dar ştia ce spune.

— Nu cumva s-a întâmplat...?

— Ba s-a întâmplat.

— Un accident?

A dat din cap. Îmi confirma temerile, urmărindu-mi îndeaproape reacţiile.

— Când?

— Azi, în zori.

Ciudat, dar nu am simţit niciun şoc. Prin realitatea lui, tot schimbul acesta de întrebări şi răspunsuri telegrafice mai degrabă m-a liniştit. Mi se părea că înţeleg acum comportarea lui stranie.

— Cum s-a întâmplat?

— Du-te şi schimbă-te, aranjează-ţi lucrurile şi întoarce-te, să zicem, peste o oră.

O clipă am ezitat.

— Bine.

— Stai puţin, a spus în timp ce mă îndreptam spre uşă.

M-a privit într-un fel aparte. Ştiam că nu va putea rosti ceea ce avea să-mi spună.

— Eram trei, iar acum, cu tine, suntem din nou trei. Îl cunoşti pe Sartorius?

— Ca şi pe tine, din fotografie.

— Este sus, în laborator, şi nu cred că o să iasă de acolo înainte de miezul nopţii, dar... în orice caz, o să-l recunoşti. Dacă o să vezi pe altcineva, înţelegi, nu pe mine şi nici pe Sartorius, înţelegi, atunci...

— Atunci, ce?

Aveam impresia că visez. Pe fundalul valurilor negre, cu licăriri sângerii în lumina soarelui care stătea să apună, s-a aşezat în fotoliu cu capul plecat, la fel ca înainte, privind într-o parte spre bobinele de sârmă.

— Să nu faci nimic.

— Pe cine să văd? O stafie?! am izbucnit.

— Te înțeleg. Crezi că am înnebunit. Nu. Nu am înnebunit. Nu ştiu cum să-ți spun altfel... deocamdată. De altfel, poate că n-o să se întâmple nimic. În orice caz, ține minte. Te-am prevenit.

— În legătură cu ce anume? Despre ce vorbeşti?

— Să nu te pierzi cu firea! o ținea pe-a lui. Comportă-te ca şi când... Fii pregătit pentru orice. Ştiu că e imposibil. Cu toate acestea, încearcă. Este tot ce te sfătuiesc. Altceva nu ştiu ce să-ți spun.

— Dar CE anume o să văd? am țipat.

Abia mă abțineam să nu-l prind de umeri şi să-l zgâlțâi zdravăn, în timp ce stătea aşa, cu ochii ațintiți într-un colț, cu fața obosită şi arsă de soare, rostind cu greu crâmpeie de cuvinte.

— Nu ştiu. Într-un anumit sens, depinde de tine.

— Halucinații?

— Nu. Este ceva real. Să nu... ataci. Ține minte!

— Ce tot spui? am replicat cu o voce ciudată.

— Nu suntem pe Pământ.

— Politheria? De obicei, ele nu seamănă cu oamenii! am spus.

Nu ştiam ce să fac pentru a-l scoate din starea de perplexitate în care căzuse. Părea că desluşeşte ceva absurd, care îi îngheață sângele în vine.

— Tocmai de aceea este atât de îngrozitor, a spus el încet. Nu uita: fii extrem de precaut!

— Ce s-a întâmplat cu Gibarian?

Nu mi-a răspuns.

— Ce face Sartorius?

— Întoarce-te peste o oră.

M-am răsucit şi am ieşit. Deschizând uşa, m-am mai uitat o dată spre el. Stătea cu faţa în mâini, mic, ghemuit, în pantalonii lui pătaţi. Abia acum am observat că la încheieturile ambelor mâini avea sânge închegat.

2
Solariştii

Coridorul tubular era pustiu. Am rămas o clipă în faţa uşii închise, ascultând cu atenţie. Pereţii trebuie să fi fost subţiri, se auzea de afară adierea vântului. Pe uşă se vedea, scrisă cu creionul, inscripţia „Om", lipită cam într-o parte, cu o bucată de plasture ca un dreptunghi. M-am uitat la acest cuvânt mâzgălit. La un moment dat, am vrut să mă întorc la Snaut, dar am înţeles că nu se poate.

Avertismentul lui bezmetic încă îmi mai răsuna în urechi. M-am mişcat, cu povara costumului spaţial apăsându-mi pe umeri. Încet, de parcă m-aş fi ascuns fără să vreau de un observator invizibil, m-am întors în încăperea rotundă cu cinci uşi. Pe ele erau tăbliţe cu numele: dr. Gibarian, dr. Snaut, dr. Sartorius. Pe cea de-a patra nu era nimic. Am ezitat o clipă, apoi am apăsat uşor clanţa şi am deschis încet. Când s-a întredeschis, am simţit că este cineva acolo. Am intrat înăuntru.

Nu era nimeni. Aceeaşi fereastră convexă, ceva mai mică, îndreptată spre oceanul care, aici, sub soare, lucea unsuros, ca şi când din valuri curgea un ulei roşiatic. O lumină de purpură umplea toată încăperea, asemănătoare cu o cabină de pe o navă. Pe o parte erau rafturi cu cărţi, printre care stătea un pat fixat vertical în perete, iar pe partea cealaltă, mai multe dulapuri, printre care atârnau, în rame de nichel, fotografii luate din zbor, lipite între ele; pe stative din metal se aflau retorte şi eprubete astupate cu

vată, iar lângă fereastră erau aşezate, pe două rânduri, cutii din email alb, încât cu greu te puteai strecura printre ele. Capacele unora erau uşor date la o parte, iar înăuntru se vedeau o mulțime de instrumente şi furtunuri din plastic; în ambele colțuri erau robinete, ventilatoare şi instalații de congelare; microscopul stătea direct pe podea, negăsindu-şi loc pe masa mare de lângă fereastră. Când m-am întors, chiar lângă uşa de la intrare, am văzut un dulap deschis, înalt până în tavan, plin cu combinezoane, şorțuri de lucru şi de protecție; pe rafturi – lenjerie, iar printre carâmbii de la ghetele antiradioactive luceau sticle de aluminiu pentru aparatele de oxigen portabile. Două aparate, laolaltă cu măştile lor, atârnau agățate de marginea patului suspendat. Pretutindeni domnea acelaşi haos, de parcă lucrurile fuseseră aruncate la întâmplare, în grabă. Am tras aer în piept şi am simțit un miros slab de reactivi chimici şi un iz pătrunzător – oare să fi fost de la clor? Instinctiv, am căutat din ochi orificiile ventilatoarelor din colțurile tavanului. Fâşiile de hârtie lipite de cadrul lor se legănau domol – un semn că funcționau compresoarele, menținând circulația normală a aerului. Am mutat cărțile, aparatele şi instrumentele de pe cele două scaune din colț, le-am împins cât s-a putut astfel încât, în jurul patului, între dulap şi rafturi, să rămână un spațiu relativ gol. Am tras cuierul pentru a atârna pe el costumul spațial, am prins cu degetele capătul fermoarului, dar am renunțat în grabă. Nu mă puteam decide să-mi dau jos costumul spațial, ca şi când în felul acesta aş fi devenit lipsit de apărare. Am cuprins încă o dată cu privirea toată camera, am verificat dacă uşa este bine închisă şi, fiindcă nu avea încuietoare, după o scurtă ezitare, am împins spre ea două dintre cele mai grele cutii. După ce m-am baricadat provizoriu, din trei smucituri m-am eliberat de învelişul meu greu şi scârțâitor. O oglindă îngustă de pe suprafața interioară a dulapului reflecta o parte a camerei. Cu coada

ochiului am surprins acolo o mişcare. Am dat să mă apropii, însă era chiar imaginea mea. Tricoul de sub costumul spațial îmi era îmbibat de transpirație. L-am dat jos şi l-am pus în dulap. Într-o nişă din spate luceau pereții unei băi în miniatură. Pe podeaua de la duş zăcea o casetă mare, plată. Am dus-o, nu fără efort, în cameră. Când am pus-o pe podea, capacul a sărit ca un arc şi am văzut despărțituri pline cu tot felul de lucruri bizare: obiecte diforme din metal întunecat, replici groteşti ale instrumentelor de pe raft. Niciunul nu putea fi folosit, erau nefinisate, boante, distorsionate, parcă scoase din foc. Extrem de ciudat era faptul că şi mânerele de ceramită erau deformate în acelaşi fel, deşi aceasta practic nu se topeşte. În niciun cuptor din laborator nu s-ar putea atinge o temperatură pentru a le lichefia, poate doar în interiorul unui reactor atomic. Din buzunarul costumului meu spațial atârnat în cuier am scos un mic contor Geiger, dar botişorul lui negru n-a scos niciun sunet când l-am apropiat de ele.

Aveam pe mine doar slipul şi un maiou ca o plasă. Le-am dat jos pe duşumea, ca pe nişte cârpe, şi am intrat gol-goluț sub duş. Biciuirea apei am simțit-o ca pe o alinare. Mă unduiam sub şuvoaiele puternice, calde, îmi masam trupul, pufăiam, oarecum exagerat, de parcă m-aş fi scuturat, aruncând de pe mine toată această nesiguranță tulbure, generatoare de suspiciuni, care umplea Stația.

Am căutat în dulap un costum uşor de trening pe care să-l poți purta şi sub costumul spațial şi mi-am mutat în buzunarul lui toată averea mea modestă; printre foile notesului am simțit ceva tare: ajunsese acolo, nu se ştie în ce chip, cheia de la locuința mea de pe Pământ, pe care am răsucit-o o clipă printre degete, neavând habar ce să fac cu ea. Până la urmă am pus-o pe masă. Mi-a venit în minte că poate voi avea nevoie de vreo armă. În mod cert nu era ca un briceag universal, dar nu aveam altceva, şi nici nu mă aflam într-o asemenea

stare de spirit ca să încep să caut un aruncător de flăcări sau altceva de genul acesta. M-am aşezat pe scăunelul de metal din mijlocul spaţiului gol, departe de toate obiectele. Doream să fiu singur. Am constatat cu satisfacţie că mai aveam încă o jumătate de oră; ce să fac, rigurozitatea în ceea ce priveşte respectarea oricăror angajamente, indiferent dacă sunt importante sau mai puţin importante, îmi stă în fire. Limbile ceasului arătau ora şapte. Soarele apunea. Ora locală şapte era ora douăzeci la bordul lui *Prometeu*. Probabil că pe ecranele lui Moddard, Solaris trebuie să se fi micşorat până la dimensiunea unei scântei şi nu se mai deosebea prin nimic de stele. Dar ce rost mai avea să mă preocupe *Prometeu*? Am închis ochii. Domnea o linişte desăvârşită, dacă nu s-ar fi auzit la intervale regulate de timp geamătul tuburilor. Apa picura încet în baie, căzând pe porţelan.

Gibarian nu mai trăia. Dacă înţelesesem bine ceea ce-mi spusese Snaut, de la moartea lui trecuseră câteva ore bune. Oare ce au făcut cu trupul? L-au înhumat? Ce-i drept, pe această planetă nu puteau face asta. M-am gândit la acest lucru ceva mai mult, de parcă soarta defunctului era lucrul cel mai important; după ce mi-am dat seama de absurditatea acestor reflecţii, m-am ridicat şi am început să umblu prin cameră, atingând cu vârful tălpii cătile aruncate în dezordine şi dând peste o mică pungă goală: m-am aplecat şi am ridicat-o. Nu era goală. În ea se afla o sticluţă de culoare închisă, atât de uşoară, de parcă ar fi fost suflată din hârtie. M-am uitat prin ea în fereastră, în ultimele raze ale amurgului, care se înroşeau trist, înnegrite de ceţuri murdare. Ce se petrecea cu mine? De ce mă preocupam cu asemenea nimicuri, precum sticluţa care îmi căzuse în mână?

Am început să tremur, fiindcă se aprinsese lumina. Fireşte, fotocelula reacţionase la amurgul care se lăsase. Eram în aşteptare, tensiunea crescuse într-un asemenea grad încât,

până la urmă, nu mai doream să am în spate un spațiu gol. Am hotărât să lupt cu el. Am tras scaunul spre rafturi. Am scos volumul doi al vechii monografii a lui Hughes şi Eugel, *Istoria Stației Solaris*, volum pe care îl cunoşteam atât de bine, şi am început să-l răsfoiesc, sprijinind cotorul gros şi rigid de genunchi.

Solaris a fost descoperită cu aproape o sută de ani înainte de naşterea mea. Planeta se roteşte în jurul a doi aştri, unul roşu şi celălalt albastru. Timp de patruzeci de ani nu s-a apropiat de ea nicio navă. În acele vremuri, teoria Gamov-Shapley cu privire la imposibilitatea apariției vieții pe planetele unor aştri dubli trecea drept certă. Orbitele unor asemenea planete se schimbă neîncetat ca urmare a jocului gravitației, care se produce în timpul rotației reciproce a celor doi sori.

Perturbările ce se manifestă alternativ comprimă şi extind orbita planetei, iar germenii vieții, dacă apar, sunt distruşi fie din cauza căldurii ca de jăratic, fie a frigului de gheață. Aceste schimbări au loc la un interval de milioane de ani, deci, la scară astronomică sau biologică (fiindcă evoluția are nevoie de sute de milioane de ani, dacă nu de miliarde), într-un timp foarte scurt.

Potrivit primelor calcule, Solaris urma să se apropie, în decurs de cinci sute de mii de ani, la o distanță de jumătate de unitate astronomică de soarele său roşu, iar după încă un milion, să se prăbuşească în hăul încins al acestuia.

Dar după nici zece ani s-a constatat că traiectoria ei nu arată deloc schimbările aşteptate, ca şi când ar fi absolut stabilă, la fel de stabilă ca şi traiectoriile planetelor din sistemul nostru solar.

Au fost repetate, acum cu cea mai mare rigoare, observațiile şi calculele care confirmau doar ceea ce se cunoştea, şi anume că Solaris are o orbită schimbătoare. De la o planetă dintre cele câteva sute descoperite în fiecare an, care în

notițe de câteva rânduri, ce indică elementele mișcării lor, sunt trecute în marile statistici, Solaris avansa pe atunci la rangul de corp ceresc demn de o deosebită atenție.

La patru ani de la descoperirea ei, a fost înconjurată de expediția lui Ottenskjöld, care a explorat planeta de pe *Laocoon* şi de pe două nave auxiliare însoțitoare. Această expediție a avut caracter de investigație provizorie, improvizată, mai ales că nu putea să aterizeze. A lansat pe orbitele ecuatorială şi polară un număr mai mare de sateliți-observatori automați, a căror sarcină principală era de a măsura potențialul gravitațional. În plus, a fost cercetată suprafața planetei, acoperită aproape în întregime de un ocean presărat cu insule plate, care se ridicau deasupra nivelului acestuia. Suprafața lor totală este mai mică decât cea a Europei, deşi Solaris are un diametru cu douăzeci la sută mai mare decât Pământul. Aceste petice de teren stâncos şi deşertic, împrăştiate la întâmplare, se concentrează îndeosebi în emisfera sudică. S-a aflat şi compoziția atmosferei lipsite de oxigen şi s-au făcut măsurători exacte ale densității planetei, precum şi ale albedoului şi ale altor elemente astronomice. Aşa cum era de aşteptat, nu s-au găsit niciun fel de urme de viață, nici pe uscat, nici în ocean.

În decursul deceniilor care au urmat, Solaris, care acum se află în centrul atenției tuturor observatoarelor din regiune, a manifestat o uimitoare tendință de a-şi păstra, dincolo de orice îndoială, orbita sa instabilă din punct de vedere gravitațional. Un timp, s-a încercat (din grijă pentru binele ştiinței) să fie plasată vina în seama anumitor cercetători sau a computerelor folosite de aceştia.

Lipsa de fonduri a întârziat cu încă trei ani trimiterea unei expediții adecvate pe Solaris, până în momentul când Shannahan, după ce şi-a completat echipajul, a obținut din partea institutului trei nave cu tonaj C, de clasă cosmodromică. Cu un an şi jumătate înainte de sosirea expediției

care luase startul din zona alfa a constelației Vărsătorului, o altă flotă de explorare a lansat din partea institutului un sateloid automat – Luna 247 – pe orbita din jurul lui Solaris. Acest sateloid, după trei reconstrucții realizate la intervale de aproximativ zece de ani, mai funcționează și astăzi. Datele pe care le-a adunat au confirmat până la urmă observațiile expediției lui Ottenskjöld cu privire la caracterul activ al mișcărilor oceanului. Una dintre navele lui Shannahan a rămas pe orbita înaltă, iar alte două, după pregătiri preliminare, au aterizat pe o fâșie stâncoasă care ocupă în jur de șase sute de mile pătrate, la polul sud al lui Solaris. Investigațiile expediției s-au încheiat după optsprezece luni, desfășurându-se cu succes, cu excepția unui caz nefericit, cauzat de funcționarea defectuoasă a aparatelor. În cadrul echipei științifice s-a ajuns însă la o scindare în două tabere ce luptau între ele. Obiectul disputei devenise oceanul. Pe baza analizelor, fusese considerat o formațiune organică (nimeni nu îndrăznea pe atunci să-l numească viu). Însă în vreme ce biologii au văzut în el o formațiune primitivă – ceva în genul unei mase gigantice, așadar un fel de celulă fluidă, monstruoasă prin creșterea ei (dar numită de ei „formațiune prebiologică") care înconjura întreg globul cu un înveliș ca o gelatină, având o adâncime ce atingea pe alocuri câteva mile –, astronomii și fizicienii afirmau că trebuie să fie o structură extrem de bine organizată, probabil mai complicată decât organismele de pe Pământ, de vreme ce reușește să influențeze în mod activ modelarea orbitei planetare. Căci nu se descoperise nicio altă cauză care să explice comportamentul lui Solaris; mai mult, planeto-fizicienii descoperiseră o legătură între anumite procese ale oceanului plasmatic și potențialul gravitațional, măsurat local, care se schimba în funcție de „modificarea materiei" oceanice.

Așadar fizicienii, și nu biologii, lansaseră formularea paradoxală de „mașină plasmatică", înțelegând prin aceasta o

formațiune poate neanimată, după concepțiile noastre, dar capabilă să întreprindă acțiuni concrete la scară – să relevăm de la început – astronomică.

În această dispută, care a atras ca într-un vârtej, în câteva săptămâni, cele mai autorizate personalități, doctrina Gamov-Shaplex a început să se clatine pentru prima dată după optzeci de ani.

Un timp, s-a încercat în continuare susținerea acesteia prin afirmația că oceanul nu are nimic în comun cu viața, că nu este nici măcar o formațiune „para" sau „prebiologică", ci o formațiune geologică, în mod sigur inedită, dar capabilă doar să fixeze orbita lui Solaris prin schimbări ale forței de gravitație; se recurgea și la regula lui Le Chatelier.

În pofida acestui conservatorism apăreau ipoteze – printre care se număra și teoria Civito-Vitta, una dintre cele mai elaborate – care susțineau că oceanul este rezultatul unei evoluții dialectice: de la primele sale forme pre-oceanice (o soluție de corpuri chimice reacționând leneș) a reușit, sub imperiul anumitor condiții (adică al schimbărilor de orbită care îi amenințau existența), depășind toate treptele intermediare ale dezvoltării pământene, așadar trecând peste formarea mono- și pluricelulară, peste evoluția vegetală sau animală, fără nașterea sistemului nervos și a creierului, să ajungă direct la stadiul de „ocean homeostatic". Cu alte cuvinte, nu s-a adaptat la mediu, precum organismele pământene, timp de sute de milioane de ani, ca abia după un interval atât de mare să dea naștere unei specii raționale, ci a început să-și domine mediul chiar de la început.

Acest lucru era destul de original, numai că mai departe nimeni nu știa cum o gelatină coloidală poate stabiliza orbita unui corp ceresc. De un secol se cunoșteau instalații care să creeze câmpuri artificiale de forță și gravitaționale – gravitoarele –, care să genereze complicate reacții nucleare și temperaturi uriașe; dar nimeni nici măcar nu-și imagina

cum această masă cleioasă şi informă ar putea produce un efect pe care gravitoarele îl obţineau prin reacţii nucleare complicate, la temperaturi mari. În ziare, spre curiozitatea cititorilor şi groaza oamenilor de ştiinţă, se vehiculau cele mai năstruşnice insinuări pe tema „tainei Solaris"; nu lipseau nici afirmaţiile potrivit cărora oceanul planetar ar fi fost o rudă îndepărtată a ţiparilor electrici de pe Pământ. Când se reuşise, cel puţin într-o anumită măsură, să se lămurească lucrurile, s-a constatat că explicaţiile, aşa cum s-a întâmplat nu o dată în cazul lui Solaris, puneau în locul unei enigme o alta, poate şi mai uluitoare.

Cercetările arătau că oceanul nu acţiona nicidecum pe principiul gravitoarelor noastre (ceea ce, de altfel, era ceva imposibil), dar reuşea în mod nemijlocit să modeleze dimensiunea spaţio-temporală, ceea ce ducea, printre altele, la abateri în măsurarea timpului pe unul şi acelaşi meridian al lui Solaris. Aşadar, oceanul nu doar cunoştea, într-un anumit sens, ci chiar reuşea să valorifice consecinţele teoriei Einstein-Bovia (ceea ce nu se poate spune despre noi).

După ce s-au spus aceste lucruri, în lumea ştiinţifică a izbucnit una dintre cele mai violente furtuni ale secolului nostru. Cele mai venerabile teorii, considerate unanim ca fiind adevărate, s-au prăbuşit, în literatura de specialitate au început să apară articole eretice, iar disputa „ocean genial sau gelatină gravitaţională" înflăcăra mintile.

Toate acestea s-au întâmplat cu mai mulţi ani înainte de naşterea mea. Când mergeam la şcoală, Solaris – ca urmare a faptelor cunoscute ulterior – era recunoscută unanim ca planetă înzestrată cu viaţă, doar că nu avea decât un singur locuitor...

Cel de-al doilea volum al lui Hughes şi Eugel, pe care îl răsfoiam mai departe în mod mecanic, începea cu o sistematizare concepută pe cât de original, pe atât de amuzant.

Tabelul de clasificare conținea pe rând: tipul – Polytheria; ordinul – Syncitialia; clasa – Metamorpha.

Era ca şi când am fi cunoscut cine ştie câte exemplare ale speciei, dar în realitate era doar una singură, e drept, cu o greutate de şaptesprezece miliarde de tone.

Îmi treceau pe sub degete diagrame colorate, analize şi configurații spectrale care demonstrau tipul şi ritmul transformării de bază şi reacțiile chimice ale acesteia. Cu cât mă afundam mai mult în volumul uriaş, cu atât mai multe calcule matematice se derulau pe paginile albe; puteam crede că ştiința noastră despre reprezentantul clasei Metamorpha – care zăcea învăluit în întunericul celor patru ore din noapte, la câteva sute de metri sub carcasa de oțel a Stației – este totală.

În realitate, nu toți erau de acord că este vorba de o „ființă", fără a mai lua în discuție ipoteza că oceanul putea fi numit rațional. Am pus marele volum pe raft şi l-am scos pe următorul. Cuprindea două părți. Prima era destinată trecerii în revistă a protocoalelor experimentale ale nenumăratelor întreprinderi menite să stabilească o legătură cu oceanul. Stabilirea unui contact era, din câte țin bine minte, sursa unor interminabile anecdote, persiflări şi bancuri în timpul studiilor; scolastica medievală părea un discurs clar, evident, în raport cu hățişul generat de această problemă. A doua parte a volumului, numărând aproape o mie trei sute de pagini, cuprindea doar bibliografia materiei; cărțile propriu-zise nu ar fi încăput cu siguranță în camera în care stăteam.

Primele încercări de contact au avut loc prin intermediul unor aparate electronice speciale, care transformau stimulii trimişi în ambele direcții. Oceanul lua parte activă la modificarea aparatelor. Totul se petrecea însă într-o totală beznă. Ce înseamnă că „lua parte"? Modifica unele elemente ale instalațiilor cufundate în el şi, drept urmare, ritmurile anticipate ale descărcărilor se schimbau, aparatele

înregistrau un furnicar de semnale, dovezi fragmentare ale unei activități fantastice care scăpa oricărei analize. Poate erau informații despre starea de moment a oceanului? Poate impulsuri care provocau naşterea formațiunilor sale uriaşe, undeva la mii de mile depărtare față de cercetători? Poate reflectări ale unor adevăruri veşnice ale oceanului, transpuse pe aparatele electronice şi încă nedescifrate? Poate opere de artă ale oceanului? Cine putea şti, de vreme ce nu era posibil să se obțină de două ori aceeaşi reacție la un stimul? De vreme ce o dată răspunsul era o explozie de impulsuri gata să arunce în aer aparatele, iar altă dată o tăcere surdă? De vreme ce nicio experiență nu putea fi repetată? Ni se părea mereu că ne aflăm la un pas de a descifra acest noian de înregistrări, care se mărea neîncetat; fuseseră create special în acest scop creiere electronice cu o capacitate practic nelimitată de prelucrare a informațiilor, creiere de care până atunci nu era nevoie. Într-adevăr, au fost obținute anumite rezultate. Oceanul – o sursă de impulsuri electrice, magnetice, gravitaționale – parcă vorbea în limbaj matematic; unele secvențe ale descărcărilor sale electrice puteau fi clasificate, folosind cele mai abstracte ramuri ale analizei matematice pământene, ale teoriei mulțimilor. Apăreau acolo structuri omologe, cunoscute din domeniul fizicii, care se ocupă cu analiza relației reciproce dintre energie şi materie, mărimile finite şi infinite, particule şi câmpuri, toate acestea îndreptându-i pe savanți spre convingerea că au în față un monstru gânditor, că este vorba despre un gen de ocean-creier protoplasmatic, multiplicat de milioane de ori, înconjurând întreaga planetă şi zăbovind asupra unor uimitor de vaste considerații teoretice cu privire la esența universului, iar ceea ce surprind aparatele noastre constituie crâmpeie mărunte, receptate întâmplător, dintr-un monolog gigantic, desfăşurat de

veacuri în adâncuri, depăşind orice posibilitate de înţelegere din partea noastră.

Asemenea ipoteze erau definite de unii ca expresie a subestimării capacităţilor omeneşti, ca gest de cedare în faţa a ceva încă neînţeles, dar care putea fi elucidat prin scoaterea la suprafaţă a vechii doctrine *ignoramus et ignorabimus*; alţii considerau, pe de altă parte, că acestea sunt nişte poveşti aiuritoare şi nocive, că în ipotezele matematicienilor transpare mitologia timpurilor noastre, mitologie care vede în uriaşul creier – electronic sau plasmatic, nu are importanţă – scopul suprem al existenţei, un *sumum* al acesteia.

La rândul lor, alţii... Dar existau legiuni întregi de cercetători şi opinii. De altfel, ce reprezentau toate aceste încercări de „stabilire a unui contact" în comparaţie cu celelalte ramuri ale solaristicii, în care specializarea evoluase atât de mult, mai ales în ultimul sfert de veac, încât un solarist-cibernetician aproape că nu se putea înţelege cu un solarist-simetriadolog. „Cum vă puteţi înţelege cu oceanul, dacă nu reuşiţi să faceţi acest lucru între voi?" a întrebat cândva în glumă Veubeke, care era atunci, în perioada studiilor mele, directorul institutului; această glumă ascundea mult adevăr.

Pentru că nu întâmplător oceanul fusese încadrat în clasa Metamorpha. Suprafaţa lui vălurită putea da naştere unor formaţiuni extrem de diferite între ele, neamintind prin nimic de cele pământene. Iar finalitatea acelei erupţii, nu o dată violente, a „creaţiei" plasmatice – fie ea de adaptare, cognitivă sau de altă natură – era o enigmă totală.

Punând la loc pe raft volumul atât de greu că era nevoie să-l ţin cu ambele mâini, mă gândeam că ştiinţa noastră despre Solaris, umplând biblioteci întregi, era un balast inutil şi un hăţiş de fapte şi că ne găseam în acelaşi loc în care a început aceasta, în urmă cu şaptezeci şi opt de ani;

de fapt, situația era chiar mai proastă, pentru că toată truda acelor ani s-a dovedit zadarnică.

Ceea ce ştiam cu exactitate era o sumă de contradicții. Oceanul nu folosea maşini şi nici nu le construia, deşi în anumite împrejurări părea că este în stare de aşa ceva, căci multiplica părți ale unor aparate scufundate în el, dar a făcut lucrul acesta doar în primul şi al doilea an al lucrărilor de explorare. Apoi a ignorat orice încercări, reînnoite cu o răbdare benedictină, pierzându-şi parcă orice interes față de instalațiile şi produsele noastre (şi totodată, aşa cum putem deduce, şi față de noi...). Nu poseda – continui să enumăr „cunoştințele noastre negative" – niciun fel de sistem nervos sau de celule, nici structuri care să semene cu albumina; nu totdeauna reacționa la stimuli, chiar dacă erau dintre cei mai puternici (de exemplu, „a ignorat" total catastrofa astrocargoului din cea de a doua expediție a lui Giese, care s-a prăbuşit de la o înălțime de trei sute de kilometri pe suprafața planetei, în urma exploziei nucleare a încărcăturii sale atomice fiind distrusă plasma pe o rază de o milă şi jumătate). Treptat, în rândurile oamenilor de ştiință „cazul Solaris" a început să fie perceput ca un „caz ratat", mai ales în sferele administrației ştiințifice a institutului, unde în ultimii ani s-au auzit voci care cereau reducerea surselor alocate pentru următoarele cercetări. Nimeni însă nu cutezase să vorbească până atunci de lichidarea totală a Stației; asta ar fi însemnat recunoaşterea evidentă a eşecului. De altfel, în discuții private, unii spuneau că ar fi nevoie de o strategie de retragere cât mai „onorabilă" din „scandalul Solaris".

Pentru mulți însă, îndeosebi pentru cei tineri, „scandalul" acesta devenea treptat ceva în genul unei pietre de încercare a propriei valori: „în esență – spuneau ei – este vorba de o miză mai mare decât înțelegerea civilizației solarisiene; acțiunea ne vizează pe noi înşine, vizează limitele cunoaşterii umane".

Un timp, devenise populară concepția (răspândită fervent în presa cotidiană) potrivit căreia oceanul gânditor, care învăluie întregul Solaris, este un creier gigant, ce depăşeşte civilizația noastră cu milioane de ani de evoluție, că este vorba de un „yoghin cosmic", de un înțelept, de o întruchipare a omniscienței care a înțeles de mult deşertăciunea oricărei acțiuni şi de aceea păstrează față de noi o tăcere categorică. Pur şi simplu, acesta era un neadevăr, căci oceanul viu acționează, şi încă în mod evident, numai că după alte reprezentări decât cele umane, aşadar nu construieşte oraşe, nici poduri, nici maşini zburătoare şi nici nu încearcă să învingă spațiul ori să-l depăşească (lucru în care unii apărători ai superiorității omului vedeau cu orice preț un atu inconfundabil pentru noi), ocupându-se în schimb cu miile de transformări, cu „autometamorfoza ontologică" – paginile operelor solaristice nu duc lipsă de termeni savanți! Pe de altă parte, un om care insistă să se intereseze de toate posibilele *solariana* nu poate înlătura impresia că are în față fragmente ale unei structuri inteligente, probabil geniale, amestecate anapoda cu fenomene bizare, aparent produsul unei minți aflate la granița cu nebunia, şi astfel luase naştere ideea de „ocean-debil", ca antiteză a concepției „oceanului-yoghin".

Aceste ipoteze au dezgropat şi reînviat una dintre cele mai vechi probleme filozofice, şi anume relația dintre materie şi spirit sau conştiință. Era nevoie de mult curaj – aşa cum a dovedit du Haart – pentru a-i atribui oceanului o conştiință. Această problemă, pe care metodologii se grăbiseră s-o catalogheze drept una metafizică, mocnea în fundalul majorității discuțiilor şi disputelor. Oare este posibilă gândirea fără conştiință? Oare procesele care se produc în ocean pot fi numite gândire? Muntele este o piatră foarte mare? Planeta este un munte uriaş? Pot fi folosite aceste

denumiri, însă noua scară de mărimi introduce în scenă noi legități și fenomene.

Această chestiune a devenit versiunea contemporană a problemei cvadraturii cercului. Orice gânditor independent a încercat să contribuie la tezaurul solaristicii; se înmulțeau teoriile care susțineau că aveam de-a face cu un produs al degenerării, al retrogradării, ulterior etapei de „glorie intelectuală" a oceanului. Se arăta că oceanul este în sine un glioblastom care, după ce a apărut în trupurile foștilor locuitori ai planetei, le-a devorat pe toate și le-a absorbit, încorporând resturile în forma unui element supracelular ce durează veșnic și reîntinerește de la sine.

În lumina albă a neoanelor, asemănătoare cu cea pământeană, am dat jos de pe masă aparatele și cărțile și, întinzând pe blatul de plastic harta planetei Solaris, m-am uitat la ea, sprijinându-mi brațele de marginile metalice. Oceanul viu avea abisurile și zonele sale de suprafață, iar insulele lui, acoperite de un noian de minerale erodate, dovedeau că ele au constituit cândva fundul acestuia. Dar oare controla erupția și prăbușirea formațiunilor stâncoase pe care le conținea? Nimeni nu putea face lumină în această problemă. Mă uitam pe hartă la emisferele uriașe, colorate cu diferite nuanțe de violet și albastru, simțind pentru a nu știu câta oară în viață o uimire la fel de cutremurătoare ca aceea pe care am simțit-o când pentru prima dată am aflat la școală de existența planetei Solaris.

Nu știu cum s-a întâmplat că tot ce era în jur, laolaltă cu taina morții lui Gibarian, chiar și viitorul meu incert, mi se păreau deodată lipsite de importanță și nu mă mai gândeam la nimic, cufundat în examinarea acestei hărți care l-ar fi speriat pe orice om.

Diferite părți ale oceanului viu erau denumite după cercetătorii care se dedicaseră explorării lor. Mă uitam atent la

masivul Thexall, care străbătea arhipelagurile de la ecuator, când am simțit deodată privirea cuiva.

Încă mai stăteam aplecat deasupra hărții, dar fără să o mai văd, de parcă eram paralizat. Uşa era în fața mea, baricadată de cutii şi cu dulapul tras în fața ei. Este vreun automat, m-am gândit eu, deşi nu fusese nimic asemănător în cameră şi nici nu ar fi putut intra fără să bag de seamă. Pielea de pe ceafă şi de pe spate a început să mă frigă, senzația privirii grele, imobile, devenea tot mai insuportabilă. Nu-mi dădeam seama că, îndesându-mi tot mai mult capul între umeri, apăsam din ce în ce mai tare pe masa care începuse să alunece uşor pe podea. Această mişcare parcă m-a adus din nou la realitate. M-am întors brusc.

Camera era goală. În fața mea se căsca doar bezna din marea fereastră semiovală. Senzația nu ceda. Întunericul mă privea – uriaş, fără o formă anume, fără privire, lipsit de contur. Bezna de dincolo de fereastră nu era luminată de nicio stea. Am tras draperia. Nu trecuse nici măcar o oră de când eram pe Stație şi începusem să înțeleg de ce se petreceau acolo cazuri de manie a persecuției. Instinctiv, am legat aceste întâmplări de moartea lui Gibarian. Cunoscându-l, mă gândisem până atunci că nimic nu ar fi putut să-i perturbe mintea. N-am mai fost sigur de asta.

Stăteam în mijlocul camerei, lângă masă. Respirația mi s-a liniştit şi simțeam cum mi se răceşte transpirația care îmi apăruse pe frunte. La ce mă gândisem cu o clipă înainte? A, da, la automate. La faptul că nu întâlnisem niciunul pe coridor şi nici în camere – era ceva foarte ciudat. Unde dispăruseră? Singurul pe care l-am văzut – de la distanță – aparținea serviciului de primire a vehiculelor de la aeroport. Dar celelalte?

M-am uitat la ceas. Ar fi trebuit să ajung la Snaut.

Am ieşit. Coridorul era luminat destul de slab cu tuburi de neon fixate de-a lungul plafonului. Am trecut pe lângă două uşi până am ajuns la cea pe care era scris numele lui

Gibarian. Am rămas mai mult timp în fața ei. În interiorul Stației domnea liniștea. Am pus mâna pe clanță. De fapt, nu doream să intru acolo. Clanța s-a lăsat, ușa s-a deschis ușor, dând la iveală o crăpătură neagră timp de o secundă, după care s-a aprins lumina. Acum ar fi putut să mă observe orice ar fi trecut pe coridor. Am păşit repede peste prag şi am închis ușa în urma mea fără zgomot. Apoi m-am întors cu fața.

Stăteam în picioare, atingând ușa cu spatele. Era o cameră mai mare decât a mea, cu o fereastră panoramică, acoperită pe trei sferturi cu o perdea adusă de pe Pământ, cu floricele mici, albastre şi roz, care nu făcea parte din echipamentul Stației. De-a lungul pereților se întindeau rafturi pentru cărți şi dulăpioare, şi unele, şi altele, acoperite cu un email de-un verde foarte deschis, pe un fundal lucios, argintiu. Conținutul lor, răsturnat în grămezi împrăştiate pe podea, se ridica printre măsuțe şi fotolii. Chiar în fața mea trecerea era blocată de două măsuțe răsturnate şi înfipte parțial în maldărele de reviste care ieşeau din dosarele plesnite. Cărți deschise, cu pagini care fluturau, erau stropite cu lichidele revărsate din boluri şi sticluțe sparte, cu dopuri roase, având, în majoritatea lor, pereți atât de groşi, încât dacă ar fi căzut de la sine pe podea, chiar de la o înălțime mai mare, nu s-ar fi spart. Lângă fereastră zăcea un birou răsturnat, cu o veioză spartă; un taburet era căzut în fața biroului, cu două picioare afundându-i-se pe jumătate în sertarele trase. Un adevărat potop de foi, de coli scrise de mână, acopereau toată podeaua. Recunoşteam scrisul lui Gibarian şi m-am aplecat deasupra colilor. Ridicând câteva dintre ele, am observat că mâna mea nu mai proiectează o umbră singulară, ca până atunci, ci una dublă.

M-am întors. Perdeaua trandafirie ardea, de parcă luase foc undeva, sus, străbătută de o linie de foc azuriu ce se extindea de la o clipă la alta. Am dat perdeaua la o parte, iar ochii

mi-au fost invadați de un incendiu paralizant. Cuprindea o treime din orizont. Un desiș de umbre prelungi, întinse ca nişte stafii, dădeau buzna de prin hăurile valurilor spre Stație. Era răsăritul. În zona în care se afla Stația, după o noapte care durase o oră, pe cer se ridica un alt soare, azuriu, al planetei. Un întrerupător automat tocmai stingea luminile din plafon când m-am întors la hârtiile răvăşite. Am dat peste o descriere succintă a unui experiment proiectat în urmă cu trei săptămâni – Gibarian intenționa să supună plasma acțiunii intense a unor raze Roentgen. Din context mi-am dat seama că aceasta îi era destinată lui Sartorius, care avea să organizeze experimentul – țineam în mână copia. Albul hârtiei începea să-mi facă rău la ochi. Ziua care se instalase era alta decât cea precedentă. Sub cerul portocaliu al soarelui stins, oceanul de culoarea cernelii, cu licăriri sângerii, era acoperit aproape totdeauna de o pâclă de un trandafiriu-murdar, care contopea laolaltă norii şi valurile. Însă toate acestea dispăruseră acum. Chiar filtrată de pânza trandafirie, lumina strălucea precum cea a unei puternice lămpi cu cuarț. Mâinile mele bronzate devniseră aproape cenuşii. Toată camera se cam schimbase, tot ce avea nuanță roşie se făcuse maroniu şi căpătase culoarea ficatului, în timp ce obiectele albe, verzi şi galbene luaseră o culoare mai pregnantă, încât păreau că iradiază propria lumină. Mijind ochii, m-am uitat prin crăpătura perdelei: cerul era ca o mare albă de foc, sub care parcă vibra şi fierbea un metal lichid. Mi-am strâns pleoapele şi-n câmpul vizual au început să-mi apară cercuri roşii care creşteau mereu. Pe consola chiuvetei (marginea ei era spartă) am descoperit o pereche de ochelari fumurii care, atunci când mi i-am pus la ochi, îmi acopereau aproape jumătate de față. Draperia de la fereastră ardea acum ca o flacără. Citeam mai departe, ridicând colile de pe jos şi aşezându-le pe singura măsuță nerăsturnată. O parte din text lipsea.

Am dat peste un raport al experienţelor făcute. Am aflat astfel că, timp de patru zile, au supus oceanul unei iradieri într-un punct aflat la o mie patru sute de mile nord-est de poziţia actuală. Toate acestea m-au surprins, deoarece folosirea razelor Roentgen era interzisă prin convenţia ONU din cauza efectelor ei letale şi eram absolut sigur că nimeni nu s-a adresat celor de pe Pământ ca să ceară aprobare pentru aceste experimente. La un moment dat, ridicând capul, am observat în oglinda uşii întredeschise a dulapului propria imagine, chipul cadaveric de alb, cu ochelarii fumurii. Camera învăluită în alb şi albastru arăta terifiant, dar după câteva minute s-a putut auzi un scrâşnet metalic şi din afară s-au lăsat peste ferestre jaluzelele ermetice; interiorul se întunecase şi s-a aprins lumina artificială, bizar de palidă acum. Se făcea tot mai cald, încât zgomotul uniform care venea dinspre tuburile de climatizare semăna cu un vaiet intens. Aparatura frigorifică a Staţiei funcţiona de zor. Cu toate acestea, o zăpuşeală stătută creştea întruna.

Un sunet de paşi mi-a ajuns la ureche. Cineva umbla pe coridor. Din câteva salturi inaudibile am ajuns la uşă. Paşii s-au rărit şi au amuţit. Oricine ar fi fost se oprise în spatele uşii. Clanţa s-a lăsat încet; fără a sta pe gânduri, am prins-o automat din partea mea şi nu i-am mai dat drumul. Strânsoarea nu s-a intensificat, dar nici nu a slăbit. Cel aflat de partea cealaltă a uşii s-a comportat la fel, fără să facă zgomot, de parcă ar fi fost surprins. Am ţinut aşa clanţa o bună bucată de vreme. Apoi mi-a sărit deodată din mână – i se dăduse drumul încet –, iar un foşnet slab arăta că celălalt se îndepărtează. Am rămas în piciore, trăgând cu urechea, dar domnea liniştea.

3
Oaspeții

Am împăturit în grabă notițele lui Gibarian şi le-am băgat în buzunar. M-am apropiat uşor de dulap şi m-am uitat înăuntru – combinezoanele şi hainele erau strânse, înghesuite într-un colț, de parcă ar fi stat cineva acolo. De sub teancul de hârtii de pe podea ieşea colțul unui plic. L-am ridicat. Îmi era adresat. Cu respirația întretăiată am desfăcut plicul şi a trebuit să mă forțez pentru a deschide foaia de hârtie aflată în interior.

Cu un scris mărunt, ordonat, dar lizibil, Gibarian nota: „Ann. Solar. Vol. 1. Anexa, ibidem: Vot. Separat. Messenger în problema. F.; *Micul apocrif* al lui Ravintzer."

Asta era tot, niciun cuvânt în plus. Se vedea că scrisese în grabă. Oare să fi fost aceasta o informație importantă? Când o scrisese? M-am gândit că ar trebui să ajung cât mai repede la bibliotecă. Cunoşteam anexa la primul anuar solaristic, adică ştiam de existența ei, dar nu am avut-o niciodată în mână, mi se părea că are doar o valoare pur istorică. În schimb, despre Ravintzer sau despre *Micul apocrif* nici măcar nu auzisem.

Ce era de făcut?

Întârziasem un sfert de oră. Din prag am mai cuprins încă o dată cu privirea toată camera. Abia acum am observat patul rabatabil fixat vertical în perete, pentru că fusese acoperit de harta desfăşurată a lui Solaris. Dincolo de hartă atârna ceva. Era un magnetofon portabil, într-o husă. Am

scos aparatul, am pus husa la locul ei şi am băgat magnetofonul în buzunar. M-am uitat la contor, aproape toată banda era înregistrată.

Am rămas din nou o secundă lângă uşă, cu ochii închişi, ascultând cu atenţie liniştea de afară. Nimic. Am deschis uşa, iar coridorul mi s-a părut un abis negru; abia atunci mi-am scos ochelarii fumurii şi am văzut o lumină slabă în plafon. Am tras uşa după mine şi m-am dus în stânga, spre cabina radio.

M-am apropiat de încăperea rotundă din care porneau coridoarele, ca nişte spiţe de roată, când, trecând pe lângă un culoar lateral îngust ce ducea, se pare, spre băi, am văzut o figură uriaşă, neclară, care aproape se contopea cu semiîntunericul.

M-am oprit, parcă încremenit. Din adâncul acelui coridor venea cu pas leneş, ca de răţuşcă, o negresă uriaşă. I-am zărit luciul globilor oculari şi aproape concomitent am auzit plescăitul moale al tălpilor ei desculţe. Nu purta nimic în afară de o fustiţă gălbuie, împletită parcă din paie; avea sâni enormi, atârnând, iar braţele negre erau cât pulpele unui om normal; a trecut pe lângă mine fără ca măcar să se uite în direcţia mea, la o distanţă de un metru, şi s-a dus, legănându-se ca un elefant, asemănătoare cu statuetele steatopigice din epoca pietrei cioplite, care se văd uneori în muzeele de antropologie. Acolo unde cordiorul cotea, s-a răsucit şi a dispărut pe uşa cabinei lui Gibarian. Când a deschis-o, s-a oprit o secundă în lumina puternică ce năvălea din cameră. Uşa s-a închis încet şi am rămas singur. Cu mâna dreaptă mi-am prins palma stângă şi am strâns-o cu toată puterea, până când mi-au trosnit oasele. Mă uitam inconştient în jur. Ce se întâmplase? Ce a fost asta? Deodată, ca şi când m-a izbit cineva, mi-am amintit avertismentul lui Snaut. Ce însemna asta? Cine era această Afrodită monstruoasă? De unde apăruse? Am făcut un

pas, doar un singur pas în direcția cabinei lui Gibarian şi am rămas imobilizat. Ştiam prea bine că nu voi intra acolo. Adulmecam cu nările larg deschise aerul. Ceva nu se potrivea, ceva nu era în ordine, vai! Instinctiv, mă aşteptam să percep mirosul respingător, inconfundabil, al transpirației ei, dar nu am simțit nimic nici măcar atunci când a trecut pe lângă un mine la distanță de un pas.

Nu ştiu cât am stat sprijinit de metalul rece al peretelui. În stație domnea liniştea, singurul sunet auzit fiind ecoul îndepărtat şi monoton al compresoarelor de la ventilatoare.

M-am izbit uşor peste față cu palma deschisă şi m-am îndreptat încet spre cabina radio. Când am apăsat pe clanță, am auzit un glas ascuțit:

— Cine e acolo?

— Eu, Kelvin.

Snaut stătea lângă o măsuță, între un maldăr de cutii de aluminiu şi pupitrul transmițătorului, şi mânca un concentrat de carne, direct din conservă. Nu ştiu de ce îşi alesese ca locuință cabina radio. Stăteam uluit lângă uşă, privindu-i fălcile care mestecau uniform şi brusc am simțit cât sunt de flămând. M-am apropiat de rafturi, am ales din teancul de farfurii pe cea mai puțin prăfuită şi m-am aşezat în dreptul lui. Am mâncat un timp în tăcere, apoi Snaut s-a ridicat, a scos dintr-un dulap din perete un termos şi a turnat câte un pahar de supă fierbinte. Aşezând termosul pe podea – pe măsuță nu mai era loc – a întrebat:

— L-ai văzut pe Sartorius?

— Nu. Unde este?

— Sus.

Sus era laboratorul. Am mâncat mai departe, în tăcere, până ce s-a auzit râcâitul tacâmului pe tabla cutiei goale. În cabina radio domnea întunericul. Fereastra era închisă ermetic din afară, iar sub plafon ardeau patru lămpi fluorescente. Razele lor tremurau pe învelişul de plastic al transmițătorului.

Pe pielea întinsă a pomeților lui Snaut se vedeau vinișoare roșii. Purta acum un pulover negru, lejer, zdrențuit.

— Ai pățit ceva? a întrebat.

— Nu. Ce să pățesc?

— Ai transpirat.

Mi-am șters fruntea cu mâna. Într-adevăr, îmi curgea transpirația; era, probabil, o reacție la șocul de dinainte. Se uita la mine scrutător. Trebuia să-i spun? Preferam ca, înainte de toate, să-mi arate mai multă încredere. Cine juca aici împotriva cui, într-un mod atât de neînțeles?

— Este cald, am spus. Am crezut că instalația de climatizare funcționează ceva mai bine la voi.

— Cam peste o oră se stabilizează. Ești sigur că este doar din cauza căldurii? a zis, ridicând ochii spre mine.

Mestecam conștiincios, ca și când nu aș fi văzut ce se întâmplase.

— Ce ai de gând să faci? m-a întrebat în cele din urmă, după ce am terminat de mâncat.

A pus toate vasele și cutiile goale în chiuveta de lângă perete și a revenit pe fotoliu.

— Mă conformez, am răspuns flegmatic. Doar aveți un plan de cercetare, nu? Un nou stimul, probabil cu Roentgen sau așa ceva, nu?

— Roentgen? a întrebat, ridicându-și sprâncenele. Unde ai auzit așa ceva?

— Nu mai țin minte. Mi-a spus cineva. Poate pe *Prometeu*. De ce? Ați și început?

— Nu cunosc amănunte. A fost ideea lui Gibarian. A început cu Sartorius. Dar cum de știi despre asta?

Am dat din umeri.

— Nu cunoști detalii? Ar trebui să fii implicat, este domeniul tău... am zis, dar nu am apucat să termin.

El tăcea. Scârțâitul care venea dinspre ventilatoare s-a liniștit, temperatura menținându-se la un nivel suportabil.

În aer plutea doar un zumzet pătrunzător, permanent, ca bâzâitul unei muşte în agonie. Snaut s-a ridicat, s-a îndreptat spre pupitrul de comandă şi a început să apese pe butoane fără niciun rost, din moment ce lăsase comutatorul la punctul mort. S-a distrat astfel o clipă şi, fără a-şi întoarce capul, a observat:

— Trebuie să completezi raportul privind cele întâmplate... ştii.

— Da?

S-a întors şi mi-a aruncat o privire înfuriată. Nu pot spune că intenţionam să-l scot din fire, dar, neînţelegând nimic din jocul care se desfăşura aici, preferam să fiu mai reţinut. Mărul lui Adam i se mişca deasupra gulerului negru al puloverului.

— Ai fost la Gibarian, a spus brusc.

Nu mai era o întrebare. Am ridicat sprâncenele şi l-am privit liniştit.

— Ai fost în camera lui, a repetat el.

Am schiţat o mică mişcare din cap, ca şi când aş fi spus „Să zicem".

Doream să vorbească mai departe.

— Cine era colo? m-a întrebat.

Ştia de ea!

— Nimeni. Cine putea fi? l-am întrebat.

— De ce nu m-ai lăsat să intru?

Am zâmbit.

— Fiindcă mi-a fost teamă. După avertismentul tău, când s-a mişcat clanţa, am ţinut-o din instinct. De ce n-ai spus că eşti tu? Te-aş fi lăsat să intri.

— Am crezut că este Sartorius, spuse nesigur.

— Aşadar, ce e cu asta?

— Ce crezi despre... ce s-a întâmplat acolo? mi-a răspuns cu o întrebare.

Am ezitat.

— Tu trebuie să ştii mai bine decât mine. Unde este Gibarian?

— În camera frigorifică, a răspuns repede. L-am mutat numaidecât de dimneaţă... din cauza căldurii.

— Unde l-ai găsit?

— În dulap.

— În dulap? Murise?

— Inima îi mai bătea, dar nu mai respira. Era în agonie.

— Ai încercat să-l salvezi?

— Nu.

— De ce?

A ezitat.

— Nu am mai apucat. A murit înainte de a-l mai aşeza undeva.

— Stătea în picioare în dulap? Printre combinezoane?

— Da.

S-a apropiat de micul birou din colţ şi a ridicat o coală care se afla acolo. A pus-o în faţa mea.

— Am întocmit un protocol provizoriu, a spus. Chiar este bine că ai văzut camera. Cauza decesului... o injecţie cu o doză letală de pernostal. E scris aici...

Am parcurs cu privirea textul scurt.

— Sinucidere... am repetat încet. Dar cauza?

— Dereglare... depresie... sau... cum să-i spunem? Te pricepi mai bine decât mine.

— Mă pricep doar la ceea ce văd eu însumi, i-am răspuns şi l-am privit de jos în ochi, fiindcă stătea în picioare deasupra mea.

— Ce vrei să spui prin asta? a întrebat liniştit.

— Şi-a injectat pernostal şi s-a băgat în dulap, nu? Dacă este aşa, atunci nu este vorba de o depresie, nici de vreo dereglare, ci de o psihoză acută. Paranoia... Probabil i s-a părut că vede ceva... am spus tot mai rar, privindu-l drept în ochi.

S-a dus spre pupitrul staţiei şi a început din nou să apese pe butoane.

— Aici este semnătura ta, am rupt după o clipă tăcerea. Şi Sartorius?

— Este în laborator. Ţi-am spus. Nu se mai arată: presupun că...

— Că?

— Că s-a închis.

— S-a închis? A! S-a închis. Poftim! Poate s-a baricadat?

— Poate.

— Snaut... e cineva în interiorul Staţiei, am spus.

— Ai văzut?

Mă privea, aplecat deasupra mea.

— M-ai prevenit. În legătură cu ce? Sau sunt halucinaţii?

— Ce ai văzut?

— Este o fiinţă umană, nu?

Tăcea. Şi-a întors faţa spre perete, ca şi când nu ar fi dorit să-i văd chipul. Izbea uşor cu degetele pe stratul de metal. Mă uitam la mâinile lui. Nu mai avea urme de sânge la încheieturi. Am avut o străfulgerare.

— Această persoană este reală, am spus încet, aproape în şoaptă, ca şi când aş fi comunicat o taină care putea fi auzită de altcineva. Poftim? Poate fi... atinsă. Poate fi... rănită... ultima dată ai văzut-o astăzi.

— De unde ştii?

Nu şi-a întors faţa. Stătea mai departe cu faţa la perete, lipit de el.

— Chiar înainte de aterizarea mea... cu puţin timp înainte, nu...?

S-a chircit de parcă ar fost izbit. I-am privit ochii înnebuniţi.

— Tu?! a reuşit să strige. Cine eşti TU?

Arăta ca şi cînd era gata să se năpustească asupra mea. Nu mă aşteptam la aşa ceva. Lucrurile luaseră o întorsătură

aberantă. Credea că mă dau drept altcineva? Ce însemna asta? Se uita la mine consternat. Oare să fie vorba de nebunie? De otravă? Totul devenea posibil. Dar o văzusem... creatura aceea, aşadar şi eu însumi... la fel...?

— Cine era? am întrebat.

Aceste cuvinte l-au liniştit. O clipă m-a privit scrutător, ca şi când tot se mai îndoia de mine. Ştiam că este o mişcare greşită şi că nu-mi va răspunde.

S-a aşezat încet pe fotoliu şi şi-a acoperit capul cu mâinile.

— Ce se întâmplă aici... a spus încet. Delir...

— Cine era? l-am mai întrebat încă o dată.

— Dacă nu ştii... a mormăit el.

— Atunci ce?

— Nimic.

— Snaut – am spus – suntem suficient de departe de casă. Să jucăm cu cărţile pe faţă. Şi-aşa e totul din cale-afară de încurcat.

— Ce doreşti?

— Să-mi spui pe cine ai văzut.

— Dar tu...? a întrebat suspicios.

— Aşa nu ajungem nicăieri. Mai întâi spun eu, apoi tu. Poţi fi liniştit, nu te iau drept nebun, pentru că ştiu...

— Nebun! O, Doamne! A exclamat, încercând să râdă. Omule, tu nu înţelegi nimic... absolut nimic... asta ar fi fost o izbăvire. Dacă el ar fi crezut măcar o clipă că este nebunie, nu ar fi făcut asta, ar fi trăit...

— Deci ceea ce ai scris în protocol despre dereglarea nervoasă este o minciună?

— Desigur!

— De ce nu scrii adevărul?

— De ce...? repetă el.

Se aşternu tăcerea. Eram din nou în beznă totală, nu înţelegeam nimic şi pentru o clipă mi s-a părut că voi reuşi

să-l conving că trebuie să ne unim eforturile pentru a rezolva enigma. De ce, de ce nu dorea să vorbească?

— Unde sunt automatele? am întrebat.

— În magazie. Le-am închis pe toate, cu excepția celui care deserveşte aeroportul.

— De ce?

A refuzat din nou să-mi dea un răspuns.

— Nu-mi spui?

— Nu pot.

Era aici ceva care-mi scăpa. Poate că trebuia să merg sus, la Sartorius? Mi-am amintit îndată de foaie şi în clipa aceea mi s-a părut lucrul cel mai important.

— Îți imaginezi că ne putem continua munca în asemenea condiții? am întrebat.

A dat din umeri disprețuitor.

— Ce importanță are?

— A, da? Aşadar, ce ai de gând să faci?

Tăcea. În liniştea înconjurătoare se auzea ecoul îndepărtat al unor tălpi desculțe. Printre aparatele din nichel şi plastic, dulapurile înalte cu aparatură electronică şi aparatele de precizie, acei paşi târşâiți, înfundați, păreau stratagema grotescă a cuiva care nu era în toate mințile. Paşii se apropiau. M-am ridicat, observându-l cu cea mai mare încordare pe Snaut. El asculta cu ochii mijiți, dar nu părea deloc speriat. Aşadar nu de ea îi era teamă?

— De unde a venit? l-am întrebat. Nu vrei să-mi spui?

— Nu ştiu.

— Bine.

Paşii s-au îndepărtat şi nu s-au mai auzit.

— Nu mă crezi? m-a întrebat. Îți dau cuvântul că nu ştiu.

Tăcând, am deschis dulapul în care se aflau costumele spațiale şi am început să împing carcasele grele, goale. Aşa cum mă aşteptam, în spate, pe cârlige atârnau pistoale cu gaz, care serveau la deplasarea în vidul lipsit de gravitație.

Nu făceau mare lucru, dar erau oricum nişte arme. Mai bine aşa decât nimic. Am verificat încărcătorul şi mi-am atârnat peste umăr cureaua tocului. Snaut mă privea atent. În timp ce reglam lungimea curelei, şi-a arătat dinţii galbeni într-un râs batjocoritor.

— Baftă la vânătoare! a spus.

— Îţi mulţumesc pentru tot, i-am răspuns, îndreptându-mă spre uşă. El s-a smuls din fotoliu.

— Kelvin!

M-am uitat spre el. Nu mai zâmbea. Nu ştiu dacă am văzut vreodată un chip atât de obosit.

— Kelvin, nu este... eu... cu adevărat nu pot, bâiguia el.

Aşteptam să-mi mai spună ceva, dar a mişcat doar buzele, de parcă ar fi dorit să mai articuleze ceva.

I-am întors spatele şi am ieşit fără să scot un cuvânt.

4
Sartorius

Coridorul era pustiu. Mergea mai întâi drept, apoi cotea la dreapta. Nu fusesem niciodată pe Staţie, dar şase săptămâni am locuit – în cadrul antrenamentului preliminar – într-o copie perfectă, aflată la institut, pe Pământ. Ştiam încotro duc scările cu trepte de aluminiu. Biblioteca nu era luminată. Am găsit întrerupătorul pe pipăite. Am început să caut în cartotecă primul volum al anuarului solaristic, laolaltă cu anexa. După ce am apăsat tasta, s-a aprins o luminiţă roşie. Am verificat în catalog, cartea se afla la Gibarian, la fel ca şi cealaltă, acel *Mic apocrif*. Am stins lumina şi m-am întors jos. Îmi era teamă să intru în cabina lui, în pofida paşilor auziţi înainte. Ea se putea întoarce acolo. Am rămas un timp în faţa uşii până ce, strângând din dinţi, m-am mobilizat şi am intrat.

Camera luminată era goală. Am început să caut prin cărţile aflate pe podea, lângă fereastră; la un moment dat, m-am apropiat de dulap şi l-am închis. Nu puteam să mă uit în locul acela gol dintre combinezoane. Anexa nu era lângă fereastră. Am luat la rând, metodic, volum cu volum, până ce am ajuns la ultima grămadă de cărţi care zăceau între pat şi dulap; acolo am dat peste volumul căutat.

Trăgeam speranţă că voi găsi un indiciu şi, într-adevăr, în indicele de nume se afla un semn; cu creionul roşu era subliniat un nume care nu-mi spunea nimic: André Berton. Apărea pe două pagini diferite. M-am uitat mai întâi în locul unde apărea pentru prima dată şi am aflat că Berton

era pilot de rezervă pe nava lui Shannahan. Următoarea însemnare despre el se afla la o sută de pagini mai încolo. Îndată după aterizare, expediția a procedat cu prudență deosebită, dar când, după şaisprezece zile, s-a constatat că oceanul plasmatic nu doar că nu dă niciun semn de agresivitate, ci se retrage din fața oricărui obiect apropiat de suprafața sa, evitând pe cât posibil contactul direct cu aparatele sau oamenii, Shannahan şi locțiitorul său, Timolis, au renunțat la o parte din prevederile care cereau prudență riguroasă, întrucât îngreunau şi întârziau foarte mult desfăşurarea lucrărilor.

Expediția a fost împărțită în grupuri mici, de câte două sau trei persoane, care efectuau zboruri la câteva sute de mile deasupra oceanului; emițătoarele folosite la început ca protecție, închizând terenul de lucru, au fost mutate la Bază. După această schimbare a metodei, primele patru zile au decurs fără niciun fel de incidente, lăsând la o parte avariile survenite din când în când la aparatele de oxigen ale costumelor spațiale, căci supapele de închidere se dovedeau sensibile la acțiunea corozivă a atmosferei otrăvitoare. Din această cauză, ele trebuiau înlocuite aproape în fiecare zi cu altele noi.

În ziua a cincea, de fapt a douăzeci şi una, calculând de la momentul aterizării, doi cercetători, Carucci şi Fechner (primul era radiolog, iar al doilea fizician) au efectuat un zbor de explorare deasupra oceanului, într-un aeromobil mic, de două persoane. Nu era un vehicul zburător, ci unul ce se deplasează pe o pernă de aer comprimat.

Văzând că după şase ore nu s-au întors, Timolis, care răspundea de Bază în absența lui Shannahan, a dat alarma şi a trimis toți oamenii disponibili să-i caute.

Un concurs nefericit de împrejurări a făcut ca legătura prin radio să fie întreruptă în acea zi, timp de aproape o oră după plecarea grupurilor de explorare; cauza era o mare pată apărută pe soarele roşu, care trimitea puternice

radiații crepusculare în straturile superioare ale atmosferei. Nu funcționau decât aparatele cu unde ultrascurte, făcând posibilă comunicarea doar pe o distanță de maxim douăzeci de mile. Colac peste pupăză, înainte de apusul soarelui ceața s-a îngroşat şi căutările au fost întrerupte.

Când grupele de salvare s-au întors la Bază, una dintre ele a descoperit aeromobilul la numai optzeci de mile de țărm. Motorul funcționa şi vehiculul, aparent fără nicio avarie, se ridica deasupra valurilor. În cabina transparentă se afla doar un singur om, pe jumătate conştient – Carucci.

Aeromobilul a fost adus la Bază, iar Carucci a fost supus examinării medicale; chiar în aceeaşi seară şi-a revenit. Nu putea spune nimic despre soarta lui Fechner. Îşi amintea doar că, atunci când intenționau să se întoarcă, a început să simtă că se sufocă. Ventilul aparatului de respirat i se bloca şi în interiorul costumului spațial îi pătrundea, la fiecare inspirație, o cantitate mică de gaze otrăvitoare.

Încercând să-i repare aparatul, Fechner a trebuit să-şi desprindă curelele şi să se ridice. Acesta era ultimul lucru pe care şi-l amintea Carucci. Potrivit specialiştilor, evoluția presupusă a evenimentelor era următoarea: reparând aparatul lui Carucci, Fechner a deschis capacul cabinei, probabil din cauză că sub cupola joasă nu se putea mişca în voie. Era admisibil, căci cabina acestor maşini nu este ermetică şi constituie doar o protecție în fața elementelor atmosferice şi a vântului. Este posibil ca în timpul acestor manevre să se fi stricat aparatul de oxigen al lui Flechner care, amețit, s-a cățărat sus, a ieşit prin chepengul boltei pe fuzelajul vehiculului şi a căzut în ocean.

Aceasta este povestea primei victime a oceanului. Purtând costumul spațial, trupul ar fi trebuit să se ridice deasupra valurilor, dar căutarea lui nu a dus la niciun rezultat. De altfel, poate că şi plutea: percheziționarea riguroasă a mii de mile pătrate pe un pustiu vălurit, aproape permanent acoperit de vălătuci de ceață, depăşea posibilitățile expediției.

Până în amurg – revin la întâmplările anterioare – toate aparatele de salvare s-au întors, cu excepția unui elicopter mare, de marfă, pe care zburase Berton.

Berton s-a prezentat la Bază aproape la o oră după lăsarea întunericului, când toți îşi făceau griji în privința lui. Se afla în stare de şoc nervos; ieşise din aparat fără ajutor, doar cu gândul de o lua la fugă; când s-a oprit, țipa şi plângea; la un bărbat care avea în urma sa şaptesprezece ani de zbor în cosmos, uneori în cele mai grele condiții, era ceva uimitor.

Medicii presupuneau că Berton fusese otrăvit. După două zile, Berton – care, chiar după ce şi-a revenit la un aparent echilibru, nu dorea să părăsească nici măcar pentru o clipă interiorul rachetei principale a expediției şi nici să se apropie de fereastra cu vedere spre ocean – a mărturisit că doreşte să prezinte un raport asupra zborului său. Insista, afirmând că este un lucru de importanță majoră. După ce a fost examinat de consiliul expediției, acel raport a fost considerat produsul unei minți bolnave, otrăvite cu gaze din atmosfera lui Solaris, şi ca atare nu era anexat la istoricul expediției, ci la istoricul bolii lui Berton, povestea fiind astfel încheiată.

Atât se spunea în anexă. Intuiam că esența cazului o constituia, fireşte, însuşi raportul lui Berton, unde s-ar fi pomenit despre lucrul care-i produsese acelui pilot de cursă lungă colapsul nervos. Pentru a doua oară am început să iau la mână cărțile, dar nu am reuşit să dau peste *Micul apocrif*. Eram tot mai obosit, aşa că am lăsat căutările pentru a doua zi şi am părăsit cabina. Când am trecut pe lângă scările de aluminiu, am văzut, la baza treptelor, pete de lumină căzând de sus. Aşadar Sartoris încă mai lucra, la ora asta! M-am gândit că ar trebui să-l văd.

Sus era ceva mai cald. Pe coridorul larg şi cu tavan jos se simțea o adiere slabă. Fîşiile de hârtie fremătau de zor deasupra orificiilor de ventilare. Uşa laboratorului principal era formată dintr-o placă groasă de sticlă poroasă, prinsă într-un cadru de metal. În interior, sticla era acoperită

de ceva întunecos; lumina pătrundea doar prin ferestrele înguste de sub plafon. Am apăsat pe bară. Cum mă aşteptam, uşa nu a cedat. Înăuntru domnea liniştea, iar din când în când se auzea un piuit slab, ca la flacăra de gaz. Am bătut la uşă, dar n-am primit niciun răspuns.

— Domnule Sartorius! am strigat. Domnule Sartorius! Sunt eu, Kelvin, noul venit! Trebuie să mă văd cu dumneavoastră, vă rog să deschideţi!

Un foşnet slab, ca şi când cineva păşea pe o hârtie mototolită, şi iar s-a lăsat liniştea.

— Sunt eu, Kelvin! Aţi auzit de mine! Am sosit de pe *Prometeu* acum câteva ore! am strigat, apropiindu-mi gura de locul în care tocul uşii se îmbina cu rama de metal. Domnule Sartorius! Nu este nimeni aici, sunt doar eu! Deschideţi.

Tăcere. Apoi un foşnet slab. Câteva zgomote clare, de parcă cineva ar fi aşezat instrumente de metal pe o tavă de metal. Şi brusc am înlemnit. S-a auzit o serie de paşi mărunţi, ca de copil: un lipăit grăbit, ca de la picioruşele unui copil. Probabil... probabil cineva le imita extrem de bine, cu degetele pe o cutie goală, cu rezonanţă bună.

— Domnule Sartorius! am răcnit. Deschideţi sau nu?

Niciun răspuns, acelaşi lipăit de copil şi, în acelaşi timp, câţiva paşi rapizi, abia perceptibili, molatici, ca şi când omul mergea în vârful degetelor. Dar dacă mergea, nu mai putea să imite în acelaşi timp mersul unui copil! „De altfel, ce-mi pasă mie!" îmi ziceam şi, fără să-mi reţin furia care începuse să pună stăpânire pe mine, am zbierat:

— Domnule Sartorius! Nu am zburat şaisprezece luni ca să mă lovesc de bufoneriile dumitale! Număr până la zece, apoi sparg uşa!

Mă îndoiam că o să reuşesc.

Reculul pistolului cu gaze nu este foarte puternic, dar eram hotărât să duc la capăt ameninţarea într-un fel sau altul, chiar de-ar fi trebuit să plec în căutarea explozbilului care cu siguranţă exista în magazie. Mi-am spus că nu am

voie să cedez, adică nu pot să joc mereu cu nişte cărţi marcate de nebunie, pe care mi le pune în mână soarta.

S-a auzit un zgomot, ca şi când cineva se lupta cu altcineva sau împingea ceva, draperia din interior s-a tras, poate o jumătate de metru, o umbră subţire a alunecat pe suprafaţa mată a uşii acoperite parcă de promoroacă şi o voce de sopran uşor răguşită a rostit:

— Deschid, dar trebuie să promiteţi că nu intraţi înăuntru.

— Atunci la ce bun să deschideţi? am răbufnit.

— O să ies eu.

— Bine, promit.

S-a auzit un uşor scrâşnet al cheii răsucite în broască, apoi o siluetă întunecoasă, acoperind uşa pe jumătate, a tras cu grijă draperia înapoi; se derulau acolo nişte operaţiuni încurcate – auzeam trosnetul unei măsuţe de lemn – şi, în cele din urmă, uşa de culoare pală s-a întredeschis atât cât să se strecoare pe coridor Sartorius. Stătea în faţa mea, silueta lui acoperind uşa. Era foarte înalt şi uscăţiv, sub tricoul crem trupul lui părând a fi alcătuit doar din oase. Avea o eşarfă neagră înfăşurată la gât; pe braţ îi atârna, împăturit în două, halatul de protecţie pătat cu reactivi. Îşi ţinea capul extrem de îngust într-o parte. Aproape jumătate de faţă îi era acoperită de nişte lentile negre, curbate, astfel că nu puteam să-i văd ochii. Avea maxilarul inferior prelung, gura vineţie şi uriaşă, de parcă i-ar fi degerat, iar urechile îi erau la fel de vinete. Era nebărbierit. La încheieturi îi atârnau, agăţate de nişte bentiţe, mănuşile de protecţie din cauciuc de culoare roşie. Am rămas aşa o clipă, privindu-ne unul pe celălalt, cu repulsie făţişă. Arăta ca şi când s-ar fi tuns singur cu maşina şi resturile de păr pe care le mai avea erau ca de plumb, iar barba, complet căruntă. Fruntea îi era bronzată, ca şi la Snaut, însă bronzul se încheia cam pe la jumătatea ei, cu o linie orizontală. Se vede că purta mereu vreun soi de bonetă când stătea la soare.

— Vă ascult, a spus în sfârşit.

Nu părea prea interesat de ceea ce aveam să-i spun – îşi ciulea urechile înspre zona din spatele lui, lipindu-şi mereu spatele de suprafaţa lucioasă a uşii. O clipă n-am ştiut cum să reacţionez ca să nu spun vreo prostie.

— Mă numesc Kelvin... probabil aţi auzit de mine, am început eu. Sunt, adică am fost colaboratorul lui Gibarian...

Chipul lui uscăţiv, brăzdat peste tot de linii verticale – aşa trebuie să fi arătat Don Quijote – era lipsit de expresie. Lentilele negre şi curbate ale ochelarilor aţintiţi asupra mea mă făceau să-mi vină foarte greu să comunic.

— Am aflat că Gibarian... nu mai trăieşte.

M-am întrerupt.

— Da. Şi?

Întrebarea lui dezvăluia o anumită nerăbdare.

— S-a sinucis? Cine i-a găsit trupul, dumneavoastră sau Snaut?

— De ce mă întrebaţi pe mine? Domnul Snaut nu v-a spus despre acest lucru...?

— Am dorit să aud ce aveţi dumneavoastră de spus în acest caz...

— Dumneavoastră sunteţi psiholog, domnule doctor Kelvin?

— Da, de ce?

— Savant?

— Da, dar ce legătură...

— Am crezut că sunteţi funcţionar de la criminalistică sau poliţist. Acum este două şi patruzeci şi dumneavoastră, în loc să încercaţi să vă vedeţi de lucrările aflate în derulare pe Staţie, aşa cum ar fi fost de la sine înţeles, nu doar că aţi încercat să pătrundeţi cu brutalitate în laborator, dar îmi puneţi întrebări de parcă aş fi cel puţin suspect.

Am încercat să mă stăpânesc cât puteam, mi-au apărut chiar broboane de sudoare pe frunte.

— Sunteţi suspect, domnule Sartorius! am spus cu voce surdă.

Doream să-l lovesc cu orice preț, de aceea am adăugat cu înverșunare:

— Și o știți prea bine!

— Dacă nu retrageți ce ați spus și nu vă cereți scuze, voi depune plângere în raportul radio, domnule Kelvin!

— Pentru ce să vă cer scuze? Pentru faptul că în loc să mă primiți, în loc să mă puneți la curent, în mod onest, cu ceea ce se petrece aici, vă încuiați și vă baricadați în laborator? V-ați pierdut complet mințile? Cine sunteți, de fapt, un savant sau un laș mizerabil? Poftim? Puteți să-mi răspundeți?

Nici nu mai știu ce am îndrugat, iar el nici măcar n-a schițat vreo mișcare. Pe pielea cu pori dilatați îi cugeau picături mari de sudoare. Brusc, mi-am dat seama că nici nu mă ascultase! Își ascundea ambele mâini la spate, prinzându-se cu toată forța de ușa care începuse să vibreze ușor, ca și când cineva o împingea din interior.

— Plecați, a zis, scoțând un geamăt ciudat, pițigăiat. O, Doamne, vă rog să plecați! Plecați! Duceți-vă jos, o să vin și eu, o să fac tot ce doriți, dar acum vă rog să plecați!

Era un asemenea chin în vocea lui încât, complet uluit, am ridicat instinctiv mâna, intenționând să-l ajut să țină ușa, pentru că asta dorea, dar el a scos un strigăt îngrozitor, ca și când m-aș fi repezit asupra lui cu un cuțit, așa că am început să mă retrag cu spatele, în timp ce el striga de zor cu voce pițigăiată: „Du-te! Du-te!", adăugând apoi: „Mă întorc îndată! Mă întorc! Nu! Nu!"

A deschis ușa, năpustindu-se înăuntru și mi s-a părut că la înălțimea pieptului său a lucit ceva auriu, ca un disc strălucitor. Din laborator se auzea o rumoare surdă, draperia a zburat într-o parte, iar o umbră mare, înaltă a trecut prin dreptul geamului, apoi draperia și-a reluat locul și nu s-a mai văzut nimic. Ce se petrecea acolo? Se auzea lipăitul unor pași, o goană nebună a fost întreruptă de un zgomot puternic, ca de sticlă spartă, și am auzit râsetul unui copil...

Îmi tremurau picioarele; m-am uitat în jur. Se lăsase liniştea. M-am aşezat pe pervazul de plastic al ferestrei. Am rămas aşa cam un sfert de oră – nu ştiu – aşteptând ceva sau stând, pur şi simplu, adus într-o stare de neputinţă, încât nici măcar nu-mi venea să mă ridic. Îmi plesnea capul. Undeva, sus, am auzit un scrâşnet prelung şi, în acelaşi timp, în jur a început să se lumineze. Din locul meu vedeam doar o parte a coridorului circular care înconjura laboratorul. Se afla chiar în vârful Staţiei, sub scutul blindat, de aceea pereţii exteriori erau concavi şi înclinaţi, cu ferestruici amplasate la câţiva metri distanţă, ca nişte orificii de tragere; capacele din exterior tocmai se ridicau, ziua azurie se apropia de sfârşit. Prin geamurile groase pătrundea lumina orbitoare. Fiecare bară de nichel, fiecare clanţă strălucea ca un mic soare. Uşa laboratorului – acea mare placă din sticlă poroasă – se aprinsese ca gura unui cuptor. În această lumină fantomatică îmi priveam mâinile cenuşii, aşezate pe genunchi. În mâna dreaptă ţineam pistolul cu gaz – habar nu aveam când anume şi cum îl scosesem din toc. L-am băgat la loc. Ştiam că n-o să mă ajute nici aruncătorul de flăcări – ce aş fi putut face cu el, să forţez uşa? Să mă strecor în laborator?

M-am ridicat. Discul solar prăbuşit în ocean, asemănător unei explozii cu hidrogen, a trimis în urma mea un mănunchi orizontal de raze, aproape materiale; când mi-au atins obrazul (coboram treptele), parcă mi s-ar fi pus pe faţă o pecete încinsă.

La jumătatea scărilor m-am răzgândit şi m-am întors sus. Am mers de jur-împrejurul laboratorului. Cum am spus, coridorul îl înconjura; parcurgând cam o sută de paşi, am ajuns de cealaltă parte, vizavi de o uşă din sticlă semănând perfect cu prima. Nu am încercat să o deschid, ştiam că este închisă.

Căutam o ferestruică în peretele de plastic sau măcar o fisură; ideea de a-l urmări pe Sartorius nu mi se părea nicidecum nedemnă. Doream să termin cu supoziţiile şi să cunosc

adevărul, deşi nu-mi închipuiam cum anume voi putea să-l înţeleg.

Mi-a venit în minte că în sălile de laborator lumina pătrunde prin ferestruicile din plafon, fixate pe blindajul de la suprafaţă şi, dacă aş fi reuşit să ies în exterior, aş fi putut probabil să mă uit prin ele înăuntru. În acest scop a trebuit să cobor după costumul spaţial şi aparatul de oxigen. Stăteam la capătul scării, întrebâdu-mă dacă are rost. Era foarte probabil ca sticla ferestrelor superioare să fie vopsită – dar ce îmi mai rămânea? Am coborât la nivelul mediu. Trebuia să trec pe lângă cabina radio. Uşa era larg deschisă, iar Snaut şedea în fotoliu, aşa cum îl lăsasem. Dormea. La ecoul paşilor mei, a tremurat şi a deschis ochii.

— Hei, Kelvin! a exclamat cu o voce răguşită.

Am tăcut.

— Ei, ai aflat ceva? a întrebat.

— Da, am răspuns încet. Nu este singur.

Şi-a strâmbat gura.

— A, da? Asta e ceva. Spui că are musafiri?

— Nu înţeleg de ce nu doriţi să-mi spuneţi ce înseamnă toate astea, am adăugat parcă în silă. Rămânând aici o să aflu oricum, mai devreme sau mai târziu. La ce bun aceste secrete?

— O să înţelegi, când tu însuţi o să ai musafiri, a spus.

Mi se părea că aşteaptă ceva şi nu prea are chef de vorbă.

— Unde te duci? m-a întrebat, când am dat să plec.

Nu i-am răspuns. Hala aeroportului era în aceeaşi stare în care o lăsasem. Pe o ridicătură stătea deschisă larg capsula mea înnegrită. M-am apropiat de stelajele pe care erau costumele spaţiale, dar deodată mi-a pierit cheful de mai face escapada pe cuirasa exterioară. M-am întors pe loc şi am coborât pe treptele răsucite spre magazie. Coridorul îngust era plin cu butelii şi lăzi aşezate una peste alta, pereţii erau făcuţi aici din metal gol, care lucea vineţiu în lumină. Câteva zeci de paşi, şi sub plafonul vopsit în alb au

apărut tuburile aparaturii frigorifice. Am mers pe traseul lor. Pătrundeau printr-o mufă prinsă într-un manşon gros din plastic într-o încăpere închisă etanş. Când am deschis uşa grea, groasă de două degete, cu cheder de cauciuc, m-a cuprins un ger ce pătrundea până în oase. Am început să tremur. Din hăţişul de cabluri acoperite de zăpadă atârnau ţurţuri de gheaţă. Şi aici erau lăzi, acoperite de un strat subţire de zăpadă, capsule, rafturi pe lângă pereţi, pline cu nişte cutii de conserve şi calupuri gălbui de grăsime, împachetate într-o folie de plastic transparent. În spate, tavanul ca o boltă era mai scund. Atârna acolo o draperie groasă, lucind de la acele de gheaţă. I-am dat la o parte marginea. Pe un grătar de aluminiu zăcea o formă lunguiaţă, mare, acoperită cu un material cenuşiu. Am ridicat marginea materialului şi m-am uitat la chipul zbârcit al lui Gibarian. Părul negru, cu un smoc cărunt deasupra frunţii, îi era lipit de craniu. Tendoanele gâtului îi ieşeau în afară, ca nişte oase. Ochii uscaţi priveau drept spre tavan, iar într-un colţ al pleoapei i se adunase o picătură tulbure de gheaţă. Frigul mă pătrundea atât de tare, încât cu greu îmi controlam clănţănitul dinţilor. Fără să dau drumul vălului, i-am atins obrazul cu cealaltă mână. Era ca şi când aş fi atins un lemn îngheţat. Pielea îi era aspră de la barba care ieşea prin ea ca nişte punctişoare negre. Expresia unei răbdări extreme, dispreţuitoare, îi încremenise în colţul buzelor. Lăsând în jos marginea vălului, am observat că de cealaltă parte a trupului, de sub faldurile materialului ieşeau câteva boabe de coral sau de fasole, negre, lunguiete, aşezate în ordine crescătoare. Deodată am înghetat.

Erau degetele unor tălpi goale, cu buricele rotunde ca ouăle, ieşind uşor în afară de sub marginea giulgiului mototolit sub care era aşezată negresa.

Zăcea cu faţa în jos, cufundată parcă într-un somn adânc. Am tras încet pânza groasă. Capul acoperit de părul adunat în cârlionţi mici, vineţii, îi era aşezat pe braţul

masiv, îndoit, la fel de negru. Pe pielea lucioasă a spatelui i se vedeau ridicăturile coloanei. Trupul uriaş nu era animat nici măcar de cea mai mică mişcare. M-am mai uitat încă o dată la tălpile ei goale şi m-a izbit un lucru curios: nu erau aplatizate, nici bătătorite de greutatea pe care trebuiau să o suporte, nu erau nici măcar îngroşate de la mersul desculţ, fiind acoperite de o piele la fel de subţire cum era pe mâini sau pe spate.

Am verificat această impresie atingându-le, şi gestul mi s-a părut mult mai dificil decât atingerea unui corp mort. S-a întâmplat în acel moment ceva neverosimil: trupul expus unui ger de minus douăzeci de grade a început să se mişte. Şi-a întins piciorul ca un câine adormit, când îi prinzi lăbuţa.

„O să îngheţe aici", m-am gândit, dar corpul ei era liniştit şi nu chiar rece, încă mai simţeam atingerea moale în vârful degetelor. M-am retras dincolo de draperie şi am ieşit pe coridor. Mi se părea că domneşte în el o căldură extraordinară. Scara m-a condus chiar lângă hala aeroportului. M-am aşezat pe o paraşută strânsă ca un rulou şi mi-am prins capul în mâini. Mă simţeam de parcă aş fi fost bătut. Nu ştiam ce se întâmplă cu mine. Eram distrus, gândurile îmi alunecau la vale, gata să se prăbuşească; pierderea cunoştinţei, distrugerea mi se păreau o salvare greu de rostit sau de atins.

Nu mai aveam de ce să merg la Snaut sau la Sartorius, nu-mi închipuiam că altcineva ar fi putut să înţeleagă tot ce trăisem până atunci, ce văzusem sau atinsesem cu propriile mâini. Singura salvare era fuga, iar explicaţia – diagnosticul de nebunie. Da: am înnebunit, iar asta la scurt timp după aterizare. Oceanul mi-a influenţat creierul în acest fel, aveam halucinaţii după halucinaţii şi, de vreme ce era aşa, nu mai trebuia să-mi irosesc forţele în încercări zadarnice de lămurire a unor enigme inexistente în realitate, ci

trebuia să caut ajutor medical, să iau legătura prin radio cu *Prometeu* sau cu o altă navă, să trimit semnale SOS.

S-a întâmplat în acel moment un lucru la care nu m-aş fi aşteptat: gândul că înnebunisem m-a liniştit.

Înțelegeam mult prea bine cuvintele lui Snaut – dacă presupunem că, în general, exista un anume Snaut şi că am discutat cu el vreodată, căci era posibil ca halucinațiile să fi început mult mai devreme, cine ştie dacă nu mă aflam încă pe puntea lui *Prometeu*, afectat de atacul instantaneu al unei boli mintale, iar toate cele prin care trecusem erau rodul creierului meu surescitat? Dar dacă eram bolnav, mă puteam face bine, iar asta îmi dădea speranța izbăvirii, pe care nu reuşeam în niciun chip să o văd în coşmarurile încurcate din cele câteva ore de experiență solarisiană.

Ca atare, ar fi trebuit să fac mai întâi un experiment logic asupra mea – *experimentum crucis* – care ar arăta dacă am înnebunit cu adevărat şi dacă sunt victima unor halucinații ale propriei imaginații, sau dacă, în pofida absurdității şi neverosimilității lor, trăirile mele sunt reale.

Astfel reflectam, privind pilonul de metal care susținea construcția portantă a aeroportului. Era o consolă de oțel care ieşea din perete, îmbrăcată în plăci concave de tablă, vopsite în verde; în câteva locuri, la o înălțime de aproximativ un metru, lacul se cojise din cauza cărucioarelor pentru rachete care treceau pe acolo. Am atins oțelul, încălzindu-l o clipă cu palma, şi am ciocănit în marginea vălurită a tablei de protecție; oare halucinația poate atinge un asemenea grad de realitate? Poate – mi-am răspuns singur; până la urmă, acesta era domeniul meu, mă pricepean la aşa ceva.

Dar era oare posibilă conceperea unui asemenea experiment crucial? La început mi se părea că nu, căci creierul meu bolnav (dacă, într-adevăr, era bolnav) va genera tot felul de năluci pe care i le voi solicita. Nu doar într-o boală, ci şi în cel mai firesc somn se întâmplă să discutăm cu persoane pe

care nu le cunoaştem în starea de veghe, să le punem acestor personaje din vis întrebări şi să le auzim răspunsurile; deşi aceste persoane sunt în esenţă rodul propriul nostru psihic, ale unor oarecum pseudoautonome părţi, temproar distincte, ale acestuia, nu ştim ce cuvinte vor fi rostite din gura lor cât timp (în acel vis) nu ni se vor adresa. Şi, cu toate acestea, cuvintele lor sunt rodul celeilalte părţi distincte a propriului nostru intelect, aşadar ar trebui să le cunoaştem în momentul când noi înşine le-am zămislit pentru a le pune în gura personajului fictiv. Orice aş fi plănuit sau realizat, totodeauna îmi puteam spune că am procedat aşa cum se procedează în vis. Nici Snaut, nici Sartorius nu trebuiau să existe nicidecum în realitate, deci formularea oricăror întrebări adresate amândurora era zadarnică.

M-am gândit că aş fi putut lua un medicament, ceva tare, de exemplu mescalină sau alt preparat care declanşează halucinaţii sau viziuni colorate. Trăirea unor asemenea fenomene ar dovedi că ceea ce am luat există cu adevărat şi este o parte a realităţii materiale, care mă înconjoară. Dar până şi acesta – îmi continuam ideea – nu ar fi un adevărat experiment-cheie, deoarece ştiam cum ar acţiona medicamentul (pe care eu însumi trebuia să-l aleg), aşadar atât medicamentul folosit, cât şi efectele lui puteau fi, în aceeaşi măsură, produse ale imaginaţiei mele.

Mi se părea că nu voi reuşi să mă smulg din cercul închis al nebuniei, căci nu poţi gândi altfel decât cu creierul şi nu te poţi situa în afara sinelui pentru a verifica normalitatea proceselor care au loc în corp, când instantaneu m-a străfulgerat un gând pe cât de simplu, pe atât de potrivit.

M-am ridicat de pe paraşuta strânsă şi am dat fuga la cabina radio. Nu era nimeni. Mi-am aruncat involuntar privirea spre ceasul electric de pe perete. Se apropia ora patru noaptea – noaptea convenţională a Staţiei –, iar afară se conturau zorii roşietici. Am pornit repede aparatura de comunicare prin radio cu rază lungă şi, aşteptând până ce

se încălzeau lămpile, am mai stabilit încă o dată mental diferitele etape ale experimentului.

Nu mai țineam minte care era semnalul de pornire al stației automate, al sateloidului care orbita în jurul lui Solaris, dar l-am găsit pe tăblița atârnată deasupra pupitrului principal. Am trimis mesajul prin intermediul alfabetului Morse şi după opt secunde a ajuns răspunsul. Sateloidul sau mai curând creierul său electronic a răspuns printr-un semnal repetat ritmic.

I-am cerut să-mi transmită meridianele cupolei galactice pe care le întretaie la intervale de douăzeci şi două de secunde, rotindu-se în jurul lui Solaris, iar asta cu o exactitate de până la a cincea zecimală.

Apoi m-am aşezat şi am aşteptat răspunsul. A ajuns după zece minute. Am smuls banda de hârtie cu rezultatul tipărit şi după ce am pus-o în sertar (având grijă să nu-mi arunc privirea asupra ei) am adus de la bibliotecă hărțile mari ale cerului, tabelele logaritmice, almanahul mişcării zilnice a satelitului şi câteva cărți auxiliare, după care m-am apucat să caut răspunsul la aceeaşi întrebare. Mi-am petrecut aproximativ o oră formulând ecuații; nu mai țin minte când am mai făcut asemenea calcule ultima dată, probabil când studiam pentru examenul de astronomie practică.

Am efectuat calculele pe marele computer al Stației. Raționamentul meu se desfăşura în felul următor: din hărțile cereşti ar trebui să obțin cifre pe care să le compar cu datele oferite de sateloid. Nu s-ar fi suprapus întru totul, deoarece sateloidul suferă perturbări complicate sub influența acțiunii forțelor de gravitație ale lui Solaris şi ale celor doi sori care se rotesc în jurul planetei, precum şi a schimbărilor locale de gravitație, generate de ocean. Când voi avea cele două şiruri de cifre, cele provenind de la sateloid şi cele calculate teoretic pe baza hărților cereşti, voi introduce corecții în calculele mele; atunci ambele grupe de rezultate ar trebui să se suprapună până la a patra

zecimală; abaterile se vor înregistra doar la zecimala a cincea, generate de acțiunea incalculabilă a oceanului.

Dacă nici cifrele oferite de sateloid nu sunt reale, ci doar rodul minții mele rătăcite, nu vor coincide cu cel de-al doilea şir de date. Creierul meu poate fi bolnav, dar – în niciun caz – nu ar fi în stare să efectueze un calcul aidoma cu al marelui computer al Stației, întrucât acest lucru ar necesita mai multe luni. Aşadar, dacă cifrele se vor potrivi, marele computer al Stației există cu adevărat şi m-am folosit de el în realitate, şi nu în rătăcirile minții.

Îmi tremurau mâinile când am scos din sertar banda de hârtie şi am întins-o alături de cea de-a doua, mai amplă, scoasă din calculator. Ambele şiruri de cifre se potriveau aşa cum am prevăzut, până la a patra zecimală. Abaterile apăreau doar la a cincea.

Am pus toate hârtiile în sertar. Aşadar, calculatorul exista independent de mine; acest lucru atrăgea după sine existența reală a Stației şi a tot ce era pe ea.

Urma să închid sertarul, când am observat un dosar plin cu foi acoperite de calcule febrile. Am scos dosarul; o singură privire mi-a arătat că cineva făcuse un experiment similar cu al meu, cu deosebirea că în locul datelor privind cupola stelară, îi ceruse sateloidului să măsoare albedoul lui Solaris la intervale de patruzeci de secunde.

Nu eram nebun. Ultima flacără a speranței s-a stins. Am închis emițătorul, am băut restul de supă din termos şi m-am dus la culcare.

5
Harey

Făceam calculele cu o înverşunare tăcută şi asta mă ţinea pe picioare. Eram atât de toropit din cauza oboselii, încât nu eram în stare să instalez patul din cabină şi, în loc să desfac chingile de sus, am tras de mâner până când tot aşternutul s-a rostogolit peste mine; când, în sfârşit, am reuşit, am aruncat hainele şi lenjeria pe podea şi, pe jumătate adormit, am căzut pe pernă; nici măcar nu am umflat-o ca lumea. Am dormit cu lumina aprinsă, nici nu ştiu cât anume. Deschizând ochii, aveam impresia că am dormit doar câteva minute. Camera era cufundată într-o lumină roşie ca o nebuloasă. Era răcoare şi mă simţeam bine. Stăteam dezbrăcat, fără să mă învelesc cu ceva. Vizavi de pat, lângă fereastra cu jaluzelele trase pe jumătate, în lumina soarelui roşu, cineva stătea pe scaun. Era Harey într-o rochie albă de plajă, picior peste picior, desculţă, cu părul prins la spate, materialul subţire conturându-i sânii. Îşi ţinea braţele bronzate până la cot de-a lungul corpului şi se uita la mine nemişcată pe sub genele sale negre. I-am luat seama îndelung, pe deplin liniştit. Primul meu gând a fost: „Ce bine că este unul dintre acele vise, când ştii că visezi". Cu toate acestea, aş fi preferat să dispară. Am închis ochii şi am început să-mi doresc din răsputeri acest lucru, dar când i-am redeschis, ea stătea la fel ca înainte. Avea buzele ţuguiate în felul ei, ca şi când ar fi fluierat, dar în ochi nu i se întrezărea nici urmă de zâmbet.

Mi-am amintit ce anume gândeam despre vise în seara trecută, înainte de a adormi. Ea arăta exact ca atunci când am văzut-o ultima dată în viață; avea pe atunci nouăsprezece ani; acum ar fi trebuit să aibă douăzeci şi nouă, dar nu se schimbase cu nimic – cei morți rămân tineri. Se uita la mine cu aceiaşi ochi mirați de tot ce era în jur. O să arunc cu ceva în ea – mă gândeam eu – dar, cu toate că era doar un vis, nu am reuşit – nici măcar în vis – să arunc cu ceva într-o moartă.

— Biata de tine, ai venit să mă vizitezi, nu-i aşa?

M-am speriat puțin, fiindcă glasul meu răsuna atât de autentic, iar camera şi Harey, toate se înfățişau atât de real, cum nu-ți poți imagina.

Ce vis plastic, nu doar colorat... văd aici pe podea lucrurile mele, pe care ieri, în timp ce m-am aşezat în pat, nici nu le-am observat. Când o să mă trezesc – mă gândeam – va trebui să verific dacă ele zac cu adevărat pe podea sau există doar în vis, la fel ca Harey...

— Ai de gând să stai mult aşa? am întrebat-o, observând că vorbesc încetişor, ca şi când îmi era teamă că mă aude cineva, ca şi când cineva ar fi putut asculta ce se întâmplă în vis!

Între timp, soarele se ridicase uşor. M-am gândit că e bine şi aşa. Mă culcasem în timpul zilei roşii, ar fi urmat ziua albastră, apoi o altă zi roşie. Fiindcă nu aş fi putut să dorm fără întrerupere cincisprezece ore, însemna că este cu siguranță vorba de un vis!

O priveam liniştit pe Harey. Lumina îi venea din spate; o rază strecurată printr-o crăpătură a perdelei îi aurea puful catifelat de pe obrazul stâng, iar genele îi proiectau pe chip o umbră prelungă. Era superbă! Iată, îmi spuneam, cât de riguros sunt, chiar şi atunci când nu sunt treaz: urmăresc şi mişcarea soarelui, şi faptul că Harey are o gropiță acolo unde nimeni altcineva nu are, ceva mai jos de colțul buzelor mirate; dar aş fi preferat ca toate astea să ia sfârşit.

Trebuia să mă apuc de treabă. Şi mi-am apăsat pleoapele, încercând să mă trezesc, când am auzit deodată un scârțâit. Am deschis numaidecât ochii. Ea stătea lângă mine pe pat şi mă privea cu seriozitate. I-am zâmbit şi mi-a zâmbit şi ea, aplecându-se deasupra mea; primul sărut a fost delicat, de parcă eram doi copii. Am sărutat-o îndelung. „E oare posibil să simți atâtea într-un vis?" mă gândeam. Însă nu-i trădam amintirea, căci chiar pe ea o visam. Niciodată nu mi se mai întâmplase... Niciunul dintre noi nu scotea o vorbă. Stăteam întins pe spate; când şi-a ridicat fața, i-am putut zări în lumina razelor nările mici, care totdeauna erau ca un barometru al străilor ei sufleteşti; cu vârful degetelor i-am urmărit conturul urechiuşelor ale căror lobi se înroşiseră de la sărut. Nu ştiu dacă asta mi-a stârnit neliniştea; îmi tot ziceam că este un vis, dar inima începuse să mi se strângă.

M-am hotărât să mă ridic din pat; eram convins că nu voi reuşi, în vis adeseori nu suntem în stare să ne controlăm corpul parcă paralizat sau absent, dar socoteam că intenția în sine mă va trezi. Însă nu m-am trezit. M-am aşezat cu picioarele atârnând pe podea. „Nu este scăpare, trebuie să duc visul până la capăt" mi-am zis, dar buna dispoziție dispăruse fără urmă. Îmi era teamă.

— Ce doreşti? am întrebat-o.

Aveam vocea răguşită şi a trebuit să mi-o dreg.

Instinctiv, îmi căutam cu tălpile goale pantofii şi înainte de a-mi da seama că nu am aici niciun fel de pantofi, m-am lovit atât de rău la deget, încât am gemut. „Acum, gata, s-a terminat!" mi-am zis cu satisfacție.

Dar nu se terminase. Când m-am aşezat, Harey s-a retras. Se sprijinise cu spatele de speteaza patului. Rochia îi tremura uşor deasupra sânului stâng, în ritmul bătăilor inimii. Mă privea cu un interes calm. M-am gândit că ar fi bine să fac un duş, dar mi-am dat seama că un duş pe care îl visezi nu te poate trezi.

— De unde ai apărut aici? am întrebat-o.

Ea mi-a luat mâna şi a început să mi-o legene cu un gest care-mi era foarte familiar, prinzându-mi în palmă buricele degetelor.

— Nu ştiu, dar ce, nu e bine? mi-a zis.

Până şi vocea era aceeaşi, adâncă şi uşor nehotărâtă. Totdeauna vorbea parcă fără să se îngrijească de felul în care rosteşte cuvintele, ca şi când ar fi preocupat-o altceva, lăsând uneori impresia unei fiinţe distrate şi lipsite de pudoare, privind totul cu o mirare senină, care se exterioriza doar în privire.

— Te-a văzut cineva?

— Nu ştiu. Am venit pur şi simplu. Kris, are vreo importanţă?

Continua să se joace cu mâna mea, dar chipul îi devenise mai sumbru.

— Harey...?

— Da, drăguţule?

— De unde ai ştiut unde sunt?

Asta i-a dat de gândit. A zâmbit arătându-şi dinţii albi; avea buzele atât de închise la culoare încât atunci când mânca vişine, nu se observa.

— Habar n-am. E ridicol, nu? Când am intrat, tu dormeai, dar nu te-am trezit. N-am dorit să te trezesc, pentru că eşti un răutăcios. Răutăcios şi plicticos, a zis şi, în ritmul acestor cuvinte, mi-a ridicat energic mâna.

— Ai fost jos?

— Am fost, dar am fugit de acolo, e frig.

Mi-a dat drumul la mână. Aşezându-se într-o rână, şi-a dat capul pe spate, astfel încât părul să i se reverse în întregime într-o parte şi m-a privit, schiţând un zâmbet care abia atunci când am îndrăgit-o a încetat să mă mai irite.

— Dar... Harey... dar... bâiguiam eu.

M-am aplecat deasupra ei şi i-am ridicat mâneca rochiei. Puţin mai sus de semnul ca o floare lăsat de vaccin, am

văzut urma roşie, mică, a unei înţepături. Deşi mă aşteptam la aşa ceva (fiindcă instinctiv încă mai căutam crâmpeie de logică în imposibil), mi s-a făcut rău. Am atins cu degetul urma lăsată de injecţie, pe care am visat-o apoi ani la rând, când mă trezeam în gemete pe aşternutul mototolit, mereu în aceeaşi poziţie, ghemuit, aşa cum zăcea ea când am găsit-o, aproape rece – fiindcă în vis am încercat să fac acelaşi lucru ca ea, ca şi când aş fi dorit în felul acesta să cer iertare memoriei ei sau să o însoţesc în acele ultime minute, când a simţit efectul injecţiei şi a început să-i fie frică. Se temea şi de o simplă zgârietură, nu putea să suporte durerea sau să vadă sânge şi, dintr-odată, a făcut un lucru atât de îngrozitor, lăsând cinci cuvinte pe un bileţel care îmi era adresat. Îl ţineam printre hârtiile mele, îl purtam mereu cu mine, ros, rupt în dreptul îndoiturilor, dar nu aveam curajul să mă despart de el; de mii de ori m-am întors la clipa când l-a scris şi la ce va fi simţit atunci. Mă mângâiam cu gândul că a dorit doar să mă sperie, însă, fără voia ei, doza s-a dovedit prea mare; toţi mă convingeau că aşa a fost, că trebuie să fi fost o hotărâre de moment, cauzată de depresie, de o depresie bruscă. Dar ei nu ştiau ce îi spusesem cu cinci zile în urmă şi că, pentru a o lovi cât mai tare, mi-am strâns lucrurile, iar ea, în timp ce îmi făceam bagajul, mi-a spus extrem de liniştit: „Ştii ce înseamnă asta…?", însă eu m-am prefăcut că nu înţeleg, deşi înţelegeam perfect, dar o consideram o laşă, chiar i-am spus asta; iar acum stătea întinsă de-a curmezişul patului şi mă privea atent, ca şi când nu ar fi ştiut că eu am ucis-o.

— Altceva nu ştii să spui? m-a întrebat.

Camera era roşie de la soare, părul îi devenise o văpaie şi se uita la propriul braţ, intrigată de faptul că îl privisem îndelung, iar când mi-am lăsat mâna în jos, şi-a aşezat pe ea obrăjorul neted şi rece.

— Harey, am zis răguşit. Nu-i cu putinţă!

— Încetează!

Avea ochii închişi, le vedeam tremurul sub pleoapele strânse, iar genele negre îi atingeau obrajii.

— Unde suntem, Harey?

— La noi.

— Adică unde?

A deschis repede un ochi şi îndată l-a închis la loc. Îmi gâdila palma cu genele.

— Kris!

— Ce e?

— Mă simt bine.

Stăteam lângă ea fără să mă mişc. Am ridicat capul şi am zărit o parte a patului, părul ei răvăşit şi genunchii mei goi în oglinda chiuvetei. Am tras cu laba piciorului unul din obiectele acelea care zăceau pe duşumea şi l-am ridicat cu mâna liberă. Avea vârful ascuţit. L-am fixat pe piele, chiar deasupra locului unde se vedea o cicatrice semirotundă, roşiatică, şi l-am înfipt în carne. Am simţit o durere pătrunzătoare. Mă uitam cum curge sângele, rostogolindu-se cu picături mari pe partea interioară a coapsei şi picurând încet pe podea.

Era în zadar. Gândurile îngrozitoare care îmi umblau prin cap puneau tot mai mult stăpânire pe mine; nu-mi mai spuneam că e vorba de „vis", nu mai credeam demult în aşa ceva, acum mă gândeam că „trebuie să mă apăr". Îi priveam spatele care dispărea sub materialul alb, în curbura şoldului. Tălpile goale îi atârnau deasupra podelei. M-am întins spre ele, i-am prins uşor călcâiul trandafiriu şi mi-am trecut degetele peste suprafaţa tălpii.

Era delicată ca a unui nou-născut.

Ştiam, de fapt, în mod sigur că nu este Harey şi totodată aveam aproape certitudinea că ea nu ştie acest lucru.

Talpa desculţă i se mişca în palma mea, buzele vişinii înfloriseră într-un surâs mut.

— Încetează... a şoptit.

I-am dat uşor drumul tălpii şi m-am ridicat. Eram încă gol. Îmbrăcându-mă în grabă, am observat cum stătea pe pat. Mă privea.

— Unde-ți sunt lucrurile? am întrebat, regretând imediat.

— Lucrurile mele?

— Ai doar rochia?

Acum era un joc. Mă străduiam să mă comport intenționat dezinvolt, firesc, ca şi când ne-am fi despărțit ieri – nu, ca şi când nu ne-am fi despărțit niciodată. S-a ridicat şi, cu o mişcare uşoară, însă fermă şi-a scuturat fusta ca să şi-o îndrepte. Cuvintele mele o intrigaseră, deşi nu a spus nimic. Şi-a rotit cercetător privirea prin cameră, pentru prima dată, şi s-a întors spre mine, vădit mirată.

— Nu ştiu... Probabil în dulap? a adăugat şi a întredeschis uşa.

— Nu, acolo sunt doar costume spațiale, am răspuns.

Am găsit lângă chiuvetă un aparat electric şi am început să mă bărbieresc. Preferam să nu stau însă cu spatele spre fată, indiferent cine ar fi fost ea.

Ea umbla prin cabină, se uita în toate cotloanele, apoi a privit pe fereastră pentru ca în final să se apropie de mine şi să-mi spună:

— Kris, am impresia că parcă s-a întâmplat ceva...

S-a întrerupt. Aşteptam cu aparatul oprit în mână.

— Parcă aş fi uitat ceva... parcă am uitat multe lucruri. Ştiu... te țin minte doar pe tine... şi... nimic altceva.

Ascultam, încercând să-mi controlez propriul chip.

— Am fost... Am fost bolnavă? a întrebat.

— Ei, s-ar putea spune şi aşa. E adevărat, un timp ai fost uşor bolnavă.

— Aha, poate de aceea.

Brusc, s-a înseninat. Nu ştiu să spun ce anume simțeam. Când tăcea, umbla, se aşeza, zâmbea, convingerea că în fața

mea se află Harey era mai puternică decât teama care mă gâtuia; alteori, ca de pildă în acest moment, mi se părea că este o Harey simplificată, redusă la câteva vorbe, gesturi, mişcări caracteristice. S-a apropiat de mine. Şi-a lipit mânuţele de pieptul meu şi m-a întrebat:

— Ce se întâmplă cu noi? E bine sau rău?

— Cât se poate de bine, am răspuns.

Ea a zâmbit uşor.

— Când vorbeşti aşa, înseamnă că este mai degrabă rău.

— Nici vorbă, Harey, drăguţă, acum trebuie să ies, i-am spus în grabă. Mă aştepţi aici, bine? Sau poate… ţi-e foame? am adăugat, fiindcă eu însumi aveam o senzaţie acută de foame.

— Foame? Nu.

Şi-a scuturat capul, iar părul i se mişca în valuri

— Trebuie să te aştept? Mult?

— Cam o oră, am început eu.

Dar ea m-a întrerupt:

— Merg cu tine.

— Nu poţi merge cu mine, pentru că trebuie să lucrez.

— Merg cu tine.

Era o cu totul altă Harey: cealaltă nu insista. Niciodată.

— Copilă, e cu neputinţă.

Mă cerceta cu privirea din cap până-n picioare şi deodată m-a prins de mână. Mi-am trecut palma de-a lungul antebraţului ei – era rotund şi cald. Nu asta intenţionasem, dar gestul era aproape ca o mângâiere. Trupul meu o recunoştea, o dorea, tindea spre ea în pofida raţiunii, dincolo de argumente şi de teamă.

Străduindu-mă cu orice preţ să-mi păstrez calmul, am repetat:

— Harey, nu se poate: trebuie să rămâi aici.

— Nu.

Ce rezonanţă avusese cuvântul!

— De ce?

— Nu... ştiu.

S-a uitat iar în jur şi şi-a ridicat privirea spre mine.

— Nu pot... a rostit aproape în şoaptă.

— Dar de ce?

— Nu ştiu. Nu pot. Mi se pare că... mi se pare că...

Căuta în mod clar un răspuns şi, când l-a găsit, a fost ca o revelaţie pentru ea.

— Se pare că trebuie să te văd mereu.

Tonul realist le-a răpit acestor cuvinte sensul unei mărturisiri afective; era cu totul altceva. Sub această impresie, îmbrăţişarea în care o ţineam s-a schimbat brusc, deşi în exterior nimic nu se schimbase, ea stătea în continuare în braţele mele. Privind-o în ochi, am început să-i trag mâinile la spate, iar această mişcare nu tocmai hotărâtă ducea undeva, avea un rost. Căutam cu privirea ceva cu care aş fi putut să o leg. Coatele ei răsucite la spate se loveau unul de altul şi în acelaşi timp se încordau cu putere, încât mi-au zădărnicit tentativa de a o imobiliza. Am luptat preţ de o secundă. Chiar şi un atlet, aplecat pe spate ca Harey, abia atingând podeaua cu vârful picioarelor, nu ar fi reuşit să se elibereze, dar ea, impasibilă, cu un zâmbet nedesluşit, a scăpat din încătuşarea mea, s-a îndreptat şi şi-a lăsat braţele pe lângă corp.

Ochii ei mă priveau cu aceeaşi atenţie liniştită ca la început, când m-am trezit, ca şi când nu-şi dădea seama de efortul meu disperat, la care, cu o clipă în urmă, fusesem împins de un acces de panică. Acum stătea pasivă şi aştepta parcă să se întâmple ceva, indiferentă şi concentrată totodată, oarecum mirată de cele petrecute.

Braţele mi-au căzut fără vlagă. Am lăsat-o în mijlocul camerei şi m-am dus spre policioara de lângă chiuvetă. Simţeam că sunt prins într-o capcană inimaginabilă şi căutam o scăpare, recurgând la tot felul de mijloace. Dacă m-ar fi întrebat cineva ce se întâmplă cu mine şi ce înseamnă

toate acestea, nu aş fi reuşit să scot un cuvânt, dar îmi dădeam seama că ceea ce se petrece pe Staţie cu noi toţi formează un întreg îngrozitor şi de neînţeles, însă nu la asta mă gândeam în acel moment, ci încercam să caut un şiretlic, ceva care să-mi permită să fug. Fără s-o văd, îi simţeam privirea aţintită asupra mea. Deasupra policioarei, în perete, se afla un dulăpior cu medicamente. I-am cercetat în fugă conţinutul. Am găsit un tub cu somnifere şi am pus patru tablete – doza maximă – într-un pahar. Nici măcar nu-mi ascundeam intenţia faţă de Harey. Greu de spus de ce. Nu mă gândeam la aşa ceva. Am turnat în pahar apă fierbinte, am aşteptat să se dizolve tabletele şi m-am apropiat de Harey, care rămăsese în mijlocul camerei.

— Eşti supărat? m-a întrebat încet.

— Nu, bea asta.

Nu ştiu de ce mă aşteptam să mă asculte. Într-adevăr, a luat paharul din mâinile mele, fără niciun cuvânt şi l-a băut dintr-o înghiţitură. Am pus paharul gol pe măsuţă şi m-am aşezat într-un colţ între dulap şi raftul cu cărţi. Harey s-a apropiat încet de mine şi s-a aşezat pe duşumea lângă fotoliu, aşa cum făcea de multe ori, adunându-şi picioarele sub ea şi dându-şi părul peste umeri cu acelaşi gest pe care îl cunoşteam bine. Deşi nu mai credeam deloc că ar fi ea, de fiecare dată când o regăseam în aceste mici gesturi, mă simţeam gâtuit. Era ceva de neînţeles, ceva îngrozitor, cu atât mai îngrozitor cu cât eu însumi trebuia să mă prefac mereu că o iau drept Harey; de fapt, şi ea se simţea Harey şi ca atare nu putea fi învinuită de perfidie. Nu ştiu cum am ajuns la concluzia că aşa stăteau lucrurile, însă pentru mine era ceva cert, dacă în general mai putea exista ceva cert!

Stăteam jos, fata îşi sprijinise spatele de genunchii mei, iar părul ei îmi gâdila braţul nemişcat. Stăteam aproape încremeniţi. De câteva ori m-am uitat pe furiş la ceas.

Trecuse o jumătate de oră şi narcoticul ar fi trebuit să-şi facă efectul. Harey a mormăit ceva încetişor.

— Ce spui? am şoptit eu, dar nu mi-a răspuns.

Consideram că acestea sunt semne ale somnolenţei, deşi în adâncul sufletului mă îndoiam că medicamentul va da vreun rezultat. De ce? Nici la această întrebare nu găsesc răspuns, probabil fiindcă procedeul meu era mult prea simplu.

Încet, capul i s-a lăsat pe genunchii mei; părul întunecat o acoperise în întregime şi respira ritmic, asemenea unui om adormit. M-am aplecat ca să o aşez în pat şi deodată, fără a deschide ochii, m-a prins uşor de păr şi a izbucnit într-un râs strident.

Am înmărmurit, iar ea hohotea veselă. Mă privea cu ochii mijiţi, cu o mină în acelaşi timp naivă şi şăgalnică. Stăteam nefiresc de ţeapăn, prostit şi neputincios, în timp ce Harey a chicotit din nou, şi-a lipit faţa de mâna mea, apoi a tăcut.

— De ce râzi? am întrebat-o cu o voce plată.

Aceeaşi expresie de îngândurare uşor neliniştită i s-a cuibărit pe chip. Am văzut că dorea să fie sinceră. Şi-a lovit cu degetul năsucul şi a spus oftând:

— Nici eu nu ştiu.

Se simţea în glasul ei o sinceră uimire.

— Mă comport ca o idioată, nu-i aşa? a continuat ea. Nu ştiu, aşa îmi vine... dar nici tu nu eşti mai breaz: stai ţanţoş de parcă ai fi... Pelvis...

— Parcă aş fi cine? am întrebat, fiindcă mi s-a părut că nu aud bine.

— Pelvis, îl ştii, grasul acela...

Harey, dincolo de orice îndoială, nu avea cum să-l cunoască pe Pelvis, nici să audă de el de la mine din simplul motiv că el s-a întors din expediţia lui la mai bine de trei ani după moartea ei. Nici eu nu-l cunoscusem până atunci şi nu ştiam că, prezidând şedinţele institutului, avea prostul obicei de a le prelungi la nesfârşit. De altfel se numea Pelle Villis,

de unde s-a născut acea poreclă prescurtată, de asemenea necunoscută până la întoarcerea lui.

Harey şi-a sprijinit coatele pe genunchii mei şi mi-a privit chipul. I-am pus mâinile pe braţe şi i le-am plimbat uşor spre umeri până ce i-au ajuns aproape de baza gâtului dezvelit; am simţit cum pulsează. Gestul putea fi o mângâiere, iar expresia ochilor ei arăta că aşa îl şi înţelegea. În realitate, mă convingeam că, la o atingere firească, trupul ei este unul cald, omenesc, că sub muşchi se ascund oase şi ligamente. Privindu-i ochii liniştiţi, i-am simţit dorinţa teribilă de a-mi strânge cu putere degetele. Aproape se chirciseră, când deodată mi-am reamintit de mâinile însângerate ale lui Snaut şi mi-am desfăcut stârnsoarea.

— Ce straniu mă priveşti... mi-a spus senină.

Inima îmi bătea tare, încât nu eram în stare să-i răspund. Am închis o clipă pleoapele.

Deodată mi-a venit în minte un întreg plan de acţiune, de la început până la sfârşit, cu toate detaliile. Fără a mai pierde timpul, m-am ridicat din fotoliu.

— Trebuie să plec, Harey, şi dacă doreşti neapărat, atunci vino cu mine.

— Bine.

S-a sculat brusc în picioare.

— De ce eşti desculţă? am întrebat, apropiindu-mă de dulap şi alegând două costume spaţiale colorate, unul pentru mine şi altul pentru ea.

— Nu ştiu... – mi-a răspuns nesigur – pesemne mi s-or fi rătăcit pe undeva pantofii.

Nu am dat atenţie răspunsului.

— N-o să poţi să ţi-l pui peste rochie, va trebui să o scoţi.

— Costumul spaţial? Pentru ce? a întrebat.

S-a apucat totuşi să se dezbrace, dar am constatat ceva bizar: îi era imposibil să-şi scoată rochia, fiindcă nu avea niciun fel de accesorii de prindere. Nasturii roşii de la

mijloc erau decorativi, nu exista niciun fel de fermoar, copci sau altceva. Harey zâmbea confuz. Cu aerul că fac cel mai firesc lucru din lume, am luat de pe jos un instrument ca un scalpel şi am tăiat materialul acolo unde începea partea din spate a decolteului. Acum putea să-şi scoată rochia pe cap. Costumul spațial era un pic cam larg pentru ea.

— O să zburăm? Şi tu? m-a întrebat, când amândoi, îmbrăcați, am părăsit camera.

Am dat din cap. Îmi era teamă să nu-l întâlnesc pe Snaut, dar coridorul care ducea la aeroport era pustiu şi uşa de la cabina radio, pe lângă care urma să trecem, închisă.

Pe Stație domnea în continuare o liniște funebră. Harey mă privea cu atenție; cu un mic cărucior electric am scos dintr-o boxă o rachetă şi am adus-o pe pista liberă, verificându-i pe rând microreactorul, comenzile şi duzele, apoi am transportat-o până la discul de lansare, aşezat sub pâlnia centrală a cupolei; după ce am tras deoparte un container gol, am instalat racheta pe disc.

Era o micronavă care servea la menținerea legăturii dintre Stație şi sateloid, folosită la transportul mărfurilor. Oameni nu transporta – decât poate în cazuri excepționale –, fiindcă nu putea fi deschisă din interior. Tocmai acest amănunt mă ajuta şi constituia o parte a planului. Nu intenționam, fireşte, să lansez racheta, dar făceam totul ca şi când o pregăteam pentru un start adevărat. Harey, care mă însoțise de mai multe ori în călătoriile mele, se pricepea oarecum la aşa ceva. Am verificat încă o dată starea instalației de aer condiționat şi de oxigen, am pus-o în funcțiune, iar când s-au aprins lămpile de control, după ce am conectat circuitul principal, am ieşit din spațiul îngust şi i-am făcut semn lui Harey, care stătea la marginea scării.

— Intră!

— Dar tu?

— Intru după tine. Trebuie să închid trapa în urma noastră.

Speram să nu-şi dea seama prea curând de vicleşugul meu. După ce a coborât pe scărița îngustă în interiorul cabinei, mi-am băgat numaidecât capul prin deschizătură şi am întrebat-o dacă se poate aşeza comod, iar când am auzit un „Da" surd, gâtuit de spațiul strâmt, m-am retras şi am închis cu zgomot trapa. Cu ambele mâini am fixat zăvoarele de siguranță şi cu o cheie pregătită am început să răsucesc cele cinci piulițe care se fixau etanş în adâncitura cuirasei.

Racheta, cu forma ei de trabuc ascuțit, stătea în poziție verticală, ca şi când ar fi urmat să-şi ia zborul din clipă în clipă. Ştiam că celei închise în ea n-o să i se întâmple nimic rău, în rachetă era suficient oxigen, chiar şi ceva mâncare, plus că nu aveam de gând să o țin închisă acolo la nesfârşit.

Doream cu orice preț să câştig cel puțin câteva ore de libertate ca să alcătuiesc un plan pentru viitorul îndepărtat şi să iau legătura cu Snaut, de data aceasta pentru a colabora cu el de la egal la egal.

Când mai aveam puțin să înşurubez ultima piuliță, am simțit că baza de metal pe care se sprijineau cele trei picioare ale rachetei tremură uşor, dar m-am gândit că este din cauza mea, fiindcă lucram de zor şi, folosind cheia cea mare, fără să vreau am făcut să vibreze placa de oțel.

Când m-am îndepărtat însă câțiva paşi, am observat un lucru pe care nu aş mai dori să-l văd a doua oară.

Întreaga rachetă trepida, scuturată de loviturile în serie din interior – dar ce lovituri! Dacă în locul fetei suple, cu păr negru, în rachetă ar fi fost un automat, cu siguranță nu ar fi reuşit să zguduie atât de convulsiv masa de aproape opt tone!

Pe suprafața lucioasă a rachetei se reflectau luminile care tremurau şi îşi schimbau culoarea. De altfel, nu auzeam niciun fel de lovituri, în interiorul rachetei domnea o liniște absolută, dar stâlpii rampei ce susțineau racheta îşi pierduseră conturul clar, vibrând ca nişte corzi. Frecvența

vibrațiilor era atît de mare încât mi-a fost teamă că metalul cuirasei va ceda. Am strâns ultima piuliță cu mâinile tremurânde, am aruncat cheia şi am sărit de pe scară. Retrăgându-mă încet cu spatele, am văzut cum amortizoarele, făcute să reziste doar la o presiune continuă, zvâcnesc în locaşurile lor. Mi se părea că învelişul cuirasei îşi pierde luciul uniform. Am sărit ca un nebun la pupitrul de comandă, am tras cu ambele mâini pârghia de declanşare a reactorului şi a comunicațiilor; din difuzorul legat de interiorul rachetei a răbufnit un fel de schelălăit, de şuierat, care nu avea nimic în comun cu vocea omenească, şi cu toate acestea am distins în el scâncetul repetat: „Kris! Kris! Kris?!"

De altfel, nu auzeam clar. Sângele mi se prelingea de pe degetele zdrelite, atât de haotic şi nebuneşte încercasem să pun în funcțiune racheta. O lumină albăstruie se aşternuse pe pereți, iar de pe platforma de lansare, de sub duze, a țâşnit un nor de praf, transformându-se într-o coloană de scântei otrăvitoare, şi toate zgomotele au fost estompate de un uruit înalt, prelung. Racheta s-a ridicat deasupra a trei flăcări care s-au contopit rapid într-o singură coloană de foc şi, lăsând în urma ei jerbe dogoritoare, a ieşit prin deschiderea cupolei. Jaluzelele au coborât imediat, iar compresoarele declanşate automat au început să curețe cu aer proaspăt hala în care se împrăştiase un fum caustic. Nu-mi dădeam seama de toate acestea. Sprijinit cu mâinile de pupitru, cu fața încinsă de la focul viu, cu părul răsucit şi pârlit de la şocul termic, respiram spasmodic aerul îmbibat de gaze incandescente şi de un miros caracteristic, asemănător ozonului. Deşi în momentul decolării am închis instantaneu ochii, am simțit totuşi prin pleoape flacăra de eşapare. O bună bucată de timp vedeam doar cercuri negre, roşii şi aurii. Treptat, au dispărut. Fumul, praful şi ceața s-au împrăştiat, absorbite de conductele de ventilație ce gemeau fără întrerupere. Primul lucru pe care

am reuşit să-l văd a fost ecranul radarului de culoare verzuie. Am început să caut mininava, manevrând reflectorul direcțional. Când, în sfârşit, am reperat-o, se afla deja în afara atmosferei. În viața mea nu mai lansasem o rachetă atât de nebuneşte şi orbeşte, fără să ştiu ce accelerație să-i imprim şi încotro s-o trimit. M-am gândit că cel mai simplu va fi să o plasez pe o orbită circulară în jurul lui Solaris, la o înălțime de circa o mie de kilometri; atunci aş fi putut deconecta motoarele, pentru că, atât timp cât funcționau, nu eram sigur dacă nu se va produce o catastrofă cu urmări incalculabile. Orbita de o mie de kilometri era – după cum m-am convins din tabel – staționară. La drept vorbind, nici ea nu oferea vreo garanție, dar pur şi simplu era singura soluție pe care o întrevedeam.

Nu aveam curajul să deschid difuzorul deconectat imediat după start. Aş fi făcut orice numai să nu mai aud din nou glasul acela îngrozitor, în care nu mai era nimic omenesc. Puteam să-mi spun că toate aparențele au fost înlăturate rând pe rând, iar dincolo de chipul lui Harey a început să se întrevadă un altul, cel adevărat, în prezența căruia alternativa nebuniei devenea cu adevărat o eliberare.

Era ora unu când am părăsit aeroportul.

6
Micul apocrif

Aveam pielea arsă pe față şi pe mâini. Mi-am amintit că, în timp ce căutam un somnifer pentru Harey (acum aş fi râs de naivitatea mea, dacă aş fi avut puterea), am observat în dulăpior un borcan cu o cremă pentru arsuri, aşa că m-am dus la mine în cabină. Am deschis uşa şi, în lumina roşie a amurgului, am văzut că stă cineva în fotoliul lângă care înainte stătuse în genunchi Harey. Frica mă paralizase şi m-am dat înapoi ca să o iau la fugă; asta nu a durat decât o fracțiune de secundă. Cel care stătea în fotoliu a ridicat capul. Era Snaut. Aşezat picior peste picior, întors cu spatele spre mine (purta în continuare pantalonii de pânză arşi de reactivi), răsfoia nişte hârtii. Era un set întreg pe măsuța de alături. Văzându-mă, a pus deoparte hârtiile şi m-a privit o clipă sumbru, pe deasupra ochelarilor lăsați pe vârful nasului.

Fără să scot un cuvânt, m-am îndreptat spre chiuvetă, am scos din dulăpior borcanul cu unguent şi am început să-mi ung mai întâi locurile arse de pe frunte şi de pe obraji. Din fericire, nu mă umflasem prea tare, iar ochii, datorită faptului că am strâns puternic pleoapele, nu au avut de suferit. Am înțepat cu un ac steril cele câteva băşicuțe de la tâmplă şi de pe obraz şi am scos din ele lichidul. Apoi mi-am aplicat pe față două bucăți de tifon umezit. În tot acest timp, Snaut mă privea cu atenție. Nu-l băgam în seamă. Când, în sfârşit, am terminat toate aceste treburi (fața mă înțepa din

ce în ce mai tare) m-am aşezat în celălalt fotoliu. Mai întâi a trebuit să iau de pe el rochia lui Harey. Era o rochie cu totul obişnuită, în afară de treaba cu accesoriile de prindere care-i lipseau.

Cu braţele încrucişate pe genunchiul ascuţit, Snaut îmi urmărea cu ochi critic mişcările.

— Ei, încercăm să închegăm o discuţie? mi-a propus el după ce m-am aşezat.

Nu i-am răspuns, apăsând bucata de tifon care începuse să alunece pe obraz.

— Am avut oaspeţi, nu-i aşa?

— Da, i-am răspuns sec.

Nu aveam niciun chef să-i cânt în strună.

— Şi am scăpat de ei? Oho, ai procedat impetuos.

Îşi atingea mereu pielea care i se cojea pe frunte. I se vedeau petele trandafirii ale noului strat. Rămăsesem cu ochii aţintiţi spre ele. Oare de ce nu-mi dăduse până atunci de gândit pielea bronzată a lui Snaut şi Sartoris? Am crezut tot timpul că e de la soare, dar nimeni nu se bronzează pe Solaris...

— Dar n-ai început cam modest? îi dădea el înainte, fără să zărească licărul descoperirii care îmi lumina chipul. Diverse narcotice, otrăvuri şi multe altele, nu?

— Ce tot vrei? Putem discuta de la egal la egal. Dacă vrei să faci pe bufonul, mai bine pleacă.

— Uneori devii bufon fără să vrei, a spus şi şi-a ridicat spre mine ochii mijiţi.

— Să nu-mi spui că nu ai folosit nici şnurul, nici ciocanul! Şi că n-ai aruncat cu o călimară, ca Luther! Nu? Ei – a zis el strâmbându-se – atunci eşti cu adevărat curajos! Chiar şi chiuveta este întreagă, nu ai încercat să-i spargi capul, nimic, mobilierul nu e distrus, ci, pur şi simplu, ţac-pac, ai împachetat-o, i-ai dat startul şi gata?!

S-a uitat la ceas.

— Prin urmare, vom avea la dispoziție două sau poate trei ore, a zis.

Apoi a continuat, privindu-mă cu un zâmbet antipatic:

— Aşadar îmi spui că sunt un porc?

— Un porc şi jumătate, am subliniat eu.

— Da? Dar oare m-ai fi crezut dacă ți-aş fi spus? Ai fi crezut măcar un cuvințel?

Tăceam.

— Lui Gibarian i s-a întâmplat primul, a continuat el cu acelaşi zâmbet fals. Se închisese în cabina lui şi discuta doar prin uşă. Şi cred că îți dai seama ce diagnostic i-am pus noi?

Ştiam, dar am preferat să tac.

— E clar, am crezut că a luat-o razna. Ne-a spus ceva prin uşă, dar nu totul. Bănuieşti probabil de ce nu spune cine anume este la el? Doar ai simțit-o pe pielea ta: *suum cuique*[1]. Dar era un adevărat cercetător. Ne-a cerut să-i mai dăm o şansă.

— Ce şansă?

— Se străduia, cred, că facă ordine, să lămurească lucrurile, muncea şi noaptea. Ştii ce făcea? Cu siguranță ştii!

— Calculele din sertarul cabinei de radio le-a făcut el? am întrebat.

— Da. Dar atunci nu ştiam nimic despre asta.

— Cât a durat?

— Vizita? Poate o săptămână. Discuții prin uşă. Ce se întâmpla acolo? Credeam că are halucinații, că este agitat. Îi dădeam scopolamină.

— Cum aşa... lui?

— Da, o lua, dar nu pentru el. Experimenta. Aşa stăteau lucrurile.

— Şi voi...?

---

[1] „Fiecăruia ce este al său"; „fiecăruia ce i se cuvine" (în lb. latină, în original) (n.r.).

— Noi? A treia zi, ne-am hotărât să intrăm la el, să spargem uşa, dacă nu se putea altfel. Doream să-l tratăm din... devotament.

— A... de aceea! am zis fără să mă mai stăpânesc.

— Da.

— Şi acolo... în dulap...

— Da, dragă băiete. Da. El nu ştia că între timp şi noi am fost vizitaţi şi că nu ne mai puteam ocupa de el. Nu ştia acest lucru. Acum nu mai este decât o... rutină.

A spus toate acestea atât de încet, încât ultimul cuvânt mai degrabă l-am intuit decât l-am auzit.

— Stai puţin, nu înţeleg, am spus. Cum aşa, doar aţi auzit. Singur ai spus că aţi tras cu urechea. Aţi auzit că este vorba de două voci, ca atare...

— Nu. Doar o voce şi, chiar dacă mai erau nişte şoapte neclare, cred că înţelegi că i le atribuiam tot lui.

— Numai lui? Dar de ce?

— Nu ştiu. Am, ce-i drept, o teorie pe tema asta. Dar nu cred că merită să mă grăbesc, mai ales că, lămurind una sau alta, nu prea ajută. Dar tu ai văzut ceva ieri, altminteri ne-ai lua pe amândoi drept nebuni.

— Am crezut că eu însumi am înnebunit.

— A, da? Şi nu ai văzut pe nimeni?

— Ba da.

— Pe cine?!

Grimasa lui nu mai aducea a zâmbet. L-am privit îndelung înainte de a răspunde:

— Pe... negresa...

Nu a răspuns nimic, însă corpul lui chircit şi aplecat în faţă s-a relaxat uşor.

— Ai fi putut să mă avertizezi, am replicat pe un ton mai puţin convins.

— Te-am prevenit.

— În ce fel?

— În singurul fel posibil. Înțelege, nu știam cine va fi! Asta nimeni nu știa, nu poți ști așa ceva…

— Ascultă, Snaut, am câteva întrebări. Tu știi de când anume se întâmplă așa ceva. Fata aceea… ce se va întâmpla cu ea?

— Vrei să știi dacă o să revină?

— Da.

— Se întoarce și nu se întoarce.

— Cum adică?

— Se va întoarce ca la începutul… primei vizite. Pur și simplu nu va ști nimic sau, pentru a fi mai exact, se va comporta ca și când tot ce ai făcut ca să scapi de ea nici nu ar fi existat. Dacă situația nu o va obliga, nu va deveni agresivă.

— Ce situație?

— Depinde de împrejurări.

— Snaut!

— Ce dorești?

— Nu ne permitem luxul de a tăinui ceva!

— Nu e un lux, m-a întrerupt sec. Kelvin, am impresia că tu tot nu înțelegi… sau… așteaptă!

Ochii au început să-i lucească.

— Îmi poți spune cine a fost aici?!

Mi-am înghițit saliva. Am lăsat capul în jos. Nu doream să-l privesc. Aș fi preferat să fie altcineva, nu el. Dar nu aveam de ales. Bucata de pansament s-a dezlipit și mi-a căzut pe mână. Am tresărit de la atingerea lunecoasă.

— Femeia pe care…

Nu am terminat fraza.

— S-a sinucis. Și-a făcut o… injecție…

El aștepta.

— Și-a luat zilele…? a întrebat, văzându-mă că tac.

— Da.

— Asta-i tot?

Tăceam.

— Nu poate fi tot...

Am ridicat repede capul. Nu se mai uita la mine.

— De unde ştii?

Nu a răspuns.

— Bine, am spus, umezindu-mi buzele. Ne-am certat. Dar de fapt, nu. Eu i-am spus ceva... ştii cum vorbim la mânie. Mi-am luat lucrurile şi am plecat, ea mi-a dat de înţeles, nu mi-a spus direct, dar când stai ani de zile alături de cineva, nu mai este nevoie... Eram sigur că doar spune aşa, că nu ar avea curajul să facă aşa ceva şi i-am spus şi asta. A doua zi mi-am amintit că am lăsat în sertar acele... fiole; ea ştia de ele, le adusesem de la laborator pentru că aveam nevoie de ele şi i-am spus atunci ce efect au. M-am speriat şi am vrut să mă duc să le iau, dar apoi m-am gândit că asta ar arăta ca şi când îi iau în serios cuvintele şi... am lăsat lucrurile aşa, dar a treia zi m-am dus totuşi, nu puteam sta liniştit. Când am ajuns, ea nu mai era în viaţă.

— Ah, tu, copil nevinovat...

Am tresărit, dar când m-am uitat la el mi-am dat seama că nu mă ironizează. Îl vedeam parcă pentru prima dată. Avea chipul cenuşiu, o oboseală de nedescris i se aşternuse în ridurile adânci ale obrajilor şi arăta ca un om grav bolnav.

— De ce vorbeşti aşa? l-am întrebat descurajat.

— Fiindcă povestea asta este tragică. Nu, nu, a adăugat în grabă, văzând că m-am emoţionat, tu tot nu înţelegi. Fireşte, poţi retrăi lucrurile cât mai intens, te poţi considera chiar un ucigaş, însă nu asta este cel mai grav.

— Ce tot îndrugi! am spus batjocoritor.

— Mă bucur că nu mă crezi, zău aşa. Ceea ce s-a întâmplat este îngrozitor, dar cel mai îngrozitor este ceea ce încă nu s-a... întâmplat. Niciodată.

— Nu înţeleg, am spus cu voce firavă.

Într-adevăr, nu înţelegeam mare lucru. El dădea din cap.

— Un om normal, a spus. Ce înseamnă un om normal? Unul care niciodată nu a făcut nimic odios? Da, dar nu s-a gândit niciodată la aşa ceva? Sau poate că nici măcar nu s-a gândit, ci doar ceva din el s-a gândit sau i s-a năzărit acel lucru, în urmă cu zece sau treizeci de ani, poate că s-a apărat în faţa acestui gând, şi a uitat, şi nu i-a fost teamă, fiindcă ştia că niciodată nu l-ar fi transpus în faptă. Da, dar acum imaginează-ţi că, deodată, în plină zi, printre alţi oameni, întâlneşte ACEST GÂND întrupat, înlănţuit de el, indestructibil, şi atunci ce-i de făcut? Ce faci?

Tăceam.

— Staţia, a spus încet. Ai atunci de-a face cu staţia Solaris.

— Dar, până la urmă, despre ce poate fi vorba? am întrebat ezitant. Nici tu nu eşti un criminal, nici Sartorius…

— Dar tu eşti psihologul, Kelvin! m-a întrerupt nerăbdător. Cine n-a avut cândva un asemenea vis? Halucinaţii? Gândeşte-te la un fetişist îndrăgostit, mai ştiu şi eu, de o zdreanţă murdară, care, punându-şi pielea la bătaie, implorând sau ameninţând, capătă această zdreanţă ordinară, care pentru el este neprețuită. E amuzant, nu-i aşa? Este, în acelaşi timp, scârbit de obiectul dorinţei sale şi înnebunit după el, fiind gata să-şi rişte viaţa, egalând probabil sentimentele lui Romeo faţă de Julieta… Se întâmplă asemenea lucruri. E adevărat, dar înţelegi probabil că trebuie să existe şi lucruri… situaţii… pe care nimeni nu s-a încumetat să le ducă la îndeplinire, trecând mai departe de-un simplu gând, într-un moment de nebunie, de cădere, de halucinaţie, numeşte-l cum vrei. După care cuvântul se face trup. Asta-i tot.

— Asta-i… tot, am repetat fără nicio noimă, cu o voce plată.

Îmi vuia capul.

— Bine, dar ce are Staţia cu toate astea?

— Cred că te prefaci, a mormăit, privindu-mă scrutător. Vorbesc despre Solaris, numai despre Solaris, despre

nimic altceva. Nu este vina mea dacă toate astea sunt într-un contrast flagrant cu aşteptările tale. De altfel, ai trecut prin multe ca să mă asculţi până la capăt! Pornim în cosmos pregătiţi pentru orice: singurătate, luptă, chin şi moarte. Din modestie, nu spunem asta cu voce tare, dar uneori ne gândim cât suntem de minunaţi. Or, deocamdată, nu dorim să cucerim cosmosul, dorim doar să extindem graniţele Pământului până la limitele acestuia. Unele planete sunt pustii ca Sahara, altele îngheţate ca polii sau tropicale ca jungla braziliană. Suntem umanitari şi nobili, nu dorim să cucerim alte rase, dorim doar să le transmitem valorile noastre şi să le preluăm în schimb moştenirea. Ne considerăm cavaleri ai Sfântului Contact. Este o a doua minciună. Doar Omul face obiectul căutărilor noastre. Nu avem nevoie de alte lumi. Avem nevoie de oglinzi. Nu ştim ce să facem cu alte lumi. Ne este de ajuns lumea noastră, în care simţim că ne sufocăm. Dorim să găsim propria imagine idealizată în civilizaţii mai evoluate decât a noastră; alteori, ne aşteptăm să regăsim imaginea trecutului nostru primitiv. Pe de altă parte însă, există ceva ce nu acceptăm, de care ne apărăm, căci nu am adus de pe Pământ doar chintesenţa virtuţilor, statuia eroică a Omului! Am ajuns aici aşa cum suntem cu adevărat, iar când ni se arată acest adevăr, această parte a lui pe care o trecem sub tăcere, nu putem să fim de acord!

— Aşadar despre ce este vorba? am întrebat după ce l-am ascultat cu răbdare.

— Despre ceea ce ne-am dorit: contactul cu o altă civilizaţie. Am realizat acest contact! Şi iată că propria noastră urâţenie, hidoşenia, bufoneria şi ruşinea sunt mărite ca la microscop!

Vocea îi tremura de furie.

— Aşadar, consideri că este oceanul? Că despre el ar fi vorba? Dar cu ce scop? Nu are importanţă, în momentul de

față, care e mecanismul, dar, pentru Dumnezeu, în ce scop? Oare te gândeşti serios când spui că vrea să se joace cu noi? Sau să ne pedepsească? Ar însemna să ne întoarcem la o demonologie primitivă! O planetă dominată de un uriaş diavol care, ca să-şi satisfacă gustul pentru umor satanic, le trimite membrilor expediției ştiințifice nişte succubi[2]! Nici măcar tu însuți nu crezi într-o asemenea inepție!

— Acest diavol nu este deloc prost, a şoptit printre dinți.

M-am uitat la el surprins. Mi-a venit în minte că poate i-au cedat nervii, chiar dacă nebunia nu era o explicație pentru ceea ce se petrecea pe Stație. „Să fi fost vorba de psihoză reactivă?" m-am întrebat când, aproape fără să rostească un cuvânt, a început să râdă pe înfundate.

— Îmi pui un diagnostic? Mai aşteaptă puțin. În fond, până acum ai trecut doar prin ceea ce era mai uşor, încât nu ştii ce se va întâmpla mai departe!

— Aha, diavolului i-a fost milă de mine, am răspuns.

Discuția începuse să mă plictisească.

— De fapt, ce doreşti? Să-ți spun ce planuri urzesc împotriva noastră nenumăratele miliarde de tone de plasmă metamorfică? Poate niciunul.

— Cum niciunul? am întrebat uluit.

Snaut zâmbea mai departe.

— Ar trebui să ştii că ştiința se ocupă doar de felul în care se întâmplă ceva şi nu de cauzele pentru care se întâmplă acel ceva. Cum? Totul a început la opt sau nouă zile după acel experiment cu raze Roentgen. Poate că oceanul a răspuns la radiații cu o altă radiație, poate ne-a sondat creierele şi a scos din ele anumite formațiuni psihice.

— Formațiuni?

Începuse să mă intereseze.

---

[2] Demon cu aspect feminin, care se uneşte sexual cu un strigoi sau cu un posedat (n.r.).

— Da, procese izolate de restul, închise în sine, capsulate, un fel de focare de infecție ale memoriei. Le-a luat drept un fel de model, un plan constructiv, știi doar cât de asemănătoare între ele sunt cristalele cromozomiale asimetrice și conexiunile nucleice ale cerebrozidelor care constituie substratul proceselor de memorare... Plasma genetică este o plasmă de „memorare". Așa că oceanul a detașat aceste structuri din creierul nostru, le-a descifrat și apoi știi ce s-a întâmplat. Dar de ce a făcut asta? Oricum, în niciun caz ca să ne distrugă. Ar fi găsit o soluție mult mai ușoară. În general, dispunând de resurse tehnologice nelimitate, ar fi putut orice, de exemplu să ne facă niște cópii.

— A! am spus. De aceea te-ai speriat atât de tare în prima seară, atunci când am venit!

— Da. De altfel, a adăugat, poate că a și făcut asta. De unde știi că sunt cu adevărat bătrânul și onestul Șobolan, care a sosit aici în urmă cu doi ani...?

A început să râdă încetișor, ca și când uluirea mea i-ar fi produs cine știe ce mare satisfacție, dar s-a oprit îndată.

— Nu, nu, a mormăit, și fără așa ceva este destul... Poate că sunt mai multe deosebiri, dar eu cunosc doar una: noi putem fi uciși.

— Dar *ei* nu?

— Nu te sfătuiesc să încerci. Este un spectacol îngrozitor!

— Nu merge cu nimic?

— Nu știu. În orice caz, nu cu otravă, cuțit, știreang...

— Dar cu un aruncător atomic?

— Ai încerca?

— Nu știu. Dacă aș fi convins că nu sunt oameni...

— Într-un anumit sens, sunt. Subiectiv, sunt oameni. Numai că nu-și dau seama de... originea lor. Cred că ai observat, nu?

— Da. Atunci... ce se petrece?

— Se regenerează într-un ritm uimitor. Într-un ritm imposibil, în ochii noştri, îţi spun, şi încep să se comporte ca nişte... ca nişte...

— Ca nişte?

— Ca reprezentările noastre despre ei... ca acele înregistrări ale memoriei noastre prin care...

— Da. Aşa este, am confirmat, fără să bag de seamă că unguentul mi se prelingea pe obrajii arşi şi îmi picura pe mână.

— Oare Gibarian ştia? am întrebat brusc.

M-a privit cu atenţie.

— Dacă ştia ce ştim noi?

— Da.

— Aproape sigur.

— De unde ştii, ţi-a spus ceva?

— Nu. Am găsit la el o carte...

— *Micul apocrif*? am spus, ridicându-mă brusc.

— Da, dar de unde ştii despre aşa ceva? m-a întrebat neliniştit, privindu-mă fix.

Am făcut un semn de negare din cap.

— Stai liniştit, i-am spus, doar vezi că sunt ars şi nu mă regenerez nicicum? În cabină era o scrisoare către mine.

— Ce tot spui? O scrisoare? Despre ce?

— Nu era mare lucru. De fapt o notiţă, nu o scrisoare. Referiri bibliografice la anexa anului solaristic, la acest *Apocrif*. Ce este el?

— E o poveste veche. S-ar putea să aibă legătură cu toate astea. Poftim!

Snaut a scos din buzunar un volumaş subţire, îmbrăcat în piele şi ros pe la colţuri şi mi l-a înmânat.

— Dar Sartorius...? am întrebat, vârând cartea în buzunar.

— Sartorius? Fiecare se comportă într-o asemenea situaţie cum... poate. El se străduieşte să se comporte normal, asta însemnând, în cazul lui, oficial.

— Cum aşa?

— Aşa. Odată m-am aflat cu el într-o situaţie, nu contează amănuntele, important este că ne-au rămas cinci sute de kilograme de oxigen pentru opt inşi. Am abandonat, una câte una, preocupările zilnice, umblam cu toţii nebărbieriţi, doar el se bărbierea şi îşi curăţa încălţămintea – acesta e omul. Fireşte, orice ar face acum nu va fi decât prefăcătorie, teatru sau crimă.

— Crimă?

— Bine, nu crimă. Trebuie să născocim un nou cuvânt pentru aşa ceva, de exemplu „divorţ reactiv". Sună mai bine?

— Ai un umor grozav, i-am spus.

— Ce ai vrea, să plâng? Propune ceva.

— Ah, termină.

— Nu, vorbesc serios, acum ştii cam tot atât cât ştiu şi eu. Ai vreun plan?

— Asta-i bună! Nu ştiu ce-o să fac, când... O să apară din nou, trebuie să apară, nu?

— Mai degrabă da.

— Pe unde pătrund înăuntru, de vreme ce Staţia este închisă ermetic? Poate cuirasa...

Snaut a dat din cap în semn că nu.

— Cuirasa e în ordine. Habar nu am cum, cel mai des avem oaspeţi după ce ne trezim, pentru că din când în când trebuie să mai şi dormim.

— Să căutăm un mod de a-i imobiliza?

— Ajută pentru scurt timp. Nu ne rămân decât alte procedee, ştii care.

S-a ridicat. M-am ridicat şi eu.

— Ascultă, Snaut... Tu doreşti lichidarea Staţiei, numai că vrei ca iniţiativa să vină din partea mea?

A dat din cap.

— Nu e chiar atât de simplu. Fireşte, putem fugi oricând, fie şi pe sateloid, iar de acolo să lansăm un SOS. Ne vor socoti nebuni, e de la sine înţeles, iar pe Pământ ne

vor băga într-un sanatoriu, până când vom retracta frumos totul; se întâmplă cazuri de isterie colectivă în asemenea baze izolate... Poate că nu ar fi chiar atât de rău: parc, liniște, camere albe, plimbări în compania infirmierelor.

Vorbea serios, cu mâinile în buzunar, cu ochii ațintiți într-un colț al cabinei. Soarele roşu dispăruse la orizont şi valurile zimțate se pierdeau în pustiul ca de cerneală. Cerul ardea. Deasupra acestui peisaj bicolor, neverosimil de sumbru, alergau nori cu margini violete.

— Aşadar vrei să fugi? Sau nu? Încă nu?

Snaut a zâmbit.

— Tu, cuceritor neînfricat... încă nu ai gustat din toate, altfel n-ai mai insista. Nu este vorba dacă doresc, ci doar dacă este posibil ceva.

— Ce să fie posibil?

— Tocmai, că nu ştiu.

— Aşadar rămânem aici? Crezi că se va găsi vreun mijloc...

Snaut m-a privit, slăbănog, cu pielea cojită a feței brăzdate de riduri..

— Cine ştie, poate că merită, a spus în sfârşit. Altfel nu cred să aflăm mare lucru despre ocean, dar poate aflăm ceva despre noi...

S-a întors, şi-a luat hârtiile şi a ieşit. Am vrut să-l opresc, dar gura deschisă nu a scos niciun sunet. Nu era nimic de făcut; puteam doar să aştept. M-am apropiat de fereastră şi am privit la oceanul negru-sângeriu, aproape fără să-l văd. Mi-a venit în minte că aş fi putut să mă închid într-una din rachetele de pe aeroport, dar nu era un gând serios, ba chiar mi s-a părut ceva prostesc; mai devreme sau mai târziu va trebui să ies. M-am aşezat lângă fereastră şi am scos cartea pe care mi-o dăduse Snaut. Era încă suficientă lumină, pagina era trandafirie şi toată camera se scălda într-o văpaie purpurie. Era o culegere întocmită de

un oarecare Otton Ravintzer, licențiat în filozofie, cuprinzând articole şi lucrări cu o valoare care, în general, nu lăsa loc niciunei îndoieli. Orice ştiință este totdeauna însoțită de o pseudoştiință, de o ciudată deformare a spiritului sui-generis; astronomia îşi găseşte o imagine strâmbă în astrologie, chimia în alchimie, aşadar se înțelege că naşterea solaristicii a fost însoțită de o adevărată explozie de ciudățenii intelectuale; cartea lui Ravintzer era plină tocmai de o asemenea hrană spirituală, precedată însă – trebuie să adaug pentru a fi corect – de o introducere a autorului, în care se distanța de ceilalți. El considera pur şi simplu, pe bună dreptate, că o asemenea culegere poate constitui un prețios document al epocii respective, atât pentru istorici, cât şi pentru psihologia ştiinței.

Raportul lui Berton ocupa în carte un loc de cinste, fiind alcătuit din câteva părți. Prima parte era o copie succintă a jurnalului său de bord.

De la ora paisprezece la şaisprezece şi patruzeci, timpul local al expediției, notițele erau laconice şi negative.

„La altitudini de 1 000, 1 200 sau 800 de metri nu se observă nimic, oceanul e pustiu." Asta se repeta de câteva ori.

Apoi la 16.40: se ridică o ceață roşie. Vizibilitatea: 700 m. Oceanul pustiu.

La 17.00: ceața devine deasă, linişte, vizibilitatea 400 m, cu ferestre. Cobor la 200.

La 17.20: sunt în ceață. Altitudinea 200. Vizibilitatea: 20-40 m. Linişte. Urc la 400.

La 17.45: altitudinea 500. Ceața se întinde până la orizont. În ceață, cratere ca o pâlnie prin care se întrezăreşte suprafața oceanului. Ceva se întâmplă în aceste cratere. Încerc să intru într-unul din ele.

La 17.52: văd un fel de vârtej care aruncă o spumă galbenă. Sunt înconjurat de peretele de ceață. Altitudinea 100. Cobor la 20.

Cu asta se încheia nota jurnalului de bord al lui Berton. Aşa-numitul raport continua cu un extras din istoricul bolii lui sau, mai exact, cu textul declaraţiei dictate de Berton, întreruptă de întrebările membrilor comisiei.

„*Berton*: Când am coborât la treizeci de metri, menţinerea altitudinii a devenit dificilă, pentru că în acest spaţiu rotund şi fără ceaţă suflau vânturi puternice. A trebuit să trec la comanda manuală şi de aceea un interval de timp – poate zece sau cincisprezece minute – nu m-am mai uitat afară. Ca atare, am intrat fără să vreau în ceaţă, fiind împins de o rafală puternică. Nu era o ceaţă obişnuită, ci mai degrabă o suspensie, pare-se coloidală, pentru că mi-a acoperit tot parbrizul. Curăţarea lui mi-a dat multă bătaie de cap. Era foarte lipicioasă. Între timp, turaţiile elicei s-au redus cu treizeci şi ceva la sută din cauza rezistenţei pe care o opunea ceaţa, aşa că am început să pierd din altitudine. Pentru că eram prea jos şi mi-era teamă să nu capotez, am apăsat ambreiajul. Vehiculul îşi păstra altitudinea, dar fără să urce. Mai aveam patru proiectile-rachetă pentru accelerare. Nu le-am folosit, gândindu-mă că situaţia se poate înrăutăţi şi voi avea nevoie de ele atunci. În timpul turaţiei complete s-a produs o vibraţie puternică; am bănuit că această suspensie bizară se lipeşte pe elice; indicatorul de solicitare arăta însă zero, aşa că nu puteam face nimic. Din momentul în care intrasem în ceaţă nu am mai văzut soarele, dar din direcţia lui venea o lumină fosforescentă, roşiatică. Mă roteam mereu, cu speranţa că până la urmă voi reuşi să ajung într-unul din locurile lipsite de ceaţă. Şi, într-adevăr, am reuşit după o jumătate de oră. Am ieşit într-un spaţiu liber, aproape conic, cu un diametru de câteva sute de metri. Era mărginit de-o ceaţă ce se învolbura violent, ridicată parcă de puternici curenţi de convecţie. De aceea mă străduiam să rămân cât mai mult posibil în mijlocul „găurii", unde aerul era cel mai liniştit. În acel moment

am observat cum se schimbă suprafața oceanului. Valurile aproape că dispăruseră, iar stratul de deasupra al lichidului – al substanței din care este alcătuit oceanul – a devenit semitransparent, pe alocuri presărat cu umbre care au dispărut şi, după scurt timp, s-a produs o limpezire totală şi am putut să văd în ocean la o adâncime de câțiva metri. Am observat cum se strângea acolo ceva care aducea cu o zgură galbenă, care se ridica în coloane subțiri, verticale, iar când ajungea la suprafață, devenea lucioasă ca o sticlă, începând să bolborosească şi să spumege, apoi se întărea, semănând cu un sirop gros de zahăr. Această zgură se aduna în noduri groase, se înălța deasupra suprafeței şi crea nişte proeminențe asemănătoare conopidei, luând treptat diferite forme. Am fost împins spre peretele de ceață, aşa că a trebuit să contracarez această mişcare accelerând rotațiile elicei şi manevrând profundorul, iar când am putut să mă uit din nou, jos, sub mine, am văzut ceva ce semăna cu o grădină. Da, cu o grădină. Am văzut copaci pitici, garduri vii şi alei iluzorii, toate făcute din acea substanță care se întărise complet, ca un ghips galben. Aşa arăta; suprafața lucea puternic şi am coborât cât am putut pentru a vedea cât mai bine.

Anchetator: Arborii aceia şi plantele pe care le-ai văzut aveau frunze?

Răspunsul lui Berton: Nu. Era doar o formă generală, parcă un fel de machetă de grădină. O, da! Un fel de model. Aşa arăta. Un model, dar în mărime naturală. După o clipă, totul a început să se fisureze şi să se rupă, iar prin crăpăturile complet negre au început să iasă la suprafață valuri dintr-o mâzgă densă care se răcea; o parte se prelingea, o alta rămânea, şi totul a început să se învolbureze din ce în ce mai tare, s-a acoperit de spumă şi nu am mai văzut nimic în afara aceastei spume. În acelaşi timp, ceața începuse să mă împresoare din toate părțile, aşa că am accelerat rotațiile şi am urcat la trei sute de metri.

Anchetator: Eşti sigur că ceea ce ai văzut semăna cu o grădină şi nu cu altceva?

Răspunsul lui Berton: Da. Fiindcă am observat acolo diferite detalii; ţin minte, de exemplu, că într-un loc erau înşirate un fel de cutii pătrate. Mai târziu mi-a venit în minte că s-ar putea să fie stupi.

Anchetator: Asta ţi-a venit în minte mai târziu, nu în clipa când te-ai uitat?

Răspunsul lui Berton: Nu, fiindcă totul era parcă din ghips. Şi am văzut şi alte lucruri.

Anchetator: Ce lucruri?

Răspunsul lui Berton: Nu pot spune ce fel, fiindcă nu am reuşit să le văd ca lumea. Am avut impresia că sub câteva tufe zăceau un fel de unelte, nişte forme prelungi cu dinţi, un fel de mici maşini de grădinărit turnate în ghips. Dar nu sunt sigur întru totul. Însă de cealaltă imagine, da.

Anchetator: Nu te-ai gîndit că ar putea fi o halucinaţie?

Răspunsul lui Berton: Nu. Îmi ziceam că era o fata morgana. Nu mă gândeam că este halucinaţie, fiindcă mă simţeam foarte bine şi fiindcă niciodată nu mai văzusem aşa ceva în viaţa mea. Când am urcat la trei sute de metri, ceaţa de dedesubt era împăştiată pe alocuri, arătând exact ca un şvaiţer. Unele orificii erau goale şi prin ele vedeam cum se unduieşte oceanul, iar în altele era ceva care clocotea. Am coborât într-unul din acele locuri şi la altitudinea de patruzeci de metri am văzut că sub nivelul oceanului, la mică adâncime, se află un perete care părea să facă parte dintr-o clădire foarte mare; se zărea clar printre talazuri şi avea mai multe rânduri de deschideri dreptunghiulare, ca nişte ferestre; chiar mi s-a părut că la unele ferestre se mişcă ceva. De acest amănunt nu sunt chiar sigur. Peretele a început să se ridice încet şi să iasă din ocean. Pe el se se scurgeau în cascade zgura lichidă şi nişte mucilagii cu structură fibroasă. Deodată, s-a rupt în două şi s-a

scufundat în adânc atât de repede, încât a dispărut pe loc. Am mai ridicat vehiculul încă o dată şi am zburat chiar pe deasupra stratului de ceaţă, încât aproape că îl atingeam cu trenul de aterizare. Am observat un alt crater gol, probabil de câteva ori mai mare decât primul.

De departe am văzut un obiect care plutea; era deschis la culoare, aproape alb, şi mi s-a părut că este costumul spaţial al lui Fechner, mai ales că forma semăna cu un om. Am virat brusc, de teamă că o să trec de locul respectiv şi nu-l voi mai putea repera; figura aceea s-a ridicat uşor şi arătat ca şi când plutea sau se scufunda până la brâu în valuri. M-am grăbit şi am coborât atât de mult încât am simţit că aterizorul se izbeşte de ceva moale, de creasta unui val, presupun, fiindcă era destul de mare în acel loc. Omul acela – da, era un om – nu avea costum spaţial. Cu toate acestea, se mişca.

Anchetator: I-ai văzut chipul?

Răspunsul lui Berton: Da.

Anchetator: Cine era?

Răspunsul lui Berton: Era un copil.

Anchetator: Ce copil? L-ai văzut vreodată undeva?

Răspunsul lui Berton: Nu. Niciodată. În orice caz, nu-mi amintesc. De altfel, cum m-am apropiat – mă mai despărţeau de el patruzeci de metri, poate un pic mai mult – mi-am dat seama că se întâmplă cu el ceva nefiresc.

Anchetator: Ce înţelegi prin asta?

Răspunsul lui Berton: O să spun îndată. La început, nu ştiam despre ce este vorba. Abia după o clipă am înţeles: era neobişnuit de mare. Uriaş este puţin spus. Avea, se pare, patru metri. Ţin minte perfect că atunci când am izbit cu trenul de aterizare valul, faţa lui se afla ceva mai sus decât a mea, deşi eu stăteam în cabină, aflâdu-mă totuşi cam la trei metri deasupra nivelului oceanului.

Anchetator: Dacă era atât de mare, de unde ţi-ai dat seama că este un copil?

Răspunsul lui Berton: Fiindcă era un copil foarte mic.

Anchetator: Berton, nu crezi că răspunsul tău este lipsit de logică?

Răspunsul lui Berton: Nu, nicidecum. Fiindcă i-am văzut chipul. De altfel şi proporţiile corpului erau de copil. Arăta de parcă ar fi fost... un sugar. Nu, exagerez. Poate să fi avut doi sau trei anişori. Avea părul negru şi ochi albaştri, imenşi! Şi era gol-goluţ, ca un nou-născut. Era ud, sau mai degrabă lunecos, atât de tare îi strălucea pielea. Această imagine m-a impresionat din cale-afară. Nu mai credeam în nicio fata morgana. L-am văzut extrem de clar. Se ridica şi se lăsa odată cu mişcarea valului, dar avea şi o mişcare proprie, era de-a dreptul dezgustător!

Anchetator: De ce? Ce anume făcea?

Răspunsul lui Berton: Arăta ca un exponat de muzeu, ca o păpuşă, dar ca o păpuşă vie. Deschidea şi închidea gura, făcând difertie mişcări care îţi stârneau repulsie. Da, fiindcă nu erau mişcările lui.

Anchetator: Cum adică?

Răspunsul lui Berton: Nu m-am apropiat de el la mai mult de douăzeci de metri, dar, după cum am spus, era uriaş şi astfel am putut vedea totul foarte clar. Ochii îi luceau şi, în general, lăsau impresia unui copil viu, dacă n-ar fi fost acele mişcări pe care parcă le făcea altcineva...

Anchetator: Încearcă să explici mai exact.

Răspunsul lui Berton: Nu ştiu dacă am să reuşesc. E vorba de o impresie, de ceva intuitiv. Nu m-am gândit la asta. Mişcările erau nefireşti.

Anchetator: Vrei să spui că mâinile i se mişcau aşa cum mâinile unui om nu se pot mişca, din cauza limitării mobilităţii încheieturilor?

Răspunsul lui Berton: Nu, nici vorbă. Numai că... acele mişcări nu aveau nicio noimă. În general, orice mişcare semnifică ceva, serveşte la ceva...

Anchetator: Aşa crezi? Mişcările unui sugar nu trebuie să semnifice mare lucru.

Răspunsul lui Berton: Ştiu asta. Dar mişcările sugarului sunt haotice, necoordonate, vagi. Acelea erau... ah, ştiu! Erau metodice. Se desfăşurau succesiv, grupate, în serie. Ca şi când cineva dorea să vadă ce anume este în stare să facă un copil cu mâinile, cu torsul sau gura. Cu faţa era cel mai greu, presupun, fiindcă faţa este cea mai expresivă, iar faţa lui era... nu ştiu cum s-o numesc. Era vie, într-adevăr, dar nu era o faţă omenească. Adică trăsăturile erau umane, şi ochii, şi tenul, totul, însă expresia, mimica – nu.

Anchetator: Se crispa? Ştii cum arată chipul unui om în timpul unei crize de epilepsie?

Răspunsul lui Berton: Da, am văzut un asemenea acces. Înţeleg. Nu, era altceva. Criza de epilepsie se manifestă prin convulsii, pe când mişcările lui erau fluente, continue, suple sau, cum să zic, melodice. Nu găsesc un alt cuvânt. Şi iarăşi faţa, cu faţa se întâmpla acelaşi lucru. O faţă nu poate arăta astfel încât o jumătate să fie veselă, iar cealaltă tristă, o parte a ei să fie ameninţătoare sau înfricoşată, iar cealaltă victorioasă sau ceva în genul acesta: dar exact aşa se întâmpla cu acel copil. În plus, toate acele mişcări şi jocul mimicii se desfăşurau cu o repeziciune extraordinară. Am rămas acolo un interval foarte scurt. Poate nici zece secunde.

Anchetator: Şi vrei să spui că ai reuşit să vezi toate acestea într-un timp atât de scurt? De altfel, de unde ştii cât a durat, ai verificat pe ceas?

Răspunsul lui Berton: Nu, nu am verificat, dar zbor de şaisprezece ani. În profesia mea, timpul se măsoară cu exactitatea secundei, a ceea ce numim clipă. Este vorba de un reflex, necesar la aterizare. Un pilot care nu este în stare să se orienteze, indiferent de împrejurări, dacă un fenomen durează cinci sau zece secunde, nu va face niciodată prea multe parale. La fel se

întâmplă şi cu spiritul de observaţie. Cu anii, omul învaţă să surprindă totul într-un timp cât mai scurt.

Anchetator: Asta-i tot ce ai văzut?

Răspunsul lui Berton: Nu. Dar nu mai ţin minte atât de exact celelalte amănunte. Socotesc că era mai mult decât puteam duce. Parcă aveam creierul blocat. Ceaţa începuse să se lase şi a trebuit să urc. A trebuit, dar nu mai ţin minte cum şi când am făcut acest lucru. Pentru prima dată în viaţă, puţin a lipsit să nu capotez. Îmi tremurau mâinile, nu mai puteam ţine ca lumea comenzile. Se pare că am început să strig ceva, să chem baza, deşi ştiam că nu stabilisem legătura.

Anchetator: Ai încercat să te întorci?

Răspunsul lui Berton: Nu, pentru că în momentul când am ajuns la altitudinea corespunzătoare, m-am gândit că poate într-una din acele găuri îl voi găsi pe Fechner. Îmi dau seama că sună absurd, dar aşa gândeam. De vreme ce se petrec asemenea lucruri, mă gândeam, poate reuşesc să-l găsesc pe Fechner. De aceea m-am hotărât să pătrund în cât mai multe goluri ale ceţii. Însă a treia oară când am urcat, după ceea ce văzusem, mi-am dat seama că nu voi reuşi. Nu mai puteam. Trebuie să spun, lucru de altfel cunoscut, că mi se făcuse rău şi am vomat în carlingă. Nu mai avusesem o asemenea stare. Niciodată nu am avut senzaţia de greaţă.

Anchetator: Era cumva simptomul unei intoxicaţii, Berton?

Răspunsul lui Berton: E posibil. Nu ştiu. Dar ceea ce am văzut a treia oară nu am inventat, aşa ceva nu este provocat de intoxicaţie.

Anchetator: De unde poţi şti?

Răspunsul lui Berton: Nu era halucinaţie. Halucinaţiile sunt provocate de propriul creier, nu-i aşa?

Anchetator: Da.

Răspunsul lui Berton: Tocmai. Iar aşa ceva nu putea produce. Niciodată nu aş crede în aşa ceva. Nu ar fi în stare de aşa ceva.

Anchetator: Mai degrabă spune ce anume era, bine?

Răspunsul lui Berton: Mai întâi trebuie să aflu care va fi opinia asupra celor spuse de mine până acum.

Anchetator: Ce importanță are?

Răspunsul lui Berton: Pentru mine este esențial. Am spus că am văzut ceva ce nu voi uita niciodată. În cazul în care comisia va considera că ceea ce am spus este verosimil măcar în proporție de unu la sută, cât să justifice o cercetare corespunzătoare a oceanului în această direcție, voi spune totul. Iar dacă aceste lucruri vor fi considerate de către comisie doar simple halucinații, nu voi mai spune nimic.

Anchetator: De ce?

Răspunsul lui Berton: Deoarece fondul halucinațiilor mele reprezintă ceva care mă privește doar pe mine. În schimb, esența experienței mele pe Solaris aparține tuturor.

Anchetator: Aceasta înseamnă că refuzi orice alte răspunsuri până când organele competente ale expediției vor lua o hotărâre? Probabil îți dai seama – comisia nu poate lua imediat o hotărâre.

Răspunsul lui Berton: Așa este."

Astfel se încheia primul proces-verbal. Mai exista un fragment dintr-un al doilea, întocmit la unsprezece zile după aceea.

„*Președintele*: ținând seama de toate acestea, comisia, alcătuită din trei medici, trei biologi, un fizician, un inginer mecanic și adjunctul conducătorului expediției, a ajuns la convingerea că întâmplările relatate de Berton reprezintă conținutul unui complex halucinatoriu, declanșat sub influența intoxicației cauzate de atmosfera planetei, cu simptome de amețeală însoțite de excitarea zonelor asociative ale scoarței cerebrale; în planul realității, acestor întâmplări nu le-a corespuns nimic sau aproape nimic.

Berton: Scuzați, ce înseamnă „nimic sau aproape nimic"? Ce înseamnă „aproape nimic"? Cât este el de mare?

Preşedintele: Încă nu am încheiat. S-a întocmit un proces-verbal suplimentar pentru votul separat al doctorului în fizică Archibald Messenger, care a declarat că, în opinia sa, ceea ce a relatat Berton se putea întâmpla în realitate şi merită să fie cercetat cu atenţie. Asta-i tot.

Berton: Repet întrebarea pusă cu o clipă înainte.

Preşedintele: Problema este simplă. „Aproape nimic" înseamnă că unele fenomene reale puteau să-ţi declanşeze halucinaţiile, Berton. Chiar şi cel mai normal om, în timpul unei nopţi vijelioase, poate lua un copac drept o siluetă mişcătoare, deci cu atât mai mult se poate înşela un observator aflat pe o planetă străină, a cărui minte se află sub influenţa otrăvii. Toate astea nu-ţi aduc niciun prejudiciu, Berton. Aşadar, care este decizia ta?

Berton: Aş dori mai întâi să aflu care sunt consecinţele acelui vot separat al doctorului Messenger.

Preşedintele: Practic, nici una. Asta înseamnă că nu vor fi întreprinse cercetări în această direcţie.

Berton: Ceea ce discutăm este consemnat?

Preşedintele: Da.

Berton: În acest caz, aş dori să spun că, după părerea mea, comisia nu m-a prejudiciat pe mine – eu contez mai puţin aici –, ci spiritul expediţiei. Aşa cum am subliniat anterior, nu voi mai răspunde la alte întrebări.

Preşedintele: Asta-i tot?

Berton: Da, dar aş dori să mă văd cu doctorul Messenger. Este posibil?

Preşedintele: Fireşte."

Astfel se încheia cel de-al doilea proces-verbal. În josul paginii apărea o notă, scrisă mărunt, din care reieşea că a doua zi dr. Messenger a avut o discuţie confidenţială de aproape trei ore cu Berton, în urma căreia s-a adresat Consiliului Expediţiei, cerând reluarea investigaţiilor în legătură cu depoziţiile pilotului. El afirma că în favoarea acestora

pledează datele noi, suplimentare, pe care i le-a pus la dispoziție Berton, dar pe care le va putea dezvălui abia după luarea unei decizii pozitive de către Consiliu. Consiliul, reprezentat de Shannahan, Timolis şi Trahier, s-a pronunțat negativ în legătură cu această propunere şi ca atare cazul a fost clasat.

Cartea mai cuprindea şi o fotocopie a unei pagini dintr-o scrisoare găsită printre hârtiile postume ale lui Messenger. Probabil era o ciornă. Ravintzer nu a reuşit să afle dacă acea scrisoare a fost trimisă şi nici dacă a avut consecințe.

„... prostia lui piramidală" – erau cuvintele de la începutul textului. „Din grijă pentru propria autoritate, Consiliul sau, mai precis, Shannahan şi Timolis (fiindcă opinia lui Trahier nu contează) au respins cererea mea. Acum mă adresez direct institutului, dar înțelegi că este vorba doar de un protest neputincios. Mi-am dat cuvântul, aşa că nu-ți pot împărtăşi, din păcate, ceea ce mi-a spus Berton. Decizia Consiliului a fost influențată, desigur, de faptul că aceste revelații le-a adus un om fără niciun grad ştiințific, deşi nu puțini sunt cercetătorii care l-ar putea invidia pe acest pilot pentru luciditatea minții şi talentul său de observator. Trimite-mi, te rog, cu prima poştă, următoarele informații:

1) biografia lui Fechner cu date despre copilăria lui;

2) tot ce ştii despre familia şi problemele lui familiale (se pare că a lăsat orfan un copil mic);

3) topografia localității în care a crescut.

Aş dori să-ți mai spun ce cred eu despre toate acestea. Aşa după cum ştii, după ce au plecat Fechner şi Caucci, în centrul soarelui roşu a apărut o pată care prin radiața ei crepusculară a făcut imposibilă legătura radio. Potrivit datelor sateloidului, perturbația s-a produs îndeosebi în emisfera sudică, acolo unde se afla Baza noastră. Fechner şi Carucci s-au îndepărtat cel mai mult de Bază față de

toate celelalte grupe. În toată perioada şederii noastre pe planetă, nu am mai observat o ceaţă atât de densă şi de persistentă, însoţită de o linişte totală, până în ziua catastrofei.

Cred că ceea ce a văzut Berton era o parte din „operaţiunea omul", pusă la cale de monstrul gelatinos. Sursa propriu-zisă a tuturor formaţiunilor observate de Berton era Fechner, creierul lui, supus unei analize psihice pentru noi de neînţeles; probabil că oceanul a reconstituit experimental, a reprodus impresii din memoria lui (probabil dintre cele mai durabile).

Ştiu că totul sună fantastic, ştiu că pot greşi. De aceea te rog să mă ajuţi; în prezent mă aflu pe Alaric şi acolo îţi aştept răspunsul.

Al tău,

A."

Abia mai puteam citi, atât de mult se întunecase, iar cartea din mâna mea devenise cenuşie şi, spre sfârşit, literele îmi dispăreau din faţa ochilor, dar fragmentul de pagină rămas liber îmi arăta că am ajuns la finalul acestei istorii pe care, în lumina propriei experienţe, o consideram foarte verosimilă. M-am întors cu faţa spre fereastră. Se vedea o lumină violet-închis, iar deasupra orizontului mai străluceau câţiva nori, ca nişte tăciuni ce stăteau să se stingă. Oceanul învăluit în beznă era invizibil. Auzeam foşnetul slab al fâşiilor de hârtie puse deasupra ventilatoarelor. Aerul mirosind uşor a ozon era încins şi inert. O linişte absolută umplea întreaga Staţie.

Mă gândeam că nu era nimic eroic în hotărârea noastră de a rămâne. Perioada confruntărilor planetare eroice, a expediţiilor curajoase, a dispariţiilor înspăimântătoare, cum a fost aceea a lui Fechner – prima victimă a oceanului, se încheiase demult. Aproape că nu mă mai interesa cine este „oaspetele" lui Snaut sau al lui Sartorius. După un

timp, mă gândeam, vom înceta să ne mai ruşinăm unul de altul şi să ne izolăm. Dacă nu vom putea scăpa de „oaspeţi", ne vom obişnui cu ei şi vom conviețui, iar dacă Părintele lor va schimba regulile jocului, ne vom adapta şi la cele noi, cu toate că un timp ne vom împotrivi, ne vom zbate sau poate chiar unul sau altul se va sinucide, dar până la urmă şi această stare viitoare va ajunge la un anumit echilibru.

Camera era învăluită într-un întuneric tot mai asemănător cu acela de pe Pământ. Doar contururile albe ale chiuvetei şi oglinzii mai luminau întunericul. M-am ridicat şi am găsit pe pipăite pachetul cu vată de pe policioară, mi-am spălat faţa cu un tampon umed şi m-am aşezat pe spate în pat. Undeva, deasupra mea, asemănător fâlfâirii aripilor unui fluture de noapte, se auzea încet foşnetul ventilatorului. Nici măcar fereastra nu se mai vedea, totul era învăluit în beznă, iar dinaintea mea, nu ştiu dacă pe perete sau departe, în adâncul pustiului de dincolo de geam, plutea amprenta unei aure venite parcă de nicăieri. Mi-am amintit cât de mult mă speriase cu o seară înainte priveliştea pustie a spaţiului solarisian şi aproape că am zâmbit. Nu-mi mai era teamă de el. Nu-mi mai era teamă de nimic. Mi-am dus braţul la înălţimea ochilor. Cadranul ceasului era luminat de cununa fosforescentă a cifrelor. Peste o oră avea să răsară soarele albastru. Mă bucuram de întunericul din jur, respiram adânc, golit şi eliberat de orice gând.

La un moment dat, când m-am mişcat, am simţit lângă şold carcasa magnetofonului. Da, era Gibarian. Vocea lui înregistrată pe role. N-aveam de gând să-l mai ascult, să-mi aduc aminte de el. Ăsta era singurul lucru pecare l-aş mai fi putut face pentru el. Am scos magnetofonul pentru a-l pune sub pat. Am auzit un foşnet şi scârţâitul uşor al uşii care se deschidea.

— Kris...? s-a auzit un glas încet, aproape ca o şoaptă. Eşti aici, Kris? Este atât de întuneric!

— Nu-i nimic, am spus. Nu te teme. Vino aici!

7
Consfătuirea

Stăteam întins pe spate, cu capul ei pe brațul meu, fără să mă gândesc la ceva anume. Noaptea care umplea camera s-a populat. Auzeam paşi. Pereții dispăruseră. Ceva se înălța deasupra mea, tot mai sus, fără limită. Învăluit, pătruns fără să fi fost atins, am încremenit în beznă. Îi simțeam acut transparența care parcă înlocuia văzduhul. Îmi auzeam bătăile inimii undeva, foarte departe. Mi-am concentrat toată atenția, mi-am adunat restul puterilor, aşteptând agonia. Nu venea. Mă făceam tot mai mic, iar cerul nevăzut, orizontul nevăzut, spațiul lipsit de contur, de nori, de stele, retrăgându-se şi crescând, făceau din mine centrul lor, încercam să mă strecor în aşternutul pe care eram culcat, dar sub mine nu mai era nimic şi amurgul nu-mi mai ascundea nimic. Mi-am strâns pumnii şi mi-am acoperit cu ei fața. Nu mai aveam față. Degetele îmi trecuseră prin ea, îmi venea să țip, să urlu….

Camera era albăstrui-cenuşie. Obiectele, rafturile, colțurile pereților păreau făcute în grabă, cu mişcări vagi, doar conturate, fără culoare proprie. În linişte, dincolo de fereastră, se zărea albul luminos, perlat. Aveam corpul ud de sudoare. Am privit alături, iar ea se uita la mine.

— Ți-a amorțit brațul?

— Poftim?

Şi-a ridicat capul. Ochii ei aveau culoarea camerei, erau cenuşii şi luminoşi între genele negre. Am simțit căldura şoaptei ei înainte de a înțelege cuvintele.

— Nu. A, da.

Am pus mâna pe umărul ei. Atingerea m-a furnicat. Am îmbrățișat-o încetișor și cu celălalt braț.

— Ai avut un vis urât.

— Vis? Da, un vis. Dar tu nu ai dormit?

— Nu știu. Poate nu. Nu mi-e somn, dar tu poți dormi. De ce te uiți așa?

Am închis ochii. Îi simțeam bătăile mărunte, egale, ale inimii acolo unde inima mea bătea mai lent. Un manechin, m-am gândit. Dar nu mă mai mira nimic, nici măcar propria apatie. Teama și disperarea rămăseseră undeva, departe. Eram absent, așa cum n-a mai fost nimeni vreodată. Atingându-i ceafa cu buzele, am coborât până la mica adâncitură, netedă ca interiorul unei scoici, dintre umăr și gât. Și acolo i se auzea pulsul.

M-am ridicat într-un cot. Nici vorbă de zori, de moliciunea lor, doar o lumină albastră a învăluit orizontul, prima rază a străbătut camera ca un glonț, totul a început să scânteieze, frânturi de curcubeu se răsfrângeau în oglindă, pe clanțe, pe țevile nichelate, părea că lumina izbește orice întâlnește în cale, de parcă ar fi dorit să se elibereze, să arunce în aer încăperea strâmtă. Nu mă mai puteam uita. M-am întors. Pupilele lui Harey se micșoraseră. Irisurile ei cenușii s-au ridicat spre chipul meu.

— S-o fi făcut ziuă? m-a întrebat cu o voce plată.

Era parcă pe jumătate adormită, pe jumătate trează.

— Aici totdeauna este așa, draga mea.

— Dar noi?

— Ce e cu noi?

— O să stăm mult aici?

Îmi venea să râd. Dar sunetul vag ce mi-a ieșit din piept nu semăna a râs.

— Cred că destul de mult. Nu dorești?

Pleoapele nici nu i-au tremurat. Se uita la mine cu atenție. Oare clipea? Nu eram sigur. A tras pledul pe ea şi am observat pe brațul ei semnul mic ca un triunghi trandafiriu.

— De ce te uiți?

— Pentru că eşti frumoasă.

Ea a zâmbit. Dar era doar din politețe, îmi mulțumea pentru compliment.

— Zău? Fiindcă mă priveşti de parcă ai... aş...

— Poftim?

— De parcă ai căuta ceva.

— Ce tot spui!

— Nu, de parcă te-ai gândi că am ceva sau că nu ți-am spus ceva.

— Da' de unde!

— Dacă negi atât de hotărât, atunci e sigur. Dar fie cum vrei!

Dincolo de fereastra scăldată în lumină se anunța o căldură albastră, inertă. Acoperindu-mi ochii cu mâna, mi-am căutat ochelarii fumurii. Erau pe masă. M-am aşezat pe pat în genunchi, lângă Harey, mi i-am pus şi i-am văzut imaginea în oglindă. Ea aştepta ceva. După ce m-am aşezat iar lângă ea, a zâmbit.

— Şi mie?

Am înțeles brusc.

— Ochelari?

M-am ridicat şi am început să scotocesc prin sertarele măsuței de lângă fereastră. Am găsit două perechi, ambele prea mari. I le-am dat. Le-a încercat pe amândouă. Îi alunecau până la jumătatea nasului.

Jaluzelele au început să se lase cu un scrâşnet prelung. Într-o clipă, în interiorul Stației, care se ascunsese în carapacea ei ca o broască țestoasă, se instalase noaptea. I-am scos ochelarii şi, pe pipăite, i-am aşezat lângă pat, laolaltă cu ai mei.

— Ce-o să facem? a întrebat ea.

— Ceea ce se face noaptea: dormim.

— Kris!

— Da?

— Să-ți pregătesc un nou pansament?

— Nu, nu e nevoie, draga mea.

Când am spus asta, eu însumi nu înțelegeam dacă mă prefac, dar deodată, în întuneric, i-am îmbrățișat orbește spatele zvelt și, simțind cum tremură, am crezut în ea. De altfel, nu știu... Mi s-a părut deodată că eu o mint pe ea, și nu invers, ea rămânând mereu aceeași.

Apoi am ațipit în câteva rânduri, dar de fiecare dată mă trezea din somn un spasm, iar inima îmi bătea cu putere, liniștindu-se apoi treptat; istovit de moarte, o strângeam pe Harey lângă mine, iar ea îmi atingea cu grijă fața și fruntea, verificând dacă nu am cumva febră. Aceasta era Harey. Alta mai adevărată nici nu putea exista.

În urma acestui gând, ceva s-a schimbat în mine. Am încetat să mai lupt. Am adormit aproape instantaneu.

M-a trezit o atingere delicată. Fruntea îmi era învăluită de o răcoare plăcută. Stăteam culcat, cu fața acoperită de ceva umed și moale, care se ridica încet, și am văzut chipul lui Harey aplecat deasupra mea. Cu ambele mâini storcea un bandaj într-un bol de porțelan. Alături se afla o sticluță cu lichid contra arsurilor. Mi-a zâmbit.

— Dormi, nu glumă! mi-a spus ea, așezându-mi la loc pansamentul. Te doare?

— Nu.

Mi-am mișcat pielea de pe frunte. Într-adevăr, nu mai simțeam efectul arsurilor. Harey stătea pe marginea patului, înfășurată într-un halat de baie bărbătesc, alb cu dungi portocalii, părul negru revărsându-i-se peste guler. Își suflecase mânecile dincolo de cot, ca să n-o mai încurce. Simțeam o foame nemaipomenită – de peste douăzeci de ore nu mai pusesem nimic în gură. Când Harey a terminat

cu îngrijirea arsurilor de pe fața mea, m-am ridicat. Privirea mi-a căzut deodată asupra a două rochii albe şi cu nasturi roşii, absolut identice, aflate una lângă alta; prima era cea de care am ajutat-o să se dezbrace, iar cu a doua venise îmbrăcată ieri. De data aceasta îşi lărgise ea însăşi cu foarfeca decolteul. Spunea că, probabil, se stricase fermoarul.

Cele două rochii identice mi se păreau cel mai îngrozitor lucru din câte trăisem până atunci. Harey aranja de zor dulăpiorul cu medicamente. M-am întors cu spatele spre ea şi mi-am muşcat palma până a dat sângele. Privind mereu cele două rochii – sau mai degrabă una singură, multiplicată de două ori – am început să mă retrag spre uşă. Apa picura de la robinet, făcând zgomot. Am deschis uşa, m-am strecurat încetişor pe coridor şi am închis-o prudent. Auzeam susurul slab al apei şi zgomotul flacoanelor, dar deodată nu s-a mai auzit nimic. Pe coridor s-au aprins lămpile lungi de pe plafon; o pată difuză de lumină se reflecta pe suprafața uşii în fața căreia stăteam cu maxilarele strânse. Țineam de clanță, deşi nu mă aşteptam să reuşesc să o rețin. O mişcare violentă aproape că mi-a smuls-o din mâini, dar uşa, tremurând din țâțâni şi trosnind îngrozitor, nu s-a deschis. Uluit, am dat drumul clanței şi m-am retras; se întâmpla ceva neverosimil cu uşa, placa netedă de plastic se îndoise, trasă parcă spre cameră. Emailul începuse să se desprindă în particule mărunte, dezgolind cadrul de oțel care era supus unei tensiuni din ce în ce mai mari. Brusc, am înțeles: în loc să împingă uşa, care se deschidea spre coridor, ea încerca să o deschidă trăgând în interior. Lumina reflectată pe suprafața albă se curbase, ca într-o oglindă concavă. Apoi s-a auzit un scrâşnet puternic şi placa monolit, solicitată la maximum, a crăpat. În acelaşi timp, clanța smulsă din lăcaşul ei a zburat în cameră. În golul rămas au apărut instantaneu nişte mâini însângerate care, lăsând dâre roşii pe plastic, trăgeau mai departe; placa uşii

s-a frânt în două, atârnând strâmb în balamale, şi o fiinţă stacojie, cu chip vineţiu, cadaveric, mi s-a aruncat la piept, înecându-se de plâns.

Dacă această imagine nu m-ar fi paralizat, probabil aş fi încercat să o iau la fugă. Harey respira convulsiv, lovindu-şi fruntea de umărul meu, iar părul răvăşit îi flutura. Când am îmbrăţişat-o, am simţit că îmi lunecă din braţe. Am dus-o în cameră, strecurându-mă pe sub aripa frântă a uşii, şi am aşezat-o pe pat. Avea unghiile rupte şi sângerânde. Când a răsucit braţul, i-am observat podul palmei sfâşiat până la carne. I-am privit chipul: ochii ei deschişi se uitau prin mine, lipsiţi de expresie.

— Harey!

Mi-a răspuns cu un murmur nearticulat.

Mi-am apropiat degetul de ochiul ei. Pleoapa i s-a închis. M-am apropiat de dulăpiorul cu medicamente. Patul a început să scârţâie. M-am întors. Ea stătea drept, uitându-se cu teamă la mâinile sângerânde.

— Kris – gemea ea –, eu... eu... ce mi s-a întâmplat?

— Te-ai rănit când ai forţat uşa, i-am răspuns sec.

Simţeam ceva pe buze, mai ales pe cea inferioară, parcă umblau pe ea nişte furnici. Am apăsat-o cu dinţii.

Harey a privit o clipă bucăţile de plastic zimţate ce atârnau în tocul uşii şi şi-a întors privirea către mine. Îi tremura bărbia şi am văzut efortul cu care încerca să-şi stăpânească teama.

Am tăiat fâşii de pansament, am scos din dulăpior medicamentele şi am revenit în pat. Tot ce duceam mi-a scăpat deodată din mâini. Borcănelul de sticlă cu membrană gelatinoasă s-a spart, dar nici măcar nu m-am aplecat după el. Nu mai era necesar.

I-am ridicat mâna. Un strat subţire de sânge închegat încă îi mai înconjura unghiile, însă rănile dispăruseră, iar podul palmei era acoperit de o piele nouă, trandafirie, mai

deschisă la culoare decât cea de alături. Cicatricea devenea tot mai palidă văzând cu ochii.

M-am aşezat şi am început să-i mângîi chipul, încercând să-i zâmbesc; n-aş putea spune că am reuşit.

— De ce ai făcut asta, Harey?

— Nu, ştii... eu?

Arăta spre uşă cu privirea.

— Da. Nu-ți mai aminteşti?

— Nu, de fapt am văzut că nu mai eşti, m-am speriat foarte tare şi...

— Şi?

— Am început să te caut, m-am gândit că poate eşti la baie...

Abia acum observasem că dulapul era dat la o parte, se vedea intrarea la baie.

— Şi apoi?

— Am fugit spre uşă.

— Şi?

— Nu mai țin minte. Ceva s-a întâmplat.

— Ce anume?

— Nu ştiu.

— Dar ce ții minte? Ce s-a întâmplat după aceea?

— Am stat aici, pe pat.

— Dar momentul când te-am adus nu ți-l mai aminteşti?

Ezita. Colțul gurii i se lăsase în jos, avea fața încordată.

— Aşa se pare. Probabil, nu ştiu.

Şi-a lăsat picioarele pe podea şi s-a ridicat. S-a apropiat de uşa spartă.

— Kris!

Am cuprins-o pe după umeri, din spate. Tremura. Deodată s-a întors, căutându-mi privirea.

— Kris, şoptea, Kris.

— Liniştește-te.

— Kris, dar dacă am epilepsie?

Epilepsie, Doamne fereşte! Îmi venea să râd.

— Nici vorbă, draga mea. Pur şi simplu, ştii, aici uşile sunt...

Am părăsit camera când, cu un scrâşnet prelung, cuirasa a dezvelit ferestrele şi am văzut discul mare al soarelui alunecând în ocean.

M-am îndreptat spre o mică bucătărioară din cealaltă parte a coridorului. Am scotocit împreună cu Harey prin dulăpioare şi frigidere. Am observat imediat că nu prea se descurcă cu gătitul şi nu făcea mare lucru în afară de a deschide nişte conserve, adică la fel ca mine. Am înghiţit conţinutul a două dintre ele şi am băut multe ceşti de cafea. A mâncat şi Harey, dar aşa cum mănâncă uneori copiii pentru a nu-i supăra pe adulţi, nici măcar din obligaţie, ci mecanic şi apatic.

Ne-am mutat apoi într-o mică sală de operaţii aflată lângă staţia radio; pusesem la cale un plan. I-am spus că pentru orice eventualitate trebuie să o examinez, aşa că am aşezat-o pe un fotoliu-pat şi am scos din sterilizator o seringă şi ace. Ştiam aproape pe de rost unde se află totul, într-atât de bine ne antrenaserăm în Staţia de simulare de pe Pământ. I-am luat o picătură de sânge din deget, am întins-o pe lamelă, am uscat-o în exhaustor şi am metalizat-o cu ioni de argint într-un tanc de vidare.

Aceste preocupări concrete acţionau liniştitor. Harey, întinsă pe pernele fotoliului desfăcut, se uita în jur prin sălița înțesată cu aparte.

Liniştea a fost întreruptă de ţârâitul unui telefon interior. Am ridicat receptorul.

— Kelvin, am spus.

Nu o scăpam din ochi pe Harey care, de la un timp, era cam apatică, parcă epuizată de întâmplările din ultimele ore.

— Eşti în sala de operaţii? În sfârşit! s-a auzit vocea lui Snaut, ca un oftat ce aduce alinare.

Aşteptam cu receptorul la ureche.

— Ai un „oaspete", nu-i aşa?

— Da.

— Şi eşti ocupat?

— Da.

— Analize, hm?

— Dar ce? Ai vrea să joc o partidă de şah?

— Termină, Kelvin. Sartorius doreşte să te vadă. De fapt, să *ne* vadă.

— E o noutate, am răspuns surprins. Dar...

M-am întrerupt şi apoi am continuat:

— Este singur?

— Nu. M-am exprimat greşit. Doreşte *să discute* cu noi. Comunicăm prin videofon, dar acoperim ecranele.

— A, aşa? Şi, mă rog, de ce nu mi-a telefonat direct? Îi e ruşine?

— Ceva de genul ăsta, a mormăit pe sub nas Snaut. Deci cum rămâne?

— O discuţie? Să zicem peste o oră. E bine?

— Bine.

Îi vedeam pe ecran doar chipul de mărimea unei palme. O clipă m-a privit scrutător în ochi; puteam auzi un uşor foşnet produs de curentul electric.

La sfârşit, m-a întrebat cu oarecare ezitare:

— Cum o duci?

— Suportabil. Dar tu?

— Cred că un pic mai prost decât tine. Aş putea să...

— Vrei să vii la mine?

Am intuit restul întrebării. M-am uitat peste umăr la Harey. Îşi înclinase capul pe pernă şi stătea culcată, cu picioarele încrucişate, în timp ce se juca, într-o stare de apatie inconştientă, cu o biluţă argintie, prinsă cu un lănţişor de braţul fotoliului.

— Lasă asta, auzi tu? Lasă, hei! am auzit vocea puternică a lui Snaut.

I-am văzut pe ecran profilul. Restul nu am mai auzit, acoperise cu palma microfonul, dar vedeam cum îşi mişcă buzele.

— Nu, nu pot veni. Poate după aceea. Aşadar peste o oră, a spus repede, iar ecranul s-a stins.

Am pus la loc rceptorul.

— Cine a fost? m-a întrebat indiferentă Harey.

— Unul, Snaut. Cibernetician. Nu-l cunoşti.

— Mai durează mult?

— Dar ce, te plictiseşti? am întrebat-o.

Am introdus primul preparat din serie în caseta microscopului neutrinic şi am apăsat pe rând butoanele colorate ale sistemului de pornire. Câmpurile de forță au început să zumzăie surd.

— Aici nu prea sunt multe distracții şi dacă modesta mea companie nu-ți este de ajuns, atunci nu stăm deloc bine, i-am spus, prelungind pauzele dintre cuvinte; în acelaşi timp am tras cu ambele mâini ocularul mare şi negru şi mi-am afundat ochii în alveola moale de cauciuc.

Harey a spus ceva, dar nu o mai ascultam. Vedeam de sus, într-un *raccourci* abrupt, un deşert uriaş, scăldat într-o lumină argintie. Peisajul era înțesat de bolovani netezi din stâncă, parcă sparți şi erodați, înconjurați de o pâclă difuză. Acestea erau globulele roşii. Fără să-mi ridic ochii de pe ocular, am mărit puterea de rezoluție a microscopului. În timp ce pătrundeam parcă tot mai adânc în câmpul vizual ce pâlpâia ca o lumină argintie, cu mâna stângă ajustam mânerul de reglare al mesei, iar când o hematie, zăcând singuratică precum un bolovan părăsit, s-a aflat la întretăierea liniilor negre, am mărit imaginea. Obiectivul părea să se ducă spre eritrocitul deformat, concav, asemănător marginii circulare a unui crater de stâncă, cu umbre negre,

reliefate în adâncituri. Această margine cu țepi cristalizați în urma bombardării cu ioni de argint mi-a dispărut dincolo de limitele câmpului microscopului. Au apărut contururi difuze, văzute parcă printr-o apă opalescentă, ale lanțurilor de proteine, pe jumătate topite, îndoite. La intersecția celor două linii negre vedeam rămășițele de albumine; am împins încet pârghia de mărire mai departe, tot mai departe, așteptând să apară sfârșitul acestei călătorii în profunzime; umbra turtită a unei molecule care umplea întreaga imagine devenise mult mai clară acum!

Dar nu s-a întâmplat nimic. Ar fi trebuit să văd scânteile pâlpâitoare ale atomilor, un fel de gelatină tremurândă, însă nu i-am văzut. Ecranul strălucea ca un argint imaculat. Am împins pârghia până la capăt. Zumzetul s-a întețit amenințător, dar nici de data aceasta nu am văzut nimic. Un semnal strident, ce se tot repeta, mă înștiința că aparatul este suprasolicitat. M-am mai uitat încă o dată în vidul argintiu şi am deconectat aparatul.

M-am uitat la Harey. Tocmai am surprins-o când căsca. Îndată a început să zâmbească.

— Cum stau lucrurile cu mine? a întrebat ea.

— Foarte bine, i-am spus. Cred că nici nu se putea mai bine.

O priveam în continuare, simțind din nou acea furnicătură pe buza de jos. De fapt, ce se întâmpla? Era posibil ca acest corp, aparent atât de firav şi de delicat, în esență indestructibil, să fi fost alcătuit în străfundul său din nimic? Am izbit cu pumnul corpul cilindric al microscopului. Să fie vorba despre vreo defecțiune? E posibil să nu fi focalizat câmpurile...? Nu, ştiam că aparatul funcționa perfect. Am coborât la toate nivelurile: celule, conglomerate proteinice, molecule, toate arătau exact la fel ca miile de preparate pe care le examinasem. Ultimul pas în jos nu ducea însă nicăieri.

I-am luat sânge din venă şi l-am turnat într-un mic cilindru gradat. L-am împărţit în mai multe eprubete şi m-am apucat să le analizez. Mi-a luat mai mult timp decât am crezut, îmi pierdusem îndemânarea. Reacţiile erau normale. Toate. Doar dacă…

Am turnat o picătură de acid peste mărgeaua roşie. A început să scoată fum, picătura a devenit cenuşie, acoperindu-se cu un strat de spumă murdară. Descompunere. Denaturare. Mai departe, mai departe! Am întins mâna după o pipetă. Când m-am întors spre eprubetă, pipeta subţire era cât pe aci să-mi cadă din mână.

Sub stratul de spumă murdară de pe fundul eprubetei s-a format din nou un strat de sânge, de un roşu intens. Sângele ars cu acid se regenera! Era absurd! Era ceva imposibil!

— Kris! am auzit parcă de la depărtare. Sună telefonul, Kris!

— Poftim? A, da, mulţumesc.

— Snaut. Am conectat linia, aşa că ne auzim toţi trei în acelaşi timp.

— Bine ai venit, domnule doctor Kelvin, s-a auzit vocea înaltă, pe nas, a lui Sartorius, o voce bănuitoare, vigilentă şi aparent stăpânită. Răsuna ca şi când s-ar fi aflat pe o punte ce se legăna periculos.

— Omagiile mele, domnule doctor, am răspuns.

Îmi venea să râd, dar nu eram sigur dacă motivul veseliei îmi era suficient de clar pentru a-i da frâu liber. Până la urmă, de cine aş fi râs? Ţineam ceva în mână: eprubeta cu sânge. Am agitat-o. Se coagulase deja. Poate ceea ce văzusem cu o clipă înainte nu era decât o iluzie? Poate doar aşa mi se părea?

— Aş dori să prezint colegilor anumite chestiuni legate de… ee… fantome.

Îl auzeam şi în acelaşi timp nu-l auzeam pe Sartorius. Parcă încerca să-mi pătrundă în conştiinţă. Mă apăram în

fața acestei voci, privind cu luare-aminte eprubeta cu sângele închegat.

— Să le numim formațiuni F, a propus Snaut.

— Perfect.

În mijlocul ecranului se afla o linie verticală întunecată care arăta că receptez în acelaşi timp două canale; de ambele părți ale acesteia ar fi trebuit să se afle fețele interlocutorilor mei. Sticla era însă întunecată şi doar un chenar incandescent, ce se contura în jurul cadrului, stătea mărturie că aparatele funcționează, dar ecranele sunt acoperite.

— Fiecare dintre noi a făcut diferite cercetări...

Am sesizat din nou aceeaşi prudență în vocea nazală a celui care vorbea. S-a aşternut o clipă de linişte.

— Poate că mai întâi punem cap la cap informațiile noastre şi apoi aş putea să vă prezint concluziile la care am ajuns eu... Poate începi dumneata primul, domnule doctor Kelvin.

— Eu? am întrebat.

Am simțit deodată privirea lui Harey asupra mea. Am pus eprubeta pe masă în aşa fel încât s-a rostogolit până la stelajele de sticlă, am tras cu piciorul un trepied înalt şi m-am aşezat pe el. În primul moment m-am gândit să refuz, însă, dintr-un motiv pe care nu mi-l puteam explica, am spus:

— Bine. Un mic colocviu? Bine! N-am prea făcut mare lucru, dar pot vorbi. Un preparat histologic şi câteva microreacții. Am impresia că...

Până în acel moment habar nu aveam ce să spun. Deodată parcă s-a produs o revelație şi am continuat:

— Totul pare normal, dar nu-i decât un camuflaj. O mască. Într-un anumit sens, ne aflăm în fața unei supercopii: o reproducere mai riguroasă decât originalul. Adică acolo unde la om întâlnim limita granulării, a divizibilității

structurale, aici drumul duce mai departe, datorită folosirii unor materiale subatomice!

— O clipă. O clipă. Cum îți explici acest lucru? m-a întrebat Sartorius.

Snaut încă nu a reacționat. Sau poate că în cască se auzea respirația lui accelerată? Harey privea în direcția mea. Mi-am dat seama de propria surescitare, ultimele cuvinte le rostisem aproape strigând. După ce m-am mai temperat, m-am gârbovit pe trepiedul meu şi am închis ochii. Cum să exprim asta?

— Elementul final de construcție din corpurile noastre sunt atomii. Presupun că formațiunile F sunt construite din unități mai mici decât atomii obişnuiți. Mult mai mici.

— Din mezoni...? a sugerat Sartorius, deloc surprins.

— Nu, nu din mezoni... Mezonii ar putea fi văzuți. Rezoluția aparatului pe care-l am aici, jos, este de zece la puterea minus douăzeci de ångströmi, nu-i aşa? Dar nu se vede nimic nici chiar la această limită. Deci nu este vorba de mezoni, ci mai degrabă de neutrini.

— Cum îți poți închipui aşa ceva? Grupările neutrinice sunt instabile...

— Nu ştiu. Nu sunt fizician. Probabil le stabilizează anumite câmpuri de forță. Nu mă pricep la aşa ceva. În orice caz, dacă lucrurile sunt aşa cum spun, atunci elementul de construcție îl constituie particule de circa zece mii de ori mai mici decât atomii. Dar asta nu e tot! Dacă moleculele de proteine şi celulele ar fi făcute direct din aceşti „micro-atomi", ar trebui să fie corespunzător de mici. Şi hematiile, şi fermenții, totul, însă nu se întâmplă astfel. De aici rezultă că toate aceste proteine, celule, nuclee sunt doar o mască! Adevărata structură responsabilă de funcționarea „oaspetelui" este ascunsă mai adânc.

— Dar, Kelvin! l-am auzit pe Snaut aproape strigând.

M-am întrerupt, speriat. Am spus „oaspetelui"?! Da, dar Harey nu auzise. De altfel, tot nu ar fi înțeles. Se uita spre fereastră, sprijinindu-şi capul în mâini, profilul ei mic şi curat conturându-se în aura purpurie. În receptor auzeam doar respirații îndepărtate.

— E ceva în ideea asta! a mormăit Snaut.

— Da, e posibil, a adăugat Sartorius, numai că există aici un impediment, şi anume că oceanul nu este construit din particulele ipotetice ale lui Kelvin, ci din particule obişnuite.

— Poate este capabil să sintetizeze şi aşa ceva, am remarcat eu.

Am simțit brusc un fel de apatie. Această discuție nu era nici măcar ridicolă. Era inutilă

— Dar asta ar explica această rezistență neobişnuită, a mormăit Snaut. Şi ritmul de regenerare. Poate că sursa lor de energie se află acolo, în adânc şi nu trebuie să mănânce...

— Cer cuvântul, a rostit Sartorius.

Nu-l sufeream pe acest om. Măcar de-ar fi fost consecvent rolului pe care şi l-a impus!

— Aş dori să abordez problema motivației, a continuat. Din ce cauză au apărut formațiunile F? În primul rând trebuie să răspundem la întrebarea: „Ce sunt formațiunile F?" Nu sunt nici persoane, nici cópii ale unor persoane concrete, ci proiecții materializate a ceea ce conține creierul nostru privitor la persoana respectivă.

Reuşita definiției m-a frapat. Acest Sartorius, oricât ar fi fost de antipatic, nu era totuşi prost.

— Bine, am intervenit eu. Asta explică de ce au apărut astfel de persoa... astfel de formațiuni, şi nu altele. Au fost selectate cele mai persistente amprente ale memoriei, cele mai izolate de toate celelalte, deşi, firește, nicio asemenea amprentă nu poate fi complet separată şi pe parcursul „copierii" ei au fost – puteau fi – agățate şi reminiscențe

ale altor amprente aflate din întâmplare în apropiere. De aceea „vizitatorul" ştie uneori mult mai mult decât ar putea şti persoana autentică a cărei copie este...

— Kelvin! a replicat din nou Snaut.

M-a izbit faptul că numai el riposta la cuvintele mele imprudente. Sartorius părea să nu le bage în seamă. Oare asta să fi însemnat că „oaspetele" lui era mai puţin inteligent decât „oaspetele" lui Snaut? O secundă mi s-a conturat imaginea unei piticanii cretinoide, care-l persecuta pe savantul Sartorius.

— Într-adevăr, am observat aşa ceva, a răspuns chiar el. Acum, în ceea ce priveşte cauza apariţiei formaţiunilor F... Prima supoziţie, oarecum firească, e că s-a făcut un experiment asupra noastră, de altfel unul banal. Când facem un experiment, învăţăm mai degrabă din rezultatele obţinute, în primul rând din erori, astfel încât la repetarea lui introducem corecturi... În cazul de faţă, nici pomeneală de aşa ceva. Aceleaşi formaţiuni F apar din nou... necorectate, neînarmate suplimentar împotriva încercărilor noastre... de a scăpa de ele.

— Într-un cuvânt, am remarcat eu, o revenire, neînsoţită de o retroacţiune corectivă, cum s-ar exprima doctorul Snaut. Şi ce rezultă de aici?

— Doar faptul că, dacă ar fi vorba de un experiment, el este destul de superficial şi de neverosimil. Oceanul este... precis, lucru care s-a văzut fie şi în dubla structură a formaţiunilor F. Până la o anumită limită, ele se comportă cum s-ar comporta... în realitate... adevăratele...

Nu găsea cuvântul.

— Originale, îi şopti repede Snaut.

— Da, originalele. Dar când situaţia depăşeşte posibilităţile normale ale unui original... obişnuit, se produce un fel de „deconectare a conştiinţei" formaţiunii F şi se manifestă nemijlocit o altă acţiune, non-umană...

— Aşa este, am spus, dar în felul acesta nu facem altceva decât să alcătuim un catalog de comportament al acestor... formaţiuni şi nimic mai mult. Este o acţiune complet sterilă.

— Nu sunt chiar atât de sigur că lucrurile stau aşa, a protestat Sartorius.

Am înţeles pe loc de ce mă irita atât de mult: el nu vorbea, ci ţinea discursuri, exact ca la şedinţele institutului. Se vede că nu putea altfel.

— Aici intervine problema individualităţii. Oceanul este total lipsit de acest atribut. Şi e normal să fie aşa. Mie mi se pare, dragi colegi, că această latură a experimentului care pentru noi este... ăăă...cea mai iritantă, cea mai şocantă, oceanului îi scapă întru totul, fiind situată dincolo de limitele înţelegerii sale.

— Consideri că nu acţionează intenţionat? am întrebat eu.

Această întrebare m-a tulburat un pic, dar după o clipă de gândire mi-am dat seama că ea nu putea fi exclusă.

— Da, nu cred că procedează cu perfidie, cu răutate sau din dorinţa de a face ceva rău... aşa cum crede colegul Snaut.

— Nu-i atribui sentimente umane – s-a auzit pentru prima dată vocea lui Snaut – dar poate ne spui cum explici aceste reveniri neîncetate?

— E posibil să fie programată vreo instalaţie care acţionează circular, precum o placă de patefon, am spus fără intenţia ascunsă de a-l necăji pe Sartorius.

— Dragi colegi, să nu divagăm, a rostit fonfăit doctorul. Asta nu este tot ce am dorit să vă spun. În condiţii normale, aş fi considerat că este prematur să prezint chiar şi o comunicare provizorie despre situaţia lucrărilor mele, dar datorită situaţiei specifice, voi face o excepţie. Am impresia, repet, am impresia, nimic mai mult deocamdată, că ipoteza colegului Kelvin este justă. Mă refer la ipoteza despre structura neutrinică... Cunoaştem doar teoretic astfel de

sisteme, nu ştim dacă ele pot fi stabilizate. Aici se întrevede o şansă concretă, căci prin anihilarea câmpului de forţă care-i conferă stabilitate sistemului ...

Observasem de câteva clipe că obiectul întunecat care acoperea ecranul în partea lui Sartorius se dă la o parte; în partea de sus apăruse o crăpătură luminată şi se putea vedea ceva trandafiriu care se mişca încet. Camuflajul întunecat a dispărut.

— Pleacă, pleacă! s-a auzit în receptor strigătul exasperat al lui Sartorius. Pe ecranul brusc luminat, a apărut doctorul, care se lupta cu ceva, având în mâinile acoperite cu mănuşi groase, cum se folosesc în laborator, un obiect mare, auriu, asemănător unui disc, dar totul a dispărut înainte de reuşi să înţeleg că acel cerc auriu este o pălărie de paie...

— Snaut? am spus, după ce am respirat adânc.

— Da, Kelvin, mi-a răspuns vocea obosită a cibernecianului.

Am simţit în clipa aceea că îl îndrăgesc. Preferam să nu ştiu cine mai e cu el.

— Deocamdată este de ajuns, nu?

— Cred şi eu, i-am răspuns. Ascultă, dacă poţi, coboară aici sau treci pe la cabina mea, bine? am adăugat în grabă, înainte de a-şi scoate casca de pe urechi.

— De acord, a spus. Dar nu ştiu când.

Şi aici s-a încheiat discuţia referitoare la problema noastră.

8
Monştrii

În toiul nopții, m-a trezit lumina. M-am ridicat în cot, acoperindu-mi cu mâna cealaltă ochii. Harey, înfăşurată în cearşaf, stătea la picioarele patului, ghemuită, cu chipul acoperit de părul revărsat. Umerii îi tremurau. Plângea în tăcere.

— Harey!

S-a chircit şi mai mult.

— Ce e cu tine?... Harey...

M-am aşezat pe pat, fără a mă fi trezit cu totul, eliberându-mă treptat de coşmarul care tocmai mă sugurmase cu o clipă în urmă. Fata tremura. Am luat-o în brațe. Ea m-a respins cu cotul. Îşi ascundea fața.

— Iubito...

— Nu-mi mai spune aşa.

— Dar, Harey, ce se întâmplă?

I-am văzut chipul umed tremurând. Lacrimi mari, de copil, i se rostogoleau pe obraji, oprindu-i-se în gropița din bărbie şi picurând pe cearşaf.

— Tu nu mă mai doreşti.

— Ce tot spui!

— Am auzit.

Am simțit că mi se înțepenesc muşchii feței.

— Ce ai auzit? Nu ai înțeles, n-a fost decât un...

— Nu, nu. Spuneai că nu sunt eu. Să plec. Aş pleca. O, Doamne! Aş pleca, dar nu pot. Nu ştiu ce-i cu mine. Am vrut şi nu pot. Sunt atât... atât de josnică!

— Copilă!

Am prins-o de mâini, am tras-o spre mine cu toată puterea şi i-am sărutat degetele umede şi sărate, am repetat un jurământ, am cerut iertare, i-am spus că a fost un vis prostesc, urât. Treptat, s-a liniştit. N-a mai plâns. Avea ochii mari, lunatici. Lacrimile i s-au uscat. Şi-a întors capul.

— Nu, a spus, nu mai vorbi aşa, nu e nevoie. Tu nu mai eşti pentru mine acelaşi…

— Eu nu mai sunt? am spus gemând.

— Da. Nu mă mai vrei. Am simţit mereu asta. M-am prefăcut că nu văd. Am crezut că poate mi se pare, dar nu. Te comporţi… altfel. Nu mă iei în serios. A fost un vis, e adevărat, însă pe mine m-ai visat. Îmi spuneai pe nume. Îţi era scârbă. De ce? De ce?

Am îngenuncheat în faţa ei şi i-am îmbrăţişat genunchii.

— Copilă…

— Nu vreau să-mi mai spui aşa. Nu vreau, mă auzi? Nu mai sunt copil. Sunt…

A izbucnit în plâns şi s-a prăbuşit cu faţa pe pat. M-am ridicat. Dinspre ventilator venea foşnind uşor un curent de aer rece. Îmi era frig. Mi-am pus halatul de baie, m-am aşezat pe pat şi i-am atins umărul.

— Harey, ascultă. Am să-ţi spun ceva. Îţi voi spune adevărul…

Ea s-a aşezat, sprijinindu-se mai departe pe braţe. Vedeam cum arterele i se zbat sub pielea delicată a gâtului. Iar mi-a înţepenit chipul şi simţeam că mă ia cu frig, ca şi când aş fi stat în ger. Capul îmi era golit complet de gânduri.

— Adevărul? a spus ea. Pe ce ai mai sfânt?

Nu i-am răspuns imediat, a trebuit să aştept, mi se pusese un nod în gât. Acesta era un jurământ vechi de-al nostru. Când îl auzeam, niciunul din noi nu se mai încumeta nu doar să mintă, dar nici măcar să treacă sub tăcere ceva. A fost

o vreme când ne torturam prin sinceritate excesivă, având convingerea naivă că asta ne va salva.

— Pe cuvânt de onoare, i-am răspuns serios. Harey…

Ea aştepta.

— Şi tu te-ai schimbat. Toţi ne schimbăm. Dar nu asta am dorit să-ţi spun. Lucrurile arată astfel… dintr-un motiv pe care niciunul din noi nu-l cunoaşte exact… tu nu mă poţi părăsi. Dar asta e chiar bine, pentru că nici eu nu te pot…

— Kris!

Am ridicat-o aşa cum era, înfăşurată în cearşaf. Colţul acestuia, umezit de lacrimi, atârna pe umărul meu. Umblam prin cameră şi o legănam. Ea îmi mângâia faţa.

— Nu, tu nu te-ai schimbat. În schimb eu da, mi-a şoptit la ureche. Se întâmplă ceva cu mine. Poate asta?

Avea privirea aţintită spre dreptunghiul negru şi gol rămas după spargerea uşii, ale cărei resturi le dusesem ieri în magazie. Mi-am zis că va trebui să pun una nouă. Am aşezat-o pe pat.

— Tu dormi, în general? am întrebat-o, stând în picioare, cu braţele lăsate de-a lungul corpului.

— Nu ştiu.

— Cum adică nu ştii? Gândeşte-te, iubito.

— Cred că nu este un somn adevărat. Poate că sunt bolnavă. Stau culcată şi mă gândesc, ştii…

A început să tremure.

— La ce anume? am întrebat în şoaptă, fiindcă vocea mă putea trăda.

— Sunt gânduri foarte ciudate. Nu ştiu de unde îmi vin.

— Dă-mi un exemplu.

Trebuie să fiu liniştit, îmi spuneam, indiferent ce voi auzi – şi mă pregăteam să aud cuvinte tari ca o lovitură. Ea a dat din cap, neputincioasă.

— Este un fel de… ceva în jur…

— Nu înţeleg…

— De parcă nu doar în mine, ci mai departe, acolo, undeva, nu ştiu să spun. Nu există cuvinte pentru aşa ceva...

— Poate că sunt vise, am reacționat parcă fără să vreau şi am respirat uşurat. Hai să stingem lumina acum şi să nu ne mai necăjim până dimineață, iar atunci, dacă o să dorim, vom avea noi grijă de alte necazuri. Bine?

Ea a întins mâna spre întrerupător. S-a lăsat întunericul, am intrat în aşternutul rece şi am simțit căldura respirației ei.

Am luat-o în brațe.

— Strânge-mă mai tare, a şoptit.

Apoi, după o clipă mai lungă:

— Kris!

— Poftim?

— Te iubesc.

Îmi venea să țip.

Dimineața era roşie. Discul uriaş al soarelui se ridica greoi deasupra orizontului. În pragul uşii am găsit o scrisoare. Am desfăcut plicul. Harey era la baie, o auzeam cum fredonează. Din când în când scotea capul cu părul ud. M-am apropiat de fereastră şi am citit:

„Kelvin, ne-am împotmolit. Sartorius vrea să reacționăm energic. Crede că va reuşi să destabilizeze sistemele neutrinice. Pentru inițierea experiențelor are nevoie însă de o anumită cantitate de plasmă din materialul de construcție F. Propune să pleci într-un zbor de recunoaştere şi să iei o mostră într-un recipient. Acționează cum crezi de cuviință, dar să mă anunți ce decizie ai luat. Eu nu am nicio părere. Se pare că în general nu mai am nimic. Aş prefera să faci asta doar pentru a progresa cumva, fie şi iluzoriu, altminteri nu ne mai rămâne decât să-l invidiem pe G.

Şobolanul

P.S. Să nu intri în cabina postului de radio. Poți face asta pentru mine. Cel mai bine e să-mi telefonezi."

În timp ce citeam, simțeam cum mi se strânge inima. L-am mai parcurs o dată cu atenție, apoi l-am rupt şi am aruncat bucățelele. Pe urmă am început să caut un costum spațial pentru Harey. Era ceva groaznic. Exact ca data trecută. Dar ea nu ştia nimic, altminteri nu s-ar fi bucurat aşa de tare când i-am spus că trebuie să merg într-un mic zbor de recunoaştere în afara Stației şi că o rog să mă însoțească. Am servit micul dejun în bucătărioară (şi, de data asta, Harey abia a înghițit câteva îmbucături), apoi ne-am dus în bibliotecă.

Doream să consult lucrări despre probleme privitoare la câmpul magnetic şi sistemele neutrinice înainte de a face ceea ce dorea Sartorius. Nu ştiam cum o să mă apuc de aşa ceva, dar m-am hotărât să văd ce are de gând să facă. Mi-a venit în minte că acel anihilator neutrinic, deocamdată inexistent, i-ar fi putut elibera pe Snaut şi pe Sartorius, în timp ce eu aş fi aşteptat „operațiunea" laolaltă cu Harey, undeva în afară, într-un avion, de exemplu. Am zăbovit un timp în fața catalogului electronic, formulând o întrebare la care fie răspundea laconic: „Lipseşte din bibliografie", fie îmi propunea să mă afund în jungla de lucrări de fizică foarte specializate, încât nu ştiam ce să fac. Nu-mi venea să părăsesc această încăpere mare şi rotundă, cu pereți netezi, acoperiți de sertare pline cu o mulțime de microfilme şi înregistrări electronice. Situată chiar în centrul stației, biblioteca nu avea ferestre, fiind locul cel mai bine izolat din interiorul capsulei de oțel. Cine ştie dacă nu tocmai din acest motiv mă simțeam bine, în pofida eşecului căutărilor. Rătăceam prin sala mare până ce m-am oprit în fața unui raft uriaş, înalt până în tavan, plin de cărți. Era nu doar un lux, de altfel îndoielnic, cât expresia comemorării şi a respectului față de pionierii explorărilor solarisiene: rafturi numărând în jur de şase sute de volume cuprindeau întreaga literatură clasică a domeniului, începând cu monumentala monografie în nouă volume a lui Giese, deşi într-o anumită

măsură învechită. Am scos aceste volume, sub greutatea cărora mâna mi s-a lăsat în jos, şi am început să le frunzăresc apatic, stând pe braţul fotoliului. Harey îşi găsise şi ea o carte – am citit peste umăr câteva rânduri. Era una dintre puţinele cărţi din prima expediţie, exemplarul personal al lui Giese însuşi – *Bucătarul interplanetar*... Nu am spus nimic, văzând cu câtă atenţie studiază Harey reţetele culinare adaptate la condiţiile aspre ale cosmonauticii, şi m-am întors la venerabila carte pe care o aveam pe genunchi. *Zece ani de cercetări asupra planetei Solaris* apăruse în seria Solariana, de la numărul patru până la treisprezece, în timp ce publicaţiile de astăzi poartă numere cu patru cifre.

Giese nu se remarca printr-o fantezie ieşită din comun, dar o astfel de trăsătură i-ar fi putut dăuna unui cercetător al planetei Solaris. Nicăieri imaginaţia şi înclinaţia de a lansa în grabă ipoteze nu sunt atât de păguboase. În definitiv, pe această planetă totul este posibil. Descrierile neverosimile ale constelaţiilor pe care le formează plasma sunt, după toate probabilităţile, autentice, deşi în general greu verificabile, căci rareori oceanul îşi repetă evoluţiile. Cel care le observă prima dată este speriat îndeosebi din cauza caracterului lor straniu şi a dimensiunilor uriaşe; dacă s-ar fi manifestat la scară mică, într-o băltoacă, probabil ar fi fost considerate încă un „capriciu al naturii", o manifestare a hazardului şi a jocului orb al forţelor. Faptul că mediocrii şi geniile sunt la fel de neputincioşi în faţa diversităţii uluitoare a formelor solarisiene nu face mai uşoară convieţuirea cu fenomenele oceanului viu. Giese nu era nici mediocru, nici geniu. Era, pur şi simplu, un clasificator pedant din specia celor a căror linişte exterioară nu lasă să se întrevadă înverşunarea cu care trudesc, înverşunare care le absoarbe întreaga viaţă. Cât timp a fost posibil, el s-a folosit, pur şi simplu, de limbajul descrierii, iar când îi lipseau cuvintele, se descurca creând cuvinte noi, adeseori

inadecvate, nepotrivite cu fenomenele descrise. Dar până la urmă niciun termen nu redă ceea ce se petrece pe Solaris. „Supracopacii", „lungonii", „ciupercăriile", „mimoizii", „simetriadele" şi „asimetriadele", „vertebroizii" şi „aricioizii", toate acestea sună extrem de artificial, dar oferă o reprezentare despre Solaris chiar şi celor care, în afară de nişte fotografii neclare şi de nişte filme absolut imperfecte, nu au văzut nimic. Fireşte, şi acest clasificator conştiincios a păcătuit uneori prin imprudenţă. Omul lansează totdeauna ipoteze, chiar şi atunci când are grijă deosebită, chiar şi atunci când nu ştie că face aşa ceva. Giese considera că „lungonii" reprezintă forma esenţială şi o compara cu valurile mult mai mari şi mai înalte din mările terestre. De altfel, cel care a studiat atent prima ediţie a operei sale ştie că iniţial le-a numit „fluxuri", sub influenţa geocentrismului. O comparaţie ridicolă, dacă nu am ţine seama de lipsa de imaginaţie a autorului ei. Dacă tot recurgem la comparaţii cu elemente de pe Pământ, ar fi vorba de formaţiuni care întrec în dimensiuni Marele Canion Colorado, modelate dintr-o substanţă care are la suprafaţă o consistenţă gelatinos-spumoasă (o spumă întărindu-se în festoane uriaşe, uşor friabile, în dantele cu ochiuri enorme, care li se înfăţişa unor cercetători ca o „concrescenţă scheletică"); în adânc se preschimba însă într-o substanţă cărnoasă, încordată ca un muşchi, dar un muşchi care, la o adâncime de peste zece metri, depăşea rapid duritatea stâncii, păstrându-şi mai departe elasticitatea. Printre pereţii încordaţi ca o membrană de pe spinarea unui monstru scheletic se întinde pe o suprafaţă de kilometri întregi „lungonul" propriu-zis, o formaţiune aparent independentă, ca un piton colosal care a devorat munţi întregi şi acum îi digeră în linişte, imprimând din când în când trupului alungit ca un peşte mişcări lente, tremurânde. Dar aşa arată „lungonul" numai de sus, de la bordul vehiculului zburător. Când te apropii

de el până ce ambii „pereți ai defileului" se înalță la câteva sute de metri deasupra avionului, „trunchiul pitonului" se dovedește a fi o suprafață întinsă până dincolo de orizont, zvârcolindu-se într-o mișcare care-o face să capete înfățișarea unui cilindru crăpat. Mai întâi observi vârtejul unei paste vâscoase de un verde-cenușiu, în ale cărei talazuri se răsfrâng razele soarelui, dar când aparatul se află chiar deasupra (iar pereții „defileului" în care se ascunde „lungonul" devin ca niște creste de ambele părți ale craterului geologic) se vede că mișcarea este mult mai complicată. În ea se intersectează curenți mai întunecați, concentrici. Uneori „mantaua" de la suprafață devine o oglindă în care se reflectă cerul și norii, fiind străpunsă cu zgomot de erupțiile provenind din interiorul semilichid, amestecat cu gaze. Treptat, devine evident faptul că imediat sub tine acționează nucleul de forțe care țin la distanță unele de altele crestele înălțate spre cer ale gelatinei ce se cristalizează apatic, dar ceea ce este evident pentru ochi, nu este atât de simplu acceptat de către știință. Ani în șir au avut loc discuții despre ceea ce se întâmplă, de fapt, în interiorul „lungonilor" ce brăzdează cu milioanele nemărginirea oceanului viu. S-a crezut că ar fi vorba de organe ale monstrului, că în ele se produc procese de respirație, transformarea materiei, a substanțelor hrănitoare și cine știe ce alte lucruri, pe care doar bibliotecile prăfuite le menționează. Fiecare ipoteză era însă înlăturată în urma a mii de experiențe migăloase și nu o dată primejdioase. Și toate acestea se referă doar la „lungoni", în fond cele mai simple formațiuni, cele mai trainice, deoarece prezența lor durează săptămâni în șir, lucru de-a dreptul excepțional.

O formă mult mai complicată, capricioasă, stârnind probabil cea mai violentă împotrivire din partea privitorului – o împotrivire instinctivă, firește – o constituie „mimoizii". S-ar putea spune fără exagerare că Giese i-a îndrăgit și s-a

consacrat până la sfârşit cercetării, descrierii şi descifrării specificului lor. Prin denumire s-a străduit să redea ceea ce au deosebit: o anumită înclinaţie de a imita formele din jur, indiferent că sunt apropiate sau îndepărtate.

Într-o bună zi, în adânc, sub suprafaţa oceanului, un disc plat, larg, cu margini zdrenţuite, începe să se întunece, parcă acoperit cu smoală. După mai multe ore se desparte în fragmente aplatizate care tind să urce la suprafaţă. Un observator ar jura că dedesubt se petrece o luptă năprasnică, fiindcă din toată zona se adună aici – ca nişte buze crispate, ca nişte cratere vii, cărnoase, ce se închid – şiruri nesfârşite de valuri sferice, convergente, ce se înalţă spre năluca legănată, negricioasă din adâncuri şi, cabrându-se la suprafaţă, se prăbuşesc rând pe rând. Fiecare prăbuşire a unei astfel de mase, având sute de mii de tone, este însoţită, timp de câteva secunde, de un plescăit prelung, vâscos, pe care l-ai putea numi tunet, fiindcă aici totul se petrece la scară monstruoasă. Formaţiunea întunecată este împinsă în jos şi fiecare lovitură succesivă pare să o turtească şi să o despice în fâşii care atârnă ca nişte aripi ude desprinzându-se în ciorchini lunguieţi, transformaţi în şiraguri lungi, contopindu-se şi urcând la suprafaţă, parcă trăgând după ele discul fărâmiţat în care-şi au originea. În acest timp, de sus, alte inele de valuri se prăbuşesc neîncetat în craterul ce se curbează din ce în ce mai vizibil. Şi acest joc se petrece uneori o zi, alteori o lună. Câteodată totul se sfârşeşte aici. Conştiinciosul Giese a numit această variantă „mimoid avortat" ca şi când, nu se ştie de unde, ştia exact că scopul final al fiecărei catastrofe de acest fel este „mimoidul matur", adică acea colonie de concrescenţe ca nişte polipi (de obicei mai mare decât un oraş terestru), predestinată să imite formele exterioare... A existat, desigur, un alt solarist, Uyvens, care considera această ultimă fază ca fiind „degenerativă", agonică, pădurea de forme create fiind o

manifestare evidentă a eliberării structurilor derivate de sub dominația maternă.

Totuşi Giese, care în toate descrierile celorlalte formațiuni solarisiene se comportă ca o furnică ce umblă pe o cascadă înghețată, fără a se abate din drumul egal al frazei sale aride, era atât de sigur pe el, încât a clasificat diferitele faze ale detaşării mimoidului drept o manifestare a transformărilor tinzând spre o mare perfecțiune.

Privit de sus, momoidul seamănă cu un oraş, dar aceasta este o iluzie generată de căutarea unei oarecare analogii cu un lucru cunoscut. Când cerul este senin, toate excrescențele multietajate şi palisadele de pe crestele lor sunt învăluite într-un strat de aer cald, ceea ce creează o legănare şi o unduire iluzorie a formelor şi aşa destul de instabile. Primul nor ce trece pe fondul albastru (spun aşa din obişnuință, căci acest „albastru" este ruginiu în timpul zilei roşii şi teribil de alb în timpul zilei albastre) stârneşte o reacție imediată. Se declanşează o înmugurire impetuoasă, învelişul înfoiat ca o conopidă este aruncat în sus, desprins complet de baza sa, devenind în acelaşi timp palid şi imitând după câteva minute, până la iluzie, norul cumulus. Acest obiect uriaş proiectează o umbră roşiatică, trecând parcă de pe o creştă pe alta a mimoidului; mişcarea are loc totdeauna în direcția inversă mişcării norului adevărat. Cred că Giese ar fi fost de acord să i se taie o mână numai să afle explicația fenomenului. Dar aceste plăsmuiri „singuratice" nu reprezintă mare lucru în comparație cu activitatea virulentă pe care o manifestă mimoidul „iritat" de prezența obiectelor şi formelor ce apar deasupra lui odată cu sosirea pământenilor.

Reproducerea formelor e valabilă pentru tot ce se află pe o rază de opt-nouă mile. Cel mai des mimoidul creează reproduceri mărite, pe care uneori le deformează, rezultând un fel de caricaturi sau forme groteşti, mai ales când este vorba de maşinării. Evident, materia din care le creează este

mereu aceeaşi masă opalescentă care, odată azvârlită în văzduh, în loc să cadă, atârnă, contopită prin cordoane ombilicale friabile cu substratul deasupra căruia se deplasează târându-se, contractându-se sau umflându-se, alcătuind cele mai felurite întruchipări. Un avion, o antenă sau o platformă sunt reproduse cu aceeaşi uşurinţă; mimoidul nu reacţionează însă la oameni, sau pentru a ne exprima mai exact, la fiinţe vii, şi nici la plante, căci neobosiţii cercetători au adus şi aşa ceva pe Solaris, în scopuri experimentale. În schimb, un manechin, o păpuşă, o statuetă a unui câine sau un copac sculptat, indiferent din ce material, sunt copiaţi numaidecât.

Şi aici, din păcate, trebuie spus în paranteză că această „docilitate" a mimoidului faţă de experimentatori, întâlnită atât de rar pe Solaris, este uneori suspendată. Şi cel mai matur mimoid are zilele sale „leneşe", când pulsează foarte lent. De altfel, această pulsaţie nu se vede cu ochiul liber şi o singură bătaie a „pulsului" durează peste două ore, iar pentru a o descoperi este nevoie de filmări speciale.

În aceste împrejurări, mimoidul, mai ales cel bătrân, poate fi vizitat, deoarece atât platforma de susţinere, cufundată în ocean, cât şi formaţiunile ce se desprind din ea constituie un sprijin destul de sigur pentru tălpile noastre.

Fireşte, în zona unui mimoid putem zăbovi şi în zilele lui „active", dar atunci vizibilitatea este egală cu zero din cauza căderii necontenite a unei emulsii coloidale, pufoase şi albicioase ca zăpada, desprinse neîncetat din ramificaţiile nodulare ale trunchiului ce copiază formele. De altfel, aceste forme nu pot fi văzute de aproape din cauza dimensiunii lor uriaşe, asemănătoare unor munţi. Mai mult, substratul unui mimoid „activ" devine moale de la ploaia cărnoasă ce pătrunde după câteva ore în scoarţa lui tare, de multe ori mai uşoară decât tuful. La sfârşit, fără un echipament adecvat, te poţi rătăci uşor în labirintul de tulpini bulbucate ce nu aduc nici a coloane elastice, nici a gheizere semilichide, nici

măcar când soarele e puternic, căci razele nu pot pătrunde prin învelişul „exploziilor imitative" ţâşnind neîncetat în atmosferă.

Observarea unui mimoid în zilele lui norocoase (de fapt, acestea sunt zile norocoase pentru cercetătorul aflat deasupra lui) poate genera impresii de neuitat. Mimoidul are „urcuşurile sale creatoare", când se remarcă printr-o hiperproducţie extraordinară, creând fie variante proprii ale formelor exterioare, fie complicaţii ale acestora sau chiar „continuităţi formale", reuşind să se distreze astfel ore în şir, spre bucuria unui pictor abstracţionist şi disperarea savantului care în zadar se străduieşte să înţeleagă ceva din procesele ce se petrec. Uneori în acţiunea mimoidului transpar trăsături de simplificare de-a dreptul infantilă, alteori alunecă într-o „deviere de tip baroc" şi atunci tot ce creează poartă amprenta unei opulenţe deşănţate. Mai ales mimoizii bătrâni plăsmuiesc forme capabile să-ţi stârnească un râs dezarmant. Ce-i drept, eu niciodată nu am fost în stare să râd de ei, fiind prea şocat de misterul spectacolului.

Se subînţelege faptul că în primii ani cercetările s-au concentrat asupra mimoizilor consideraţi ferestre deschise spre oceanul solarisian, oportunităţi pentru stabilirea mult-doritului contact dintre cele două civilizaţii. Destul de repede s-a constatat însă că nu poate fi vorba de niciun contact, totul începând şi sfârşind cu imitarea unor forme, proces care nu ducea nicăieri.

Revenind necontenit în căutările lor disperate asupra antropomorfismului sau zoomorfismului, cercetătorii vedeau în plăsmuirile oceanului viu, de fiecare dată altele, „organe senzoriale" sau chiar „membre" – aşa cum au fost consideraţi un timp de către savanţii Maartens şi Ekkonai „aricioizii" şi „vertebroizii" lui Giese. Dar aceste protuberanţe ale oceanului viu, ţâşnind în atmosferă uneori până la înălţimea de două

mile, erau „membre" în aceeaşi măsură în care un cutremur ar reprezenta „gimnastica" scoarţei terestre.

Catalogul formelor ce se repetau relativ constant, generate de ocean atât de des, încât cel puţin câteva zeci sau câteva sute puteau fi descoperite pe suprafaţa lui în decursul unei zile, cuprindea în jur de trei sute de poziţii. Cele mai inumane, în sensul lipsei totale de asemănare cu orice ţine de experienţa unui pământean, erau, potrivit şcolii lui Giese, simetriadele. Era binecunoscut la acea vreme faptul că oceanul nu se comportă agresiv şi că în frământările lui plasmatice poate pieri doar cel ce o vrea cu tot dinadinsul (nu vorbesc, firește, de accidentele provocate în urma defectării aparaturii), că pot fi survolate cu avionul sau cu alt aparat de zbor, fără niciun pericol, chiar şi râurile cilindrice ale lungonilor sau coloanele monstruoase ale vertebroizilor ce se legănau rătăcite printre nori. În atmosfera solarisiană, plasma oferă cale liberă, desfăcându-se în faţa unui corp străin cu viteza sunetului, deschizând, dacă este obligată, tunele adânci chiar şi sub suprafaţa oceanului (energia pe care o eliberează în acest scop este uriaşă, ajungând, în cazuri extreme, după calculul lui Skriabin, la 10^{19} ergi). La cercetarea simetriadelor s-a trecut cu o mare circumspecţie şi precauţii sporite şi, ce-i drept, de multe ori inutile, iar numele celor care au pătruns primii în abisurile lor îi sunt cunoscute oricărui copil de pe Pământ.

Grozăvia acestor uriaşi nu rezidă în înfăţişarea lor, deşi pot produce vise cu adevărat îngrozitoare. Ea vine de la faptul că nu există în cadrul lor nimic stabil sau sigur, fiind suspendate chiar şi legile fizicii. Cercetătorii simetriadelor erau cei care repetau cu voce tare teza că oceanul viu este raţional.

Simetriadele se nasc brusc. Naşterea lor este un soi de erupţie. Cu aproximativ o oră înainte, oceanul începe să lucească intens, de parcă ar deveni sticlos pe o suprafaţă de câteva zeci de kilometri pătraţi, dar atât fluiditatea, cât

şi ritmul unuduirii nu se schimbă. Câteodată simetriada irumpe acolo unde se formează o pâlnie în urma absorbției unui aricioid, dar nu este o regulă. După circa o oră, învelişul sticlos zboară în sus aidoma unei uriaşe băşici în care se reflectă bolta, soarele, norii, orizontul, schimbând şi frângând culorile. Jocul uluitor de culori produs parțial de curbare, parțial de refracția luminii, nu are egal.

Efecte luminoase deosebit de violente produc simetriadele ivite în timpul zilei albastre şi imediat înainte de apusul soarelui. În acel moment ai impresia că planeta naşte o alta, care-şi dublează volumul clipă de clipă. Globul înflăcărat, abia ieşit din adâncuri, se despică la vârf în sectoare verticale, dar nu are loc o dezmembrare. Acest stadiu, numit nu tocmai fericit „faza potirului floral", durează câteva secunde. Ţintind spre cer, arcuri de nervuri membranoase se răsucesc, se prind între ele şi încep să formeze fulgerător ceva în genul unui trunchi puternic, în interiorul căruia se petrec sute de fenomene deodată. Chiar în centru – care a fost cercetat pentru prima dată de echipa lui Hamalei, formată din şaptezeci de persoane – se produce, printr-o hiperpolicristalizare, un pilastru ca o axă, numit uneori „coloană vertebrală", dar eu nu fac parte dintre adepții acestui termen. Arhitectura colosală a acestui pilastru central este susținută *in statu nascendi* de coloanele verticale ale unei mase gelatinoase rarefiate, aproape apoase, ce țâşnesc necontenit din cratere întinse pe kilometri întregi. În timpul acestui proces, colosul scoate un geamăt surd, prelung, fiind împrejmuit de un zid de spumă clocotitoare, albă ca zăpada. Apoi urmează – dinspre centru spre periferie – răsuciri extrem de complicate ale unor planuri îngroşate pe care, venind din adâncuri, se adună straturi de materie elastică; totodată, gheizerele din adânc de care am pomenit mai înainte se transformă, îngroşându-se, în coloane ciliforme şi mobile. Firele lor se

îndreaptă spre locuri clar stabilite de dinamica generală a construcției, reamintind de bronhiile uriașe ale unui embrion ce crește de o mie de ori mai repede decât în mod obișnuit. Prin ele circulă șuvoaiele unei substanțe trandafirii și ale unei seve de culoare verde-închis, aproape negre. Din acest moment, simetriada începe să-și arate însușirea sa cea mai neobișnuită – modelarea sau pur și simplu suspendarea unor legi fizice. Să spunem mai întâi că nu există două simetriade de același fel, geometria fiecăreia din ele fiind parcă o nouă „invenție" a oceanului viu. Mai departe, simetriada plăsmuiește în interiorul său așa-zisele „mașini efemere", deși aceste formațiuni nu seamănă nicidecum cu mașinile construite de oameni, deoarece în cazul lor finalitatea „mecanică" a acțiunii este relativ redusă.

Când, țâșnind din adânc, gheizerele se solidifică sau se umflă, dând naștere unor galerii și coridoare labirintice, iar „membranele" formează un sistem de planuri ce se întretaie, de bolți și de pereți înclinați, simetriada își justifică numele, deoarece fiecărei formațiuni alcătuite din pasaje, șiruri și planuri înclinate, de la un pol, îi corespunde o configurație fidelă în detalii la polul opus.

După circa douăzeci-treizeci de minute, gigantul începe să se cufunde încet, uneori înclinându-și mai întâi axa verticală cu opt până la douăsprezece grade. Există simetriade mai mari sau mai mici, dar chiar și cele pitice, după ce au revenit la suprafață, se ridică la mai bine de opt sute de metri deasupra orizontului, fiind vizibile de la o depărtare de zeci de mile. Poți pătrunde în interior în condiții sigure abia după ce a ajuns la un echilibru, când a încetat să se mai cufunde în ocean, revenind totodată la axa verticală; cel mai potrivi loc de intrare este zona situată chiar în vecinătatea vârfului. „Calota" polară, relativ netedă, este înconjurată de o zonă perforată ca o sită, cu tunele ce duc spre incintele și culoarele interioare. Luată în ansamblu, această

formațiune reprezintă desfășurarea tridimensională a unei ecuații transcendente.

După cum se știe, orice ecuație poate fi exprimată într-un limbaj figurat al gemometriei superioare, construind o figură care să fie echivalentul ei. În această accepțiune, simetriada este oarecum înrudită cu conurile lui Lobacevski și curbele negative ale lui Riemann, dar e o rudă îndepărtată a acesteia, din cauza complexității ei inimaginabile. Ea constituie desfășurarea unui întreg sistem matematic, într-un spațiu de câteva mile cubice. Această desfășurare este cvadridimensională, deoarece coeficienții reali ai ecuațiilor se exprimă și în timp, în schimbările produse de trecerea acestuia.

Cel mai simplu lucru ar fi fost, evident, să considerăm că avem în fața noastră, pur și simplu, o „mașină matematică" a oceanului viu, un model de calcule creat pe măsură, necesar unui scop pe care noi nu-l cunoaștem, însă astăzi nimeni nu mai împărtășește ipoteza lui Fermont. Era ispititoare, într-adevăr, dar ideea că prin asemenea erupții titanice, ale căror particule sunt supuse necontenit unor formule complicate ale unei analize de proporții, oceanul viu ar examina problemele materiei, ale cosmosului, ale existenței... nu putea fi susținută. În adâncul uriașului se produc prea multe fenomene ce nu pot fi puse de acord cu această imagine simplă (copilăresc de naivă, cum o numesc unii).

Nu au lipsit nici încercările de a găsi un model mai accesibil al simetriadei, o reprezentare vizuală; demonstrația lui Awerian în acest sens s-a bucurat de o popularitate destul de mare: să ne imaginăm o construcție terestră din perioada de glorie a Babilonului, ridicată, să zicem, dintr-o substanță vie, sensibilă și capabilă de evoluție; arhitectura ei trece lejer printr-o serie de etape, căpătând sub ochii noștri forme ale arhitecturii grecești, romane, apoi coloanele ar începe să devină suple ca niște lujere, bolta și-ar pierde din greutate; s-ar mlădia, s-ar ascuți, arcurile s-ar preschimba

în parabole alungite şi, în fine, s-ar frânge avântat. Goticul astfel apărut ar începe să se maturizeze şi să îmbătrânească, trecând în forme ulterioare; severitatea de până atunci a ascensiunii îndrăznețe ar fi înlocuită de erupțiile exuberanței orgiastice, iar sub ochii noştri s-ar dezvolta barocul, cu preaplinul formelor sale. Dacă am continua această serie, considerând metamorfozele succesive drept etape distincte ale existenței vii, am ajunge, în sfârşit, la arhitectura din perioada cosmodromurilor, apropiindu-ne totodată de înțelegerea esenței simetriadei.

Dar această comparație, indiferent cum ar fi prezentată şi îmbogățită (de altfel, au existat încercări de a o vizualiza cu ajutorul filmului sau al unor modele speciale), rămâne, în cel mai bun caz, inoperantă, iar în cel mai rău, o falsificare, o minciună pur şi simplu, căci simetriada nu seamănă cu nimic pământesc...

Omul nu poate curpinde prea multe lucruri deodată; vedem doar ceea ce se petrece sub ochii noştri, aici şi acum; vizualizarea multitudinii de procese, chiar dacă sunt legate între ele, chiar dacă sunt complementare, depăşeşte posibilitățile noastre. Trăim această experiență chiar şi față de fenomenele relativ simple. Soarta unui om poate însemna mult, soarta câtorva sute este greu de înțeles, iar istoria a mii de vieți, a milioane de oameni, nu mai înseamnă în fond nimic. Simetriada este un milion, ba nu, un miliard ridicat la puterea *n*, ceva de neimaginat. Ce folos că ne aflăm în adâncul vreuneia dintre vastele ei săli, reprezentând fiecare spațiul Kronecker la puterea a zecea, agățați ca nişte furnici de faldurile boltei ce respiră, că vedem semeția planurilor gigantice care irizează în lumina torțelor noastre, întrepătrunderea lor, fluiditatea şi perfecțiunea infailibilă a soluției! Toate acestea nu reprezintă decât o clipă, pentru că aici totul curge, toată această arhitectonică înseamnă mişcare, concentrată şi îndreptată spre un anumit scop.

Observăm doar o fărâmă dintr-un proces, vibrația unei strune într-o orchestră simfonică de hipergiganți, dar nici asta nu înseamnă mare lucru, căci știm – doar știm, fără a înțelege – că, în același timp, deasupra noastră și sub noi, în hăuri semețe, dincolo de limitele vederii și imaginației noastre, se petrec miloane de transformări concomitente, legate între ele ca niște note printr-un contrapunct matematic. Cineva a numit toate acestea „simfonie geometrică", dar în acest caz noi nu suntem decât niște ascultători surzi.

Aici, ca să vezi ceva cu adevărat, ar trebui să te îndepărtezi, să te retragi la o distanță uriașă, dar într-o simetriadă totul se petrece în interior, are loc o multiplicare ce explodează într-o avalanșă de nașteri, o modelare necontenită, ceea ce este modelat devenind la rândul său factor modelator, și nicio mimoză nu este atât de sensibilă la atingere ca o parte a simetriadei – situată la mile depărtare de locul în care ne aflăm, despărțită prin sute de etaje – care sesizează schimbările petrecute în locul unde ne aflăm. Aici, fiecare construcție efemeră, a cărei frumusețe se împlinește dincolo de limitele văzului nostru, este constructorul și dirijorul tuturor celorlalte care se edifică simultan, iar acestea, la rândul lor, acționează asupra ei, modelând-o. O simfonie, să zicem, dar una care se autocreează și se autoanihilează. Finalul simetriadei este groaznic. Nimeni dintre cei care l-au văzut nu a putut scăpa de impresia că este martorul unei tragedii, dacă nu al unei crime. După două-trei ore – această explozie de forme, multiplicare și autocreație nu durează niciodată mai mult – oceanul viu trece la atac. Iată ce se întâmplă: suprafața netedă se încrețește, valurile din vecinătatea simetriadei, liniștite și acoperite de o spumă uscată, încep să se frământe, dinspre orizont se năpustesc șiruri de unde centripete, cratere cărnoase la fel ca acelea pe care le-am văzut la nașterea mimoidului, dar de data asta la dimensiuni incomparabil mai mari. Partea submarină

a simetriadei este strangulată, colosul se ridică încet, de parcă ar urma să fie azvârlit în afara planetei; straturile de la suprafața cleioasă a oceanului încep să se activizeze, se ridică tot mai sus pe pereții laterali, îi îmbracă, solidificându-se, le zidesc deschiderile. Dar asta nu-i nimic în comparație cu ce se petrece în același timp în adâncuri. Mai întâi procesele morfocreatoare – nașterea de noi forme arhitectonice – îngheață o clipă pentru a suferi brusc o accelerare violentă; mișcările de penetrare și unduire – line până atunci – și extinderea temeliilor și a bolților – ritmică până în acel moment și atât de sigură de parcă ar fi urmat să dureze secole – încep să se precipite. Senzația că, sub imperiul amenințării, colosul se încordează devine copleșitoare. Însă cu cât crește rapiditatea schimbărilor, cu atât mai evidentă devine metamorfoza îngrozitoare a materialului de construcție și a dinamicii lui, stârnind repulsie. Toate suprafețele semețe și minunat arcuite se înmoaie, devin flasce, atârnă, încep să se vadă poticnirile, formele necizelate, monstruoase, strâmbe, iar din adâncuri nevăzute se ridică un foșnet puternic, un răget strident, aerul expirat într-un horcăit agonic se freacă de pereții canalelor tot mai înguste, sforăind și bubuind prin orificii, plafoanele cad, gâfâind ca un laringe îngrozitor, năpădit de stalactite mucoidale, având coardele vocale moarte, iar spectatorul, în pofida mișcării dezlănțuite, năprasnice – mișcarea distrugerii –, este complet paralizat. Doar orgia furtunii ce vuiește în adâncuri prin mii de galerii mai menține cu suflul ei edificiul ce se ridică până la cer și care acum începe să curgă în jos, să se topească ca un fagure cuprins de văpăi, dar ici-colo încă se mai văd ultimele zvâcniri, dezordonate, izolate de restul mișcării, oarbe, tot mai sleite, până ce, atacat necontenit din afară, uriașul se prăbușește cu încetineala unui munte, dispărând în vâltoarea spumei care i-a însoțit titanica apariție.

Şi ce înseamnă toate acestea? Da, ce înseamnă...

Ţin minte cum un grup de elevi a vizitat institutul solarisian din Aden, pe când eram asistentul lui Gibarian şi, după ce au trecut printr-o sală secundară a bibliotecii, copiii au fost conduşi în încăperea principală, plină în cea mai mare parte de casete microfilmate, pe care erau înregistrate detalii din interiorul simetriadelor, fireşte dispărute demult; există acolo peste nouăzeci de mii de role complete. Apoi, dintr-odată, o fată grăsuţă, în vârstă de cincisprezece ani, cu ochelari, cu o privire curajoasă şi înţeleaptă, a întrebat: „Şi la ce folosesc toate astea...?"

În acel moment s-a lăsat o tăcere stânjenitoare, iar profesoara şi-a privit aspru eleva obrăznicuţă; dintre solariştii prezenţi (şi eu mă aflam printre ei) nimeni nu a găsit un răspuns. Pentru că simetriadele sunt irepetabile şi tot aşa sunt şi fenomenele care se petrec în cadrul lor. Uneori aerul din interiorul lor nu mai scoate niciun sunet. Alteori creşte sau scade coeficientul de refracţie. Local, apar schimbări ritmice, pulsatorii, ale gravitaţiei, ca şi când simetriada ar avea o inimă gravitaţională, care bate. Uneori, girobusolele cercetătorilor încep să se comporte nebuneşte, apar şi dispar straturi cu ionizare crescută. Şi enumerarea ar putea continua. De altfel, chiar dacă vreodată s-ar rezolva tainele simetriadelor, rămân în continuare asimetriadele...

Ele apar în mod similar, doar că au alt sfârşit, iar în interiorul lor nu poţi sesiza nimic în afara unor vibraţii, a unor pâlpâiri şi sclipiri; se ştie doar că sunt scena unor procese ameţitoare, desfăşurate la limitele vitezelor fizic posibile, fiind numite şi „megafenomene cuantice". Asemănarea lor matematică cu anumite configuraţii ale atomului este însă incertă şi superficială, astfel încât unii le consideră o trăsătură secundară sau de-a dreptul întâmplătoare. Au o existenţă mult mai scurtă decât a simetriadelor, de doar zece-douăzeci de minute, având un final şi mai îngrozitor,

căci după uraganul care le invadează şi le dezagregă, vâjâind cu un curent puternic de aer, în ele se adună de sub scoarța spumei murdare, cu o viteză inimaginabilă, un lichid clocotitor care înecă totul, urmând o explozie asemenea erupției unui vulcan noroios, ce aruncă în văzduh coloane de resturi de-a valma, care cad apoi, timp îndelungat, sub forma unei ploi de țesuturi macerate, pe suprafața zbuciumată a oceanului. Unele dintre ele, ridicate de vânt, uscate ca nişte aşchii gălbui, turtite, semănând cu nişte membrane cartilaginoase, pot fi văzute plutind în derivă pe valuri, la zeci de kilometri de epicentrul exploziei.

O grupă distinctă o constituie formațiunile ce se desprind complet de oceanul viu pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă, fiind mult mai rar şi mai greu de observat decât celelalte. Când au fost descoperite, s-a crezut că rămăşitele lor erau părți ale unor ființe ce trăiesc în adâncurile oceanului, dar nu au fost identificate corect – aşa cum avea să se demonstreze mai târziu. Uneori ele par să fugă din calea tornadelor ca nişte păsări ciudate, cu mai multe aripi, dar exprimate cu ajutorul unor noțiuni luate din lexicul terestru, acestea se transformă din nou într-un zid ce nu poate fi penetrat. Alteori, vietăți ciudate, asemănătoare unor cârduri de foci ieşite pe țărmurile stâncoase ale unor insule, stau la soare sau se târăsc leneş în mare pentru a se contopi cu ea.

Şi astfel ne tot învârteam în zona unor noțiuni terestre, umane, iar primul contact...

Expedițiile au pătruns până la mai multe sute de kilometri în adâncurile simetriadelor şi s-au montat aparate de înregistrare şi camere de filmat automate; ochii sateliților artificiali înregistrau înmugurirea mimoizilor şi a lungonilor, maturizarea şi dispariția lor. Bibliotecile se umpleau, arhivele deveneau tot mai bogate, prețul ce trebuia plătit devenea tot mai mare. Şapte sute optsprezece oameni au dispărut în timpul cataclismelor, fiindcă nu s-au retras la

timp din coloşii condamnaţi la pieire; dintre aceştia, o sută şase doar într-o singură catastrofă, memorabilă, fiindcă şi-a găsit moartea însuşi Giese, pe atunci în vârstă de şaptezeci de ani, când o plăsmuire – care, după formă, era evident simetriadă – a avut parte de un final propriu asimetriadelor. Şaptezeci şi nouă de oameni, îmbrăcaţi în costume spaţiale, laolaltă cu aparatele de zbor, au fost înghiţiţi în câteva secunde de explozia magmei noroioase, iar suflul ei i-a doborât pe alţi douăzeci şi şapte, care pilotau avioanele şi elicopterele ce zburau deasupra falsei simetriade. Acest loc, aflat la intersecţia paralelei patruzeci şi doi cu meridianul optzeci şi nouă, este marcat pe hartă ca „Pieirea celor o sută şase". Dar acest punct există doar pe hărţi, căci acolo suprafaţa oceanului nu se deosebeşte acolo prin nimic de celelalte zone ale sale.

În acest context, pentru prima dată în istoria cercetărilor solarisiene s-au auzit voci care cereau să se treacă la atacuri termonucleare. În fond, era ceva mult mai îngrozitor decât o răzbunare: se urmărea distrugerea a ceea ce nu puteam înţelege. Tsanken, adjunctul echipei de rezervă al lui Giese, s-a salvat numai graţie unei erori: automatul indicase greşit locul în care ceilalţi investigau simetriada, aşa că Tsanken s-a rătăcit, zburând deasupra oceanului şi ajungând în locul cu pricina la câteva minute după explozie, când a apucat să vadă ciuperca neagră a acesteia. În momentul când urma să fie luată decizia de a riposta, el a ameninţat că va arunca în aer Staţia, laolaltă cu cei optsprezece oameni rămaşi în ea şi, cu toate că niciodată nu s-a recunoscut oficial, se poate socoti că acest ultimatum sinucigaş a influenţat rezultatul votării.

Dar vremurile în care planeta era vizitată de expediţii atât de numeroase ţin de trecut. Construirea Staţiei în sine a fost supravegheată din sateliţi, fiind o întreprindere inginerească de anvergură, cu care Pământul s-ar fi putut

mândri dacă oceanul nu ar fi plăsmuit din adâncurile sale, în câteva secunde, construcții de milioane de ori mai mari; Stația era concepută sub forma unui disc cu un diametru de două sute de metri, prevăzut cu patru etaje în centru şi două în lateral. Plutind deasupra oceanului, la înălțimi cuprinse între cinci sute şi o mie cinci sute de metri, datorită gravitoarelor propulsate prin energia de anihilare, era dotată, în plus față de toate instalațiile de care dispun de obicei stațiile şi marii sateloizi ai altor planete, cu aparatură radar specială care, la cea mai mică schimbare a suprafeței netede a oceanului, declanşau o descărcare suplimentară de energie, astfel încât discul de oțel să se înalțe în stratosferă la primele semnale ale naşterii unei noi plăsmuiri.

Acum însă Stația era, de fapt, pustie. De când automatele fuseseră închise în magaziile de la subsol – din motive pe care încă nu le cunosc –, puteai să te învârți pe coridoare fără să întâlneşti pe nimeni, ca pe o navă în derivă, ale cărei echipamente au supraviețuit după pieirea echipajului.

Când am pus la loc pe raft cel de-al nouălea volum al monografiei lui Giese, mi s-a părut că oțelul ascuns sub stratul de burete moale al podelei a început să-mi tremure sub tălpi. Am înlemnit! Trepidația însă nu s-a mai repetat. Biblioteca era perfect izolată de celelalte încăperi, vibrațiile putând avea doar o singură cauză, adică decolarea vreunei rachete de pe Stație. Acest gând m-a readus în realitate. Încă nu eram întru totul hotărât să zobor, aşa cum îşi dorea Sartorius. Comportându-mă ca şi când aş fi acceptat pe deplin planurile lui, puteam cel mult amâna criza; eram aproape sigur că se va ajunge la confruntări, deoarece mă hotărâsem să fac tot ce-mi stătea în puteri pentru a o salva pe Harey. Dar avea Sartorius vreo şansă de reuşită? Superioritatea lui asupra mea era uriaşă; ca fizician, cunoştea problema de zece ori mai bine decât mine, iar eu mă puteam bizui, paradoxal, doar pe superioritatea oceanului.

În ora următoare, m-am concentrat asupra microfilmelor, încercând să înțeleg ceva rațional din noianul matematicii infernale în al cărei limbaj se exprima fizica proceselor neutrinice. Inițial, mi se părea că nu voi avea nicio şansă, mai ales că existau cinci teorii extrem de dificile cu privire la câmpul neutrinic, ceea ce arăta în mod evident că niciuna nu este perfectă. Până la urmă am reuşit totuşi să găsesc ceva promițător.

Tocmai îmi copiasem formulele, când s-a auzit un ciocănit. M-am apropiat repede de uşă şi am întredeschis-o, acoperind golul cu propriul corp. L-am văzut pe Snaut, cu fața lucind de sudoare. În spatele său, coridorul era pustiu.

— A, tu eşti, am spus, deschizând uşa.

— Intră.

— Da, eu sunt, a răspuns el.

Avea vocea răguşită, pungi la ochii înroşiți şi purta un şorț lucios de cauciuc împotriva radiațiilor, prins cu bretele elastice. De sub şorț i se vedeau aceiaşi pantaloni murdari în care umbla mereu. Şi-a întors privirea prin sala rotundă, luminată egal, şi a încremenit când a zărit-o pe Harey stând lângă fotoliu. Ne-am înțeles din priviri, el s-a înclinat uşor, iar eu, trecând la un ton monden, am făcut prezentările:

— Harey, acesta este doctorul Snaut, Snaut, aceasta este… soția mea.

— Sunt… un membru al echipajului mai greu de văzut şi de aceea… – pauza se prelungea primejdios de mult – nu am avut prilejul de a vă cunoaşte…

Harey a zâmit şi i-a întins mâna, pe care el i-a strâns-o cu o anumită uimire, după cum mi s-a părut, clipind de câteva ori şi rămânând cu ochii ațintiți asupra ei, până când l-am luat de braț.

— Scuzați, i-a spus el atunci. Aş dori să-ți vorbesc, Kelvin…

— Desigur, i-am răspuns cu dezinvoltura unui om umblat prin lume.

Totul suna ca într-o comedie ieftină, dar nu aveam ce să facem.

— Harey, dragă, nu te deranja. Trebuie să discut cu domnul despre problemele noastre plictisitoare.

Şi l-am condus de braţ spre fotoliile mici, în partea cealaltă a sălii. Harey s-a aşezat pe fotoliul pe care stătusem eu înainte, dar l-a împins în aşa fel încât să ne poată vedea dacă îşi ridica privirea din carte.

— Ce se aude? am întrebat cu glas scăzut.

— Am divorţat, mi-a răspuns tot în şoaptă.

Poate că aş fi izbucnit în râs dacă mi s-ar fi povestit cândva această scenă şi acest început de conversaţie, însă pe Staţie îmi era amputat simţul umorului.

— Începând de ieri, orele mi s-au părut lungi ca nişte ani, Kelvin... a adăugat el. Câţiva ani bunicei. Dar tu?

— Nimic... am răspuns după o clipă, fiindcă nu ştiam ce să-i spun. Îmi plăcea de el, dar simţeam că acum trebuie să fiu atent faţă de el sau mai curând faţă de ce anume avea să-mi spună.

— Cum aşa? a repetat pe acelaşi ton. Ia te uită... e chiar atât de bine...?

— La ce te referi?

Mă prefăceam că nu înţeleg. Şi-a închis ochii congestionaţi şi, aplecându-se către mine încât i-am simţit căldura respiraţiei, mi-a şoptit:

— Ne afundăm, Kelvin. Cu Sartorius nu mai pot comunica, ştiu doar ce ţi-am scris, adică ceea ce mi-a spus după mica noastră conferinţă...

— Şi-a deconectat videofonul? am întrebat.

— Nu, a avut loc un scurtcircuit. Se pare că l-a produs intenţionat sau... a mai spus, făcând un gest cu pumnul, ca şi când ar fi spart ceva. Mă uitam la el fără să scot un cuvânt. Colţul stâng al gurii i se ridicase într-un zâmbet neplăcut.

— Kelvin, am venit pentru că...

Nu şi-a dus gândul până la capăt.

— Ce ai de gând să faci?

— Te referi la scrisoare...? am zis încet. Pot face asta, nu am niciun motiv să refuz, tocmai de aceea stau aici, am vrut să mă orientez...

— Nu, m-a întrerupt el. Nu pentru asta am venit...

— Nu? i-am răspuns, prefăcându-mă surprins. Atunci pentru ce?

— Sartorius, a mormăit el după o clipă. Crede că e posibil să fi găsit o cale... ştii.

Nu mă slăbea din ochi. Eu stăteam liniştit, străduindu-mă să afişez o mimică indiferentă.

— Mai întâi este povestea asta cu radiaţiile Roentgen. Ceea ce a făcut Gibarian cu el, ţii minte. Este posibilă o oarecare modificare...

— Ce fel de modificare?

— Pur şi simplu au trimis în ocean un fascicul de raze şi au modificat doar intensitatea, potrivit unor modele prestabilite.

— Da, ştiu. Nilin a făcut asta. Şi mulţi alţii.

— Da, dar au folosit radiaţii mai puţin penetrante. De data asta au aplicat o radiaţie dură, trimiţând în ocean tot ce aveam mai intens.

— S-ar putea ca acest lucru să aibă consecinţe neplăcute, am adăugat. Încălcarea Convenţiei ONU.

— Kelvin, nu face pe naivul. Acum nu mai are nicio importanţă, Gibarian nu mai trăieşte.

— Aha, Sartorius vrea să dea vina pe el?

— Nu ştiu. Nu am vorbit cu el despre asta. N-are importanţă. Sartorius consideră că, de vreme ce „oaspetele" apare totodeauna doar atunci când te trezeşti, el îşi extrage din noi formula de reproducere, în timp ce dormim. Consideră că starea noastră cea mai importantă este tocmai somnul.

De aceea procedează astfel. Prin urmare, Sartorius vrea să-i trimită gândurile noastre din starea de veghe, înțelegi?

— În ce fel? Prin poştă?

— Îți arde de glumă! Fasciculul de raze va fi modulat cu biocurenții cerebrali ai unuia dintre noi.

Mintea mi s-a luminat brusc.

— Aha, am spus, acel cineva sunt eu, nu-i aşa?

— Da, s-a gândit la tine.

— Mersi!

— Ce părere ai?

Tăceam. Fără să scoată o vorbă, o privea pe Harey, cufundată în lectură, apoi şi-a întors ochii spre mine. Simțeam că-mi fuge sângele din obraji, că-mi pierd stăpânirea de sine.

— Deci, cum rămâne? a spus el.

Am dat din umeri.

— Ideea de a trimite prin intermediul razelor Roentgen predici despre măreția omului mi se pare caraghioasă. Ție nu? Te pomeneşti că nu?

— Serios?

— Da.

— Atunci e foarte bine, a spus şi a zâmbit ca şi când i s-ar fi împlinit o dorință. Aşadar, eşti împotriva ideii lui Sartorius?

Încă nu înțelegeam cum s-a întâmplat, dar din privirea lui mi-am dat seama că mă adusese acolo unde îşi dorea. Tăceam, ce mai puteam să spun?

— Perfect, a zis. Pentru că mai este un proiect, să modificăm aparatul lui Roche.

— Anihilatorul...?

— Da. Sartorius a şi făcut calculele preliminare. Este ceva real. Şi nici nu are nevoie de prea multă putere. Aparatul va funcționa continuu, timp nelimitat, producânt anticâmpuri.

— Stai puțin! Cum vine asta?

— Foarte simplu. Vor fi anticâmpuri neutrinice. Substanța obișnuită nu va suferi modificări. Vor fi anihilate doar... sistemele neutrinice. Înțelegi?

Zâmbea satisfăcut. Rămăsesem cu gura căscată. Treptat, zâmbetul i s-a stins. Se uita la mine scrutător, cu fruntea încruntată, şi aştepta.

— Aşadar, respingem primul proiect, denumit „Gândirea", nu? Cât priveşte al doilea proiect, Sartorius s-a şi apucat de el. Îl vom numi „Libertatea".

Am închis ochii o clipă. Brusc, m-am decis. Snaut nu era fizician. Sartorius deconectase sau avariase videofonul. Foarte bine...

— Eu l-aş numi mai degrabă „Abatorul"... am spus încet.

— N-ai fost chiar tu însuți măcelar? Acum va fi cu totul altceva. Niciun fel de oaspeți, niciun fel de corpuri F, nimic. Chiar în momentul materializării lor, vor fi anihilați.

— Este o neînțelegere, am răspuns, zâmbind şi dând din cap într-un fel cât mai firesc. Nu este vorba de scrupule morale, ci de instinctul de autoconservare. Eu nu vreau să mor, Snaut.

— Ce spui...?

Era surprins. Se uita la mine bănuitor. Am scos din buzunar o foaie mototolită, plină de calcule.

— Şi eu m-am gândit la aşa ceva. Te miră? Eu am fost primul care a lansat ipoteza neutrinică, nu? Uite! Anticâmpurile pot fi stimulate. Pentru materia obişnuită nu este niciun pericol. Este adevărat. Dar în momentul destabilizării, când sistemul neutrinic se descompune, se eliberează un surplus de enrgie. Acceptând că un kilogram de masă în repaus are 10^8 ergi, obținem, pentru un singur corp F, de cinci până la şapte ori 10^8. Ştii ce înseamnă asta? Echivalentul unei mici încărcături de uraniu care ar exploda în interiorul Stației.

— Ce tot spui! Dar... dar e posibil ca Sartorius să nu fi luat asta în calcul?

— Nu neapărat, am negat cu un zâmbet răutăcios. Vezi tu, Sartorius face parte din şcoala lui Frazer şi Cajolla. După părerea lor, energia de legătură este eliberată în momentul decompunerii sub forma unei radiaţii luminoase. Pur şi simplu, un licăr puternic, poate nu întru totul lipsit de pericol, dar fără a fi distrugător. Există însă şi alte ipoteze, alte teorii ale câmpului neutrinic. Potrivit lui Cayatt, Avalov şi Sion, spectrul de emisie este mult mai larg, iar maximul se află în banda radiaţiei gamma dure. Este frumos că Sartorius le-a rămas fidel dascălilor săi şi teoriilor acestora, dar există şi alte teorii, Snaut. Şi ştii ce-o să-ţi spun? am continuat, văzând că vorbele mele l-au impresionat. Trebuie să luăm în considerare şi oceanul. Dacă a făcut ceea ce a făcut, cu siguranţă a folosit metoda optimă; cu alte cuvinte, acţiunea lui mi se pare un argument în favoarea celeilalte şcoli, adică împotriva lui Sartorius.

— Dă-mi notiţa asta, Kelvin...

I-am dat-o. Şi-a înclinat capul, străduindu-se să descifreze mâzgăliturile mele.

— Ce este asta? a întrebat, arătând cu degetul.

I-am luat înapoi notiţa.

— Ce anume? Tensorul transmutaţiei câmpului magnetic.

— Dă-mi-l, te rog...

— La ce bun? am întrebat.

Ştiam ce-o să-mi spună.

— Trebuie să i-l arăt lui Sartorius.

— Cum doreşti, am răspuns indiferent. Poţi să-l iei. Dar, vezi tu, nimeni nu a experimentat aşa ceva, nu cunoşteam încă asemenea sisteme. El crede în Frazer, în timp ce eu am calculat după Sion. O să-ţi spună că nici eu, nici Sion nu suntem fizicieni. Cel puţin în accepţiunea lui. Dar este

o chestiune discutabilă. Nu-mi doresc o dispută în care să fiu anihilat, spre marea glorie a lui Sartorius. Pe tine te pot convinge, pe el nu. Şi nici nu mă voi strădui.

— Atunci, ce ai de gând să faci? El a început să lucreze la asta, mi-a spus Snaut cu o voce plată.

Se încovoiase şi întreaga însufleţire îi dispăruse. Nu ştiam dacă îmi dă crezare, dar nu-mi mai păsa.

— Ceea ce face un om ameninţat cu moartea, i-am răspuns încet.

— Voi încerca să iau legătura cu el. Poate se gândeşte la anumite măsuri de siguranţă, a bâiguit Snaut.

A ridicat apoi ochii spre mine:

— Ascultă, şi dacă totuşi... primul proiect? Ce zici? Sartorius ar fi de acord. Cu siguranţă. Asta ar însemna... în orice caz... o şansă...

— Crezi în aşa ceva?

— Nu, a răspuns imediat. Dar... ce strică?

Nu voiam să fiu de acord prea repede, ţineam la acest lucru. El devenea aliatul meu în jocul amânării.

— Mă gândesc, i-am spus.

— Atunci mă duc, a şoptit, ridicându-se.

Toate oasele i-au trosnit când s-a ridicat de pe fotoliu. Aşadar ai să permiţi să ţi se facă o encefalogramă? m-a întrebat, ştergându-şi cu degetele şorţul, ca şi când ar fi dorit să şteargă o pată nevăzută.

— Da, am spus.

Fără să o ia în seamă pe Harey (care privea această scenă în tăcere, cu cartea pe genunchi), el s-a îndreptat spre uşă.

Când s-a închis uşa în urma lui, m-am ridicat. Am desfăcut foaia pe care o ţineam în mână. Formulele erau corecte, nu le falsificasem. Nu ştiu însă dacă Sion ar fi acceptat felul în care dezvoltasem calculul. Mai degrabă nu. Am tresărit. Harey se apropiase de mine şi îmi atingea braţul.

— Kris!

— Ce e, iubito?

— Cine era omul acela?

— Ți-am spus, doctorul Snaut.

— Ce fel de om este?

— Nu-l cunosc prea bine. De ce întrebi?

— Mă privea ciudat…

— Probabil că i-ai plăcut.

— Nu, a zis ea dând din cap. Nu era o astfel de privire. Se uita la mine ca şi când…

S-a înfiorat, şi-a ridicat ochii spre mine şi i-a coborât în grabă.

— Să plecăm de aici… oriunde…

9
Oxigenul lichid

Nu ştiu cât timp am stat culcat în camera întunecată, amorţit şi cu ochii aţintiţi spre cadranul luminos al ceasului de la mână. Îmi ascultam propria respiraţie şi mă intriga ceva, dar totul – şi privirea spre şiragul verzui al cifrelor, şi mirarea – era cufundat într-o apatie pe care o atribuiam oboselii. M-am întors într-o parte, dar patul era ciudat de larg, ceva lipsea. Mi-am ţinut răsuflarea. Se lăsase o liniţte deplină. Am încremenit. Harey?! De ce nu-i mai auzeam respiraţia? Am început să-mi plimb mâinile peste aşternut: eram singur.

— Harey! am vrut să strig, însă am auzit paşi.

Venea cineva mare şi greoi, ca…

— Gibarian? am spus liniştit.

— Da, eu sunt. Nu aprinde lumina.

— NU?

— Nu e nevoie. Este mai bine pentru amândoi.

— Dar tu nu mai trăieşti.

— Nu-i nimic. Îmi recunoşti vocea, nu-i aşa?

— Da. De ce ai făcut asta?

— A trebuit. Ai întârziat patru zile. Dacă ai fi sosit mai devreme, poate nu mai era nevoie. Dar să nu ai remuşcări. Nu regret nimic.

— Chiar tu eşti?

— Ah, crezi că mă visezi, aşa cum ai gândit atunci despre… Harey.

— Unde este Harey?

— De ce ar trebui să ştiu eu?

— Mi se pare că tu ar trebui să ştii.

— Păstrează-ți părerile pentru tine. Să spunem că eu sunt aici în locul ei.

— Dar eu vreau să fie şi ea.

— Imposibil.

— De ce? Ascultă, tu ştii că în realitate nu eşti tu, ci doar eu?

— Nu. Sunt eu cu adevărat.

— Nu, în realitate sunt eu. Dacă ai dori să fii pedant, ai putea spune că sunt eu încă o dată. Dar să nu irosim cuvintele.

— O să pleci?

— Da.

— Şi Harey o să se întoarcă?

— Vrei neapărat? Ce înseamnă ea pentru tine?

— Asta e treaba mea.

— Dar ți-e teamă de ea.

— Nu.

— Şi scârbă…

— Ce vrei de la mine?

— De tine ar trebui să-ți fie milă, nu de ea. Ea va avea mereu douăzeci de ani. Nu te preface că nu ştii!

Deodată, fără să ştiu cum, m-am liniştit pe deplin. Îl ascultam absolut liniştit. Mi se părea că acum stă mai aproape, la picioarele patului, dar nu vedeam nimic în întuneric.

— Ce doreşti? am întrebat încet.

Tonul meu părea să-l fi surprins. A tăcut o clipă.

— Sartorius l-a convins pe Snaut că l-ai mințit. Acum ei te mint pe tine. Sub aparența montării aparatului Roentgen, construiesc un anihilator de câmp.

— Harey unde este? am întrebat.

— Nu ai auzit ce ți-am spus? Te-am prevenit!

— Unde este?

— Nu ştiu. Fii atent: ai nevoie de o armă. Nu te poți bizui pe nimeni.

— Pot să mă bizui pe Harey, am spus.

Am auzit o voce ca un ecou. Râdea.

— Fireşte că poți. Până la o anumită limită. În definitiv, totdeauna poți face ce am făcut eu.

— Tu nu eşti Gibarian.

— Poftim? Dar cine? Poate un vis de-al tău?

— Nu, eşti marioneta lor, dar tu nu ştii asta.

— Şi de unde ştii cine eşti tu?!

Asta mi-a dat de gândit. Doream să mă scol, însă nu puteam. Gibarian spunea ceva. Nu înțelegeam cuvintele, ascultam doar sunetul vocii lui, luptam disperat cu slăbiciunea trupului, m-am smuls încă o dată, cu mare efort... şi m-am trezit. Am tras aer în piept ca un peşte pe uscat. Era complet întuneric. A fost un vis. Un coşmar. Dar stai... „o dilemă pe care nu ştim să o rezolvăm. Ne persecutăm pe noi înşine. Politheriile au aplicat doar un gen de consolidare selectivă a gândurilor noastre. Căutarea motivației acestui fenomen este ceva specific uman. Acolo unde nu sunt oameni, nu există nici motive accesibile omului. Pentru a continua planul explorării, trebuie să anihilăm fie propriile gânduri, fie realizarea lor materială. Nu stă în puterea noastră să alegem prima cale, iar cealaltă seamănă prea mult cu o crimă!"

Ascultam în întuneric această voce egală, îndepărtată, al cărei timbru îl recunoscusem numaidecât – vorbea Gibarian. Am întins mâinile în fața mea. Patul era gol.

„M-am trezit într-un alt vis", mă gândeam.

— Gibarian? am strigat.

Vocea mi s-a frânt brusc la jumătatea cuvântului. S-a auzit ceva încetişor şi am simțit pe față o suflare uşoară.

— Hei tu, Gibarian, am bâiguit în timp ce căscam. Să mă urmăreşti de la un vis la altul, asta-i bună!

Ceva a început să foşnească lângă mine.

— Gibarian! am repetat mai tare.

Arcurile patului au tremurat.

— Kris... sunt eu... s-a auzit chiar lângă mine o şoaptă.

— Tu eşti, Harey? Dar Gibarian?

— Kris... Kris... el nu mai... tu singur ai spus că nu mai trăieşte...

— În vis poate trăi, am spus tărăgănat.

Nu mai eram deloc sigur că a fost un vis.

— A vorbit. A fost aici, am spus.

Eram foarte somnoros. „Sunt somnoros, aşa că o să dorm", mi-am zis prosteşte, atingând cu buzele reci umărul lui Harey şi întinzându-mă mai comod. Ea mi-a răspuns ceva, dar m-am cufundat în apele adânci ale somnului.

De dimineaţă, în camera luminată în roşu, mi-am amintit întâmplările din timpul nopţii. Discuţia cu Gibarian am visat-o, dar ce s-a petrecut mai departe? I-am auzit vocea, puteam să jur, dar nu-mi mai aminteam bine ce a spus. Nu suna ca o discuţie, mai degrabă ca o prelegere. Prelegere...?

Harey se spăla. Auzeam plescăitul apei din baie. M-am uitat sub pat, unde pusesem cu câteva zile în urmă magnetofonul. Nu mai era acolo.

— Harey! am strigat.

Chipul ei, cu şuviţe de apă prelingându-se, a apărut din spatele dulapului.

— Nu ai văzut cumva magnetofonul de sub pat? Unul mic, de buzunar...

— Erau mai multe lucruri, le-am pus pe toate acolo, mi-a răspuns, arătându-mi un raft de lângă dulăpiorul cu medicamente şi dispărând în baie.

Am sărit din pat, dar căutările nu s-au soldat cu niciun rezultat.

— Trebuie să-l fi văzut, am spus când a revenit în cameră.

Ea nu a răspuns nimic. Se pieptăna în fața oglinzii. Abia acum am observat că era palidă, iar în ochii ei, când s-au întâlnit în oglindă cu ai mei, licărea ceva iscoditor.

— Harey, am început iar, cu încăpățânarea unui catâr. Magnetofonul nu este pe raft.

— Altceva mai important nu ai să-mi spui?

— Scuză-mă, am mormăit. Ai dreptate, e o prostie.

Asta mai lipsea, să începem să ne certăm!

Ne-am dus la micul dejun. Harey făcea astăzi totul complet diferit față de alte dăți, dar nu reuşeam să-mi dau seama în ce consta diferența. Privea în jur, iar în câteva rânduri n-a mai fost atentă la ce îi spuneam, ca şi când ar fi căzut brusc pe gânduri. Odată, când şi-a ridicat capul, am văzut că are lacrimi în ochi.

— Ce ai?

Mi-am coborât vocea până la şoaptă.

— Plângi?

— Oh, lasă-mă. Nu sunt lacrimi adevărate, a scâncit ea. Poate că nu ar fi trebuit să mă opresc aici, dar nimic nu mă sperie mai tare ca „discuțiile sincere" şi, de altfel, aveam pe cap altceva. Deşi ştiam că urzelile lui Snaut şi Sartorius au fost doar în vis, am început să mă întreb dacă în Stație există vreo armă. Nu ştiam ce voi face cu ea, nu mă gândeam, doream pur şi simplu să am aşa ceva. I-am spus lui Harey că vreau să trec pe la magazii. Ea mergea în urma mea, fără să scoată o vorbă. Am scotocit prin lăzi, am cotrobăit prin containere, iar când am coborât, nu m-am abținut să nu arunc o privire în sala frigorifică. Nu doream totuşi ca Harey să intre acolo, de aceea doar am crăpat uşa şi mi-am aruncat privirea prin încăpere. Linţoliul negru acoperea o siluetă prelungă, dar, din locul unde eram, nu-mi dădeam seama dacă negresa mai e culcată acolo unde fusese înainte. Mi s-a părut că locul este gol.

Nu am găsit nimic care să mă ajute. Şi tot umblând aşa, fără rost, am remarcat deodată că nu o mai văd pe Harey. M-a prins din urmă numaidecât, rămăsese pe coridor, dar însuşi faptul că încercase să se îndepărteze de mine, ceea ce nu făcea de obicei, nici măcar o clipă, ar fi trebuit să-mi dea de gândit. Însă eu mă comportam în continuare de parcă aş fi fost supărat, fără să ştiu pe cine anume, sau pur şi simplu ca un nătărău. Începuse să mă doară capul, nu găseam niciun fel de pastile şi, furios, am răsturnat cu fundul în sus dulăiorul cu medicamente. Nu aveam chef să mă mai duc în sala de operaţii, rareori mi se întâmpla să fiu întors pe dos în asemenea hal! Harey se strecura prin cabină ca o umbră, uneori dispărea pentru scurt timp, pe când eu, lipsit de apetit din cauza durerii de cap, nici măcar nu încercam să o îndemn să mănânce. Deodată, ea s-a aşezat lângă mine şi a început să mă ciupească de mâneca bluzei.

— Ei, ce vrei? am bâiguit mecanic.

Aveam chef să dau o raită pe sus, pentru că mi se părea că se aude un ciocănit slab în ţevi, ceea ce arăta că Sartorius lucrează la aparatura de înaltă tensiune, dar mi-a pierit cheful la gândul că va trebui să merg cu Harey, a cărei prezenţă în bibliotecă mai putea fi cumva explicată, dar acolo, printre maşini, ar fi putut să-i dea lui Snaut prilejul de a face vreo remarcă neavenită.

— Kris – a şoptit ea – cum rămâne cu noi…?

Am oftat fără să vreau; nu puteam spune că era cea mai fericită zi din viaţa mea.

— Totul este în ordine. La ce te referi?

— Aş dori să stăm de vorbă.

— Poftim. Te ascult.

— Dar nu aşa.

— Dar cum? Ţi-am spus, mă doare capul, am o grămadă de necazuri…

— Puţină bunăvoinţă, Kris.

M-am forțat să zâmbesc.

— Da, iubito, spune.

— Dar o să-mi spui adevărul?

Am ridicat din sprâncene. Nu-mi plăcea cum începuse.

— Şi, mă rog, de ce aş minți?

— Ai putea avea motive, chiar serioase. Dar dacă doreşti să... ştii tu... te rog să nu mă minți.

Tăceam.

— Eu am să-ți spun ceva şi apoi tu ai să-mi spui ceva. Bine? Fără jumătăți de adevăr. Indiferent ce va fi.

Nu o priveam în ochi şi, cu toate că îmi căuta privirea, mă prefăceam că nu observ.

— Ți-am spus că nu ştiu de unde am venit aici. Dar poate că ştii tu. Stai puțin, încă ceva. Poate că nu ştii. Însă dacă ştii, dar nu-mi poți spune acum, poate mai târziu, cândva? Nu e chiar atât de rău, în orice caz, îmi dai o şansă.

Aveam impresia că mă trec fiori reci pe şira spinării.

— Copilă, ce tot îndrugi? Ce şansă...? bâiguiam eu.

— Kris, pot fi oricine, dar cu siguranță nu mai sunt un copil. Mi-ai promis. Spune-mi!

Acel „pot fi oricine" a făcut să mi se pună un nod în gât, să nu mai scot o vorbă, puteam doar să mă uit la ea, scuturând prosteşte din cap, ca şi când m-aş fi apărat de tot ce auzisem.

— Ți-am explicat că nu trebuie să-mi spui. Este suficient să-mi zici că nu poți.

— Nu-ți ascund nimic... i-am răspuns răguşit.

— Atunci e perfect, a răspuns ea, ridicându-se.

Am vrut să mai spun ceva. Simțeam că nu o pot lăsa aşa, dar toate cuvintele mi se opreau în gât.

— Harey...

Ea stătea lângă fereastră, întoarsă cu spatele. Oceanul albastru, pustiu, se întindea sub cerul gol.

— Harey, dacă tu crezi că... Harey, ştii că te iubesc...

— Pe mine?

M-am apropiat de ea. Am dorit să o îmbrățișez. S-a eliberat, împingându-mi brațele.

— Eşti atât de bun... a spus. Mă iubeşti? Aş prefera să mă baţi!

— Harey, iubito!

— Nu! Nu! Mai bine taci.

S-a dus spre masă şi a început să strângă farfuriile. Priveam pustiul albastru. Soarele coborâse şi umbra mare a Staţiei se mişca egal pe valuri. Lui Harey i-a scăpat din mână o farfurie, care a căzut pe podea. Apa bolborosea în chiuvetă. La marginea orizontului, culoarea ruginie căpăta nuanța aurului de un roşu murdar. Dacă aş fi ştiut ce să fac! Dacă aş fi ştiut! Deodată s-a făcut linişte. Harey stătea în spatele meu.

— Nu. Nu te întoarce, a spus ea, coborând vocea până la şoaptă. Nu eşti de vină cu nimic, Kris. Ştiu. Nu te mai necăji.

Am întins mâna spre ea. A dispărut în fundul cabinei şi, ridicând maldărul de farfurii, a spus:

— Ce păcat! Dacă s-ar sparge, oh, le-aş sparge pe toate, pe toate!

O clipă m-am gândit că, într-adevăr, le va arunca pe jos, dar s-a uitat la mine şi a zâmbit.

— Nu-ți fie teamă, nu voi face scene.

M-am trezit în toiul nopții, încordat şi atent, apoi m-am aşezat pe pat; în cameră era întuneric, iar prin uşa crăpată se strecuta lumina slabă de pe coridor. Se auzea un sâsâit intens, însoțit de lovituri înfundate, de parcă ceva uriaş se spărsese dincolo de perete. „Un meteorit!" mi-a trecut prin cap. „A străpuns cuirasa. Cineva este acolo!" S-a auzit un horcăit prelung.

M-am trezit de-a binelea. Eram în Staţie, nu în rachetă – şi-atunci de unde acest zgomot îngrozitor?

Am dat fuga pe coridor. Uşa de la micul laborator era deschisă larg şi lumina ardea. Am dat buzna înăuntru.

M-a izbit o adiere îngrozitor de rece. Cabina era invadată de un abur ce-ţi tăia răsuflarea, transformând-o în zăpadă. O mulţime de petale albe se învârteau deasupra unui trup care se mişca încet pe podea, înfăşurat într-un halat de baie. Abia o mai zăream în norul de gheaţă; m-am năpustit spre ea, am prins-o de talie, halatul îmi frigea mâinile, ea respira greu, am ieşit în fugă pe coridor, trecând pe lângă mai multe uşi şi nu mai simţeam frigul, doar respiraţia care-i ieşea din gură ca nişte norişori de aburi, arzându-mi umărul ca o flacără.

Am pus-o pe masă, i-am sfâşiat halatul, o secundă i-am văzut faţa tremurândă, sângele îi îngheţase pe gura deschisă, acoperindu-i buzele cu un strat negricios, pe limbă îi străluceau cristale mici de gheaţă...

Oxigen lichid! În laborator exista oxigen lichid, în vase Dewar. Ridicând-o, am simţit că strivesc un fel de sticlă friabilă. Cât putuse să bea? Nu mai avea importanţă. Oxigenul lichid arde gâtul, traheele şi plămânii mai tare decât acizii concentraţi. Respiraţia ei era din ce în ce mai slabă, hârâia, scoţând un zgomot uscat, ca atunci când rupi o hârtie. Avea ochii închişi. Intrase în agonie...

M-am uitat la dulapurile mari de sticlă, în care se aflau instrumente şi medicamente. Traheotomie? Intubaţie? Dar ea nu mai avea plămâni! Erau arşi. Medicamente? Atâtea medicamente! Rafturile erau pline cu şiruri de flacoane colorate şi cutii. Hârâitul umplea toată sala, iar din gura deschisă încă îi mai ieşeau firişoare de ceaţă.

Termofoare...

Am început să le caut, dar înainte de a le găsi am dat fuga la al doilea dulap, răscolind cutiile cu fiole. Şi-acum o seringă – dar de unde? – în sterilizator; nu reuşeam să o montez, mâinile nu mă ascultau, degetele erau parcă din lemn şi refuzau

să se îndoaie. Am început să izbesc furios cu mâna capacul sterilizatorului, simțind doar o ușoară furnicătură. Muribunda horcăia tot mai tare. Am sărit lângă ea. Avea ochii deschiși.

— Harey!

Nu reușeam să spun ceva nici măcar în șoaptă. Îmi simțeam chipul străin, ca de ghips. Coastele i se zbăteau sub pielea albă, părul, umed de la zăpada topită, se revărsase în șuvițe. Se uita la mine.

— Harey!

Nu puteam spune nimic mai mult. Stăteam ca o stană de piatră, cu mâinile care nu-mi mai dădeau ascultare, parcă erau de lemn, iar tălpile, buzele și peloapele au început să mă înțepe din ce în ce mai tare, însă aproape că nu le simțeam. O picătură de sânge ce se topise la căldură i s-a prelins pe obraz, trasând o dâră piezișă. Limba începuse să-i tremure, horcăia întruna.

I-am prins brațul: nu mai avea puls; i-am desfăcut poalele halatului și am pus urechea pe trupul ei îngrozitor de rece, chiar lângă sân. Printre hârâituri ca de incendiu am auzit bătăi galopante, mult prea rapide pentru a le putea număra. Stăteam aplecat cu ochii închiși, când ceva m-a atins pe cap. Îmi băgase degetele prin păr. M-am uitat în ochii ei.

— Kris, a șuierat ea.

I-am prins mâna și mi-a răspuns cu o strânsoare care aproape că mi-a zdrobit palma; starea de conștiență îi revenise preț de-o clipă, pentru a dispărea apoi de pe chipul groaznic de schimonosit, cu globii oculari lucindu-i sub pleoape, gâtul hârâindu-i și tot corpul zgâlțâit de convulsii. Abia reușeam să o țin pe masă. S-a izbit cu capul de marginea unui vas de porțelan. O țineam și o apăsam pe masă, cu fiecare spasm scăpându-mi din brațe. Brusc, m-a năpădit transpirația și picioarele mi s-au înmuiat, ca de vată. Când convulsiile au mai slăbit în intensitate, am încercat

să o aşez. Deschidea gura, trâgând aer. Deodată, pe chipul crispat şi însângerat, ochii lui Harey s-au luminat.

— Kris, a bolborosit ea. Cât o să mai… dureze, Kris?

A început să se înece, pe gură i-au apărut firicele de spumă şi din nou a fost cuprinsă de spasme. O ţineam, adunându-mi ultimele puteri. A căzut pe spate, îi clănţăneau dinţii, gâfâia.

— Nu, nu, nu, rostea repede la fiecare expiraţie, care părea mereu cea din urmă. Dar convulsiile au revenit încă o dată şi iar mi se zbătea în braţe, trăgând aer în piept, cu un efort care îi solicita toate coastele. Până la urmă, pleoapele i s-au lăsat pe jumătate peste ochii deschişi, orbi. Înţepenise. Am crezut că s-a sfârşit. Nici nu încercasem să-i şterg de pe gură firele trandafirii de spumă, stăteam aplecat deasupra ei, auzind un clopot mare, îndepărtat şi aşteptând ultima răsuflare pentru a mă prăbuşi apoi pe podea, dar ea continua să respire, aproape fără să mai gâfâie, din ce în ce mai încet, iar sfârcul sânului, care încetase să mai tremure, zvâcnea sub pulsul rapid al inimii. Stăteam aplecat, iar chipul ei începuse să capete o culoare trandafirie. Încă nu pricepeam nimic. Doar podul palmelor a început să mi se umezească şi mi se părea că asurzesc, că ceva moale şi elastic îmi umple urechile, dar tot mai auzeam clopotul acela bătând, acum surd, ca şi cum ar fi avut limba plesnită.

Şi-a ridicat pleoapele şi privirile ni s-au întâlnit.

— Harey, am vrut să spun, dar parcă nu mai aveam gură, chipul îmi era mort ca o mască grea, nu puteam decât să privesc.

Şi-a rotit privirile în jurul camerei, a început să-şi mişte capul. Nu era niciun zgomot. În spatele meu, departe, într-o altă lume, apa picura egal din robinetul deschis. S-a ridicat în cot. S-a aşezat. Eu m-am dat înapoi. Mă privea cu atenţie.

— Ce e – a spus – ce e…? N-a… mers? De ce…? De ce mă priveşti aşa…?

Şi deodată, cu un strigăt groaznic:

— De ce mă priveşti aşa?

S-a lăsat liniştea. Îşi privea mâinile. Îşi mişca degetele.

— Sunt eu...? a întrebat.

— Harey, am murmurat doar din buze, fără voce.

A ridicat capul.

— Harey...? a repetat.

S-a lăsat încet pe podea şi s-a ridicat. Se clătina, şi-a recâştigat echilibrul, a făcut câţiva paşi. Făcea totul cu fel de perplexitate, se uita la mine de parcă nu m-ar fi văzut.

— Harey? a repetat încet, încă o dată. Dar... eu... nu sunt Harey. Dar cine sunt eu...? Harey? Dar tu, tu?

Deodată, ochii i s-au dilatat, luminându-i-se, iar pe chip i s-a aşternut o umbră de zâmbet şi de uimire.

— Poate că şi tu, Kris! Poate că şi tu?!

Tăceam, sprijit cu spatele de dulap, acolo unde mă împinsese spaima. Mâinile îi atârnau neputincioase.

— Nu, a spus. Nu, pentru că te temi. Dar ascultă, eu nu mai pot. N-am ştiut nimic. Nici acum nu înţeleg nimic. Este imposibil. Eu – îşi aducea la piept pumnii strânşi, albicioşi – eu nu ştiu nimic, în afară de, în afară de Harey! Poate crezi că mă prefac? Nu mă prefac, pe cuvânt de onoare, nu mă prefac.

Ultimele cuvinte s-au transformat într-un geamăt. S-a prăbuşit pe duşumea, hohotind, iar acest strigăt parcă a rupt ceva în mine. Dintr-o săritură am ajuns lângă ea şi am luat-o în braţe, în timp ce ea se apăra şi mă împingea, hohotind fără lacrimi şi strigând:

— Lasă-mă! Lasă-mă! Ţi-e scârbă de mine! Ştiu! Nu mai vreau! Nu mai vreau! Vezi cu ochii tăi că nu sunt eu, că nu sunt eu...

— Taci! am strigat, zgâlţâind-o.

Amândoi ţipam ca nişte nebuni, îngenunchează unul în faţa altuia. Capul lui Harey se izbea de umărul meu, eu o

strângeam la piept cu toată puterea. Deodată ne-am oprit, respirând greu. Apa picura ritmic din robinet.

— Kris – bâiguia, apăsându-şi fața în umărul meu –, spune-mi ce trebuie să fac ca să nu mai fiu…

— Încetează! am țipat.

Şi-a ridicat fața. Mă privea fix în ochi.

— Cum…? Nici tu nu ştii? Nu există scăpare? Nimic?

— Harey, fie-ți milă…

— Am vrut, doar ai văzut. Nu, nu. Lasă-mă, dă-mi drumul, nu vreau să mă mai atingi! Ți-e scârbă.

— Nu-i adevărat!

— Minți! Ți-e scârbă! Mie însămi… îmi e. Dacă aş putea… Dacă aş putea…

— Te-ai sincide.

— Da.

— Dar eu nu vreau, înțelegi? Nu vreau să te sinucizi. Vreau să fii aici cu mine şi nu mai am nevoie de nimic altceva!

Ochii ei imenşi, cenuşii mă scrutau.

— Cum ştii să minți… mi-a spus încet.

I-am dat drumul şi m-am ridicat din genunchi. Ea s-a aşezat pe podea.

— Spune-mi ce trebuie să fac ca să crezi că spun ceea ce gândesc? Că acesta este adevărul. Că nu există altul.

— Nu poți spune adevărul. Eu nu sunt Harey.

— Dar cine eşti?

A tăcut o clipă îndelungată. De câteva ori i-a tremurat bărbia, până ce, lăsându-şi capul în jos, a spus în şoaptă:

— Harey… dar… dar ştiu că nu este adevărat. Nu pe mine… m-ai iubit acolo, demult…

— Da, am spus, nu mai este ceea ce a fost. A murit. Dar pe tine, aici, te iubesc. Înțelegi?

A dat din cap.

— Eşti bun. Să nu crezi că nu ştiu să apreciez tot ce ai făcut. Ai făcut cum ai putut mai bine. Dar nu este scăpare. Acum trei zile, când am stat dimneaţa lângă patul tău, aşteptând să te trezeşti, nu ştiam nimic. Mi se pare că a fost demult, foarte demult. M-am comportat de parcă nu eram întreagă la minte. Parcă aveam capul începeţoşat. Nu ţineam minte ce s-a petrecut înainte şi după aceea. Şi nu mă miram de nimic, de parcă aş fi fost anesteziată sau în convalescenţă. Mă gândeam că poate m-am îmbolnăvit şi nu vrei să-mi spui. Apoi din ce în ce mai multe lucruri mi-au dat de gândit. Ştii ce lucruri. Mi-a trecut ceva prin minte după discuţia pe care ai avut-o în bibliotecă, cu Snaut... sau cum îl cheamă. Şi fiindcă nu ai vrut să-mi spui nimic, m-am sculat noaptea şi am pornit magnetofonul. Am mînţit doar o singură dată, pentru că eu l-am ascuns după aceea. Cel care vorbea, cum îl cheamă?

— Gibarian.

— Da, Gibarian. Atunci am aflat totul, deşi, la drept vorbind, nici acum nu înţeleg. Nu ştiam un lucru, că eu nu pot să... că eu nu sunt... că lucrurile o vor ţine aşa... la nesfârşit. Despre asta el nu a spus nimic. Poate că a spus, dar te-ai trezit şi am oprit banda. Dar şi aşa am auzit destul ca să aflu că nu sunt om, ci un instrument.

— Ce tot spui?

— Da. Pentru cercetarea reacţiilor tale sau ceva de genul acesta. Fiecare dintre voi are pe cineva ca mine. Este ceva care se bazează pe amintiri sau pe reprezentări reprimate. Ceva de felul acesta. De altfel, tu ştii mai bine decât mine. El spunea lucruri îngrozitoare, neverosimile şi dacă nu s-ar fi potrivit toate acestea, probabil că nu l-aş fi crezut!

— Ce anume se potrivea?

— Că nu am nevoie de somn şi că trebuie să fiu mereu lângă tine. Ieri dimineaţă încă mă mai gândeam că mă urăşti şi eram nefericită din această cauză. Doamne, ce

proastă am fost! Dar spune, spune tu singur, puteam să-mi imaginez? El nu o ura nicidecum pe femeia lui, dar cum vorbea despre ea! Abia atunci am înțeles că orice aș face este în zadar, fiindcă, indiferent dacă vreau sau nu, pentru tine este ca o tortură. De fapt și mai rău, pentru că instrumentul de tortură este mort și la fel de nevinovat ca o piatră care poate cădea și ucide. Dar ca un instrument să aibă cele mai bune intenții și să poată iubi, așa ceva nu-mi puteam închipui. Aș fi dorit să-ți spun cel puțin ce anume se petrecea în mine atunci, după ce am înțeles, după ce am ascultat banda. Poate că ți-ar fi folosit la ceva. Am încercat chiar să-mi notez...

— De aceea ai aprins lumina? am întrebat, articulând cu greu cuvintele.

— Da, dar n-a ieșit nimic. Pentru că eu căutam în mine, știi... pe ei, adică acel altceva, eram complet nebună, îți spun! Un timp, mi s-a părut că sub piele nu am corp, că în mine este altceva, că sunt doar o aparență, pentru a te înșela. Înțelegi?

— Înțeleg.

— Când stai așa, culcat ore în șir, noaptea, gândurile te duc foarte departe și în direcții ciudate, știi...

— Știu...

— Dar îmi simțeam inima bătând și îmi aduc aminte că mi-ai analizat sângele. Cum este sângele meu? Spune-mi, spune-mi adevărul! Acum poți.

— La fel ca al meu.

— Chiar așa?

— Îți jur.

— Ce înseamnă asta? Știi, m-am gândit după aceea că poate acel ceva este ascuns undeva în mine, că este... ar putea fi ceva foarte mic. Dar nu știam unde. Acum cred că, în realitate, toate astea au fost doar eschivări din partea mea, fiindcă îmi era foarte teamă de ceea ce voiam să fac

şi căuam o altă ieşire. Dar, Kris, dacă eu am sânge la fel ca tine... dacă este aşa cum spui, atunci... Nu, este imposibil. Acum nu aş mai trăi, nu? Asta înseamnă că există ceva, dar unde? Poate în cap? Dar eu gândesc absolut normal... şi nu ştiu nimic... Dacă aş gândi cu acel ceva, atunci ar trebui să ştiu tot de la început şi să nu te mai iubesc, doar să mă prefac şi să ştiu că mă prefac... Kris, te rog, spune-mi tot ce ştii, poate reuşim să facem ceva?

— Ce se poate face?

Ea tăcea.

— Vrei să mori?

— Mai degrabă da.

S-a lăsat iarăşi tăcerea. Ea stătea chircită, iar eu, aplecat deasupra ei, mă uitam în sala pustie, la plăcile albe ale instrumentelor emailate, la aparatura lucioasă, împrăştiată peste tot, căutând parcă un lucru foarte necesar, fără a-l putea găsi.

— Harey, pot să spun şi eu ceva?

Ea aştepta.

— Este adevărat că nu eşti întru totul aşa cum sunt eu. Dar nu-i nimic rău în asta. Dimpotrivă. Poţi gândi orice vrei despre acest lucru, dar datorită lui... nu ai murit.

Un zâmbet copilăros şi jalnic i s-a aşternut pe chip.

— Asta înseamnă că sunt... nemuritoare?

— Nu ştiu. În orice caz, eşti mult mai puţin muritoare decât mine.

— E groaznic, a şoptit ea.

— Poate nu chiar atât cât ţi se pare.

— Dar nu mă invidiezi...

— Harey, mai curând aceasta este o problemă a... destinului tău, aşa aş numi-o. Vezi tu, aici, pe Staţie, destinul tău este, în fond, la fel de întunecat ca al meu, sau al fiecăruia dintre noi. Ceilalţi vor continua experimentul lui Gibarian şi se poate întâmpla orice...

— Sau nimic.

— Sau nimic. Şi îți spun că aş prefera să nu se întâmple nimic, nu neapărat din cauza fricii (deşi joacă şi ea un anumit rol, nu ştiu), ci fiindcă experimentul nu va duce nicăieri. Sunt absolut sigur de asta.

— Nu va duce nicăieri? Dar de ce? E vorba de... ocean?

A tresărit.

— Da. Despre contact este vorba. Cred că, în esență, lucrurile sunt extrem de simple. Contactul înseamnă schimbul de experiență, de noțiuni, sau cel puțin de rezultate, de situații, dar dacă nu există nimic de schimbat? Dacă elefantul nu este o bacterie foarte mare, atunci oceanul nu poate fi un creier foarte mare. Fireşte că din ambele părți pot surveni anumite acțiuni. Ca efect al uneia dintre ele, te am pe tine în față şi mă străduiesc să-ți explic că îmi eşti mai dragă decât cei doisprezece ani pe care i-am consacrat planetei Solaris şi că doresc să rămân cu tine. Poate că apariția ta urma să fie un supliciu, poate o favoare, sau poate doar o analiză microscopică. Un gest de prietenie, o lovitură perfidă sau un joc sarcastic? Poate că toate laolaltă sau – ceea ce mi se pare lucrul cel mai verosimil – ceva cu totul altfel, dar, în fond, ce mă interesează pe mine şi pe tine intențiile părinților noştri, indiferent cât de mult s-au deosebit între ei? Poți afirma că de aceste intenții depinde viitorul nostru şi sunt de acord. Nu pot prevesti ce va fi în viitor. E valabil şi pentru tine. Nu pot nici măcar să te asigur că te voi iubi mereu. Dacă s-au întâmplat atâtea lucruri, se poate întâmpla orice. Poate că mâine voi deveni o meduză verde? Asta nu depinde de mine. Dar, în măsura în care depinde de noi, vom rămâne împreună. E puțin?

— Ascultă, mi-a spus ea, mai este ceva. Eu... semăn foarte mult... cu ea?

— Ai semănat foarte mult, am spus, dar acum nu mai ştiu.

— Cum aşa?

S-a ridicat de jos şi m-a privit cu ochi mari.

— Ai reuşit să o eclipsezi.

— Şi eşti sigur că nu pe ea, ci doar pe mine? Pe mine…?

— Da. Pe tine. Nu ştiu. Mi-e teamă că dacă, într-adevăr, ai fi ea, nu aş putea să te iubesc.

— De ce?

— Pentru că am făcut ceva oribil.

— Ei i-ai făcut?

— Da. Când eram…

— Nu-mi spune.

— De ce?

— Pentru că vreau să ştii că nu sunt ea.

10
Discuția

A doua zi, după ce m-am întors de la prânz, am găsit pe masa de lângă fereastră un bilețel de la Snaut. Mă anunța că Sartorius nu mai lucrează deocamdată la anihilator, ci pregăteşte ultima încercare de iradiere a oceanului cu un fascicul de raze gamma dure.

— Dragă, am spus, trebuie să mă duc la Snaut.

Amurgul roşu bătea în ferestre, împărțind camera în două. Ne aflam în umbra albăstruie. Dincolo de ea, totul părea de aramă, puteai crede că orice carte, dacă ar fi căzut de pe raft, ar fi scos un sunet metalic.

— Este vorba de experimentul acela. Numai că nu ştiu cum să procedez. Aş prefera, înțelegi…

Nu am dus fraza până la capăt.

— Nu te scuza, Kris. Dacă nu ar dura mult…?

— Va dura ceva, am spus. Ascultă, dar dacă ai veni cu mine şi ai aştepta pe coridor?

— Bine, dar dacă nu rezist?

— De fapt, ce se întâmplă cu tine? am întrebat.

Apoi am adăugat repede:

— Nu te întreb din curiozitate, înțelegi, dar probabil, dându-ți singură seama, vei ajunge să te stăpâneşti.

— Este frica, a spus.

A pălit uşor.

— Nici nu ştiu cum să spun de ce anume mi-e teamă, pentru că, de fapt, nu mi-e teamă, ci doar simt că mă pierd.

Mai simt şi o mare ruşine, nu ştiu cum să spun, iar pe urmă nu mai ştiu ce fac. De aceea m-am gândit să nu fie vreo boală... a încheiat în şoaptă, înfiorându-se.

— S-ar putea ca asta să se întâmple aici, pe această blestemată Staţie, am spus. În ce mă priveşte, voi face tot ce-mi stă în putere ca să o părăsim cât mai repede.

— Crezi că e posibil? a întrebat, făcând ochii mari.

— De ce nu? Până la urmă, nu sunt încătuşat aici... De altfel, depinde şi de ceea ce voi stabili cu Snaut. Ce crezi, cât de mult poţi rămâne singură?

— Depinde... a spus încet.

Şi-a lăsat capul în jos.

— Dacă îţi voi auzi glasul, cred că mă descurc.

— Aş prefera să nu asculţi ce vorbim. Nu fiindcă aş avea ceva de ascuns faţă de tine, dar nu ştiu, nu pot şti ce va spune Snaut.

— Înţeleg. Bine. Voi sta la o anumită distanţă, astfel ca să aud doar sunetul vocii tale. Îmi este de ajuns.

— Îi voi telefona acum din laborator. Voi lăsa uşa deschisă.

Ea a dat din cap, încuviinţând. Am ieşit pe coridor prin peretele învăluit în razele roşii ale soarelui. Prin contrast, în pofida luminii artificiale, coridorul era aproape negru. Uşa micului laborator era deschisă. Cioburile lucioase ale vasului Dewar, răspândite pe podea sub şirul marilor butelii de oxigen lichid, erau ultima urmă a întâmplărilor din timpul nopţii. Micul ecran s-a aprins când am ridicat receptorul şi am format numărul cabinei de radio. Pojghiţa vineţie a luminii ce acoperea parcă din interior sticla mată s-a spart şi a apărut Snaut care, rezemat de spateaza unui scaun înalt, mă privea direct în ochi.

— Te salut, a spus.

— Am citit biletul. Aş dori să vorbesc cu tine. Pot veni?

— Poţi. Acum?

— Da.

— Te rog. Vei fi... însoțit?

— Nu.

Fața lui slabă şi bronzată, cu fruntea brăzdată de riduri mari, groase, apărând în sticla concavă ca un peşte bizar dintr-un acvariu, căpătase o expresie ambiguă.

— Ho, ho, a spus. Aşadar, te aştept...

— Putem merge, iubito, am început cu oarecare vioiciune, nu tocmai firească, intrând în cabină printre dârele roşii de lumină, în spatele cărora vedeam ca prin ceață doar silueta lui Harey.

Am amuțit; ea stătea chircită în fotoliu, cu mâinile încleştate pe brațele fotoliului. Probabil auzise prea târziu paşii mei sau nu putuse să se elibereze de acel spasm îngrozitor pentru a reveni la o poziție normală, cert este că timp de o secundă am văzut cum lupta cu acea forță de neînțeles ce se ascundea în ea, şi inima mi-a fost năpădită de o furie oarbă, nebună, amestecată cu un sentiment de milă. Am mers în tăcere pe un culoar lung, trecând pe lângă pereții săi acoperiți cu plăci emailate de diferite culori, menite, în intenția arhitecților, să învioreze şederea în găoacea blindată. De departe am văzut uşa întredeschisă a cabinei de radio. Se strecura pe sub ea o dâră lungă, roşie, pentru că şi aici ajungea soarele. M-am uitat la Harey, care nu încerca nici măcar să zâmbească şi am văzut cum tot drumul, concentrată, s-a pregătit de lupta cu sine însăşi. Efortul la care era supusă îi schimbase expresia feței. Devenise palidă şi parcă se chircise. S-a oprit la câțiva metri de uşa cabinei. M-am întors spre ea, dar m-a împins uşor cu vârful degetelor ca să merg mai departe, şi deodată planurile mele, Snaut, experimentul, Stația în ansamblu, totul părea ceva derizoriu în comparație cu chinul pe care ea urma să-l îndure aici. Mă simțeam ca un călău şi am vrut să mă întorc, când dâra largă a razei de soare, reflectată pe

peretele coridorului, a fost acoperită de umbra unui om. Grăbind pasul, am intrat în cabină. Snaut era chiar în prag, ca şi când mi-ar fi ieşit în întâmpinare. Avea soarele roşu în spate şi o aură purpurie părea să-i lumineze părul cărunt. Ne-am uitat unul la altul o clipă, fără a scoate o vorbă. Mă privea iscoditor. Nu-i vedeam expresia feţei, fiind orbit de strălucirea ferestrei. Am trecut pe lângă el şi m-am oprit lângă pupitrul înalt din care ieşeau microfoanele ca nişte lujere mlădioase. El a revenit încet la locul său, urmărindu-mă liniştit, cu acea grimasă a gurii care, aproape fără să se schimbe, lăsa să semnifice fie un zâmbet, fie o stare de oboseală. Fără să mă scape din ochi, s-a dus spre dulapul de metal, lung cât peretele, în faţa căruia se îngrămădeau, parcă aruncate în grabă, piese de rezervă pentru staţia de radio, acumulatoare termice şi unelte; şi-a tras scaunul acolo şi s-a aşezat, sprijinindu-se cu spatele de uşa emailată. Tăcerea care se aşternuse până atunci devenise cel puţin ciudată. Mă lăsasem în voia ei, concentrându-mi atenţia asupra liniştii de pe coridorul unde rămăsese Harey, dar de acolo nu răzbătea nici cel mai mic zgomot.

— Când veţi fi gata? am întrebat.

— Am fi putut începe chiar astăzi, dar înregistrarea va lua ceva timp.

— Înregistrarea? Te referi la encefalogramă?

— Da, ai fost de acord. Sau...? a adăugat, coborându-şi glasul.

— Nimic, nimic.

— Te ascult, a intervenit Snaut, în momentul când tăcerea a început să se aştearnă iar între noi.

— Ea ştie despre... ce i se întâmplă, am coborât glasul aproape până la şoaptă.

Snaut a ridicat din sprâncene.

— Da?

Am avut impresia că nu era cu adevărat surprins. Oare de ce se prefăcea? Mi-a pierit cheful de a mai spune ceva, dar am depăşit momentul. Cel puţin din loialitate, m-am gândit, dacă nu din altceva.

— A început să-şi dea seama în urma discuţiei noastre din bibliotecă, m-a pândit, a făcut legătura între lucruri, apoi a găsit magnetofonul lui Gibarian şi a ascultat banda...

Snaut nu şi-a schimbat poziţia, stând mai departe sprijinit de dulap, dar în ochii lui a apărut un licăr uşor. Aşezat lângă pupitru, aveam în faţă uşa pe jumătate deschisă spre coridor. Am coborât şi mai mult vocea:

— Noaptea asta, în timp ce dormeam, a încercat să se sinucită. Cu oxigen lichid...

S-a auzit un foşnet ca atunci când frunzăreşti nişte hârtii. Am încremenit, ascultând încordat ceea ce se întâmpla pe coridor, dar sursa zgomotului era mai apropiată. Se auzea un foşnet ca de şoarece... Şoarece! E absurd. Aici nu erau niciun fel de şoareci. Îl observam atent pe omul din faţa mea.

— Te ascult, a spus liniştit.

— Fireşte, nu a reuşit... în orice caz, ştie cine este.

— De ce îmi spui toate astea? a întrebat brusc.

La început n-am ştiut ce să-i răspund.

— Vreau să-ţi dai seama, să ştii cum stau lucrurile, am îngăimat.

— Te-am prevenit.

— Adică ştiai? am zis, ridicând vocea fără să vreau.

— Nu. Evident că nu. Dar ţi-am explicat cum decurg lucrurile. Când se iveşte, orice „oaspete" este aproape o fantomă; exceptând un amestec dezlânat de amintiri şi imagini preluate de la... „Adam-ul" său... este, de fapt, gol. Cu cât stă aici mai mult cu tine, cu atât se umanizează şi devine mai independent, în anumite limite, se înţelege. De aceea, cu cât durează mai mult, cu atât mai greu...

S-a oprit. Se uita la mine mijindu-şi ochii şi a adăugat, parcă în silă:

— Ea ştie tot?

— Da, ți-am mai spus.

— Tot! Şi că a mai fost aici şi că…

— Nu!

A zâmbit.

— Kelvin, ascultă, dacă ai ajuns până acolo… ce intenționezi, de fapt, să faci? Să părăseşti Stația?

— Da.

— Cu ea?

— Da.

Tăcea, gândindu-se parcă ce răspuns să dea, dar mai era ceva în tăcerea lui… ce anume? Din nou am auzit foşnetul ca o adiere uşoară, dincolo de peretele subțire. El a început să se foiască pe scaun.

— Perfect, a spus. Ce te uiți aşa? Credeai că o să-ți stau în cale? Dragul meu, faci cum doreşti. Îți dai seama cum am arăta dacă am începe, colac peste pupăză, să aplicăm şi constrângerea! Nu am de gând să te conving, îți voi spune doar atât: într-o situație neomenească, tu încerci să te comporți ca un om. Poate că este frumos, dar este în zadar. De altfel, nu sunt sigur nici de această latură frumoasă, pentru că o nerozie nu poate fi frumoasă. Dar nu despre asta e vorba. Tu renunți la experimentele viitoare, doreşti să pleci şi să o iei cu tine. Da?

— Da.

— Dar şi acesta este un… experiment. Nu crezi?

— Ce vrei să spui? Dacă ea… va putea? Dacă va fi împreună cu mine, nu văd…

Vorbeam tot mai încet, până ce m-am oprit. Snaut a oftat uşor.

— Aici, toți aplicăm politica struțului, Kelvin, dar cel puțin ştim asta şi nu mai încercăm să părem nobili.

— Nu încerc să par în niciun fel.

— Bine, n-am vrut să te rănesc. Retrag ceea ce am spus despre noblețe, dar politica struțului rămâne valabilă. Tu o practici într-o formă deosebit de primejdioasă. Te minți pe tine, o minți pe ea şi iarăşi pe tine. Cunoşti condițiile de stabilizare a unui sistem construit din materie neutrinică?

— Nu. Nici tu nu le cunoşti. Nimeni nu le cunoaşte.

— Evident. Dar ştim un lucru: că un asemenea sistem este instabil şi că poate exista doar datorită unei alimentări permanente cu energie. Ştiu asta de la Sartorius. Această energie creează un câmp de stabilizare turbionar. Se pune întrebarea dacă acest câmp este exterior în raport cu „oaspetele" sau dacă sursa acestui câmp se află în corpul său. Înțelegi deosebirea?

— Da, am spus îngândurat. Dacă este în afară, atunci... ea, atunci...

— Prin îndepărtarea de Solaris, sistemul se dezagregă, a încheiat Snaut în locul meu. Nu putem prevedea acest lucru, dar tu ai şi efectuat experiența. Racheta pe care ai lansat-o... continuă să se rotească. Într-un moment de răgaz, am calculat elementele mişcării ei. N-ai decât să zbori, să te plasezi pe orbită, să te apropii şi să constați ce s-a întâmplat cu... pasagera...

— Ai înnebunit? am şuierat printre dinți.

— Aşa crezi? Dar dacă... am readuce aici racheta aceea? Se poate face asta. Este teleghidată. O coborâm de pe orbită şi...

— Încetează!

— Nici asta? Atunci mai este o modalitate, foarte simplă. Nici nu trebuie să aterizeze pe Stație. Nu are decât să se rotească mai departe. Stabilim cu ea legătura prin radio; dacă trăieşte, ne va răspunde şi...

— Dar acolo s-a terminat de mult oxigenul! am îngăimat.

— Poate că nu are nevoie de oxigen. Ei, facem încercarea?

— Snaut... Snaut...

— Kelvin... Kelvin... m-a îngânat furios. Gândeşte-te ce fel de om eşti! Pe cine vrei să fericeşti? Să izbăveşti? Pe tine? Pe ea? Pe care dintre ele? Când e vorba de amândouă, nu mai ai curaj? Tu însuţi vezi unde duc toate astea! Îţi spun pentru ultima oară: aici, în cazul de faţă, ne aflăm într-o situaţie amorală.

Deodată am auzit acelaşi foşnet, ca şi când cineva ar fi zgâriat peretele cu unghiile. Nu ştiu de ce, dar m-a cuprins o linişte inertă. Era ca şi când priveam toată această situaţie a noastră, totul, de la o mare distanţă, printr-un binoclu întors: totul părea mărunt, uşor ridicol, prea puţin important.

— Bine, am spus. Şi, mă rog, ce ar trebui să fac, după părerea ta? Să o înlătur? Mâine va apărea o alta, asemănătoare, nu-i aşa? Şi tot aşa, în fiecare zi. Cât timp? La ce bun? Ce voi avea din toate astea? Dar tu? Dar Sartorius? Staţia?

— Nu, mai întâi răspunde tu. Să zicem că vei decola împreună cu ea, vei fi martorul următoarei transformări. În câteva minute vei vedea în faţa ta...

— Ce anume? am replicat caustic. Un monstru? Un demon? Ce?

— Nu. O agonie dintre cele mai obişnuite. Tu chiar ai crezut în nemurirea lor? Te asigur că pier... şi atunci ce vei face? Te întorci după un alt exemplar?

— Încetează! am urlat, strângând din pumni.

Mă privea cu sarcasm, dar şi cu înţelegere, printre pleoapele mijite.

— Ah, *eu* trebuie să încetez? Ştii ce, în locul tău, aş lăsa baltă toată această discuţie. Mai bine ai face altceva, ai putea, de exemplu, să te răzbuni biciuind oceanul. De fapt, ce vrei? Aşadar, dacă...

A schiţat cu mâna un gest uşor de rămas-bun, ridicându-şi totodată ochii spre tavan, ca şi când ar fi urmărit o persoană ce se îndepărta.

— Te vei considera un nemernic? Iar dacă n-o vei face, nu vei fi? Nu eşti un nemernic atunci când vrei să zâmbeşti, deşi îţi vine să urli, când te prefaci că eşti bucuros şi liniştit, deşi îţi vine să-ţi muşti degetele? Dar ce se va întâmpla dacă aici nu vei putea fi altceva? Ce vei face atunci? O să te iei de Snaut, care este vinovat de tot ce se întâmplă? Ei, dragul meu, nu ai deloc minte...

— Poate tu nu ai, am rostit cu capul plecat. Eu... o iubesc.

— Pe cine? Propriile-ţi amintiri?

— Nu. Pe ea. Ţi-am spus ce vrut să facă! Puţini oameni adevăraţi ar proceda aşa...

— Tu însuţi recunoşti, spunând...

— Nu te agăţa de vorbe.

— Bine. Aşadar ea te iubeşte, în timp ce tu doreşti să o iubeşti. Nu este acelaşi lucru.

— Te înşeli.

— Kelvin, îmi pare rău, dar tu singur ai intrat în chestiuni intime. O iubeşti, nu o iubeşti. Ea e gata să-şi dea viaţa. Tu la fel. Minunat, emoţionant, foarte frumos, tot ce vrei. Dar aici nu este loc pentru toate acestea. Nu e, înţelegi? Nu, tu nu vrei să înţelegi asta. Eşti implicat în acţiunea unor forţe pe care noi nu le stăpânim, într-un cerc vicios, în care ea este o parte, un moment, un ritm ce se repetă. Dacă ai fi... dacă ai fi persecutat de un monstru capabil să facă orice pentru tine, nu ai ezita niciun moment să-l înlături, nu-i aşa?

— Aşa e.

— Aşadar, aşadar poate tocmai de aceea ea nu este un asemenea monstru! Ca să-ţi ţină mâinile legate! Tocmai despre asta este vorba, să ai mâinile legate!

— Asta este încă o ipoteză pe lângă milionul celorlalte din bibliotecă. Snaut, dă-mi pace, ea este... Nu, nu vreau să vorbesc despre asta.

— Bine. Tu ai început. Dar gândeşte-te doar că, în realitate, ea este o oglindă în care se reflectă o parte a creierului tău. Este atât de minunată pentru că amintirea ta a fost una minunată. Tu i-ai oferit rețeta. Este un cerc vicios, nu uita!

— De fapt, ce vrei de la mine? Să o... să o înlătur? Te-am întrebat ce mai trebuie să fac? Nu mi-ai răspuns.

— Îți răspund acum. Nu eu te-am invitat la această discuție. Nu m-am amestecat în treburile tale. Nu-ți impun şi nu-ți interzic nimic şi nu aş face aşa ceva, chiar dacă aş putea. Tu, tu ai venit aici şi mi-ai vorbit despre toate acestea. Şi ştii de ce? Ca să te eliberezi, să scapi. Cunosc această povară, dragul meu! Da, da, nu mă întrerupe! Eu nu te împiedic cu nimic, dar tu, tu vrei să te împiedic. Dacă ți-aş sta în cale, poate că mi-ai sparge capul – ai avea de-a face cu cineva plămădit din acelaşi sânge, din acelaşi aluat ca şi tine şi te-ai simți tu însuți om. Dar dacă nu-ți stau în cale... nu poți face față şi de aceea te cerți cu mine... de fapt, cu tine însuți! Să nu-mi spui că ai muri de durere dacă ea ar dispărea acum! Nu, nu spune nimic!

— Ştii ce? Am venit să-ți spun din pură loialitate că am de gând să părăsesc Stația împreună cu ea, i-am respins tirada, dar nici pentru mine nu suna chiar convingător.

Snaut a dat din umeri.

— E foarte posibil să nu-ți schimbi părerea. Dacă, în general, am avut vreo opinie în această chestiune, este numai pentru că tu te cațări tot mai sus, iar căderea de la înălțime, ştii singur ce înseamnă... Vino mâine de dimineață, în jurul orei nouă, sus, la Sartorius... Vii?

— La Sartorius? m-am mirat. Spuneai că el nu lasă pe nimeni să intre, că nici să-i telefonezi nu poți.

— Acum se descurcă mai uşor. Ştii, noi nu prea vorbim despre asta. Tu eşti... cu tine este cu totul altceva. N-are importanță. Vii mâine?

— O să vin, am mormăit.

Mă uitam la Snaut. Parcă îşi ascundea fără să vrea mâna stângă pe după uşa dulapului. Oare când se deschisese? Probabil mai demult, numai că, surescitat de această discuţie îngrozitoare pentru mine, nu am observat. Cât de nefiresc arăta... parcă ascundea ceva acolo. Sau parcă cineva îl ţinea de mână. Mi-am umezit buzele.

— Snaut, ce-i cu tine?

— Ieşi, a rostit pe un ton calm, chiar foarte calm. Ieşi.

Am ieşit şi am tras uşa în urma mea, în ultimele pâlpâiri ale vâlvătăii roşii. Harey stătea pe podea, la vreo zece metri mai departe, chiar lângă perete. Văzându-mă, s-a ridicat imediat.

— Vezi...? a spus, privindu-mă cu ochi strălucitori. Am reuşit, Kris... Mă bucur atât de mult. Poate... poate va fi din ce în ce mai bine.

— O, cu siguranţă, am răspuns cu gândurile aiurea.

Ne-am întors în cameră, în timp ce eu îmi băteam capul cu dulapul acela idiot. Aşadar, ce ascundea el acolo...? Şi toată discuţia asta...? Obrajii îmi ardeau, mi i-am şters fără să vreau. Doamne, ce nebunie! Şi, de fapt, ce am hotărât? Nimic? E drept că mâine dimineaţă...

Şi deodată m-a cuprins teama, la fel ca noaptea trecută. Encefalograma mea. Înregistrarea completă a tuturor proceselor creierului, modulată pe fasciculul de raze X, va fi transmisă în adâncurile acestui monstru indiferent, nemărginit. Cum s-a exprimat Snaut: „să nu-mi spui că ai muri de durere, dacă ea ar dispărea..."? Encefalograma este o înregistrare integrală. Chiar şi a proceselor inconştiente. Dacă doresc să dispară, să piară? Oare dispariţia ei m-ar fi impresionat la fel de mult dacă Harey nu ar fi trecut prin îngrozitoarea încercare de a se sinucide? Poţi răspunde pentru propriul subconştient? Dacă eu nu răspund, atunci cine...? Ce idioţenie! De ce naiba am acceptat ca tocmai encefalograma mea... fireşte că aş putea studia în prealabil

acea înregistrare, dar dacă nu o descifrez? Acest lucru nu-l poate face nimeni. Specialiştii pot defini doar faptele la care cel cercetat s-a gândit, dar numai generalităţi – de exemplu că a rezolvat o problemă de matematică – dar să constate ce anume, asta nu mai pot. Ei afirmă că este imposibil aşa ceva, deoarece encefalograma este o rezultantă, un amestec de procese multiple ce se desfăşoară concomitent, doar o parte a lor având „substrat" psihic... Dar subconştientul...? Despre asta nici nu vor să pomenească, ce să mai vorbim despre descifrarea unor amintiri reprimate sau nu... Atunci, de ce îmi este atât de teamă? Chiar eu i-am spus de dimineaţă lui Harey că această experienţă nu duce nicăieri. De vreme ce neurofiziologii noştri nu sunt în stare să descifreze o înregistrare, atunci cum ar face asta uriaşul acesta străin, tenebros şi lichid...

Dar el a pătruns în mine, nici nu ştiu cum, pentru a-mi străbate întreaga memorie şi a găsi în ea atomul cel mai dureros. Cum să mă mai îndoiesc! Şi asta fără niciun ajutor, fără nicio „transmitere prin iradiere". S-a strecurat prin cuirasa dublu ermetizată, prin masiva carapace a Staţiei, a identificat în adâncul ei trupul meu şi a plecat cu prada...

— Kris...? m-a strigat încet Harey.

Eu stăteam lângă fereastră cu ochii aţintiţi în noaptea care se lăsase. La această latitudine geografică, stelele erau acoperite de o albeaţă delicată, firavă. Un strat subţire de nori se înălţase atât de sus, încât soarele de dincolo de orizont îl străbătea cu irizări gingaşe, de culoare trandafiriu-argintie.

Dacă ea va dispărea după aceea, asta va însemna că eu am dorit acest lucru. Că am ucis-o. Să nu mă duc acolo? Ei nu mă pot obliga. Dar ce le voi spune? Nu, nu pot. Da, va trebui să mă prefac, să mint tot timpul, de fiecare dată. Dar asta pentru că probabil există în mine gânduri, intenţii, speranţe cumplite, minunate, criminale, despre care eu habar nu am. Omul a pornit în căutarea altor lumi, a altor civilizaţii, fără

a cunoaşte bine propriile ascunzişuri, căile oarbe, izvoarele, uşile baricadate şi tenebroase. S-o trădez... de ruşine? S-o trădez numai fiindcă îmi lipseşte curajul?

— Kris... şoptea Harey şi mai încet decât înainte.

Mai degrabă am simţit decât am auzit cum s-a apropiat de mine, fără să scoată un sunet, iar eu mă prefăceam că nu ştiu nimic. În acea clipă doream să fiu singur. Trebuia să fiu singur. Nu reuşisem să iau nicio decizie, nu eram în stare să hotărăsc nimic. Cu cohii aţintiţi spre cerul întunecat, spre stelele care nu erau decât o umbră spectrală a stelelor terestre, stăteam nemişcat, iar în pustiul care se instalase după goana gândurilor de-acum o clipă se întindea, fără cuvinte, certitudinea moartă, indiferentă, că pornisem acolo unde nu puteam ajunge şi, prefăcându-mă că nu s-a întâmplat nimic, nu aveam nici măcar forţa de a mă dispreţui.

11
Gânditorii

— Kris, e din cauza acelui experiment?

Auzindu-i vocea, m-am chircit. Zăceam fără să dorm, cu ochii ațintiți în beznă, ore în şir, singur, fiindcă nici nu-i percepusem respirația; în labirintul întortocheat al gândurilor de noapte, ca nişte năluci, având sens pe jumătate şi căpătând o nouă dimensiune şi semnificație, uitasem de ea.

— Poftim... de unde ştii că nu dorm? am întrebat.

Din vocea mea străbătea frica.

— După felul cum respiri... a spus încet, cerându-şi parcă scuze. Nu am vrut să te deranjez... Dacă nu poți, nu spune nimic...

— Nu, de ce? Da, din cauza acelei experiențe. Ai ghicit.

— Ce se aşteaptă ei de la experimentul ăsta?

— Nici ei nu ştiu. La orice. Nu este operațiunea „Gândirea", ci „Disperarea". Acum ar fi nevoie de un om care să aibă suficient curaj şi să-şi asume răspunderea pentru decizia luată, dar majoritatea consideră acest gen de curaj ca pe o laşitate oarecare, fiindcă ar însemna o întoarcere, înțelegi, o renunțare, o fugă nedemnă de un om. Ca şi când pentru om ar fi demn să se afunde, să se împotmolească într-un lucru pe care nu-l înțelege şi nu-l va înțelege niciodată.

M-am oprit, dar înainte de a mă linişti, m-a năpădit un alt val de furie:

— Desigur, niciodată nu ducem lipsă de oameni cu experiență practică. Spuneau că dacă nu reuşim să stabilim un

contact studiind plasma – toate acele oraşe vii, nebuneşti, ce ţâşnesc din ea în timpul zilei pentru ca apoi să dispară – vom cunoaşte tainele materiei, ca şi când nu ştiau că este o mistificare, o scotocire într-o bibliotecă scrisă într-o limbă neînţeleasă, în care nu poţi desluşi decât culoarea coperţelor... Cum altfel!

— Nu există mai multe planete de acest fel?

— Nu se ştie. Poate că există, noi cunoaştem doar una. În orice caz, una extrem de rară, care nu seamănă cu Pământul. Noi, noi suntem obişnuiţi, suntem iarba universului şi ne mândrim cu această trăsătură comună a noastră, considerând că este universală şi că totul poate să se încadreze în ea. Aceasta a fost schema din care s-a pornit temerar şi entuziast spre alte lumi îndepărtate! Ce înseamnă aceste alte lumi? Le stăpânim sau ne vor stăpâni ele pe noi – asta-i tot ce a existat în aceste minţi nefericite. Ah, nu are rost! Nu merită!

M-am ridicat, căutând pe pipăite în dulăpior flaconul cu somnifere.

— Vreau să dorm, draga mea, am spus, întorcându-mă spre întunericul în care foşnea de zor ventilatorul. Trebuie să dorm. Altfel, nu mai ştiu...

M-am aşezat pe pat. Ea mi-a atins mâna. I-am prins-o, fără să o văd, şi am ţinut-o aşa până când somnul a atenuat puterea cu care o strângeam.

De dimineaţă, când m-am trezit proaspăt şi odihnit, experienţa mi se părea ceva banal, nu înţelegeam cum de putusem să-i acord o asemenea atenţie. Nu mă mai interesa nici măcar faptul că Harey trebuia să meargă cu mine în laborator. În ciuda tuturor eforturilor ei, nu reuşea să stea departe de mine mai mult de câteva minute, aşa că am renunţat la ideea altor experimente (deşi ea era gata chiar să se lase închisă undeva) şi i-am cerut să vină cu mine, sfătuind-o să-şi ia ceva de citit.

Mai mult decât experimentul în sine mă interesa ce voi găsi în laborator. În afara unor goluri destul de semnificative pe rafturi şi în dulapurile cu sticlărie de laborator (la unele dulapuri lipseau geamurile, iar tăblia unei uşi era crăpată, ca şi când aici s-ar fi dat o luptă ale cărei urme fuseseră înlăturate în grabă, dar cu grijă), nu era nimic deosebit în sala mare, alb-albastră. Robotind de zor pe lângă aparate, Snaut s-a comportat absolut normal, acceptând apariţia lui Harey ca pe ceva firesc şi salutând-o de departe cu o uşoară înclinare a capului; în timp ce-mi umezea tâmplele şi fruntea cu ser fiziologic, şi-a făcut apariţia Sartorius. A intrat pe uşa mică ce ducea spre camera obscură. Era îmbrăcat într-un halat alb, acoperit de un şorţ împotriva radiaţiilor, care-i atârna până la glezne. Profesionist şi teatral, m-a salutat ca şi când aş fi fost unul din sutele de salariaţi ai unui mare institut de pe Pământ, ca şi când ne-am fi despărţit ieri. Abia acum am observat că inexpresivitatea chipului era dată de lentilele de contact pe care le purta în loc de ochelari. Cu braţele încrucişate, privea cum îmi pune Snaut electrozii pe pielea capului, ca pe un soi de bandaj. De câteva ori şi-a rotit privirea în jurul sălii; părea că n-o observase pe Harey care, ghemuită, nefericită, stătea pe un mic taburet de lângă perete, prefăcându-se că citeşte. Când Snaut s-a îndepărtat de fotoliul meu, am mişcat capul împovărat de metale şi tuburi pentru a vedea cum porneşte aparatura, dar Sartorius a ridicat pe neaşteptate mâna şi a rostit solemn:

— Domnule doctor Kelvin! Vă rog, o clipă de atenţie şi de concentrare! Nu intenţionez să vă impun nimic, pentru că asta nu ar duce la realizarea scopului dorit, dar trebuie să încetaţi să vă mai gândiţi la dumneavoastră, la mine, la colegul Snaut, la orice alte persoane pentru ca, eliminând arbitrarul unor individualităţi concrete, să ne concentrăm asupra problemei pe care o urmărim aici. Pământul şi Solaris, generaţii întregi de cercetători, alcătuind un tot,

deşi generaţiile se succed, iar omul, ca individualitate, are o durată limitată de viaţă; aspiraţiile noastre, perseverenţa noastră în încercarea de a stabili un contact intelectual, lungul drum prin istorie al umanităţii, certitudinea prelungirii lui în viitor, disponibilitatea de a renunţa la toate sentimentele personale în numele misiunii noastre; sacrificiile pe care suntem pregătiţi să le facem şi greutăţile pe care suntem gata să le depăşim. Şirul asocierilor nu depinde, e drept, întru totul de voinţa noastră, dar faptul că vă aflaţi aici este un argument al autenticităţii faptelor pe care le-am prezentat. Dacă nu sunteţi sigur că v-aţi achitat de sarcină, vă rog să spuneţi, iar colegul Snaut va repeta înregistrarea. Doar avem timp...

Ultimele cuvinte le-a rostit cu un zâmbet uscat, palid, care nu le-a răpit ochilor săi expresia de buimăceală controlată. Şirul de fraze emfatice, rostite pe un ton grav, îmi crea o stare de disconfort interior. Din fericire, Snaut a întrerupt tăcerea apăsătoare.

— Kris, se poate? m-a întrebat, sprijinit cu cotul de pupitrul înalt al aparatului, într-o poziţie neglijentă şi familiară totodată, ca şi când s-ar fi sprijit de un scaun.

Îi eram recunoscător că mi se adresase pe numele mic.

— Se poate, am spus, închizând ochii.

Emoţia care îmi pustiise mintea a încetat brusc în momentul când a teminat de controlat electrozii şi a apăsat cu degetul pe buton; am văzut printre gene lumina trandafirie a beculeţelor de control de pe placa neagră a aparatului. Răceala umedă şi neplăcută a electrozilor metalici, ca nişte monede reci aşezate pe cap, a dispărut. Eram ca o arenă cenuşie, neluminată. Acest pustiu era privit din toate părţile de o mulţime de spectatori nevăzuţi, adunaţi ca într-un amfiteatru în jurul tăcerii în care se risipea disprețul ironic faţă de Sarotrius şi Misiune. Încordarea observatorilor interni, dornici să joace un rol improvizat, se atenuase. Harey? M-am gândit

ezitant la numele ei, cu o neliniște care mă îmbolnăvea, gata să-l retrag imediat. Dar spectatorii mei insensibili și invizibili nu au protestat. Preț de-o clipă, toată ființa mi-a devenit doar pură sensibilitate și regret sincer, fiind pregătit să îndur sacrificii îndelungate. Harey mă umplea în întregime; n-avea contur, forme ori chip și deodată, din structura ei depersonificată, plină de tandrețe disperată, mi-a apărut în toată sobrietatea ipostazei sale de profesor figura lui Giese, părintele solaristicii și al solariștilor, desprinzându-se dintr-o umbră cenușie. Dar nu mă gândeam la acea explozie noroioasă, la abisul grețos ce-i înghițise ochelarii de aur și mustața căruntă, îngrijită atât de atent; vedeam doar portretul său gravat pe pagina de gardă a monografiei, liniile dese, haşurate, cu care artistul îi înconjurase capul ca o aură. Apoi, pe neașteptate, chipul acesta semăna cu al tatălui meu, nu din cauza trăsăturilor, ci datorită expresiei severe și de modă veche, încât până la urmă nu mai știam care dintre ei mă privește. Nici unul, nici altul nu aveau mormânt, ceea ce în vremurile noastre este un lucru atât de frecvent și de firesc, încât nu mai stârnește nicio emoție.

Imaginea a dispărut, iar eu, nu știu pentru cât timp, am uitat de Stație, de experiment, de Harey, de oceanul tenebros, de toate, plin de certitudinea ivită ca o străfulgerare că cei doi oameni care nu mai existau, calcinați, transformați în noroi uscat, au ținut piept tuturor evenimentelor potrivnice, iar liniștea ce izvora din această descoperire a anihilat mulțimea informă ce înconjura arena cenușie în așteptarea eșecului meu. Odată cu clănțănitul dublu al aparaturii deconectate, lumina artificială mi-a pătruns în ochi. Am mijit pleoapele. Sartorius mă privea scrutător din aceeași poziție. Snaut, întors cu spatele, își căuta de lucru pe lângă aparat, lipăind intenționat cu papucii care îi alunecau din picioare.

— Domnule Kelvin, ce credeți, am reuşit? s-a auzit glasul fonfăit, respingător al lui Sartorius.

— Da, am răspuns.

— Sunteți sigur? a adăugat Sartorius cu o nuanță de mirare sau chiar de suspiciune.

— Da.

Siguranța şi tonul meu aspru l-au scos pentru o clipă din calmul lui artificial.

— Atunci e bine, a mormăit, privind în jur, stânjenit, neştiind ce să facă.

Snaut s-a apropiat de fotoliu şi a început să scoată bandajul.

M-am ridicat şi m-am plimbat prin sală, în timp ce Sartorius, care dispăruse într-un con de umbră, a revenit cu filmul gata developat şi uscat. Pe câteva zeci de metri de peliculă se întindeau linii tremurate, albicioase, dințate, semănând cu nişte fire de mucegai sau de păianjen.

Nu mai aveam nimic de făcut, dar nu am plecat. Cei doi au introdus în capul de citire al modulatorului filmul al cărui capăt a mai fost încă o dată examinat de Sartorius, neîncrezător şi încruntat, ca şi când ar fi încercat să descifreze conținutul liniilor întortocheate.

Nu mai vedeam cum decurge restul experimentului. Ştiam ce se petrece doar când cei doi stăteau la pupitrele de comandă, instalate de-a lungul peretelui, şi puneau în funcțiune aparatele. Curentul electric s-a trezit cu un murmur de bas în spiralele bobinelor de sub podea, apoi luminițele de pe tuburile verticale din sticlă ale indicatoarelor au luat-o la goană în jos, arătând că marele tub Roentgen a început să coboare în sonda verticală ce urma să-l conducă spre suprafața oceanului. Luminițele de pe cele mai de jos trepte ale scalei s-au stins şi Snaut a început să crească intensitatea până când indicatorul a descris o jumătate de oscilație în partea dreaptă. Murmurul curentului era abia perceptibil,

nu se întâmpla nimic, tamburul cu film se răsucea sub carapacea metalică, astfel încât nu putea fi văzut, iar contorul de metraj ticăia liniştit, ca mecanismul unui ceasornic.

Harey se uita când la mine, când la cei doi. M-am apropiat de ea. M-a privit întrebător. Experimentul se încheiase. Sartorius s-a îndreptat încet spre capul mare, ca un con, al aparatului.

— Mergem? a întrebat Harey.

Am aprobat cu o înclinare a capului. Ea s-a ridicat. Fără a ne lua rămas-bun – părea un gest fără nicio noimă – am trecut pe lângă Sartorius.

Un amurg superb strălucea în ferestrele mari ale coridorului superior. Nu era roşeaţa obişnuită, sumbră, tumefiată, ci se contopeau toate nuanţele de trandafiriu ceţos, presărat cu fire mărunte, argintii. Smoala grea, diform vălurită, a întinderii nemărginite a oceanului părea o strălucire pală, de culoare violacee, în comparaţie cu această aură suavă. Doar la zenit cerul era încă arămiu.

M-am oprit deodată la mijlocul coridorului inferior. Nu puteam accepta gândul că ne întoarcem din nou în celulă, închişi în cabina din care vedeai doar oceanul.

— Harey, am spus, ştii... eu aş trece pe la bibliotecă... Ai ceva împotrivă?

— O, cu multă plăcere, voi căuta ceva de citit, a răspuns ea, cu o însufleţire uşor artificială.

Simţeam că, începând de ieri, între noi se produsese o fisură şi că ar trebui să pun ceva mai mult suflet, dar mă cuprinsese o apatie totală. Nu ştiu ce ar fi trebuit să se întâmple pentru a mă lepăda de ea. Ne-am întors pe coridor, apoi am ajuns într-un mic vestibul; erau aici trei uşi, iar între ele se aflau vitrine cu geamuri de cristal, în spatele cărora creşteau flori.

Uşa de la mijloc, ce ducea către bibliotecă, era capitonată pe ambele părţi cu piele artificială; de câte ori o deschideam,

mă străduiam să nu o ating. Înăuntru, în sala mare, rotundă, sub un plafon argintiu-pal, era mai multă răcoare.

Am trecut cu mâna peste cotoarele cărților clasice din seria solarisiană şi doream să scot primul volum al lui Giese, cu portretul gravat pe pagina de gardă, când pe neaşteptate am descoperit volumul gros, în format *in-octavo* al lui Gravinsky, pe care data trecută nu l-am observat.

M-am aşezat pe un scaun tapițat. Era o liniște desăvârşită. La un pas în spatele meu, Harey răsfoia o carte, auzeam sub degetele ei foşnetul paginilor. Compendiul lui Gravinsky, la care recurgeau studenții cu prilejul examenelor, era un set de ipoteze solarisiene, înşiruite în ordine alfabetică, începând cu cea anorganică şi încheind cu cea degenerativă. Acest compilator, care se pare că nu a văzut niciodată planeta Solaris, a studiat toate monografiile, rapoartele expedițiilor, lucrările fragmentare şi informațiile de moment, a aprofundat chiar citatele din operele planetologilor care se ocupau de alte globuri cereşti şi a pregătit un catalog uşor dezarmant prin concizia formulărilor, pierzând astfel din vedere complexa subtilitate a ideilor originale. De altfel, toată această lucrare de anvergură enciclopedică avea mai degrabă o valoare bizară; volumul a fost editat în urmă cu douăzeci de ani, iar între timp au apărut o mulțime de noi ipoteze, care nu ar mai încăpea într-o singură carte. M-am uitat la indicele alfabetic al autorilor. Era ca o listă cu persoane decedate; puțini dintre cei enumerați mai trăiau şi se pare că niciunul nu se implicase în mod activ în solaristică. Toată această bogăție de idei, extinsă în toate direcțiile, lăsa impresia că vreuna din ipoteze trebuie să fie, pur şi simplu, întemeiată, că este imposibil ca realitatea să fie complet diferită, cu totul alta decât miriadele de propuneri lansate. Gravinsky a scris şi o prefață în care a împărțit în perioade cei şaizeci de ani de solaristică dinaintea lui. De fapt, în perioada de început, datând de la cercetarea preliminară

a lui Solaris, nimeni nu lansa ipoteze în mod conştient. Se accepta pe atunci, oarecum intuitiv, pe baza „bunului-simţ", că oceanul este un conglomerat chimic, neînsufleţit, o masă gelatinoasă ce scaldă globul şi care, datorită activităţii sale cvasivulcanice, dă naştere unor entităţi bizare; printr-un automatism autoregenerator al proceselor, reuşeşte să stabilizeze orbita instabilă, la fel cum un pendul menţine neschimbat planul mişcării imprimate. Ce-i drept, trei ani mai târziu, Magenon s-a pronunţat în legătură cu natura însufleţită a „maşinii gelatinoase", dar Gravinsky a stabilit că ipotezele biologice au fost lansate abia nouă ani mai târziu, când opinia singulară a lui Magenon a început să câştige din ce în ce mai mulţi adepţi. Următorii ani s-au caracterizat prin numeroase modele teoretice complicate despre oceanul viu, bazate pe analiză biomatematică. A treia perioadă a însemnat destrămarea concepţiilor aproape unitare de până atunci ale savanţilor.

Au urmat numeroase şcoli de gândire, luptând cu înverşunare între ele. Atunci au activat Panmaller, Strobl, Freyhousse, Le Greuille, Osipowicz, întreaga moştenire lăsată de Giese fiind supusă unei critici nimicitoare. Au apărut atunci primele atlase, cataloage, stereofotografii ale asimetriadelor, considerate până atunci drept formaţiuni imposibil de cercetat; revoluţia s-a produs graţie unor noi instalaţii teleghidate, care erau trimise în adâncurile învolburate ale coloşilor ce ameninţau cu explozii în fiecare secundă. Atunci, la periferia discuţiilor aprinse au început să fie lansate ipoteze minimaliste, răzleţe şi trecute cu dispreţ sub tăcere, care susţineau că, dacă nu se reuşeşte stabilirea renumitului „contact" cu „monstrul raţional", oricum cercetarea oraşelor plăsmuite de mimoizi şi a munţilor sferici – formaţiuni pe care oceanul le generează pentru a le înghiţi înapoi – va aduce cu siguranţă cunoştinţe preţioase în domeniul chimiei şi al fizico-chimiei, utile pentru îmbogăţirea experienţelor din

sfera moleculelor-gigant, dar nimeni nici măcar nu polemiza cu susținătorii unor asemenea teze. Aceasta a fost perioada când au apărut cataloagele metamorfozelor tipice, actuale până în zilele noastre, sau teoria bioplasmatică despre mimoizi a lui Franck, care, deşi abandonată ca fiind eronată, a rămas un splendid model de amploare şi construcție logică.

Aceste „perioade ale lui Gravinsky", numărând laolaltă peste treizeci şi ceva de ani, constituiau tinerețea naivă, romantismul optimist, dinamic, la sfârşitul căruia venea vârsta matură a solaristicii, marcată şi de primele voci sceptice. Spre sfârşitul celor douăzeci şi cinci de ani au apărut ipoteze ce se întorceau epigonic la primele idei coloido-mecanice în legătură cu apsihismul oceanului solarisian. Toate căutările în direcția manifestărilor conştiente, teleologice, în procesele şi acțiunile motivate de necesități interne ale oceanului, au fost aproape unanim considerate ca o aberație a unei întregi generații de cercetători. Pasiunea publicisticii pentru combaterea acestor afirmații a pregătit terenul pentru grupul lui Holden, Eonides şi Stoliwa, cercetători lucizi, cu aplecare spre analiză, concentrați asupra culegerii conştiincioase a faptelor; aceasta a fost perioada când au început să se dezvolte şi să crească arhivele, cartotecile cu microfilme, expedițiile dotate cu tot felul de aparate, dispozitive de înregistrare, senzori, sonde, tot ce putea să furnizeze pe atunci Pământul. Existau ani în care peste o mie de oameni participau simultan la cercetări, dar în timp ce ritmul de acumulare a materialelor adunate neîncetat se intensifica, spiritul care-i anima pe exegeți secătuise şi a început perioada de declin, greu de delimitat în mod precis, totuşi încă optimistă.

Această perioadă în explorarea solarisiană se caracteriza, în primul rând, prin mari şi îndrăznețe individualități ce se remarcau fie prin imaginație teoretică, fie prin analiză negativă, cum ar fi Giese, Strobl sau Sevada; Sevada – ultimul mare

solarist – a dispărut în împrejurări misterioase în zona polului sudic al planetei, făcând un lucru care nu i se poate întâmpla nici măcar unui novice. În fața a sute de observatori, el şi-a condus aparatul ce zbura chiar deasupra oceanului în adâncul unui vertebroid care îi traversa calea. S-a vorbit de o bruscă pierdere a cunoştinței, de leşin sau de o defecțiune a dispozitivelor de pilotare, dar eu cred că în realitate a fost vorba de prima sinucidere, de un prim atac evident de disperare.

Dar n-a fost şi ultimul. Volumul lui Gravinsky nu cuprindea asemenea informații; în timp ce priveam paginile îngălbenite şi acoperite cu scris mărunt, îmi treceau prin minte date, fapte şi detalii.

Mai târziu n-au mai existat asemenea atentate patetice la propria viață, dar au lipsit şi marile personalități de acest fel. Recrutarea cercetătorilor care să se consacre domeniului concret al planetologiei este, de fapt, un fenomen nestudiat. Oameni de mare talent şi forță de caracter se nasc mai mult sau mai puțin cu aceeaşi frecvență în orice perioadă, doar selectarea lor este diferită. Prezența sau absența lor într-un anumit domeniu de cercetare poate fi explicată, probabil, prin perspectivele pe care le deschide aceasta. Evaluându-i în mod diferit pe clasicii solaristicii, nimeni nu le poate nega măreția, uneori chiar geniul. Decenii la rând, tăcutul gigant solarisian i-a atras pe cei mai buni matematicieni, fizicieni, personalități remarcabile din domeniul biofizicii, teoriei informației, electrofiziologiei. Apoi, de la un an la altul, armata de cercetători a ajuns parcă să fie lipsită de conducători. A rămas o comunitate cenuşie, anonimă, de colecționari meticuloşi, compilatori, creatori ai unor experimente nu o dată originale, însă lipseau expedițiile de masă, planificate la scara întregului glob, precum şi ipotezele temerare, cu caracter de sinteză.

Solaristica începuse parcă să se destrame şi, odată cu declinul ei, se năşteau numeroase ipoteze, deosebindu-se

unele de altele doar prin detalii secundare, privind degenerarea şi involuţia mărilor solarisiene. Din când în când apărea câte o abordare mai îndrăzneaţă, mai interesantă, dar toate la un loc condamnau cumva oceanul, considerându-l un produs final al unei evoluţii care, demult, cu mii de ani în urmă, a parcurs o perioadă de organizare supremă, iar acum, unitar doar din punct de vedere fizic, se destrăma într-o mulţime de formaţiuni inutile, fără rost, agonice. Aşadar, o agonie de proporţii, desfăşurată de-a lungul mai multor veacuri; aşa era văzută planeta Solaris, lungonii sau mimoizii fiind consideraţi nişte simptome de neoplasm; în procesele ce se desfăşurau în uriaşul corp lichid se căutau manifestări ale haosului şi anarhiei, această orientare devenind obsesivă, astfel încât întreaga literatură de specialitate din următorii şapte sau opt ani, deşi lipsită, evident, de formulări care să exprime vădit sentimentele autorilor, alcătuia parcă o grămadă de injurii pe care comunitatea cenuşie a solariştilor izolaţi, lipsiţi de lideri, le profera ca răzbunare împotriva oceanului indiferent, ce ignora prezenţa oamenilor.

Cunoşteam lucrări originale – pe nedrept excluse din seria clasică solarisiană – ale câtorva psihologi europeni, care aveau în comun cu solaristica doar faptul că de-a lungul timpului cercetaseră reacţiile opiniei publice, adunând cele mai răspândite păreri – voci ale nespecialiştilor – şi arătând în felul acesta legătura uimitor de strânsă dintre schimbarea acestor opinii şi procesele care aveau loc concomitent în mediul oamenilor de ştiinţă.

De asemenea, în cadrul grupului de coordonare al Institutului de Planetologie, acolo unde se hotăra susţinerea materială a cercetării, se produceau schimbări care transpăreau în reducerea treptată, dar continuă a bugetului alocat institutelor şi unităţilor solarisiene, precum şi a dotărilor pentru echipele trimise pe planetă.

Părerile cu privire la necesitatea restrângerii cercetărilor se amestecau cu intervențiile celor care solicitau acțiuni mai energice, dar nimeni nu mersese atât de departe ca directorul administrativ al Institutului Global de Cosmologie, care susținea cu îndărătnicie că oceanul viu nu ignoră nicidecum oamenii, ci nu-i observă, la fel cum se întâmplă cu un elefant pe a cărui spinare umblă o furnică; pentru a-i atrage atenția asupra noastră, trebuie să aplicăm impulsuri mai puternice şi să folosim maşini gigantice, la scară planetară. Un amănunt amuzat era faptul că – aşa cum sublinia presa în mod malițios – acțiuni atât de costisitoare reclama directorul Institutului de Cosmologie, şi nu al celui de Planetologie, care finanța explorarea solarisiană, fiind aşadar vorba de o mărinimie din buzunarul altuia.

Caruselul ipotezelor emise mai târziu, reconsiderarea celor vechi, introducerea unor schimbări neesențiale, efortul unor delimitări clare sau, dimpotrivă, sporirea ambiguităților, toate acestea au început să transforme solaristica – până atunci clară, în pofida amplitudinii – într-un labirint tot mai întortocheat, plin de cărări care nu duceau nicăieri. Într-o atmosferă de indiferență generală, de stagnare şi resemnare, un alt ocean, cel al hârtiilor inutil tipărite, părea să învăluie oceanul solarisian.

Cu circa doi ani în urmă, înainte de a începe să lucrez în laboratorul lui Gibarian ca proaspăt absolvent al institutului, s-a înființat Fundația Metta-Irving, care acorda premii substanțiale celor care valorificau energia oceanului în scopuri umane. Era tentant, dar astronavele aduseseră pe Pământ în mai multe rânduri încărcături de gelatină plasmatică. Au fost elaborate îndelung şi cu răbdare diferite metode de conservare: la temperatură înaltă sau joasă, prin crearea unei microatmosfere artificiale şi a unui microclimat, similare cu cele de pe Solaris, prin stabilizare cu ajutorul radiațiilor, în sfârşit, prin mii de procedee chimice,

toate acestea pentru a observa procesul mai mult sau mai puțin lent al descompunerii care, firește, a fost descris în nenumărate rânduri, cu cea mai mare exactitate, în toate stadiile: autodigerarea, macerarea, dezagregarea primară, apoi cea secundară. O soartă asemănătoare au avut și eșantioanele prelevate din formațiunile plasmei. Se deosebeau doar căile care duceau spre final: o entitate ușoară precum cenușa, lucioasă ca metalul, diluată în urma autofermentării! Structura ei, relația dintre compuși și formulele chimice le știa orice solarist, chiar și cu ochii închiși.

Eșecul total al menținerii în viață – fie și în stadiul vegetativ, de hibernare – a unui fragment mai mare sau mai mic din monstru, în afara organismului său planetar, a dus la convingerea (dezvoltată de școala lui Meunier și Prorooch) că, de fapt, trebuie descoperită doar o singură taină și că, atunci când o vom afla, printr-o grilă de interpretare corespunzător aleasă, totul se va lămuri...

În căutarea acestei chei, a „pietrei filozofale" solarisiene, și-au consumat timpul și energia oameni care, adeseori, nu aveau nimic în comun cu știința, iar în a patra decadă de existență a solaristicii, numărul maniacilor proveniți din afara mediului academic, al acelor obsedați, care prin zelul lor i-au întrecut pe vechii lor predecesori cu preocupări de genul „perpetuum mobile" sau „cvadratura cercului", a căpătat o amploare epidemică, stârnind de-a dreptul neliniștea unor psihologi. Această pasiune s-a stins însă după câțiva ani, iar când mă pregăteam eu de călătoria spre Solaris, ea părăsise de mult paginile ziarelor și dispăruse din discuții, ca de altfel și problema oceanului.

Punând la loc volumul lui Gravinsky, lângă el (cărțile fiind aranjate în ordine alfabetică) am dat peste o broșură abia vizibilă printre cotoarele groase. Scrisă de Grattenstrom, ea a reprezentat unul dintre cele mai ciudate produse ale literaturii solarisiene. În lupta pentru înțelegerea naturii extraumane,

lucrarea se îndrepta împotriva oamenilor înşişi, a Omului, era un pamflet furibund, cu formule matematice seci, la adresa speciei noastre. Acest autodidact, care a publicat mai întâi o serie de contribuţii remarcabile în domenii mai puţin bătătorite ale fizicii cuantice, a încercat în textul de numai câteva zeci de pagini, extrem de neobişnuit, să demonstreze că realizările ştiinţifice, aparent chiar şi cele mai abstracte, cu un înalt grad de teoretizare, matematizate, nu s-au îndepărtat în realitate prea mult de înţelegerea preistorică, senzorială, antropomorfică a lumii înconjurătoare. Căutând corespondenţe între corpul omenesc – proiecţii ale simţurilor noastre, ale structurii organismului nostru, ale limitărilor şi imperfecţiunilor fiziologiei umane – şi formulele teoriei relativităţii, teorema câmpurilor magnetice, parastatică şi teoria unificată a câmpului cosmic, Grattenstrom a ajuns la concluzia finală că niciodată nu se putea pune problema unui „contact" între om şi o civilizaţie neantropomorfă, neumanoidă. În acest pamflet la adresa întregii specii nu se pomenea niciun cuvânt despre oceanul gânditor, dar prezenţa lui, îmbrăcând forma unei tăceri triumfătoare şi batjocoritoare, se făcea simţită aproape în fiecare frază. Cel puţin aşa am simţit, după ce am citit pentru prima dată broşura lui Grattenstrom. Însă această lucrare era mai degrabă o curiozitate decât un text solarisian în accepţiunea firească a termenului şi se găsea în colecţia clasică, deoarece o introdusese chiar Gibarian care, de altfel, mi-a şi dat-o să o citesc.

Cu un sentiment ciudat, asemănător respectului, am pus la loc printre cărţile de pe raft broşura subţire, care nici măcar nu avea copertă. Cu vârful degetelor am atins *Almanahul Solarisian* de culoare verde-maronie. În pofida haosului şi a neputinţei care ne înconjura, nu puteam nega că, datorită experienţei de peste zece zile pe care-o aveam, căpătasem anumite certitudini în câteva chestiuni elementare, despre

care ani la rând s-a consumat multă cerneală, fiind subiectul unor dispute sterile prin insolubilitatea lor.

Cineva destul de încăpățânat şi îndrăgostit de paradoxuri se putea îndoi mai departe în legătură cu întrebarea dacă oceanul este sau nu o ființă vie. Totuşi nu se mai putea nega existența psihicului său, indiferent ce s-ar putea înțelege prin acest cuvânt. Devenise evident faptul că sesiza cu mare claritate prezența noastră deasupra lui... Această singură afirmație anula o întreagă ramură extinsă a solaristicii, care susținea că oceanul ar reprezenta „o lume în sine", o „existență în sine", fiind lipsit de organe senzoriale, dispărute cândva, şi că el nu ar şti nimic despre prezența fenomenelor sau obiectelor exterioare, fiind închis în vârtejul unor giganți curenți de gândire al căror creator, lăcaş şi izvor este hăul ce se roteşte sub doi aştri.

Am mai aflat că este capabil să sintetizeze pe cale artificială trupurile noastre, – lucru pe care noi nu-l putem face –, ba chiar să le perfecționeze prin introducerea în structura lor subatomică a unor schimbări de neînțeles, aflate, desigur, în legătură cu scopurile pe care le urmăreşte.

Prin urmare, oceanul trăia, exista, gândea, acționa; şansa de a reduce „problema Solaris" la absurd sau la zero, ideea că nu avem de-a face cu nicio ființă şi că, în felul acesta, nu putea fi vorba nicidecum de un eşec al nostru, s-a dus pe apa sâmbetei. Doreau sau nu, oamenii trebuiau să accepte un vecin care, deşi se situa la miliarde de kilometri depărtare, despărțit de un spațiu de ani-lumină, se întindea în calea expansiunii lor, fiind mai enigmatic decât tot restul Universului.

„Ne aflăm probabil într-un punct de cotitură al istoriei", mă gândeam. Hotărârea de a renunța, de a ne întoarce, acum sau în viitorul apropiat, putea să capete amploare şi nici măcar lichidarea Stației înseşi nu era ceva imposibil sau neverosimil. Nu credeam, totuşi, în soluția retragerii.

Existența însăşi a colosului gânditor nu le va da niciodată pace oamenilor. Chiar dacă am străbate Galaxia, dacă am stabili o legătură cu alte civilizații asemănătoare cu noi, Solaris va constitui o permanentă provocare lansată omului.

Un alt volum mai mic, legat în piele, se rătăcise printre anuarele *Almanahului*. Înainte de a-l deschide, m-am uitat cu luare-aminte la coperta înnegrită de atingerea degetelor. Era o carte veche, *Introducerea în solaristică* a lui Muntius, iar eu îmi aminteam cum o citisem într-o noapte, şi cum zâmbea Gibarian atunci când mi-a dat exemplarul său, şi zorii pământeni de la fereastră când am ajuns la cuvântul „sfârşit". Solaristica – scria Muntius – este un surogat al religiei în era cosmică, o credință îmbrăcată în veşmintele ştiinței; contactul, scopul spre care tinde, este la fel de cețos şi de întunecos ca viața sfinților sau apariția lui Mesia. Explorarea este ca o liturghie exprimată în formule metodologice, munca smerită a cercetătorilor este aşteptarea împlinirii, a Bunei Vestiri, căci nu există şi nu pot exista punți între Solaris şi Pământ. Solariştii respingeau această evidență, la fel ca şi alte lucruri – lipsa unor experiențe comune, lipsa de noțiuni care ar putea fi comunicate – la fel cum respingeau credincioşii argumentele care le nimiceau baza credinței lor. De altfel, ce anume aşteaptă, la ce anume se pot aştepta oamenii după „stabilirea unei comunicări informaționale" cu mările gânditoare? La o înşiruire a unor trăiri legate de o existență nelimitată în timp, atât de veche încât nu-şi aminteşte propriul început? La descrierea unor dorințe, pasiuni, speranțe şi suferințe generate de creația autogenă a munților vii, la transformarea matematicii în existență, a singurătății şi resemnării în plenitudine? Dar toate acestea reprezintă cunoştințe intransmisibile, iar dacă s-ar încerca să fie transpuse în orice limbaj pământean, atunci toate valorile şi semnificațiile căutate s-ar pierde, înainte de a

ajunge la noi. Nu la asemenea revelații, de altfel demne de poezie mai curând decât de știință, se așteaptă „adepții", nu, căci ei înșiși, fără să-și dea seama, așteaptă Revelația care le-ar dezvălui menirea omului! Așadar solaristica este moștenitorul unor mituri care au murit de mult, produsul unor aspirații mitice, pe care gura omului nu mai îndrăznește să le rostească deschis, cu voce tare, iar piatra unghiulară, ascunsă adânc la temelia edificiului ei, este speranța Ispășirii...

Incapabili să recunoască faptul că așa stau lucrurile cu adevărat, solariștii ocolesc cu grijă toate interpretările Contactului, astfel că acesta devine în scrierile lor scopul ultim – chiar dacă, inițial, într-o accepțiune primară, încă lucidă, a fost văzut drept un început, un preambul, o pătrundere pe un nou drum, unul din multele drumuri posibile –, fiind sanctificat odată cu trecerea anilor, precum eternitatea și cerul...

Analiza lui Muntius, acest „eretic" al planetologiei, este simplă și amară, revelatoare cu privire la negarea și destrămarea mitului solarisian sau mai degrabă a Misiunii Omului. Primul glas care a mai îndrăznit să se facă auzit în faza de evoluție a solaristicii, plină de încredere și de romantism, a fost ignorat și trecut sub o tăcere totală. Lucru de la sine înțeles, căci acceptarea cuvintelor lui Muntius echivala cu anularea solaristicii, așa cum exista ea. În zadar era așteptat fondatorul unei alte concepții, mai lucidă și mai modestă, care să renunțe la idealul suprem. La cinci ani după moartea lui Muntius, când cartea lui a devenit o raritate bibliografică pe care nu o mai puteai găsi nici în colecția solarisiană, nici în cataloagele cărților de filozofie, s-a înființat școala care îi poartă numele, un cerc norvegian, în care calmul expunerii sale, tulburat de personalitatea gânditorilor care i-au preluat moștenirea, s-a transformat în sarcasmul caustic al lui Erle Ennesson și într-o variantă cam vulgară: solaristica utilitară sau „utilitaristica" lui Phaelanga;

aceasta le pretindea cercetătorilor să se concentreze asupra avantajelor concrete, ce pot fi obținute imediat, fără a mai nutri speranțe deşarte cu privire la contactul dintre civilizații, la comunicarea intelectuală dintre ele. Față de claritatea incontestabilă a analizei lui Mutius, scrierile tuturor discipolilor săi spirituali rămân doar nişte contribuții cu caracter popularizator, cu excepția lucrărilor lui Ennesson şi poate ale lui Takata. Muntius a făcut, de fapt, tot: a numit prima fază a solaristicii perioada „profeților", printre care îi încadra pe Giese, Holden, Sevada; pe cea de-a doua a numit-o „marea schismă", destrămarea Bisericii solarisiene unite într-o mulțime de confesiuni aflate în conflict; a prefigurat şi faza a treia, o fază de dogmatizare şi rigiditate scolastică, urmând ca ea să se instaleze atunci când va fi cercetat tot ceea ce era de cercetat. Însă lucrurile nu s-au petrecut astfel. Gibarian – m-am gândit – a avut totuşi dreptate când a considerat demonstrația lui Muntius cu privire la lichidare drept o uriaşă simplificare, trecând peste tot ceea ce în solaristică era în contradicție cu elemetele credinței, căci în cadrul ei erau hotărâtoare lucrările mereu efemere, ce nu promiteau nimic în afara unui glob concret, material, ce se învârtea în jurul a doi aştri.

În cartea lui Muntius era un extras îngălbenit, împăturit în două, din trimestrialul *Parerga Solariana*, una dintre primele lucrări pe care le-a scris Gibarian încă dinainte de a prelua conducerea institutului. După titlul „De ce sunt solarist" urma o succintă enumerare a fenomenelor concrete, care argumentau existența unor şanse reale ale Contactului. Pentru că Gibarian făcea parte, se pare, din ultima generație de cercetători care au avut curajul de a recurge la perioada timpurie de glorie şi optimism, fără a renunța la credința proprie, care depăşea granițele delimitate de ştiință, o credință cât se poate de concretă, căci avea drept premisă succesul eforturilor suficient de perseverente.

El pornea de la clasicele cercetări ale bioelectroniştilor euroasiatici Ho-En-Min, Ngyalli şi Kavakadze. Ei demonstraseră anumite similitudini între imaginea activității electrice a creierului şi unele descărcări plasmatice care precedă naşterea unor formațiuni precum polimorfele stadiale timpurii şi solaridele gemene. În schimb, Gibarian respingea interpretările antropomorfe exagerate, toate acele teze mistificatoare ale şcolilor de psihanaliză, psihiatrie şi neurofiziologie, care încercau să interpreteze anumite manifestări ale oceanului în termenii unor maladii umane, ca de exemplu epilepsia (al cărei analog ar fi trebuit să fie erupțiile spasmodice ale asimetriadelor). Ca promotor al Contactului, el era unul dintre cercetătorii prudenți şi lucizi, displăcându-i senzaționalul care – ce-i drept extrem de rar – însoțea o descoperire sau alta. Un val de interes ieftin a stârnit, de altfel, şi lucrarea mea de licență. Se afla şi ea aici, netipărită, firește, pe unul din rafturile cu microfilme. M-am bazat în elaborarea ei pe studiile revelatoare ale lui Bergmann şi Reynolds care, din mozaicul proceselor scoarței cerebrale, reuşiseră să delimiteze şi să „filtreze" componetele ce însoțesc cele mai puternice emoții – disperarea, durerea, voluptatea; am comparat înregistrările lor cu descărcările curenților oceanici şi am descoperit o analogie demnă de atenție în oscilațiile şi profilurile curbelor (în anumite porțiuni ale calotei simetriadelor, la baza mimoizilor nematurizați etc.). Această descoperire a fost suficientă ca să-mi apară rapid numele în presa cotidiană, sub titluri de-a dreptul ridicole, de genul „Piftia disperată" sau „Planeta în orgasm". Dar această publicitate mi-a prins bine (cel puțin aşa am crezut până nu demult), deoarece Gibarian care, ca orice solarist, nu citea tot ce apărea în mii de lucrări, mai ales ale începătorilor, şi-a îndreptat atenția asupra mea şi astfel am primit o scrisoare de la el. O scrisoare care a închis un capitol din viața mea pentru a deschide altul nou.

12
Visele

După şase zile, lipsa oricăror reacţii din partea oceanului ne-a făcut să repetăm experimentul. Staţia, care până atunci rămăsese imobilă la răscrucea dintre paralela patruzeci şi trei şi meridianul o sută şaisprezece, a început să se deplaseze spre sud, menţinându-se la o înălţime de patru sute de metri deasupra oceanului; radarele şi radiografele de pe sateloid arătau că activitatea plasmei se intensificase.

Timp de două zile, fasciculul Roentgen, modulat de encefalograma mea, a izbit la intervale de câteva ore suprafaţa aproape netedă a oceanului.

Spre sfârşitul celei de-a doua zile ne aflam aproape de pol, aşa încât discul soarelui azuriu a dispărut complet dincolo de orizont, norii purpurii din partea opusă prevestind răsăritul soarelui roşu. Imensitatea întunecoasă a oceanului şi cerul pustiu de deasupra lui erau în acel moment scena unei confruntări, orbitoare prin violenţa ei, între culori tari, ca de metal incandescent, din care ţâşneau scântei verzui, şi razele estompate, surde, de purpură; oceanul însuşi era traversat de licărul celor două discuri opuse ca două focare puternice, unul de mercur, iar celălalt de purpură. Era suficient şi cel mai mic nor de la zenit pentru ca lumina ce se revărsa laolaltă cu spuma grea pe coastele valurilor să capete neverosimile reflexe de curcubeu; la scurt timp după apusul soarelui albastru, în partea de nord-vest a orizontului a apărut o simetriadă, cufundată aproape în întregime

într-o ceață ruginie şi desprinzându-se din ea în licăre răsfrânte parcă într-o oglindă, înălțându-se la confluența dintre cer şi ocean ca o floare uriaşă din sticlă. Stația nu şi-a schimbat însă cursul şi, după un sfert de oră, colosul, tremurând ca o lumină rubinie, gata să se stingă, s-a ascuns din nou în spatele orizontului. Câteva minute mai târziu, o coloană înaltă, subțire, a cărei bază era încă ascunsă de curbura planetei, a țâşnit la câțiva kilometri deasupra şi s-a ridicat în atmosferă văzând cu ochii. Acest indiciu evident al agoniei smietriadei, care pe jumătate ardea ca o văpaie, iar în cealaltă jumătate lumina ca o coloană de mercur, s-a desfăcut ca un arbore bicolor, apoi vârfurile ramurilor lui, tot mai înmugurite, s-au contopit într-un nor, asemenea unei ciuperci al cărei capăt de sus a pornit, prin focul celor doi sori, într-o călătorie îndepărtată, laolaltă cu vântul, în timp ce partea de jos, ruptă în fâşii grele ca nişte ciorchini, se afunda nefiresc de lent. După o oră, dispăruse şi ultima urmă a acestui spectacol.

După alte două zile, am repetat pentru ultima dată experimentul; şocurile razelor Roentgen cuprinseseră o bună bucată din oceanul plasmatic; în partea de sud şi-au făcut apariția arrhenidele, perfect vizibile din locul unde ne aflam noi, în pofida distanței de trei sute de kilometri, ca un lanț stâncos cu creste acoperite parcă de zăpadă; în realitate, acestea erau depuneri de origine organică, dovadă că această formațiune alcătuise cândva fundul oceanului.

Am schimbat cursul spre sud-est şi am mers un timp în paralel cu lanțul muntos, acoperit cu nori tipici pentru o zi roşiatică, până când şi aceştia au dispărut. De la primul experiment au trecut zece zile.

Aparent, pe Stație nu se întâmplase nimic; când Sartorius a elaborat programul experimentului, el a fost repetat automat de aparate şi nici măcar nu sunt sigur dacă cineva controla acțiunea lor. Însă în acest timp, pe Stație s-au petrecut

mult mai multe lucruri decât ne-am fi putut dori. Nu între oameni. Mă temeam că Sartorius va cere reluarea lucrului la anihilator; am aşteptat şi reacţia lui Snaut, când avea să afle de la celălalt că într-o anumită măsură l-am mințit, exagerând pericolul la care ne expunea anihilarea materiei neutrinice. Dar nu s-a întâmplat nimic de acest fel, din motive complet neînțelese de mine la început; fireşte, am luat în considerație şi un anumit vicleşug, faptul că puteau să-mi ascundă stadiul pregătirilor şi al lucrărilor, şi tocmai de aceea mergeam în fiecare zi să mă uit în încăperea fără ferestre, situată chiar sub podeaua laboratului principal, în care se afla anihilatorul. Niciodată nu am găsit pe nimeni acolo, iar stratul de praf ce acoperea carcasa şi cablurile aparaturii arăta că nu fuseseră atinse de mai multe săptămâni.

În acel interval, Snaut, la fel ca şi Sartorius, se făcuse nevăzut, ba devenise chiar de negăsit, fiindcă videofonul din cabina de radio nu mai răspundea la apel. Cineva dirija mişcarea Stației, dar nu pot spune cine anume, pentru că pe mine, pur şi simplu, acest lucru nu mă interesa, oricât de ciudat ar suna. De asemenea, lipsa de reacție din partea oceanului mă lăsa indiferent, încât după două, trei zile aproape că încetasem să o mai aştept sau să mă tem de ea, uitând complet de ea şi de experiment. Zile în şir stăteam fie în bibliotecă, fie în cabină cu Harey, care mă urma ca o umbră. Vedeam că între noi lucrurile nu sunt bune şi că această stare de apatie şi de incertitudine nu se poate prelungi la nesfârşit. Ar fi trebuit să o depăşesc cumva, să schimb ceva în relațiile dintre noi, dar respingeam însuşi gândul la orice fel de schimbare, incapabil să iau vreo hotărâre; nu ştiu cum să explic, dar mi se părea că tot ce era pe Stație, îndeosebi ceea ce exista între Harey şi mine se află într-o stare extrem de fragilă, de echilibru suprasolicitat, încât orice atingere l-ar fi putut transforma în ruine. De ce? Nu ştiu. Părea foarte ciudat că şi ea

simțea ceva asemănător, cel puțin într-o anumită măsură. Când mă gândesc acum la acest lucru, mi se pare că acea impresie de nesiguranță, de suspans, sentimentul acela al producerii unui dezastru era cauzat de o prezență pe care nu o puteai identifica în niciun fel, o prezență ce umplea toate încăperile şi cotloanele Stației. Cred totuşi că o mai puteam sesiza şi altfel: în vise. Întrucât niciodată înainte şi nici după aceea nu am mai avut asemenea vedenii, am hotărât să-mi notez conținutul lor şi doar datorită acestui lucru pot să spun câte ceva despre ele, dar nu sunt decât nişte fragmente, lipsite de întreaga lor oroare de nedescris. În împrejurări ce nu pot fi exprimate, în spații lipsite de cer, pământ, podele, plafoane sau pereți, existam de parcă m-aş fi chircit sau aş fi fost închis într-o substanță necunoscută, parcă tot corpul îmi fusese proiectat într-un bloc pe jumătate mort, amorf, diform, sau mai curând parcă eu eram aşa ceva, lipsit de trup, înconjurat de pete difuze, de un trandafiriu pal, suspendate într-un mediu cu alte proprietăți optice decât aerul, astfel încât abia de aproape obiectele deveneau clare, ba chiar extrem şi nefiresc de clare, fiindcă în aceste vise viziunile depăşeau prin concretețe şi materialitate percepțiile pe care le aveam în stare de veghe. Trezindu-mă, parcă aveam sentimentul paradoxal că starea de veghe, veghea adevărată, era cealaltă, ceea ce visam, iar ceea ce vedeam după ce deschideam ochii era doar un fel de umbră firavă.

Aşadar, aceasta a fost prima imagine, începutul din care se depăna visul. În jurul meu ceva aştepta să fiu de acord, să fac un semn interior, iar eu ştiam, sau mai degrabă ceva din mine ştia, că nu ar trebui să mă las în seama ispitei nedesluşite, fiindcă cu cât promite mai mult, tăcând, cu atât mai îngrozitor va fi sfârşitul. De fapt, nu ştiam asta, căci dacă aş fi ştiut, probabil mi-ar fi fost teamă, or eu nu simțeam niciodată teama. Aşteptam. Din ceața trandafirie ce mă învăluia se

despindea prima atingere şi eu, inert ca un buştean, afundat undeva adânc în ceea ce parcă mă întemniţase, nu puteam nici să mă retrag, nici să mă mişc, iar celălat îmi examina temniţa cu atingeri, oarbe şi văzătoare totodată, de parcă era o mână care mă crea; până atunci nu avusesem nici văz şi, iată, acum vedeam, iar de sub degetele ce se plimbau, pipăindu-mi faţa, se desprindeau din neant buzele mele, obrajii, şi pe măsură ce acea atingere alcătuită din frânturi infinit de mărunte se întindea, căpătam un chip şi un tors care respira, chemate să existe prin acest simetric act de creaţie: pentru că şi eu, cel creat, cream la rândul meu, şi a apărut un chip pe care niciodată nu-l văzusem înainte, străin şi familiar totodată; m-am străduit să mă uit în ochii lui, dar nu am putut să fac asta, fiindcă totul îşi schimba proporţiile, fiindcă nu existau aici niciun fel de coordonate şi doar într-o tăcere ca de rugă ne descopeream şi ne cream unul pe altul; eram viu în mine, dar amplificat parcă fără limite, iar fiinţa cealaltă – o femeie? – dăinuia laolaltă cu mine în nemişcare. Acelaşi puls ne umplea, şi am devenit unul, şi deodată, în lentoarea acestei scene, dincolo de care nu exista nimic şi nu putea parcă să existe, s-a strecurat ceva negrăit de cumplit, imposibil şi contrar naturii. Aceeaşi atingere care ne crease şi care se lipise de trupurile noastre ca o mantie aurie, invizibilă, a început să ne furnice. Trupurile noastre, goale şi albe, au început să curgă în pâraie ce colcăiau de viermi, ieşind din noi ca o pânză de aer, şi eu eram – noi eram – o febrilă masă viermuindă, lucioasă, ce se încolăcea şi se descolăcea, fără de sfârşit şi în acea nemărginire – nu! – eu eram nemărginirea! – strigam, fără glas, implorând sfârşitul, dar tocmai atunci m-am destrămat, revărsându-mă în toate direcţiile deodată, umplându-mă după fiecare veghe de o suferinţă tot mai vie, însutită, focalizată în zările negre şi roşii, încremenind

ca o stâncă sau înălțându-mă undeva, în strălucirea altui soare sau a altei lumi.

Acesta a fost cel mai simplu dintre vise, altele nu sunt în stare să povestesc, pentru că spaima ce țâșnea din ele nu avea niciun corespondent în starea de veghe. Din ele nu am aflat nimic despre existența lui Harey, dar nici alte amintiri sau trăiri din timpul zilei.

Au mai fost şi alte vise în care, învăluit de o beznă inertă, încremenită, m-am simțit ca un obiect al unor cercetări migăloase, lente, în care nu se foloseau de niciun fel de receptori senzitivi; era ca o pătrundere, ca o pulverizare, o pierdere până la anihilare completă; ultima treaptă, capătul acestor încrucişări tăcute, distrugătoare, era spaima de care numai dacă-mi aminteam în timpul zilei şi simțeam că mi se întețesc bătăile inimii.

Zilele monotone, parcă lipsite de culoare, pline de o apatie apăsătoare, se târau somnoroase, într-o indiferență absolută; mă temeam doar de noapte şi nu ştiam cum să mă salvez; vegheam împreună cu Harey, care nu avea nevoie de somn, o sărutam şi o mângâiam, dar ştiam că nu-mi păsa nici de ea, nici de mine, că făceam totul de teama viselor, iar ea, deşi nu-i spusesem nimic despre coşmarurile cutremurătoare, intuia ceva, fiindcă simțeam în stânjeneala ei că îşi dă seama de situația aceea umilitoare, însă nu exista nici o scăpare. Am spus că nu m-am mai văzut un timp cu Snaut şi nici cu Sartorius. Dar, o dată la câteva zile, Snaut mai dădea câte un semn de viață, lăsând uneori un bilețel sau telefonându-mi. Mă întreba dacă nu am observat vreun fenomen nou, vreo schimbare, ceva ce ar putea fi interpretat ca reacție la experimentul repetat în mai multe rânduri. Răspundeam că nu văzusem nimic şi îi puneam aceeaşi întrebare. Snaut nega doar cu o mişcare a capului, din spatele ecranului.

În cea de-a cincisprezecea zi de după încetarea experimentului, m-am trezit mai devreme ca de obicei, atât de

istovit de coşmar încât păream să fi deschis ochii după amorţirea provocată de o profundă narcoză. Prin fereastră am zărit în strălucirea soarelui roşu, a cărui uriaşă prelungire tăia ca un fluviu de foc oglinda oceanului, şi-am observat cum suprafaţa inertă până atunci începe să se agite pe neobservate. Negreala a devenit palidă, acoperită parcă de un strat subţire de ceaţă, dar o ceaţă cu o consistenţă materială, densă. Pe alocuri apăreau vârtejuri, apoi o mişcare nedefinită a cuprins întreaga întindere. Negreala a dispărut, acoperită de membrane de un trandafiriu pal pe creste şi de culoare brun-sidefie în adâncuri. Culorile alternative, modificând perdeaua bizară a oceanului în şiruri lungi de valuri, încremenite parcă în timpul unduirii, s-au amestecat între ele şi tot oceanul s-a acoperit cu o spumă efervescentă, ce se ridica în straturi groase atât sub Staţie, cât şi în jurul ei. Şi deodată, din toate părţile au ţâşnit spre cerul roşcat şi pustiu aripi de spumă întinse orizontal, complet diferite de nori, cu margini îngroşate şi bulbucate. Acestea formau dâre orizontale, care acopereau discul jos al soarelui, părând, prin contrast cu incandescenţa lui, negre ca smoala, iar celelalte, aflate în preajma soarelui, în funcţie de unghiul razelor, se înroşeau, căpătau o culoare purpurie, şi procesul continua mereu, de parcă oceanul se desfăcea în straturi sângerii, când arătându-şi suprafaţa neagră de sub ele, când acoperindu-se cu o nouă avalanşă de spumă întărită. O parte dintre aceste plăsmuiri pluteau în aer jos de tot, chiar în spatele ferestrelor, la câţiva metri; într-un rând, una şi-a atins de geam aripa mătăsoasă, în timp ce roiul care se înălţase primul în văzduh abia se mai zărea în adâncul cerului, ca un stol de păsări împrăştiate, dispărând spre zenit.

Staţia s-a oprit şi a rămas aşa vreo trei ore, dar spectacolul a continuat. La sfârşit, când soarele a alunecat spre orizont, iar oceanul de sub noi s-a acoperit de negură, mii de roiuri de siluete subţiri, roşietice, au început să urce spre

cer, tot mai sus şi mai sus, curgând în şiruri nesfârşite, ca pe nişte strune nevăzute. Această ascensiune maiestuoasă de aripi parcă frânte a durat până ce s-a cufundat cu totul în beznă.

Tot acest fenomen cutremurător prin imensitatea sa domoală a speriat-o pe Harey, dar nu puteam scoate un cuvânt. Pentru mine, ca solarist, era ceva la fel de nou şi de neînţeles ca şi pentru ea. Dar forme şi plăsmuiri încă neînregistrate în niciun catalog pot fi observate pe Solaris cel puţin de două, trei ori pe an, iar cu un dram de noroc chiar mai des.

În noaptea următoare, cam cu o oră înainte de răsăritul aşteptat al soarelui albastru, am fost martorii unui alt fenomen: oceanul devenea fosforescent. Pe suprafaţa lui scufundată în întuneric au apărut deodată pete de lumină, mai degrabă de strălucire albicioasă, difuză, ce se mişcau în ritmul valurilor. Se contopeau şi se răspândeau până ce aura spectrală s-a întins cât vedeai cu ochii. Lumina a crescut în intensitate timp de circa cincisprezece minute, apoi fenomenul s-a încheiat într-un fel uluitor: oceanul a început să se stingă, dinspre vest întinzându-se pe sute de mile un front larg de negură; când s-a apropiat de Staţie şi a trecut pe lângă ea, se vedea partea de ocean încă fosforescentă, depărtându-se tot mai mult spre est şi luminând sus, în întuneric, ca o vâlvătaie. După ce a atins marginea orizontului a ajuns să semene cu o uriaşă auroră polară şi a dispărut pe loc. Când a răsărit, după scurt timp, soarele, oglinda pustie, inertă, abia atinsă de încreţiturile valurilor ce licăreau ca mercurul în ferestrele Staţiei, s-a întins iarăşi în toate direcţiile. Fosforescenţa oceanului era un fenomen cunoscut; în anumite cazuri, ea a fost observată chiar înainte de erupţia asimetriadelor, dar, în general, era mai degrabă un indiciu tipic de intensificare a activităţii locale a plasmei. Totuşi în următoarele două săptămâni nu s-a întâmplat nimic nici în afara, nici în interiorul Staţiei. O singură dată, în toiul nopţii

am auzit, venind parcă de nicăieri şi de pretudindeni, un ţipăt îndepărtat, extrem de ascuţit şi de prelung, de fapt un scâncet amplificat, supraomenesc; smuls din coşmar, am stat culcat mult timp, cu urechea ciulită, nefiind atât de sigur dacă nu cumva şi ţipătul acela nu era un vis. În ziua precedentă, din laboratorul situat parţial sub cabina noastră se auziseră zgomote înăbuşite, ce semănau cu mutarea unor greutăţi sau aparate mari; acum mi se părea că ţipătul vine şi de sus, într-un fel inexplicabil, pentru că ambele etaje erau despărţite între ele printr-un plafon gros, izolat fonic. Acel ţipăt agonic s-a prelungit aproape o jumătate de oră. Leoarcă de sudoare, pe jumătate înnebunit, doream să dau fuga sus, într-atât eram de tulburat. Dar până la urmă a încetat, auzindu-se iarăşi doar hârşâitul greutăţilor.

Două zile mai târziu, seara, când stăteam cu Harey în chicinetă, a intrat pe neaşteptate Snaut. Era îmbrăcat cu haine purtate pe Pământ, ceea ce îl schimba. Era parcă mai înalt şi mai îmbătrânit. Fără să ne privească, s-a apropiat de masă, s-a aplecat deasupra ei şi, rămânând în picioare, a început să mănânce carne rece direct din conservă, muşcând zdravăn din bucata de pâine. Îşi băgase şi mâneca în conservă, pătând-o de grăsime.

— Te murdăreşti, i-am spus.

— Hm, a mârâit cu gura plină.

Mânca de parcă nu mai pusese nimic în gură zile în şir, apoi şi-a turnat o jumătate de pahar de vin, l-a dat peste cap, s-a şters la gură şi a respirat adânc, rotindu-şi în jur ochii congestionaţi. S-a uitat la mine şi a mormăit:

— Ţi-ai lăsat barbă...? Oho...

Harey punea cu zgomot vasele în chiuvetă. Snaut a început să se legene uşor pe călcâie, se strâmba şi plescăia tare, curăţându-şi dinţii cu limba. Mi s-a părut că o face intenţionat.

— Nu ai chef să te bărbiereşti? a întrebat, privindu-mă insistent.

Nu i-am răspuns.

— Ai grijă! a adăugat după o clipă. Te avertizez! Şi el, la început, a renunţat să se mai bărbierească.

— Du-te la culcare, am murmurat.

— Poftim? Ce, sunt prost? De ce să nu discutăm? Ascultă, Kelvin, poate că oceanul ne vrea binele? Poate vrea să ne facă fericiţi şi nu ştie cum anume? Citeşte dorinţele întipărite în mintea noastră, dar numai doi la sută din procesele nervoase sunt conştiente. Aşadar, el ne cunoaşte mai bine decât noi. Ar trebui să-i dăm ascultare, să fim de acord cu el. Nu crezi? Nu vrei? De ce – glasul i s-a frânt plângăreţ – de ce nu te bărbiereşti?

— Încetează, am bâiguit. Eşti beat.

— Poftim? Beat? Eu? Şi ce? Un om care şi-a cărat rahatul de la un capăt la altul al Galaxiei pentru a afla care-i este preţul nu se poate îmbăta? De ce? Tu crezi în menirea omului, nu-i aşa, Kelvin? Gibarian mi-a povestit despre tine, înainte de a-şi lăsa barbă... Eşti exact aşa cum a spus... Dar nu te mai duce în laborator, o să-ţi pierzi credinţa... acolo creează Sartorius, Faustul nostru *au rebours*, căutând un remediu contra nemuririi, ştii? El este ultimul cavaler al Sfântului Contact, unul pe măsura noastră... nici ideea lui anterioară nu era proastă – agonie prelungită. Bună, nu? Agonie perpetuă... paie... pălărioare de paie... cum să nu bei, Kelvin?

Ochii lui, abia vizibili sub pleoapele umflate, s-au oprit asupra lui Harey, care stătea lângă perete fără să se mişte.

— O, Afrodita albă din spuma oceanului! Mâna ta, divino, inspirată de zei, a prins el să declame şi s-a înecat de râs. Cam pe acolo... exact... ce zici, Kel... vin? a articulat cu greu, într-un acces de tuse.

Eram în continuare liniştit, însă această linişte începea să se transforme într-o furie rece.

— Încetează! am şuierat printre dinţi. Încetează şi ieşi!

— Mă dai afară? Şi tu? Îţi laşi barbă şi mă dai afară? Nu mai vrei să te previn, să te sfătuiesc ca un adevărat camarad stelar? Kelvin, să deschidem trapele de jos şi să-l strigăm acolo, jos, poate ne aude? Dar cum îl cheamă? Imaginează-ţi, am denumit toate stelele şi planetele, dar poate că ele aveau deja un nume? Ce îndrăzneală! Ascultă, hai să mergem acolo. Îl vom striga... îi vom spune ce a făcut din noi, până ce îşi va da seama şi se va speria... ne va construi simetriade argintii şi se va ruga pentru noi în matematica sa şi ne va împrejmui cu îngeri însângeraţi, iar chinul lui va fi chinul nostru, teama lui va fi teama noastră şi ne va implora să-i grăbim sfârşitul, fiindcă tot ce este şi face el nu este altceva decât o implorare a sfârşitului. De ce nu râzi? Eu glumesc doar. Dacă specia noastră ar fi avut mai mult simţ al umorului, era posibil să nu se fi ajuns aici. Ştii ce vrea să facă Sartorius? Vrea să pedepsească oceanul, vrea să-l determine să urle cu toţi munţii deodată... crezi că nu va avea curajul să propună acest plan spre aprobare senilizatului areopag care ne-a trimis aici pentru a ispăşi păcatele altora? Ai dreptate, îi va fi teamă... dar numai din cauza pălărioarei. Despre pălărioară nu va spune nimănui, nu este chiar atât de curajos Faust al nostru...

Tăceam. Snaut se clătina tot mai tare pe picioare. Lacrimile îi curgeau pe obraji şi-i picuramu pe haină.

— Cine-i vinovat de toate astea? Cine ne-a adus în halul ăsta? Gibarian? Giese? Einstein? Platon? Au fost nişte criminali, ştii? Gândeşte-te, în rachetă omul poate plesni ca o băşică de săpun sau se poate solidifica, sau fierbe în propriu-i sânge şi apoi explodează fără a apuca să mai strige; pe urmă doar oscioarele vor izbi tabla rachetei, rotindu-se pe orbitele newtoniene, corectate de Einstein – iată roadele progresului nostru! Iar noi am pornit de bunăvoie pe acest drum minunat şi am ajuns în aceste celule, deasupra acestor farfurii şi a nemuritoarelor maşini de spălat vase,

cu şiruri de dulăpioare credincioase, de closete supuse, iată realizarea personalităţii noastre... Priveşte-le, Kelvin! Dacă nu aş fi beat, nu aş vorbi astfel, dar cineva va trebui să spună până la urmă toate acestea. Până la urmă cineva ar trebui, nu-i aşa? Stai aici ca un copil la abator şi îţi creşte barba... Cine-i de vină? Răspunde-ţi singur...

S-a întors uşor şi, sprijinându-se de uşă, ca să nu cadă, a ieşit; încă se mai auzea ecoul paşilor săi pe coridor. Evitam privirea lui Harey, dar ochii ni s-au întâlnit brusc. Doream să mă apropii de ea, să o iau în braţe, să-i mângâi părul, dar nu puteam. Nu puteam.

13
Succesul

Următoarele trei săptămâni au trecut ca şi când ar fi fost o singură zi care se repeta, mereu aceeaşi. Jaluzelele ferestrelor se lăsau şi se ridicau, noaptea mă târam de la un coşmar la altul, dimineaţa ne trezeam şi începea jocul, dar oare să fi fost un joc? Mă prefăceam că sunt liniştit, Harey la fel, înţelegerea tacită, faptul că ştiam că ne mințim reciproc, toate acestea deveniseră ultima noastră evadare. Fiindcă vorbeam mult despre felul cum vom trăi pe Pământ, cum ne vom stabili undeva, lângă un mare oraş, şi nu vom mai părăsi niciodată cerul albastru şi copacii verzi; ne imaginam împreună interiorul viitoarei noastre case şi grădini şi chiar ne contraziceam în legătură cu unele amănunte... cum va fi gardul viu, banca... Oare credeam fie şi o secundă în aşa ceva? Nu. Ştiam că este imposibil. Ştiam asta. Chiar dacă ar fi putut părăsi Staţia şi să rămână în viaţă, pe Pământ poate ateriza doar un om, iar om înseamnă actele sale. Primul control ar fi încheiat această escapadă. Ar fi încercat să o identifice, mai întâi ne-ar fi despărţit, iar asta ar fi trădat-o de la bun început. Staţia era singurul loc unde puteam trăi împreună. Oare Harey ştia acest lucru? Cu siguranţă. Îi spusese cineva? În lumina celor întâmplate, probabil că da.

Într-o noapte am auzit, prin somn, cum Harey se scoală încet. Am vrut să o îmbrăţişez. Doar în tăcere, doar în întuneric puteam deveni liberi pentru o clipă, într-o uitare de

sine pe care disperarea ce ne împresura din toate părțile o făcea să fie doar o suspendare de moment a torturii. Ea nu a observat probabil că mă trezisem. N-am apucat să întind mâna, că se şi dăduse jos din pat. Am auzit – pe jumătate treaz – ecoul unor tălpi goale. M-a cuprins o teamă nedefinită.

— Harey? am şoptit.

Doream să strig, dar nu m-am încumetat. M-am aşezat pe pat. Uşa ce ducea spre coridor era întredeschisă. O dâră subțire de lumină tăia în diagonală cabina. Mi s-a părut că aud voci înăbuşite. Să fi discutat cu cineva? Cu cine anume?

Am sărit din pat, dar m-a cuprins o spaimă îngrozitoare, încât picioarele au refuzat să mă asculte. Am rămas o clipă, ascultând, nu se auzea nimic. Încet, m-am dus înapoi în pat. Simțeam cum îmi vuieşte capul. Am început să număr. La o mie m-am oprit, uşa s-a deschis fără zgomot, iar Harey s-a strecurat înăuntru şi a încremenit, atentă la respirația mea. M-am străduit să respir egal şi calm.

— Kris...? a şoptit ea.

Nu i-am răspuns. A intrat repede în pat. Am simțit cum stă întinsă lângă mine şi am rămas inert, nu ştiu cât timp. Încercam să-mi ordonez întrebările, dar cu cât trecea mai mult timp, cu atât înțelegeam mai clar că nu eu voi fi primul care va rosti ceva. După un timp, poate după o oră, am adormit.

Dimineața era la fel ca întotdeauna. O priveam cu luare-aminte doar atunci când nu observa. După prânz, stăteam unul lângă altul în fața ferestrei curbate, în spatele căreia curgeau nori joşi, stacojii. Stația se deplasa printre ei ca o navă. Harey citea o carte, iar eu zăceam în acea stare de prostrație care devenise singura mea relaxare. Am observat că, înclinând capul într-un anumit mod, puteam vedea în geam imaginea noastră reflectată, străvezie, dar clară. Am luat mâna de pe spătarul scaunului. Harey văzuse asta în geam; asigurându-se dintr-o privire rapidă că eu mă uit

spre ocean, s-a aplecat deasupra spătarului şi a atins cu buzele locul pe care îl atinsesem eu cu o clipă în urmă. Rămăsesem în continuare nefiresc de rigid, iar ea şi-a aplecat capul spre carte.

— Harey, am spus încet, unde ai ieşit azi-noapte?

— Azi-noapte?

— Da.

— Ai visat ceva, Kris. Nu am ieşit nicăieri.

— Nu ai ieşit?

— Nu. Ai visat.

— S-ar putea, am spus. Da, e posibil să fi visat…

Seara, când ne-am culcat, am început iarăşi să vorbesc despre călătoria noastră, despre întoarcerea pe Pământ.

— A, nu vreau să mai aud de aşa ceva, a spus. Nu mai vorbi, Kris, doar ştii…

— Ce anume?

— Nu, nimic.

Când stăteam culcaţi, a spus că-i e sete.

— Acolo, pe masă, este un pahar cu suc, dă-mi-l, te rog.

A băut jumătate şi mi l-a dat mie. Nu aveam chef să beau.

— În sănătatea mea, a zis zâmbind.

Am băut sucul care mi se părea un pic sărat, dar n-am dat importanţă faptului.

— Dacă nu vrei să vorbim despre Pământ, atunci despre ce? am întrebat-o când a stins lumina.

— Dacă nu aş fi eu, te-ai căsători ?

— Nu.

— Niciodată?

— Niciodată.

— De ce?

— Nu ştiu. Am fost singur zece ani şi nu m-am căsătorit. Să nu vorbim despre asta, iubito…

Îmi vuia capul ca şi când aş fi băut cel puţin o sticlă de vin.

— Ba nu, să vorbim, să vorbim. Şi dacă te-aş ruga?

— Să mă căsătoresc? E absurd, Harey. Nu am nevoie de nimeni altcineva.

S-a aplecat deasupra mea. Îi simţeam respiraţia şi m-a îmbrăţişat atât de puternic, încât starea de somnolenţă care îmi dădea târcoale s-a spulberat.

— Spune-o altfel.

— Te iubesc.

Şi-a lăsat fruntea să cadă pe umărul meu, i-am simţit tremurul pleoapelor încordate şi umezeala lacrimilor.

— Harey, ce ai?

— Nimic, nimic, nimic, repeta ea, tot mai încet.

Am încercat să-mi deschid ochii, dar mi se închideau singuri. Nu ştiu când am adormit.

M-au trezit zorile roşii. Aveam capul de plumb şi spatele încordat, ca şi când toate vertebrele se sudaseră într-un singur os. Nu-mi puteam mişca în gură limba, pe care mi-o simţeam aspră, dizgraţioasă. Probabil m-am intoxicat cu ceva, m-am gândit, ridicând cu efort capul. Am întins mâna spre Harey. Am dat peste cearşaful rece. M-am ridicat.

Patul era gol, în cabină nu era nimeni. Rotocoalele roşii ale discului solar se răsfrângeau în geam. Am coborât pe podea. Probabil arătam comic, fiindcă mă poticneam, ca beat. Mă ţineam de obiecte şi am ajuns la dulap, dar baia era goală. Coridorul – la fel. Nici în laborator nu era nimeni.

— Harey! am strigat la mijlocul coridorului, sprijinindu-mă cu braţele de pereţi. Harey... am strigat cu glas răguşit încă o dată, începând să înţeleg.

Nu-mi mai aduc amine exact ce s-a întâmplat după aceea. Probabil că am alergat pe jumătate gol prin toată Staţia, ţin minte că am trecut şi pe la hala frigorifică, apoi am ajuns până la ultima magazie şi am bătut cu pumnii în uşa închisă. Se poate să fi trecut pe acolo de mai multe ori. Scările duduiau sub paşii mei, am căzut, m-am ridicat, am

luat-o iar la fugă, până ce am dat de uşa dublă, blindată, dincolo de care era ieşirea. O împingeam cu toată puterea şi, strigând, mă rugam să fie doar un vis. Şi, de la un timp, cineva era lângă mine, mă prindea şi mă trăgea undeva. Apoi m-am pomenit în micul laborator, având cămaşa udă de o sudoare rece, părul în şuviţe lipite, nările şi limba arse de alcool; stăteam întins pe ceva rece, metalic, gâfâind de zor, iar Snaut, în pantalonii săi pătaţi, se fâţâia pe lângă dulăpiorul cu medicamnte, scotocind ceva printre instrumentele şi flacoanele care zornăiau îngrozitor.

Deodată l-am văzut în faţa mea; mă privea în ochi, atent, adus de spate.

— Unde este Harey?

— Nu mai este.

— Dar, dar Harey...

— Harey nu mai este, a spus încet, clar, apropiindu-şi faţa de mine, de parcă m-ar fi lovit, iar acum dorea să vadă efectul.

— Se va întoar... am şoptit, închizând ochii.

Pentru prima dată nu-mi mai era frică. Nu mă mai temeam de întoarcerea spectrului. Nu înţelegeam cum de-mi fusese frică înainte!

— Bea asta.

Mi-a dar un pahar cu un lichid cald. M-am uitat în pahar şi, brusc, i-am aruncat tot conţinutul în faţă. El s-a dat înapoi, ştergându-şi ochii. Când i-a deschis, eram călare pe el. Era atât de mic!

— Tu ai fost?

— Ce vrei să spui?

— Nu minţi, ştii bine. Tu ai vorbit cu ea noaptea trecută? Şi ai îndemnat-o să-mi dea un somnifer...? Ce ai făcut cu ea? Spune!

A căutat în buzunarul de la piept. A scos un plic mototolit. I l-am smuls. Era lipit. Pe plic nu scria nimic. L-am

desfăcut. Am scos o foaie împăturită în patru. Era un scris mare, uşor copilăresc, în rânduri inegale. L-am recunoscut.

„Dragul meu, eu l-am rugat să facă asta. Este un om bun. E îngrozitor că a trebuit să te mint, dar nu se putea altfel. Poţi face pentru mine un singur lucru – să-l asculţi şi să nu-ţi faci niciun rău. Ai fost minunat!"

Mai jos era încă un cuvânt şters, pe care am reuşit să-l descifrez: scrisese „Harey", apoi ştersese; mai era încă o literă, parcă H sau K, preschimbată într-o pată. Am citit o dată, încă o dată, iar şi iar. Eram treaz de-a binelea, dar durerea era atât de mare, încât nu puteam nici măcar să gem, să scot un singur cuvânt.

— Cum, am şoptit, cum?

— Mai târziu, Kelvin. Ţine-ţi firea!

— Mi-o ţin, dar spune, cum?

— Prin anihilare.

— Cum aşa? am tresărit. Dar aparatul nu era...?!

— Aparatul Roche nu era adecvat. Sartorius a făcut altul, un destabilizator special, mic, care acţionează doar pe o rază de câţiva metri.

— Şi ce s-a întâmplat cu ea...?

— A dispărut. O străfulgerare şi un suflu, ca o adiere slabă. Nimic mai mult.

— Zici că acţiona pe o rază restrânsă?

— Da. N-am avut resurse pentru unul mai mare.

Deodată am avut impresia că pereţii se năruie peste mine. Am închis ochii.

— Doamne... Harey... se va întoarce, se va întoarce...

— Nu.

— Cum nu?

— Nu, Kelvin. Ţii minte spuma care se înalţa spre cer? De atunci nu s-au mai întors.

— Nu?

— Nu.

— Ai ucis-o, am spus încet.

— Da. În locul meu, tu n-ai fi făcut la fel?

M-am ridicat şi am început să umblu tot mai repede, făcând drumul de la perete la colţ şi înapoi. Nouă paşi. Mă întorceam. Nouă paşi.

M-am oprit în faţa lui.

— Ascultă, vom face un raport. Vom cere legătura directă cu Consiliul. Le comunicăm totul, iar ei îşi vor da încuviinţarea. Trebuie să şi-o dea. Solaris va fi exclus din prevederile Convenţiei Celor Patru. Orice mijloc va fi permis. Vom aduce generatoarele de antimaterie! Crezi că există ceva care să reziste antimateriei? Nu există nimic! Nimic! am strigat triumfător, orbit de lacrimi.

— Vrei să-l distrugi? a întrebat. Ce rost are?

— Ieşi. Lasă-mă!

— N-o să plec.

— Snaut!

Îl priveam în ochi. Dădea din cap, în semn de negare.

— Ce mai vrei de la mine?

S-a retras spre masă.

— Bine. Să facem raportul.

M-am întors cu spatele şi am început să umblu prin cabină.

— Ia loc!

— Lasă-mă-n pace!

— Sunt două probleme distincte. Prima se referă la fapte. A doua, la propunerile noastre.

— Doreşti să vorbim acum despre asta?

— Da, acum.

— Nu vreau, nu înţelegi? Nu mă mai interesează nimic.

— Ultima dată am trimis un comunicat înainte de moartea lui Gibarian. Au trecut aproape două luni. Ar trebui să stabilim desfăşurarea exactă a apariţiilor...

— Nu vrei să încetezi?

L-am prins de braț.

— Poți să mă şi baţi, eu tot o să-ți spun.

I-am dat drumul.

— Fă ce vrei!

— Este vorba de faptul că Sartorius va încerca să ascundă unele fapte. Sunt aproape sigur.

— Şi tu nu?

— Nu. De acum înainte, nu. Nu este numai problema noastră. Este vorba... ştii şi tu despre ce: oceanul a dat dovadă că e capabil de acțiuni raționale, că are o capacitate de sinteză organică de ordin superior, la care noi nu am ajuns. Cunoaşte structura, microstructura, metabolsimul trupurilor noastre...

— Bine, am spus. De ce te-ai oprit? Ba chiar a efectuat asupra noastră serii... serii... de experiențe. Vivisecție psihică. Pe baza cunoştințelor furate din capetele noastre, fără să țină seama de scopul spre care tindem.

— Acestea nu mai sunt fapte şi nici măcae nişte concluzii, Kelvin. Sunt ipoteze. Într-un anumit sens, a ținut seama de ce anume dorea o parte ascunsă, tăinuită, a minților noastre. Puteau fi nişte daruri...

— Daruri! O, Doamne!

Am început să râd.

— Încetează! a strigat, prinzându-mă de mână. I-am strâns degetele cu o asemenea putere încât i-au trosnit oasele. Mă privea cu ochii mijiți, fără să schițeze un gest. I-am dat drumul şi m-am dus într-un colț. Stând cu fața la perete, i-am spus:

— O să-ncerc să nu-mi pierd cumpătul.

— Asta-i prea puțin important. Ce-o să cerem?

— Spune tu, eu nu pot în momentul ăsta. A zis ceva înainte să...

— Nu. Nimic. În ceea ce mă priveşte, consider că acum s-a ivit o şansă.

— O şansă? Ce şansă? În ce privinţă? Aa... am spus mai încet, privindu-l în ochi, fiindcă brusc înţelesesem. Contactul? Din nou Contactul? Oare prea puţin am... şi tu, chiar tu însuţi... Nu te-ai săturat de toată nebunia asta? Contactul? Nu, nu, nu. Fără mine.

— De ce? a întrebat absolut calm. Kelvin, tu continui instinctiv să-l tratezi ca pe un om, îndeosebi în momentul de faţă. Îl urăşti.

— Tu nu...? am replicat.

— Nu. Kelvin, el este orb...

— Orb? am repetat, nefiind sigur că auzisem bine.

— Fireşte, în accepţiunea noastră. Noi nu existăm pentru el aşa cum existăm pentru noi înşine. Fizionomia, corpul pe care îl vedem, fac să ne recunoaştem ca indivizi. Pentru el, trupurile noastre sunt transparente ca sticla. A pătruns în interiorul creierelor noastre.

— Bine. Şi ce-i cu asta? Ce vrei să sugerezi? Dacă a reuşit să dea viaţă, să creeze o fiinţă care nu există în afara amintirilor noastre, în aşa fel încât ochii ei, mişcările, glasul ei... glasul...

— Nu te opri! Spune mai departe, auzi?!

— Spun... spun... Da. Aşadar glasul... de aici rezultă că poate citi în noi ca într-o carte. Ştii ce vreau să spun?

— Da. Că dacă ar dori, ar putea să comunice cu noi?

— Fireşte. Nu este evident?

— Nu. Absolut deloc. A putut lua doar reţeta de producţie, care nu este alcătuită din cuvinte. Ca o înregistrare fixată în memorie, ea este o structură proteică, precum capul unui spermatozoid sau un ovul. În creier nu există niciun fel de cuvinte, de sentimente, amintirile omului fiind o imagine înscrisă, prin intermediul limbajului acizilor nucleici, în cristalele moleculare asincrone. Aşadar, el a luat ceea ce era mai pregnant în noi, mai închis, mai plin, ceea ce şi-a lăsat cel mai profund amprenta, înţelegi? Dar nu trebuia

să ştie nicidecum ce anume înseamnă acest lucru pentru noi, ce importanţă are. Este la fel ca şi când noi am reuşi să creăm o simetriadă şi să o aruncăm în ocean, cunoscând arhitectura, tehnologia şi materialele de construcţie, dar neînţelegând la ce anume serveşte, ce reprezintă ea pentru ocean...

— E posibil, am spus. Da, este posibil. În acest caz, poate că el nu a intenţionat să ne facă rău, să ne strivească. S-ar putea. Şi doar neintenţionat... Buzele au început să-mi tremure.

— Kelvin!

— Da, da. Sunt bine, nu am nimic. Tu eşti bun. El la fel. Toţi sunt buni. Dar atunci, de ce? Explică-mi, de ce? De ce ai făcut asta? Ce i-ai spus?

— Adevărul?

— Adevărul, adevărul! De ce?

— Ştii prea bine. Acum, hai la mine! Să scriem raportul! Hai, vino!

— Aşteaptă! De fapt, ce vrei tu? Cred că nu ai de gând să rămâi pe Staţie...?

— Ba da, vreau să rămân.

14
Bătrânul mimoid

Stăteam la fereastra mare şi priveam oceanul. Nu aveam nimic de făcut. Raportul, elaborat în cinci zile, era acum un fascicul de unde, gonind în vid, dincolo de constelaţia Orion. Când va ajunge la întunecoasa nebuloasă de praf care se întinde pe un spaţiu de opt trilioane de mile cubice şi absoarbe orice semnal şi rază de lumină, va da peste primul lanţ de relee. De aici, de la o radiogeamandură la alta, în salturi ce numără miliarde de kilometri, va aluneca pe curba unui arc uriaş până ce ultimul releu, un corp de metal, plin cu instrumente de precizie, dispunând de o antenă de direcţionare cu un bot alungit, va fi compactat încă o dată şi trimis mai departe în spaţiu, spre Pământ. Apoi vor trece mai multe luni şi un fascicul similar de energie, plecând de pe Pământ şi lăsând în urmă deformările cauzate de câmpul gravitaţional al Galaxiei, va atinge frontul norului cosmic, va curge amplificat de-a lungul şiragului de geamanduri în derivă lentă şi va zbura cu viteză constantă spre cei doi sori ai planetei Solaris.

În bătaia soarelui înalt, roşu, oceanul era mai negru ca niciodată. O ceaţă ruginie îi contopea crestele cu cerul; era o zi încărcată de un abur dens, prevestind parcă una din acele furtuni extrem de rare şi de violente care bântuiau planeta de câteva ori pe an. Existau presupuneri, de altfel întemeiate, că singurul ei locuitor controlează clima şi declanşează el însuşi aceste furtuni.

Aveam să privesc de la aceste ferestre alte câteva luni şi să observ de la înălţime răsăriturile de aur alb ori de un roşu obosit, reflectate din când în când într-o erupţie lichidă, în băşica argintie a simetriadei, să urmăresc peregrinarea aricioizilor supli, legănaţi în bătaia vântului, să întâlnesc mimoizi prăbuşindu-se, pe jumătate erodaţi. Într-o bună zi, toate ecranele videofoanelor vor începe să pâlpâie, întreaga semnalizare electronică, moartă de multă vreme, va reînvia, declanşată de un impuls trimis de la o depărtare de sute de mii de kilometri, prevestind apropierea unui colos metalic, care, în bubuitul prelung al gravitoarelor, se va opri deasupra oceanului. Va fi *Ulise*, sau *Prometeu*, sau poate un alt crucişător de cursă lungă. Când, de pe acoperişul plat al Staţiei, voi coborî pe trapă, voi vedea la bord şiruri de automate albe, blindate, masive, care nu împărtăşesc păcatul originar al omului şi sunt atât de inocente că vor executa orice ordin introdus în cristalele memoriei lor, până la autodistrugerea totală sau la nimicirea obstacolului care le va sta în cale. Apoi nava va porni fără zgomot, cu o viteză mai mare ca a sunetului, lăsând în urmă un boom sonic ce va ajunge până la suprafaţa oceanului, iar chipurile tuturor oamenilor se vor lumina o clipă la gândul că se întorc acasă.

Dar eu nu aveam casă. Pământul? Mă gândeam la oraşele lui mari, aglomerate, zgomotoase, în care m-aş fi pierdut, la fel cum s-ar fi întâplat dacă duceam până la capăt ceea ce intenţionasem să fac într-a doua sau a treia noapte – să mă arunc în oceanul ce tălăzuia greu în beznă. Să mă înec printre oameni. Să fiu un tovarăş tăcut şi atent, ca atare preţuit, să am multe cunoştinţe, chiar şi prieteni, şi femei, sau poate doar o singură femeie. Un timp, va trebui să mă forţez să zâmbesc, să salut, să mă scol, să fac miile de activităţi mărunte din care este alcătuită viaţa pământeană, până ce voi înceta să le mai simt. Voi găsi noi preocupări, noi

activități, fără a mă dedica lor în întregime. Niciunui om şi niciunui lucru, niciodată de acum înainte. Şi s-ar putea ca noaptea să privesc înspre locul unde negura norului de praf, ca o perdea neagră, păstrează pe cer strălucirea celor doi sori, să țin minte tot, chiar şi ceea ce gândesc acum şi, cu un zâmbet înțelegător, în care va dăinui şi un dram de regret, dar şi de superioritate, să-mi amintesc nebuniile şi speranțele mele. Nu mă consider pe mine, cel din viitor, ca fiind ceva mai prost decât Kelvin, cel care era gata să facă orice pentru cauza numită Contact. Şi nimeni nu va avea dreptul să mă condamne.

În cabină a intrat Snaut. A aruncat o privire în jur, apoi s-a uitat la mine. M-am ridicat şi m-am îndreptat spre masă.

— Doreşti ceva?

— Se pare că nu prea ai de lucru…? m-a întrebat, clipind din ochi. Aş putea să-ți ofer ceva, ştii, există anumite calcule, nu chiar urgente, e drept…

— Îți mulțumesc, i-am zâmbit, dar nu e nevoie.

— Eşti sigur? a întrebat, privind pe fereastră.

— Da. Am reflectat asupra mai multor lucruri şi…

— Aş prefera să nu te gândeşti atât.

— Ah, nici măcar nu ştii despre ce este vorba. Spune-mi, crezi în… Dumnezeu?

Mi-a aruncat o privire iute, părunzătoare.

— Ce tot spui? Cine mai crede astăzi…

În ochii lui apăruse neliniştea.

— Nu este chiar atât de simplu – i-am spus pe un ton intenționat calm – fiindcă nu este vorba de un dumnezeu tradițional, din credințele pământene. Nu sunt specialist în teoria religiilor şi poate că n-am inventat nimic, dar nu ştii, din întâmplare, dacă a existat cândva credința într-un dumnezeu… imperfect?

— Imperfect? a repetat, ridicându-şi sprâncenele. Ce vrei să spui? Într-un anumit sens, fiecare dumnezeu, din

orice religie, era imperfect, fiind împovărat cu trăsături umane, doar că erau amplificate. Dumnezeu din Vechiul Testament era, de pildă, doritor de proslăviri şi de jertfe, era violent şi gelos pe ceilalţi zei... Zeii grecilor, prin caracterul lor certăreţ, prin conflictele familiale, nu erau mai puţin imperfecţi decât oamenii...

— Nu, l-am întrerupt, eu mă refer la un dumnezeu a cărui imperfecţiune nu rezultă din simplitatea creatorilor săi umani, ci constituie trăsătura lui esenţială, imanentă. Un dumnezeu limitat în omniscienţa şi omnipotenţa lui, care evaluează eronat viitorul operelor sale, cursul fenomenelor generate de el creându-ţi sentimentul de consternare. Un dumnezeu... infirm, care doreşte totdeauna mai mult decât poate, fără să-şi dea seama de acest lucru. Care construieşte ceasornice, şi nu timpul pe care îl măsoară. Sisteme sau mecanisme ce servesc anumitor ţeluri, dar care au întrecut aceste ţeluri şi le-au trădat. Şi a creat infinitul, care din măsură a puterii lui a devenit măsură a unui eşec nemărginit.

— Aşa arătau cândva concepţiile mainiheiste, a rostit şovăitor Snaut.

Reţinerea suspectă cu care mi se adresa în ultima vreme dispăruse.

— Dar asta nu are nimic în comun cu binele sau răul, l-am întrerupt imediat. Acest Dumnezeu nu există dincolo de materie şi nu se poate elibera de ea, chiar dacă ar dori...

— Nu cunosc o asemenea religie, a spus după o clipă de gândire. O asemenea religie nu a fost niciodată... necesară. Dacă te înţeleg bine, şi mi-e teamă că da, tu te gândeşti la un dumnezeu în evoluţie, care se dezvoltă şi se maturizează în timp, ridicându-se către trepte tot mai înalte ale puterii până la conştiinţa neputinţei acesteia? Acest dumnezeu al tău este o fiinţă care a pătruns în dumnezeire ca într-o situaţie fără de ieşire şi, înţelegând acest lucru, s-a lăsat cuprins de deznădejde. Da, dragul meu, dar un dumnezeu

deznădăjduit este omul! Te referi la om... Este nu doar o filozofie inferioară, ci chiar un misticism inferior.

— Nu, i-am răspuns cu încăpățânare. Nu mă refer la om. S-ar putea ca în anumite privințe să corespundă acestei definiții provizorii, dar asta numai fiindcă o asemenea definiție conține multe lacune. În pofida aparențelor, omul nu-şi creează țeluri. Îi sunt impuse de timpul în care s-a născut, iar el le poate servi sau li se poate împotrivi, dar obiectul lor este dat din afară. Pentru a cunoaşte libertatea integrală a căutării țelurilor, ar trebui să fie singur, iar acest lucru nu este posibil, căci omul needucat printre oameni nu poate deveni om. Această divinitate... a mea trebuie să fie o ființă lipsită de plural, ştii?

— Ah, a spus Snaut, cum de n-am înțeles de la început...

Şi a arătat cu degetul spre fereastră.

— Nu – m-am împotrivit – nici el nu este. Oceanul a ocolit în evoluția sa şansa dumnezeirii, închizându-se prematur în sine. El este mai degrabă un pustnic, un sihastru al Cosmosului, şi nu un dumnezeu... El se reptă, Snaut, în timp ce eu mă gândesc la o divinitate care nu ar face niciodată aşa ceva. Poate se naşte undeva, într-un colț al Galaxiei, şi în curând, într-un acces de exaltare tinerească, va începe să stingă unele stele şi să aprindă altele şi vom observa acest lucru după un anumit timp...

— Am văzut deja, a spus Snaut fără chef. Nove şi supernove... oare acestea sunt, după părerea ta, lumânările altarului său?

— Dacă doreşti să iei *ad litteram* ceea ce spun...

— Sau poate tocmai Solaris este leagănul pruncului tău divin, a adăugat Snaut.

Un zâmbet tot mai vizibil îi învăluise ochii cu riduri subțiri.

— Poate că tocmai el este, în accepțiunea ta, germenul unui dumnezeu al disperării, poate că vitalitatea lui

infantilă îi depăşeşte cu mult înţelepciunea şi tot ce cuprind bibliotecile noastre solarisiene nu reprezintă decât un mare catalog al reflexelor lui puerile...

— Iar pentru un timp, noi nu am fost decât jucăriile lui, am conchis. Da, e posibil. Ştii ce ai reuşit? Să creezi o ipoteză cu totul nouă despre Solaris, şi nu e puţin lucru! Iar aici ai şi explicaţia imposibilităţii stabilirii Contactului, lipsa unui răspuns, anumite extravaganţe – să le numim aşa – în comportarea lui faţă de noi; psihicul unui copil mic...

— Renunţ la paternitatea ideii, a mormăit Snaut, apropiindu-se de fereastră.

Am privit un timp tălăzuirea neagră. În partea de est a orizontului se contura în ceaţă o pată palidă, lunguiaţă.

— De unde ţi-a venit ideea unui dumnezeu imperfect? m-a întrebat brusc, fără să-şi ia ochii de la pustiul scăldat în lumină.

— Nu ştiu. Mi s-a părut foarte, foarte plauzibilă, ştii? Este singurul dumnezeu în care aş fi înclinat să cred, al cărui chin nu ar însemna răscumpărare, nu ar mântui pe nimeni, nu ar servi nimănui, ci pur şi simplu ar exista.

— Un mimoid... a spus Snaut, pe un alt ton, foarte scăzut.

— Ce spui? A, da. L-am remarcat mai demult. E foarte bătrân.

Amândoi priveam orizontul învăluit într-o ceaţă roşiatică.

— Voi zbura, am spus pe neaşteptate. Mai ales că n-am mai părăsit Staţia, iar acum s-a ivit ocazia. Mă întorc după o jumătate de oră...

— Ce tot spui? a întrebat Snaut, făcând ochii mari. Zbori? Încotro?

— Acolo, am arătat spre pata cărnoasă, ce se contura în ceaţă. Ce vezi rău în asta? O să iau un mic elicopter. Ştii, ar fi chiar caraghios dacă pe Pământ ar trebui să recunosc cândva că sunt un solarist care nu a pus niciodată piciorul pe solul solarisian...

M-am apropiat de dulap şi am început să caut un costum spaţial. Snaut mă privea concentrat, fără să scoată o vorbă. Până la urmă, a zis:

— Nu-mi place ideea asta.

— Poftim? m-am întors spre el, ţinând costumul în mână.

M-a cuprins o stare de surescitare pe care nu am mai avut-o de mult.

— La ce te gândeşti? Cărţile pe masă! Ţi-e teamă ca nu cumva... e absurd! Îţi dau cuvântul că nu voi încerca. Nici măcar nu m-am gândit. Nu, cu siguranţă, nu.

— Zbor cu tine.

— Îţi mulţumesc, dar prefer să fiu singur. Este ceva nou, ceva absolut nou, am spus precipitat, îmbrăcându-mi costumul spaţial.

Snaut a mai mormăit ceva, dar nu prea îl auzeam, căutând lucrurile de care aveam nevoie.

A mers cu mine la aeroport. M-a ajutat să scot aparatul de zbor din hangar şi să-l fixez pe discul de zbor. În timp ce îmi puneam casca, m-a întrebat brusc:

— Cuvântul dat mai are vreo valoare pentru tine?

— O, Doamne, ce tot îndrugi? Sigur că are. De altfel, ţi l-am dat o dată. Unde sunt buteliile de rezervă?

Nu a mai spus nimic. Când am închis carlinga, mi-a făcut semn cu mâna. A pornit un dispozitiv şi aparatul s-a îndreptat uşor spre platforma de decolare. Motorul s-a trezit, duduind prelung, elicea a început să se rotească şi aparatul s-a ridicat extrem de uşor, lăsând în urmă discul argintiu al Staţiei, care devenea din ce în ce mai mic.

Eram pentru prima dată singur deasupra oceanului; era o cu totul altă impresie decât cea pe care o trăiam de la fereastră. Poate că o amplifica şi faptul că zburam atât de jos, deplasându-mă la câteva zeci de metri deasupra valurilor. Abia acum nu doar că aflam, dar şi simţeam

cum cocoaşele şi burţile lucioase se mişcă – nu ca un flux maritim sau ca un nor – ci precum contracţiile necontenite, deşi extrem de lente, ale trunchiului musculos, expus, al unui animal; răsucindu-se încet, iar pe creasta fiecărui val arzând flacăra roşie a spumei. Când m-am întors ca s-o iau spre insula mimoidului, ce se deplasa într-o derivă extrem de lentă, soarele m-a izbit direct în ochi, a început să tremure cu licăriri sângerii în parbrizul curbat, iar oceanul însuşi a căpătat o culoare indigo, presărată cu punctişoare de foc întunecat.

Bucla pe care am executat-o fără prea multă pricepere m-a scos mult mai departe, mimoidul rămânând undeva în spate, ca o pată întinsă, luminoasă, ce se desprindea de ocean printr-un contur neregulat. Îşi pierduse culoarea trandafirie pe care i-o dăduse ceaţa, fiind acum gălbui ca un os uscat, şi pentru o clipă l-am pierdut din vedere, în locul lui zărind în depărtare Staţia ce părea să atârne chiar deasupra oceanului, ca un zepelin uriaş, demodat. Am repetat manevra, încordându-mi atenţia: masivul mimoidului, cu conturul lui abrupt şi grotesc, creştea în dimensiuni. Am avut impresia că m-aş fi putut agăţa de proeminţele bulbucate din partea de sus a acestuia şi am înălţat elicopterul atât de bursc, încât, pierzând din viteză, a început să se clatine; a fost o prudenţă inutilă, deoarece crestele rotunde ale bizarelor turnuri s-au lăsat mult sub mine. Am potrivit zborul aparatului cu mişcarea insulei în derivă şi, încet, metru cu metru, am început să pierd din altitudine, până ce crestele fragile s-au profilat deasupra cabinei. Mimoidul nu era mare. De la un capăt la altul măsura, probabil, trei sferturi de milă, întinzându-se pe o lăţime de câteva sute de metri; în unele locuri se vedeau strangulări care prevesteau că în curând se va destrăma. Era probabil un fragment dintr-o formaţiune incomparabil mai mare; la scară

solarisiană, era doar o rămăşiţă care număra cine ştie câte săptămâni şi luni.

Printre protuberanţele striate, ridicate ca un ţărm chiar deasupra oceanului, am descoperit o suprafaţă destul de abruptă, dar netedă, de câteva zeci de metri pătraţi, şi am îndreptat vehiculul într-acolo. Aterizarea s-a dovedit mai dificilă decât am crezut, puţin a lipsit să nu intru cu elicea în peretele ce se înălţase brusc în faţa ochilor mei, dar până la urmă am reuşit. Am oprit motorul şi am deschis carlinga. Am verificat dacă elicopterul nu este în pericol să alunece în ocean; valurile scăldau marginea zimţată, la peste zece metri de locul unde aterizasem, dar elicopterul era bine aşezat pe flotoarele lui. Am coborât pe... „pământ". Ceea ce luasem cu ceva timp înainte drept perete, de care puţin a lipsit să nu mă izbesc, era o uriaşă placă osoasă, cu o membrană subţire, perforată ca o sită, acoperită de excrescenţe labirintice. O fisură lată de câţiva metri tăia oblic întreg peretele de câteva etaje, lăsând să se vadă – la fel ca orificiile lui mari, neuniform amplasate – perspectiva abisului. M-am căţărat pe cel mai apropiat perete, constatând că încălţămintea este extrem de aderentă, iar costumul spaţial în sine nu-mi încorsetează mişcările; după ce m-am aflat la o înălţime de aproximativ patru etaje deasupra oceanului, întors cu ochii spre hăul peisajului scheletic, puteam abia acum să-l cuprind mai bine cu privirea.

Asemănarea cu un oraş arhaic, transformat pe jumătate în ruine, cu o aşezare marocană exotică de acum mai multe secole, răvăşită de un cutremur sau de alt cataclism, era de-a dreptul uluitoare. Vedeam limpede străzile întortocheate, parţial astupate şi acoperite de ruine, confluenţele abrupte scăldate de o spumă unsuroasă; mai sus se vedeau bastioanele rămase intacte, iar în pereţii concavi şi convecşi se întrezăreau găuri negre, asemănătoare unor ferestre dărâmate sau gurilor unor fortăreţe. Toată această

insulă-oraş, înclinată zdravăn într-o parte, ca un vas pe jumătate scufundat, se deplasa în faţă, într-o înaintare fără noimă, inconştientă, şi se răscucea foarte lent, ceea ce se vedea din mişcarea iluzorie a soarelui pe firmament, dezvăluind cum se târau leneş umbrele printre cotloanele ruinelor; uneori se desprindea dintre ele câte o rază care ajungea până la locul unde mă oprisem. M-am căţărat şi mai sus, riscând destul de mult, până când din excrescenţele ce atârnau deasupra capului meu au început să curgă fire de nisip mărunt; în cădere, stârnind rotocoale mari de praf, umpleau canioanele şi străzile labirintice; mimoidul nu este o stâncă, iar asemănarea lui cu calcarul dispare dacă iei în mână o bucată; este mult mai uşor decât tuful, datorită structurii lui foarte fine.

Eram atât de sus, încât simţeam cum se mişcă: nu plutea doar înainte, mânat de loviturile muşchilor negri ai oceanului, ci, nu se ştie de unde, nu se ştie încotro, se tot înclina, ba într-o parte, ba în cealaltă, extrem de lent, fiecare pendulare fiind însoţită de un foşnet prelung şi lipicios al spumei cenuşiu-gălbui care se prelingea peste flancurile înălţate. Datorită masei sale uriaşe, şi-a păstrat această mişcare oscilatorie, care i-a fost imprimată din vremuri de demult, probabil de la începuturile sale; după ce am cuprins cu privirea cât mai mult cu putinţă de la înălţimea mea, am început să cobor prudent; şi abia atunci – lucru ciudat – mi-am dat seama că mimoidul nu mă preocupă deloc, că zburasem aici pentru a mă întâlni nu cu el, ci cu oceanul.

M-am aşezat pe suprafaţa aspră, crăpată, având elicopterul la câţiva paşi mai în spate. Valul negru se rostogolea greoi spre mal, turtindu-se şi pierzându-şi totodată culoarea; când se retrăgea, se rupeau din el fire tremurânde de gelatină. M-am lăsat şi mai jos şi am întins mâna spre următorul val. S-a repetat exact acelaşi fenomen pe care oamenii l-au observat prima dată în urmă cu aproape un

secol: a şovăit, s-a retras, mi-a înconjurat palma, fără să o atingă, astfel încât între suprafaţa mănuşii şi substanţa care începuse să-şi schimbe consistenţa, devenind din lichidă aproape cărnoasă, a rămas un strat subţire de aer. Atunci am ridicat uşor mâna, iar valul, sau mai degrabă o şuviţă a lui, a urmat-o în sus, înconjurându-mi în continuare palma ca o pungă tot mai transparentă, murdar-verzuie. M-am ridicat, fiindcă altminteri nu puteam să înalţ mai sus braţul; o fâşie din substanţa gelatinoasă s-a încordat ca o strună încovoiată, dar fără să se rupă; baza complet turtită a valului a rămas complet nemişcată la mal, înconjurându-mi tălpile (fără să le atingă). Aştepta răbdătoare, asemenea unei fiinţe bizare, sfârşitul acestei experienţe. Arăta de parcă din ocean ar fi crescut o floare elastică, a cărei cupă îmi încercuia degetele, devenind negativul lor exact, dar fără a le atinge. M-am retras. Tulpina a început să tremure şi, parcă fără să vrea, a luat-o înapoi în jos; valul mlădios, şovăitor, nesigur, s-a umflat, trăgând-o spre el şi dispărând dincolo de buza malului. Am repetat acest joc până când iarăşi, ca în urmă cu o sută de ani, vreunul din valurile succesive s-a retras indiferent, parcă sătul de noua experienţă, iar eu ştiam că pentru a-i stârni încă o dată „curiozitatea" ar fi trebuit să aştept câteva ore. M-am aşezat la fel ca înainte, dar parcă transformat de acest fenomen, pe care îl cunoşteam bine din teorie şi pe care acum îl provocam; teoria nu putea, nu reuşea să redea adevărata trăire.

În înmugurirea, creşterea, ramificarea acestei materii animate, în oricare dintre mişcările ei, separate sau luate la un loc, se manifesta – îmi venea spun – o naivitate prudentă, dar nu temătoare, când încerca să cunoască şi să memoreze repede, să cuprindă noua formă, întâlnită pe neaşteptate, retrăgându-se apoi la jumătatea drumului dacă era ameninţată de încălcarea unei legi tainice a limitelor stabilite. Cât de mare era contrastul între această

sprintenă curiozitate şi colosul care-şi întindea strălucirea în toate direcţiile, până la orizont! Niciodată nu-i simţisem atât de acut prezenţa copleşitoare, tăcerea puternică, absolută, ce respira odată cu valurile. Fascinat, uluit, păream a descinde în zonele inaccesibile ale inerţiei şi, într-o uitare de sine ce creştea în intensitate, mă contopeam cu acest colos lichid şi orb, de parcă, fără nici cel mai mic efort, fără cuvinte, fără niciund gând, i-aş fi iertat totul.

În ultima săptămână mă comportasem atât de raţional, încât licărul neîncrezător din ochii lui Snaut încetase până la urmă să mă mai urmărească. În exterior eram calm, însă în sinea mea, fără să-mi dau seama limpede, aşteptam ceva. Ce anume? Întoarcerea ei? Oare cum mai puteam nădăjdui? Fiecare dintre noi ştie că este fiinţă materială, supusă legilor fiziologice şi fizice şi că forţa tuturor sentimentelor noastre, luate la un loc, nu poate lupta cu aceste legi, ci le poate doar detesta. Credinţa veşnică a îndrăgostiţilor şi a poeţilor în puterea iubirii este mai durabilă decât moartea, însă acel *finis vitae sed non amoris*[3], care ne urmăreşte de veacuri, este o minciună. Dar o minciună deşartă, nu ridicolă. În schimb, ce sens are să fii ca un ceasornic care măsoară trecerea timpului, demontat şi montat alternativ, al cărui mecanism începe să depene, odată cu mişcarea rotiţelor puse de ceasornicar, disperarea şi iubirea, să ştii că totul este o repetare a chinului, cu atât mai profund, cu cât devine mai ridicol prin multitudinea repetărilor? Ce sens are să repeţi o existenţă umană, aşa cum un beţivan îngână o melodie banală, aruncând mereu alte monede într-un tonomat hodorogit? Nicio clipă nu am crezut că acest uriaş gelatinos, care a devorat în adâncurile lui sute de vieţi omeneşti, cu care specia mea a încercat în zadar,

[3] „Sfârşitul vieţii, dar nu al dragostei" (în lb. latină, în original) (n.r.).

timp de zeci de ani, să înnoade măcar un fir de înțelegere, că el, care mă poartă orbește ca pe un fir de nisip, s-ar lăsa impresionat de tragedia a doi oameni. Dar acțiunile lui se îndreptau spre un oarecare scop. E drept că nici de acest lucru nu eram absolut sigur. Însă a pleca însemna a distruge o șansă, poate firavă, poate existentă doar în imaginație, dar ascunsă în viitor. Așadar nu-mi rămânea decât să-mi petrec anii printre aparatele și obiectele pe care le-am atins împreună, în aerul care poate încă își mai amintea respirația ei? La ce bun? În numele speranței că ea se va întoarce? Nu mai aveam o asemenea speranță. Dar dăinuia în mine așteptarea, ultimul lucru care îmi rămăsese de la ea. La ce împliniri, ironii și chinuri mă mai așteptam? Nu știam nimic, stăruind în credința nestrămutată că timpul necruțătoarelor minuni nu s-a încheiat.

Zakopane, iunie 1959 – iunie 1960

Cuprins

1. Nou-venitul 5
2. Solariştii 17
3. Oaspeții..... 36
4. Sartorius 46
5. Harey 62
6. Micul apocrif 78
7. Consfătuirea..... 104
8. Monştrii 122
9. Oxigenul lichid 153
10. Discuția..... 171
11. Gânditorii..... 184
12. Visele..... 204
13. Succesul 216
14. Bătrânul mimoid 226

Grupul Editorial ART
Comenzi – Cartea prin poştă
C.P. 4, O.P. 83, cod 062650, sector 6, Bucureşti
tel.: (021) 224.01.30, 0744.300.870, 0721.213.576;
fax: (021) 224.17.65
Comenzi – online
www.editura-art.ro